

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00013747 1

54 Pali Text Society

11

THE YAMAKA

BEING

THE SIXTH BOOK OF THE ABHIDHAMMA-
PITAKA

EDITED BY

CAROLINE RHYS DAVIDS, M.A.

ASSISTED BY

CECILIA DIBBEN, MARY C. FOLEY, B.Sc.,
MABEL HUNT, AND MAY SMITH

1436

VOL. II

London

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY

BY

HUMPHREY MILFORD

OXFORD UNIVERSITY PRESS, AMEN CORNER, E.C.

1913

PK
4591
Y3
1911a
v. 2

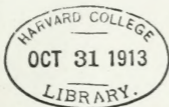

1133977

Ind L 4082,2

IV

~~IV. 1104.12~~

Wales fund
(II)

CONTENTS

	PAGE
Introductory Note - - - -	vii
VIII. Citta-Yamakaṅ	
Uddesavāro - - - -	1
Niddesavāro - - - -	9
IX. Dhamma-Yamakaṅ	
Paṇṇattivāro, uddesavāro - - -	22
,, niddesavāro - - -	23
X. Indriyavāro	
Paṇṇattivāro, uddesavāro - - -	61
,, niddesavāro - - -	64
Pavattivāro, uppādavāro - - -	71
Index - - - -	216
Appendix	
Dissertation by Ledi Sadaw - - -	219

VI

INTRODUCTORY NOTE

IN presenting the second and concluding instalment of this strange old manual in its first European edition, it is with gratification and with gratitude that we here record, and both in this Note and in an Appendix embody, the response made to the appeal thrown out in our Introductory Note to the former volume. We there, in view of the repelling method of the work, cited the words of the Commentary attributed to Buddhaghosa, in which the baffled student is advised to wait on teachers (p. xv). And we suggested that for ourselves, at this time of day, it was conceivable that help might come from the Vihāras of Burma.

I wrote to Mr. Shwe Zan Aung, whose translation of the *Abhidhammattha-Sangaha* has found a steadily growing number of readers, but whose opportunities of increasing the indebtedness of Pali students to him are now so curtailed by his professional duties. I stated what seemed to me some of the perplexities concerning the object and method of the book most likely to be felt by a European conversant with the main objects and methods of Pali Buddhist doctrine, and capable of appreciating the same. I gave expression to these perplexities in some half-dozen questions, very informally and roughly drawn up, I fear, concerning the *Yamaka*, more or less after the fashion of the Angelic Doctor's questions when starting on his *Summa Theologiae*: *Utrum sit scientia? utrum sit speculativa vel practica? utrum sit sapientia? . . . argumentativa? quid sit subjectum eius? . . .* And I inquired if he (Mr. Aung) could favour me with any traditional or original views on the object, scope, and method of the *Yamaka* held and taught at the present day in his country.

In the course of last year I received in reply, not only a

few notes quoting sub-commentaries on the Yamaka, from the pen of Mr. Aung himself, but also detailed answers from two distinguished Burmese teachers: Ingan Sadaw (Dr. Ingan) of Visuddhārāma, the head of the Shwegyin School (or sect), and Ledi Sadaw of Mandalay, the well-known author, a list of whose twenty and more works is given in Mrs. Bode's 'Pali Literature in Burma,' p. 97 *f.*

Mr. Aung's notes are, of course, written in English, but in the replies of the two Theras my questions have been converted and modified into an approximate Pali, the answers being also in that language. The former scholar and Mr. Aung have replied with the degree of conciseness which was the utmost I had expected to be favoured with, but Ledi Sadaw has been so good as to write more than mere replies, taking some of the points raised as his themes. His disquisitions, couched in nervous, lucid Pali, are not citations from Tīkā literature, but quote only from the Piṭakas, and embody much that is instructive and illuminating on several points of doctrine—*e.g.*, on Suttanta and Abhidhamma methods, on Buddhist phenomenalism, on Nibbāna, and on Paṭiccasamuppāda as Conditioned Genesis. So instructive, in fact, that we were glad to give effect to the learned doctor's hope that his remarks might be published, in Pali and in English, by appending at least the Pali text of them to this volume. And a translation of the bulk at least of his notes will, we hope, appear in the Journal. His MS., written in Burmese characters, was transcribed by Miss C. Dibben.

I did not retain a copy of the questions submitted to these kind teachers; and inquiries, better calculated to elicit light on the strange, and to us often useless and tiresome, nature of the text-queries, will doubtless suggest themselves to critical readers. It had long seemed to me that the work, in common with some other numbers of Abhidhamma-Piṭaka books, was more suggestive of a manual of logical exercises—or, at most, of applied logic—than of a compilation having the one aim of building up bhikkhus in solid and purified doctrine. There seemed to

be, for aims so lofty, too great a chasm between much of this baffling and apparently sterile catechizing and the fruitful, edifying trend of Suttanta discourse. That the Yamaka was and is held, *not* as such a course in method only, but to be intended to elucidate sound and purified doctrine is clear from all three sets of replies.

Those replies may very possibly not clear away our doubts as to the use and profit of the mazy Yamaka, or justify its existence in our judgment. I say this with some diffidence, in view of Aletawya Sadaw's remark, that 'the intelligent, once versed in Yamaka *method*, can recite the text without any difficulty; but the stupid would make no head or tail out of it, even if it were committed to memory!'¹ But whatever may be thought of a 'London Pali-devi's' questions or of the replies, readers will share with us in the vivid appreciation of the ready and unstinted and most kindly courtesy with which these distinguished representatives of the Burmese traditions of Buddhist culture—now so venerable and so continuous in its procession—have received and responded to our inquiries. I have been profoundly touched thereby, and rejoice to do all in my power to record and establish so auspicious an advance in intellectual intercourse between East and West. It may be a long day yet ere we derive much light from the Yamaka, but this gracious response to our questions, borne hither from the groves of Maramma, gilds the venerable catechism with a living luminance of human fraternity, even as, in great Moggallāna's judgment, the beauty of the moonlit grove of Gosinga Hall was enhanced when 'two talking Abhidhamma, asking each other questions and answering unfalteringly, their righteous discourse holds on its way.'²

The gist of the Notes supplied by Mr. Aung, and of those sent shortly after by Ingan Sadaw, is as follows:

¹ J.P.T.S., 1912, p. 118: 'Abhidhamma Literature in Burma,' by S. Z. Aung.

² *Majjhima*, i., 214.

Object of the Yamaka.—Standing where it does as sixth book in the Abhidhamma-Piṭaka, after the first four books of expository matter, and the fifth book which corrects perverted views on various points therein, the Yamaka aims at expurgating doubt by affirmations concerning a number of matters wherein doubts may arise. Hereon Ānand' Ācariya's *Mūlatīka* is quoted.¹

The subject-matter or argument of the Yamaka? The replies simply analyze briefly the contents of the ten books without attempting any more general summarization.

The choice of the ten categories out of others, and of their order. The first half was perhaps scarcely a legitimate inquiry. *Desanā-vilāsaṇa c'eva puggalajjhāsayavasena ca, Paṭicca-samuppālādīke dhamme abhājetvā . . .* is the Thera's reply. The fundamental nature of the *Mūlas* naturally places them first (N.B., prior to *Saṅkhārā* or *Citta*). The second, third, and fourth Yamakas follow the classical order; and that these should become profitable by being considered under a causal and dynamic aspect, the *Sacca-Yamaka* comes next . . . and so on.

How can it profit students to learn affirmations concerning the psychology of beings in the 'unconscious sphere' or the 'Pure Abodes'? (See Yamaka i., pp. 19, 21, 25, etc.) It is interesting, if disappointing, to note that the Thera, in a brief reply, does not understand the question as at all sceptically put, but answers, so to speak, by the book, quoting from the *Pañcappakaraṇatthakathā* and the *Mūlatīka*. Mr. Aung replies: 'I think that the inquiry into the psychology of gods and Brahmās is intended to complete Buddhist philosophy. For example, there is no mind in the *Asaññasatta* plane, and the interval of 500 kalpas² is

¹ Ingan Sadaw opens his reply in the style of the old Commentators with a gāthā (and even with a pun):

Yamassa visayāntito nāna-nayesaṃ kovido

Nāna-naya-kosallatthay desesi Yamakay Muni.

² See 'Compendium of Philosophy,' p. 142 (*Abhidh.-sang.*, v., § 6).

simply bridged over by the *Anantara-paccaya-satti* of mind;¹ as when a man, who loses his sense of personal identity for three years, resumes it at the point where he left it.

The reason for the great prolixity and redundancy in the Yamaka method. Ingan Sadaw makes here no reply. Mr. Aung reminds me that such is the rule in Buddhist books, and that the reasons for it are well known to us.

It will be seen, in the Appendix, that whereas the penultimate question has failed either to reach Ledi Sadaw, or, anyway, to elicit a response, he also repudiates, for the Yamaka, any unreasonable amount of 'vain repetitions.' It is Abhidhamma, and not Suttanta. In the latter, instruction is adapted to individuals and special needs. In Abhidhamma exhaustive analysis, to be valid for anyone at all times, is the rule (p. 232 f.).

C. Å. F. RHYS DAVIDS.

June, 1918.

¹ That is, by the potential force of the flow of consciousness, broken off just prior to rebirth as an *asaññasatta*, actualizing, taking effect, not immediately (*samanantara*), but only when, after 500 kalpas, the life-continuum reforms once more in a matrix. See S. Z. Aung, *Compendium of Philosophy*, p. 42.

ABHIIDHAMMAPITAKE YAMAKAN

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa!

VIII.

[CITTAYAMAKAN.]

[Uddesavāro.]

Yassa¹ cittay uppajjati na nirujjhati, tassa cittay nirujjhissati na uppajjissati? Yassa vā pana cittay nirujjhissati na uppajjissati, tassa cittay uppajjati na nirujjhati?

Yassa cittay na uppajjati nirujjhati, tassa cittay na nirujjhissati uppajjissati? Yassa vā pana cittay na nirujjhissati uppajjissati, tassa cittay na uppajjati nirujjhati?

Y. e.² uppajjati, t. c. uppannay? Y. v. p. c. uppannay, t. c. uppajjati?

Y. e. na uppajjati, t. c. na uppannay? Y. v. p. c. na uppannay, t. c. na uppaj.?³

Y. e. niruj, t. c. uppannay? Y. v. p. c. uppannay, t. c. niruj.?

Y. e. na niruj., t. c. na uppannay? Y. v. p. c. na uppannay, t. c. na niruj.?

Y. e. uppaj., t. c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppajjittha, t. c. uppaj.?

Y. e. na uppaj., t. c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha, t. c. na uppaj.?

¹ Here begins the Puggalavāro. (Cy.)

² For y., e., t., v. p., read yassa, cittay, tassa, vā pana respectively.

³ Uppaj., niruj.: read always uppajjati, nirujjhati.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppaj.?

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, t. c. na uppaj.?

Y. c. uppajjittha, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppajjittha?

Y. c. na uppajjittha, t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, t. c. ca uppajjittha?

Y. c. niruj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha, t. c. na niruj.?

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati, t. c. na niruj.?

Y. c. nirujjhittha, t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati, t. c. nirujjhittha?

Y. c. na nirujjhittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha . . .

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppajjittha, t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppajjittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. na niruj. ? Y. v. p. c. na niruj. . . .

Y. c. na¹ uppaj., t. c. niruj. ? Y. v. p. c. niruj. . . .

Y. c. uppajjamānaṃ, t. c. uppannaṃ? Y. v. p. c. uppannaṃ . . .

¹ S. omits.

Y. e. na uppajjamānāy, t. e. na uppannāy? Y. v. p. c. na uppannāy . . .

Y. e. nirujjhamānāy, t. e. uppannāy? Y. v. p. c. uppannāy . . .

Y. e. na nirujjhamānāy, t. e. na uppannāy? Y. v. p. c. na uppannāy . . .

Y. e. uppannāy, t. e. uppajjittha? Y. v. p. c. cittaṃ uppajjittha . . .

Y. e. uppannāy, t. e. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. e. uppannāy?

Y. e. na uppannāy, t. e. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha . . .

Y. e. na uppannāy, t. e. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati . . .

Y. e. uppajjittha, no ca t. e. uppannāy, t. e. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, no ca t. e. uppannāy, t. e. uppajjittha?

Y. e. na uppajjittha, no ca t. e. na uppannāy, t. e. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca t. e. na uppannāy, t. e. na uppajjittha?

Uppannāy uppajjamānāy, uppajjamānāy¹ uppannāy? Niruddhāy nirujjhamānāy, nirujjhamānāy niruddhāy?² Na uppannāy na uppajjamānāy na uppajjamānāy na uppannāy?³ Na niruddhāy na nirujjhamānāy, na nirujjhamānāy na niruddhāy?

Yassa cittaṃ uppajjamānāy khāṇāy khāṇāy vitikkantāy atikkantakāḷāy nirujjhamānāy khāṇāy khāṇāy vitikkantāy atikkantakāḷāy tassa cittaṃ? Y. v. p. c. nirujjhamānāy khāṇāy khāṇāy vitikkantāy atikkantakāḷāy,³ uppajjamānāy khāṇāy khāṇāy vitikkantāy atikkantakāḷāy t. e.?

Y. e. na uppajjamānāy khāṇāy khāṇāy vitikkantāy atikkantakāḷāy, na nirujjhamānāy khāṇāy khāṇāy vitikkantāy atikkantakāḷāy t. e.? Y. v. p. c. na nirujjhamānāy

¹ S. omits.

² Br. inverts order of these.

³ S. inserts t. e. y. c.

khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālay, na uppajja-
mānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālay
t. c. ?

Yaṇ¹ c. uppajjati na nirujjhati. taṇ c. nirujjhissati na
uppajjissati? Yaṇ v. p. c. nirujjhissati na upp. . . .

Yaṇ c. na uppaj. niruj., taṇ c. na nirujjhissati uppaj-
jissati? Yaṇ v. p. c. na nirujjhissati uppajjissati . . .

Y.² c. uppaj., taṇ c. uppannaṇ? Y. v. p. c. up-
pannaṇ . . .

Y. c. na uppaj., taṇ c. na uppannaṇ? Y. v. p. c. na
uppannaṇ . . .

Y. c. niruj., taṇ c. uppannaṇ? Y. v. p. c. uppan-
naṇ . . .

Y. c. na niruj., taṇ c. na uppannaṇ? Y. v. p. c. na
uppannaṇ . . .

Y. c. uppaj., taṇ c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppaj-
jittha . . .

Y. c. na uppaj., taṇ c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na
uppajjittha . . .

Y. c. uppaj., taṇ c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppaj-
jissati . . .

Y. c. na uppaj., taṇ c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na
uppajjissati . . .

Y. c. uppajjittha, taṇ c. uppajjissati? Y. v. p. c.
uppajjissati . . .

Y. c. na uppajjittha, taṇ c. na uppajjissati? Y. v. p. c.
na uppajjissati . . .

Y. c. niruj., taṇ c. nirujjhittha? Y. v. p. c. niruj-
jhittha . . .

Y. c. na niruj., taṇ c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na
nirujjhittha . . .

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. niruj-
jhissati . . .

Y. c. na niruj. taṇ c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na
nirujjhissati . . .

¹ Here begins the Dhammavāra. (Cy.)

² For Y. and t, now read yaṇ and taṇ.

Y. e. nirujjhittha, tay e. nirujjhissati? Y. v. p. c. niruj-
jhissati . . .

Y. e. na nirujjhittha, t. e. na nirujjhissati? Y. v. p. c.
na nirujjhissati . . .

Y. e. uppaj., t. e. nirujjhittha? Y. v. p. c. niruj-
jhittha . . .

Y. e. na uppaj., tay e. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na
nirujjhittha . . .

Y. e. uppaj., t. e. nirujjhissati? Y. v. p. c. niruj-
jhissati . . .

Y. e. na uppaj., tay e. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na
nirujjhissati . . .

Y. e. uppajjittha, tay e. nirujjhissati? Y. v. p. c. niruj-
jhissati . . .

Y. e. na uppajjittha, tay e., na nirujjhissati? Y. v. p. c.
na nirujjhissati . . .

Y. e. uppaj., tay e. na niruj.? Y. v. p. c. na niruj . . .

Y. e. na uppaj., tay e. niruj.? Y. v. p. c. niruj . . .

Y. e. uppajjamānāy, tay e. uppannāy? Y. v. p. c.
uppannāy . . .

Y. e. na uppajjamānāy, tay e. na uppannāy? Y. v. p. c.
na uppannāy . . .

Y. e. nirujjhamānāy, t. e. uppannāy? Y. v. p. c.
uppannāy . . .

Y. e. na nirujjhamānāy, t. e. na uppannāy? Y. v. p. c.
na uppannāy . . .

Y. e. uppannāy, tay e. uppajjittha? Y. v. p. c. uppaj-
jittha . . .

Y. e. uppannāy, t. e. uppajjissati? Y. v. p. c. uppaj-
jissati . . .

Y. e. na uppannāy, tay e. na uppajjittha? Y. v. p. c. na
uppajjittha . . .

Y. e. na uppannāy tay e. na uppajjissati? Y. v. p. c. na
uppajjissati . . .

Y. e. uppajjittha, no ca tay e. uppannāy, tay e. uppaj-
jissati? Y. v. p. c. uppajjissati, no ca tay e. uppannāy . . .

Y. e. na uppajjittha, no ca tay e. na uppannāy, tay e. na

uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca taṃ na uppannaṃ, t. e. na uppajjittha?

Uppannaṃ uppajjamānaṃ, uppajjamānaṃ uppannaṃ? Niruddhaṃ nirujjhamānaṃ, nirujjhamānaṃ niruddhaṃ?¹ Na uppannaṃ na uppajjamānaṃ, na uppajjamānaṃ na uppannaṃ?² Na niruddhaṃ na nirujjhamānaṃ, na nirujjhamānaṃ na niruddhaṃ?

Y. c. uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ c.? Y. v. p. c. nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ t. e.?

Y. c. na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ c.? Y. v. p. c. na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ c.?

Yassa yaṃ² c. uppaj., na niruj., t. taṃ c. nirujjhissati na uppajjissati? Yassa v. p. y. c. nirujjhissati na uppajjissati, t. taṃ c. uppaj. na niruj.?

Yassa yaṃ c. na uppaj. niruj., t. taṃ c. na nirujjhissati uppajjissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati uppajjissati . . .

Y. y. c.³ uppaj., t. taṃ c. uppannaṃ? Y. v. p. y. c. uppannaṃ . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taṃ c. na uppannaṃ? Y. v. p. y. c. na uppannaṃ . . .

Y. y. c. niruj., t. taṃ c. uppannaṃ? Y. v. p. y. c. uppannaṃ . . .

Y. y. c. na niruj., t. taṃ c. na uppannaṃ? Y. v. p. y. c. na uppannaṃ . . .

Y. y. c. uppaj., t. taṃ c. uppajjittha? Y. v. p. y. c. uppajjittha . . .

¹ Br. *inverts order of these phrases.*

² *Here begins the Puggala-dhammavāra. (Cy.)*

³ Y. y. c. = yassa yaṃ cittaṃ.

- Y. y. e. na uppaj., t. tay c. na uppajjittha? Y. v. p. y. c. na uppajjittha . . .
- Y. y. e. uppaj., t. tay c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .
- Y. y. e. na uppaj., t. tay c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .
- Y. y. e. uppajjittha, t. tay c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .
- Y. y. e. na uppajjittha, t. tay c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .
- Y. y. e. niruj., t. tay c. nirujjhittha? Y. v. p. y. c. nirujjhittha . . .
- Y. y. e. na niruj., t. tay c. na nirujjhittha? Y. v. p. y. c. na nirujjhittha, t. tay c. na niruj.?
- Y. y. e. niruj., t. tay c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .
- Y. y. e. na niruj., t. tay c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .
- Y. y. e. nirujjhittha, t. tay c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .
- Y. y. e. na nirujjhittha, t. tay c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .
- Y. y. e. uppaj., t. tay c. nirujjhittha? Y. v. p. y. c. nirujjhittha . . .
- Y. y. e. na uppaj., t. tay c. na nirujjhittha? Y. v. p. y. c. na nirujjhittha . . .
- Y. y. e. uppaj., t. tay c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .
- Y. y. e. na uppaj., t. tay c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .
- Y. y. e. uppajjittha, t. tay c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .
- Y. y. e. na uppajjittha, t. tay c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .
- Y. y. e. uppaj., t. tay c. na niruj. ? Y. v. p. y. c. na niruj . . .
- Y. y. e. na uppaj., t. tay c. niruj. ? Y. v. p. y. c. na niruj . . .

Y. y. c. uppajjamānaḥ, t. taḥ c. uppannaḥ? Y. v. p. y. c. uppannaḥ . . .

Y. y. c. na uppajjamānaḥ, t. taḥ ca na uppannaḥ? Y. v. p. y. c. na uppannaḥ . . .

Y. y. c. nirujjhamānaḥ, t. taḥ c. uppannaḥ? Y. v. p. y. c. uppannaḥ . . .

Y. y. c. na nirujjhamānaḥ, t. taḥ c. na uppannaḥ? Y. v. p. y. c. na uppannaḥ . . .

Y. y. c. uppannaḥ, t. taḥ c. uppajjittha? Y. v. p. y. c. uppajjittha . . .

Y. y. c. uppannaḥ, t. taḥ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .

Y. y. c. na uppannaḥ, t. taḥ c. na uppajjittha? Y. v. p. y. c. na uppajjittha . . .

Y. y. c. na uppannaḥ, t. taḥ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .

Y. y. c. uppajjittha. no ca t. taḥ c. uppannaḥ, t. taḥ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati, no ca t. taḥ c. uppannaḥ . . .

Y. y. c. na uppajjittha, no ca t. taḥ c. na uppannaḥ, t. taḥ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati, no ca t. taḥ c. na uppannaḥ . . .

Uppannaḥ uppajjamānaḥ, uppajjamānaḥ uppannaḥ? Niruddhaḥ nirujjhamānaḥ, nirujjhamānaḥ niruddhaḥ? ¹

Na uppannaḥ na uppajjamānaḥ, na uppajjamānaḥ na uppannaḥ? Na niruddhaḥ na nirujjhamānaḥ, na nirujjhamānaḥ na niruddhaḥ?

Y. y. c. uppajjamānaḥ khaṇaḥ khaṇaḥ vitikkantaḥ atikkantakālaḥ, nirujjhamānaḥ khaṇaḥ khaṇaḥ vitikkantaḥ atikkantakālaḥ t. taḥ c.? Y. v. p. y. c. nirujjhamānaḥ khaṇaḥ khaṇaḥ vitikkantaḥ atikkantakālaḥ, uppajjamānaḥ khaṇaḥ khaṇaḥ vitikkantaḥ atikkantakālaḥ t. taḥ c.?

Y. y. c. na uppajjamānaḥ khaṇaḥ khaṇaḥ vitikkantaḥ atikkantakālaḥ, na nirujjhamānaḥ khaṇaḥ khaṇaḥ vitikkantaḥ atikkantakālaḥ t. taḥ c.? Y. v. p. y. c. na nirujjhamānaḥ khaṇaḥ khaṇaḥ vitikkantaḥ atikkantakālaḥ, na

¹ Br. *inverts orders of these phrases.*

upparāmanāy khaṇāy khaṇāy vitikkantāy atikkantakalāy
t. tāy e. ?

Y. sarāgāy e. uppaj., y. vitarāgāy e. uppaj.; y. sadosāy
e. uppaj., y. vitadosāy e. uppaj., y. samohāy e. uppaj., y.
vitamohāy e. uppaj., y. sankhittāy e. uppaj., y. vikkhittāy
e. uppaj., y. mahaggatāy e. uppaj., y. amahaggatāy e.
uppaj., y. sa-uttarāy e. uppaj., y. anuttarāy e. uppaj., y.
samāhitāy e. uppaj., y. asamāhitāy e. uppaj., y. vimuttāy
e. uppaj., y. avimuttāy e. uppaj., y. kusalāy e. uppaj., y.
akusalāy e. uppaj., y. abyākatāy e. uppaj., y. sukhāya
vedanāya sampayuttāy e. uppaj., . . . pe . . . y. sarāṇāy
e. uppaj.,¹ y. arāṇāy e. uppaj. na niruj., t. arāṇāy e.
nirujjhissati na uppajjissati? Y. v. p. arāṇāy e. niruj-
jhissati na uppajjissati, t. arāṇāy e. uppaj. na nirujjhati?

UDESAVARAṢ NITTHITAṢ.

[*Niddesarā*].

Yassa² cittaṇ uppajjati na nirujjhati, tassa cittaṇ niruj-
jhissati na uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe
tesaṇ cittaṇ uppajjati na nirujjhati, nirujjhissati na uppaj-
jissati; itaresaṇ cittaṇ uppādakkhaṇe tesāy cittaṇ uppaj-
jati na nirujjhati, nirujjhissati ceva uppajjissati ca. Yassa
va pana cittaṇ nirujjhissati na uppajjissati, tassa cittaṇ
uppajjati na nirujjhatīti? Āmantā.

Y. e. na uppaj., niruj., t. e. na nirujjhissati uppajjissa-
tīti? No. Y. v. p. e. na nirujjhissati . . . Natthi.

Y. e. uppaj., t. e. uppannaṇ ti? Āmantā. Y. v. p. e.
uppannaṇ, t. e. uppajjati? Cittassa bhangakkhaṇe tesāy
e. uppannaṇ, no ca tesāy e. uppaj.; cittaṇ uppādak-
khaṇe tesāy e. uppannaṇ ceva uppaj. ca.

Y. e. na uppaj., t. ca na uppannaṇ ti? Cittassa bhan-
gakkhaṇe tesāy e. na uppaj., no ca tesāy e. na uppannaṇ;

¹ K. and B. omit this phrase but insert note: (etena
upāyena [Br. yāva] sarāṇa-arāṇā uddharitabbā.)

² Puggalavāra.

nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy tesāy c. na ceva uppaj. na ca uppannāy. Y. v. p. c. na uppannāy . . . Āmantā.

Y. c. niruj., t. c. uppannañ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannāy, t. c. nirujjhatiti? Cittassa uppādakkhaṇe tesāy c. uppannāy, no ca tesāy c. niruj.; cittassa bhangakkhaṇe tesāy c. uppannañ ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj. t. c. na uppannañ ti? Cittassa uppādakkhaṇe tesāy c. na niruj., no ca tesāy c. na uppannāy; nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy tesāy c. na ceva niruj. na ca uppannāy. Y. v. p. c. na uppannāy . . . Āmantā.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. c. uppajjittha . . . Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy tesāy c. uppajjittha, no ca tesāy c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesāy c. uppajjittha ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāy c. uppaj., no ca tesāy c. uppajjissati; itaresāy cittassa uppādakkhaṇe tesāy c. uppaj. ceva uppajjissati ca. Y. v. p. c. uppajjissati . . . Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy tesāy c. uppajjissati, no ca tesāy c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesāy c. uppajjissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjissatīti? Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy tesāy c. na uppaj., no ca tesāy c. na uppajjissati; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāy c. na ceva uppaj. na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāy c. na uppajjissati, no ca tesāy c. na uppaj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāy c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. c. uppajjittha, t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe¹ tesāy c. uppajjittha, no ca tesāy c. uppaj-

¹ Br. substitutes samāngīnāy.

jissati; itaresa¹ e. uppajjittha ceva uppajjissati ca.
Y. v. p. e. uppajjissati . . . Āmantā.

Y. e. na uppajjittha, t. e. na uppajjissatīti? Natthi.
Y. v. p. e. na uppajjissati . . . Uppajjittha.

Y. e. niruj., t. e. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. e.
nirujjhittha . . . Cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamā-
pannānaḥ asaññasattānaḥ tesay e. nirujjhittha, no ca
tesay e. niruj.; cittaṣṣa bhaṅgakkhaṇe tesay e. nirujjhittha
ceva niruj. ca.

Y. e. na niruj., t. e. na nirujjhitthātī? Nirujjhittha.
Y. v. p. e. na nirujjhittha . . . Natthi.

Y. e. niruj., t. e. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa bhaṅ-
gakkhaṇe tesay e. niruj., no ca tesay e. nirujjhissati;
itaresay cittaṣṣa bhaṅgakkhaṇe tesay e. niruj. ceva niruj-
jhissati ca. Y. v. p. e. nirujjhissati . . . Cittassa uppāda-
kkhaṇe nirodhasamāpannānaḥ asaññasattānaḥ tesay e.
nirujjhissati, no ca tesay e. niruj., cittaṣṣa bhaṅgakkhaṇe
tesay e. nirujjhissati ceva niruj. ca.

Y. e. na niruj., t. e. na nirujjhissatīti? Nirujjhissati.
Y. v. p. e. na nirujjhissati . . . Niruj.

Y. e. nirujjhittha, t. e. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa
bhaṅgakkhaṇe tesay e. nirujjhittha, no ca tesay e. niruj-
jhissati; itaresay² e. nirujjhittha ceva nirujjhissati ca.
Y. v. p. e. nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. e. na nirujjhittha, t. e. na nirujjhissatīti? Natthi.
Y. v. p. e. na nirujjhissati . . . Nirujjhittha.

Y. e. uppaj., t. e. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. e.
nirujjhittha . . . Cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamā-
pannānaḥ asaññasattānaḥ tesay e. nirujjhittha, no ca
tesay e. uppaj.; cittaṣṣa uppādakkhaṇe tesay e. nirujjhittha
ceva uppaj. ca.

Y. e. na uppaj., t. e. na nirujjhitthātī? No.³ Y. v. p. e.
na nirujjhittha . . . Natthi.

Y. e. uppaj., t. e. nirujjhissatīti? Āmantā. Y. v. p. e.

¹ Br. *inserts* tesay.

² Br. *inserts* tesay.

³ Br. *substitutes* nirujjhittha.

nirujjhissati . . . Cittassa bhāṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ c. nirujjhissati, no ca tesāṃ c. uppaj.; cittaassa uppāḍakkhaṇe tesāṃ c. nirujjhissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhissatīti? Cittassa bhāṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ c. na uppaj., no ca tesāṃ c. na nirujjhissati; pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ c. na ceva uppaj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. uppajjittha, t. c. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ c. uppajjittha, no ca tesāṃ c. nirujjhissati; itaresā¹ c. uppajjittha ceva nirujjhissati ca. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. na uppajjittha, t. c. na nirujjhissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Uppajjittha.

Y. c. uppaj., t. c. na nirujjhatīti? Āmantā. Y. v. p. c. na niruj. . . . Nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ c. na niruj., no ca tesāṃ c. uppaj.; cittaassa uppāḍakkhaṇe tesāṃ c. na niruj. ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. nirujjhatīti? Nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ c. na uppaj., no ca tesāṃ c. niruj.; cittaassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ ca na uppaj. ceva niruj. ca. Y. v. p. c. niruj. . . . Āmantā.

Y. c. uppajjamānaṃ, t. c. uppannaṃ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṃ . . . Cittassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ c. uppannaṃ, no ca tesāṃ c. uppajjamānaṃ; cittaassa uppāḍakkhaṇe tesāṃ c. uppannaṃ ceva uppajjamānaṃ ca.

Y. c. na uppajjamānaṃ, t. c. na uppannaṃ ti? Cittassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ c. na uppajjamānaṃ, no ca tesāṃ c. na uppannaṃ; nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ c. na ceva uppajjamānaṃ na ca uppannaṃ. Y. v. p. c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. c. nirujjhamānaṃ, t. c. uppannaṃ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṃ . . . Cittassa uppāḍakkhaṇe tesāṃ c. uppannaṃ, no ca tesāṃ c. nirujjhamānaṃ; cittaassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ c. uppannaṃ ceva nirujjhamānaṃ ca.

¹ Br. *inserta* tesāṃ.

Na niruddhay na nirujjhamānan ti? Bhangakkhaye
na niruddhay, no ca na nirujjhamānay; uppādakkhaye
anāgatañ ca c. na ceva niruddhay na ca nirujjhamānay.
Na nirujjhamānay na niruddhan ti? Atitay c. na niruj-
jhamānay, no ca na niruddhay; uppādakkhaye anāgatañ
ca c. na ceva nirujjhamānay na ca niruddhay.

Y. c. uppajjamānay khāṇay khāṇay vitikkantay atik-
kantakālay, nirujjhamānay khāṇay khāṇay vitikkantay
atikkantakālay t. cittan ti? Bhangakkhane cittay uppā-
dakkhaye vitikkantay bhangakkhāṇay avitikkantay, atitay
c. uppādakkhāṇā ca vitikkantay bhangakkhāṇā ca
vitikkantay. Y. v. p. c. nirujjhamānay khāṇay khāṇay
vitikkantay atikkantakālay, uppajjamānay khāṇay khāṇay
vitikkantay atikkantakālay t. cittan ti? Atitay cittay.

Y. c. na uppajjamānay khāṇay khāṇay vitikkantay
atikkantakālay, na nirujjhamānay khāṇay khāṇay vitik-
kantay atikkantakālay t. cittan ti? Uppādakkhaye c.
anāgatañ ca cittay.¹ Y. v. p. c. na nirujjhamānay khāṇay
. . . atikkantakālay na uppajjamānay khāṇay . . .
atikkantakālay t. cittan ti? Atitānāgatay cittay.²

Yay³ c. uppaj. na niruj., tay c. nirujjhissati na uppajjis-
satīti? Āmantā. Yay v. p. c. nirujjhissati na uppajjissati
. . . Āmantā.

Y. c. na uppaj. niruj., t. c. na nirujjhissati uppaj-
jissatīti? No. Y. v. p. c. na nirujjhissati uppajjissati . . .
Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. uppānnañ ti? Āmantā. Y. v. p. c.
uppānnañ . . . Bhangakkhaye c. uppānnañ, no ca tay
c. uppaj.; uppādakkhaye c. uppānnañ ceva uppaj. ca.
Y. c. na uppaj., tay c. na uppānnañ ti? Bhangakkhaye

¹ Br. uppādakkhaye anāgatay c.

² Br. omits and inserts Bhangakkhaye c. bhangakkhāṇay
avitikkantay no ca uppādakkhāṇay avitikkantay; uppā-
dakkhaye anāgatañ ca c. bhangakkhāṇā ca avitikkantay
uppādakkhāṇā ca avitikkantay.

³ Dhammavāra. For Y. t. now read yay, tay.

e na uppaj., no ca tay e. na uppannay; atitānāgatay e. na ceva uppaj. na ca uppannay. Y. v. p. e. na uppannay . . . Āmanta.

Y. e. niruj., tay e. uppannañ ti? Āmanta. Y. v. p. e. uppannay . . . Uppādakkhaṇe e. uppannay, no ca tay e. niruj.; bhangakkhaṇe e. uppannañ ceva niruj. ca.

Y. e. na niruj., tay e. na uppannañ ti? Uppādakkhaṇe e. na niruj., no ca tay e. na uppannay; atitānāgatay e. na ceva niruj. na ca uppannay. Y. v. p. e. na uppannay . . . Āmanta.

Y. e. uppaj., tay e. uppajjitthāti? No. Y. v. p. e. uppajjittha . . . No.

Y. e. na uppaj., t. e. na uppajjitthāti? Atitay e. na uppaj. no ca tay e. na uppajjittha; bhangakkhaṇe anāgatay e. na ceva uppaj. na ca uppajjittha. Y. v. p. e. na uppajjittha . . . Uppādakkhaṇe e. na uppajjittha, no ca tay e. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgatay e. na ceva uppajjittha na ca uppaj.

Y. e. uppaj. tay e. uppajjissatīti? No. Y. v. p. e. uppajjissati . . . No.

Y. e. na uppaj., tay e. na uppajjissatīti? Anāgatañ e. na uppaj., no ca tay e. na uppajjissati; bhangakkhaṇe atitay e. na ceva uppaj., na ca uppajjissati. Y. v. p. e. na uppajjissati . . . Uppādakkhaṇe e. na uppajjissati, no ca tay e. na uppaj.; bhangakkhaṇe atitay e. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. e. uppajjittha, tay e. uppajjissatīti? No. Y. v. p. e. uppajjissati . . . No.

Y. e. na uppajjittha, tay e. na uppajjissatīti? Anāgatañ e. na uppajjittha, no ca tay e. na uppajjissati; uppādakkhaṇe¹ e. na ceva uppajjittha na ca uppajjissati. Y. v. p. e. na uppajjissati . . . Atitay e. na uppajjissati, no ca tay e. na uppajjittha; uppādakkhaṇe¹ e. na ceva uppajjissati na ca uppajjittha.

Y. e. niruj., tay e. nirujjitthāti? No. Y. v. p. e. niruj. jhittha . . . No.

¹ Br. substitutes paccuppannay.

Y. c. na niruj., taṃ c. na nirujjhitthāti? Atitaṃ c. na niruj., no ca taṃ c. na nirujjhittha; uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva niruj. na ca nirujjhittha. Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Bhangakkhaṇe c. na nirujjhittha, no ca taṃ c. na niruj.; uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva nirujjhittha na ca niruj.

Y. c. niruj., taṃ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissatī . . . No.

Y. c. na niruj., taṃ c. na nirujjhissatīti? Uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na niruj., no ca taṃ c. na nirujjhissatī; atitaṃ c. na ceva niruj. na ca nirujjhissatī. Y. v. p. c. na nirujjhissatī . . . Bhangakkhaṇe c. na nirujjhissatī, no ca taṃ c. na niruj., atitaṃ c. na ceva nirujjhissatī na ca niruj.

Y. c. nirujjhittha, taṃ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissatī . . . No.

Y. c. na nirujjhittha, taṃ c. na nirujjhissatīti? Uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na nirujjhittha, no ca taṃ c. na nirujjhissatī; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhittha, na ca nirujjhissatī. Y. v. p. c. na nirujjhissatī . . . Atitaṃ c. na nirujjhissatī, no ca taṃ c. na nirujjhittha; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhissatī na ca nirujjhittha.

Y. c. uppaj., taṃ c. nirujjhitthāti? No. Y. v. p. c. nirujjhittha . . . No.

Y. c. na uppaj., taṃ c. na nirujjhitthāti? Atitaṃ c. na uppaj., no ca taṃ c. na nirujjhittha; bhangakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva uppaj. na ca nirujjhittha. Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Uppādakkhaṇe c. na nirujjhittha, no ca taṃ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva nirujjhittha na ca uppaj.

Y. c. uppaj., taṃ c. nirujjhissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. nirujjhissatī . . . Anāgataṃ c. nirujjhissatī, no ca taṃ c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. nirujjhissatī ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., taṃ c. na nirujjhissatīti? Anāgataṃ c. na uppaj., no ca taṃ c. na nirujjhissatī; bhangakkhaṇe atitaṃ ca c. na ceva uppaj. na ca nirujjhissatī. Y. v. p. c. na nirujjhissatī . . . Āmantā.

uppannay, no ca tay c. na uppajjittha; anāgataṃ c. na ceva uppannay na ca uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha. t. c. na uppannan ti? Paecuppannay c. na uppajjittha, no ca tay c. na uppannay; anāgataṃ c. na ceva uppajjittha na ca uppannay.

Y. c. na uppannay, t. c. na uppajjissatīti? Anāgataṃ c. na uppannay, no ca tay c. na uppajjissati; atītaṃ c. na ceva uppannay na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Paecuppannay c. na uppajjissati, no ca tay c. na uppannay; atītaṃ c. na ceva uppajjissati na ca uppannay.

Y. c. uppajjittha, no ca tay c. uppannay, tay c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati, no ca t. c. uppannay, t. c. uppajjitthāti? No.

Y. c. na uppajjittha, no ca tay c. na uppannay, tay c. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca tay c. na uppannay, t. c. na uppajjitthāti? Āmantā.

Uppannay uppajjamānaṃ ti? Bhangakkhaṇe uppannay, no ca uppajjamanay; uppādakkhaṇe uppannāṃ ceva uppajjamānāṃ ca. Uppajjamānay uppannan ti? Āmantā.

Niruddhay nirujjhamānaṃ ti? No. Nirujjhamānay niruddhan ti? No.¹

Na uppannay na uppajjamānaṃ ti? Āmantā. Na uppajjamānay na uppannan ti? Bhangakkhaṇe na uppajjamānay, no ca na uppannay; atītanāgataṃ c. na ceva uppajjamānay na ca uppannay.

Na niruddhay na nirujjhamānaṃ ti? Bhangakkhaṇe na niruddhay, no ca na nirujjhamānay; uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva niruddhay na ca nirujjhamānay. Na nirujjhamānay na niruddhan ti? Atītaṃ c. na nirujjhamānay, no ca na niruddhay; uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva nirujjhamānay na ca niruddhay.

Y. c. uppajjamānay khaṇay khaṇay vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, nirujjhamānay khaṇay khaṇay vitikkantaṃ atikkantakālaṃ tay cittaṃ ti? Bhangakkhaṇe c. uppādakkhaṇay vitikkantaṃ bhangakkhaṇay avitikkantaṃ, atītaṃ c.

¹ Br. places this pair after the next pair.

uppādakkhaṇay ca vitikkantay bhangakkhaṇay ca vitikkantay. Y. v. p. e. nirujjhamāṇay khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay, uppajjamaṇay khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay taṃ cittaṃ ti? Atitay cittay.

Y. e. na uppajjamaṇay khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay, na nirujjhamāṇay khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay taṃ cittaṃ ti? Uppādakkhaṇe anāgatay e. Y. v. p. e. na nirujjhamāṇay khaṇay . . . atikkantakālay, na uppajjamaṇay khaṇay . . . atikkantakālay taṃ cittaṃ ti? Atitānāgatay cittay.¹

Yassa² yay e. uppaj. na niruj., t. taṃ e. nirujjhissati na uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. yay e. nirujjhissati na uppajjissati, t. t. e. uppaj., na niruj. ti? Āmantā.

Y. yay e. na uppaj. niruj., t. taṃ e. na nirujjhissati, uppajjissatī? No. Y. v. p. yay e. na nirujjhissati uppajjissati . . . Natthi.

Y. yay e. uppaj., t. taṃ e. uppannaṃ ti? Āmantā. Y. v. p. yay e. uppannay. . . . Bhangakkhaṇe e. uppannay no ca t. taṃ e. uppaj.; uppādakkhaṇe e. uppannay ceva uppaj. ca.

Y. yay e. na uppaj., t. taṃ e. na uppannaṃ ti? Bhangakkhaṇe e. na uppaj., no ca t. taṃ e. na uppannay; atitānāgatay e. na ceva uppaj. na ca uppannay. Y. v. p. yay e. na uppannay . . . Āmantā.

Y. yay e. niruj., t. taṃ e. uppannaṃ ti? Āmantā. Y. v. p. yay e. uppannay. . . . Uppādakkhaṇe e. uppannay, no ca t. taṃ e. niruj.; bhangakkhaṇe e. uppannay ceva niruj. ca.

Y. yay e. na niruj., t. taṃ e. na uppannaṃ ti? Uppādakkhaṇe e. na niruj., no ca t. taṃ e. na uppannay; atitā-

¹ Br. omits and inserts bhangakkhaṇe e. bhangakkhaṇay avitikkantay; no ca uppādakkhaṇay avitikkantay, uppādakkhaṇe anāgataṃ ca e. bhangakkhaṇaṃ ca avitikkantay, uppādakkhaṇaṃ ca avitikkantay.

² Puggala-dhammavāra; t. = tassa.

nāgataṃ c. na ceva niruj. na ca uppannaṃ. Y. v. p. yaṃ c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. yaṃ c. uppaj., t. taṃ c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. y. c. uppajjittha . . . No.

Y. y. c. na uppaj., t. taṃ c. na uppajjitthāti? Atitay c. na uppaj., no ca t. taṃ c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva uppaj. na ca uppajjittha. Y. v. p. yaṃ c. na uppajjittha . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjittha, no ca t. taṃ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva uppajjittha, na ca uppaj.

Y. yaṃ c. uppaj., t. taṃ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. yaṃ c. uppajjissatī . . . No.

Y. y. c. na uppaj., t. taṃ c. na uppajjissatīti? Anāgataṃ c. na uppaj., no ca t. taṃ c. na uppajjissatī; bhangakkhaṇe atitay ca c. na ceva uppaj., na ca uppajjissatī. Y. v. p. yaṃ c. na uppajjissatī . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjissatī, no ca t. taṃ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe atitay ca c. na ceva uppajjissatī na ca uppaj.

Y. yaṃ c. uppajjittha, t. taṃ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. yaṃ c. uppajjissatī . . . No.

Y. yaṃ c. na uppajjittha, t. taṃ c. na uppajjissatīti? Anāgataṃ c. na uppajjittha, no ca t. taṃ c. na uppajjissatī; bhangakkhaṇe¹ c. na ceva uppajjittha na ca uppajjissatī. Y. v. p. yaṃ c. na uppajjissatī . . . Atitay c. na uppajjissatī, no ca t. taṃ c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe² c. na ceva uppajjissatī na ca uppajjittha.

Y. yaṃ c. niruj. t. taṃ c. nirujjhitthāti? No. Y. v. p. y. c. nirujjhittha . . . No.

Y. yaṃ c. na niruj., t. taṃ c. na nirujjhitthāti? Atitay c. na niruj., no ca t. taṃ c. na nirujjhittha; uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva niruj. na ca nirujjhittha. Y. v. p. yaṃ c. na nirujjhittha, t. taṃ c. na nirujjhitatīti? Bhangakkhaṇe c. na nirujjhittha, no ca t. taṃ c. na niruj.; uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva nirujjhittha na ca niruj.

¹ Br. *substitutes* paccuppannaṃ.

² S. Br. *substitute* paccuppannaṃ.

Y. yay e. niruj., t. tay e. nirujjhissatiti? No. Y. v. p. yay e. nirujjhissati . . . No.

Y. yay e. na niruj., t. tay e. na nirujjhissatiti? ¹Anagataṃ e. na niruj., no ca t. tay e. na nirujjhissati; uppāḍakkhaṇe² atitay e. na ceva niruj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. e. nirujjhissati, t. tay e. na nirujjhissatiti? Bhaṅgakkhaṇe e. na nirujjhissati, no ca t. tay e. na niruj.; atitay e. na ceva nirujjhissati na ca niruj.

Y. yay e. nirujjhitta, t. tay e. nirujjhissatiti? No. Y. v. p. yay e. nirujjhissati . . . No.

Y. y. e. na nirujjhitta, t. tay e. na nirujjhissatiti? ¹Anagataṃ e. na nirujjhitta, no ca t. tay e. na nirujjhissati; bhaṅgakkhaṇe e. na ceva nirujjhitta na ca nirujjhissati. Y. v. p. yay e. na nirujjhissati, t. tay e. na nirujjhittatī? Atitay e. na nirujjhissati, no ca t. tay e. na nirujjhitta; bhaṅgakkhaṇe e. na ceva nirujjhissati na ca nirujjhitta.

(Yassa-cittake sakabhāgena³ niddiṭṭho,⁴ yay-cittake ca yassa-yay-cittake ca kaṭṭhena niddiṭṭho.⁴ Yassa sarāṇay cittaṃ . . . pe . . . kusalā dhammā, akusalā dhammā, abhāvatā dhammā, sukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā, dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā, adukkhamasukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā . . . pe . . . sanidassana-sappaṭighā dhammā, anidassana-sappaṭighā dhammā, anidassana-appaṭighā⁵ dhammā, hetū dhammā, nahetū dhammā . . . pe . . . sarāṇā dhammā, arāṇā dhammā. Mālayamakay Dhammayamakaṃ ti tīṇi Yamakāni yava sarāṇā arāṇā gacchanti.)

CITTAYAMAKAṢ⁶ NIṬṬHITAṢ.

-
- ¹ Br. inserts Uppāḍakkhaṇe.
² Br. omits .
³ Br. °bhāvena.
⁴ Br. niddiṭṭhe.
⁵ K. anidassanāppaṭighā.
⁶ S. inserts atthamaṃ.

IX.

[DHAMMAYAMAKAṄ.

PAṆṆATTIVĀRO.

[*Uddesavāro.*]

Kusalā kusalā dhammā, kusalā dhammā kusalā? Akusalā akusalā dhammā, akusalā dhammā akusalā? Abyākatā abyākatā dhammā, abyākatā dhammā abyākatā?

Na kusala na kusalā dhammā na kusalā dhammā na kusalā? Na akusalā na akusalā dhammā, na akusalā dhammā na akusalā? Na abyākatā na abyākatā dhammā, na abyākatā dhammā na abyākatā?

Kusalā kusalā dhammā, dhammā akusalā dhammā? Kusalā kusalā dhammā, dhammā abyākatā dhammā?

Akusalā akusalā dhammā, dhammā kusalā dhammā? Akusalā akusalā dhammā, dhammā abyākatā dhammā? Abyākatā abyākatā dhammā, dhammā kusalā dhammā? Abyākatā abyākatā dhammā, dhammā akusalā dhammā?

Na kus. na kus. dh.,¹ na dh. na akus. dh.? na kus. na kus. dh., na. dh. na abyākatā dh.?

Na akus. na akus. dh., na dh. na kus. dh.? Na akus. na akus. dh., na dh. na abyākatā dh.? Na abyākatā na abyākatā dh., na dh. na kus. dh.? Na abyākatā na abyākatā dh., na dh. na akus. dh.?

Kus. dh., dh. kus.? akus. dh., dh. akus.? abyākatā dh., dh. abyā.?²

¹ Kus., akus., dh. = kusalā, akusalā, dhammā respectively.

² Abyā = abyākatā.

Na kus. na dh., na dh. na kus. ? Na akus. na dh., na dh. na akus. ? Na abyā. na dh., na dh. na abyā. ?

Kus. dh., dh. akus. ? Kus. dh., dh. abyā. ? Akus. dh., dh. kus. ? Akus. dh., dh. abyā. ? Abyā. dh., dh. kus. ? Abyā. dh. dh. akus. ?

Na kus. na dh., na dh. na akus. ? Na kus. na dh., na dh. na abyā. ? Na akus. na dh., na dh. na kus. ? Na akus. na dh., na dh. na abyā. ? Na abyā. na dh. na dh. na akus. ? Na abyā. na dh. na dh. na akus. ?

Uddesavāraj [niṭṭhitaj].¹

[Niddesarāro.]

Kusalā kusalā dhamma ti ? Āmantā. Kus. dh. kusalā ti ? Āmantā. (So for akusalā and abyākatā dhammā.)

Na kus. na kus. dhammā ti ? Āmantā. Na kus. dh. na kusalā ti ? Āmantā. Na akus. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na akus. dh. na akusalā ti ? Āmantā. (So for abyākatā.)

Kus. kus. dh. ti ? Āmantā. Dh. akus. dh. ti ? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca ; avasesā dh., na akus. dh.

Kus. kus. dh. ti ? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti ? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca ; avasesā dh., na abyā. dh.

Akus. akus. dh. ti ? Āmantā. Dh. kus. dh. ti ? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca ; avasesā dh., na kus. dh.

Akus. akus. dh. ti ? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti ? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca ; avasesā dh., na abyā. dh.

Abyā. abyā. dh. ti ? Āmantā. Dh. kus. dh. ti ? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca ; avasesā dh., na kus. dh.

Abyā. abyā. dh. ti ? Āmantā. Dh. akus. dh. ti ? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca ; avasesā dh., na akus. dh.

Na kus. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na kus. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na abyā. dh. ti ? Āmantā. Na akus. na akus. dh. ti ? Āmantā.

Na kus. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na akus. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na abyā. dh. ti ?

¹ K. omits second word.

Āmantā. Na abyā. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā. Na abyā. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na dh. na akus. dh. ti? Āmantā.

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. kus. dh. ti? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca; avasesā dh.,¹ na kus. dh. (*So for akusalā and abyakatū dhammā.*)

Na kus. na dh. ti? Kusalaṅ ṭhapetvā avasesā dh., na kus. dh.; kusalaṅ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā.

Na akus. na dh. ti? Akusalaṅ ṭhapetvā . . . (*continue sa for kusalā. So for abyākatū.*)

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. akus. dh. ti? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca; avasesā dh., na akus. dh.

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca; avasesā dh., na abyā. dh.

Akus. dh. ti? Āmantā. Dh. kus. dh. ti? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca; avasesā dh. na kus. Akus. dh. ti? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca; avasesā dh., na abyā. dh. (*So for abyākatū.*)

Na kus. na dh. ti? Kusalaṅ ṭhapetvā avasesā dh., na kus. dh., kusalaṅ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na akus. dh. ti? Āmantā. Na kus. na dh. ti? Kusalaṅ ṭhapetvā avasesā dh. na kus. dh., kusalaṅ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na akus. na dh. ti? Akusalaṅ ṭhapetvā avasesā dh., na akus. dh.; akusalaṅ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva akus.² na ca dh. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā. Na akus. na dh. ti? Akusalaṅ ṭhapetvā avasesā dh., na akus. dh.; akusalaṅ ca dh. ca ṭhapetvā avasesā na ceva akus. na ca dh. Na dh. na abyā. dh. ti? Āmantā. (*So for abyākatū.*)

Niddesavāraṅ³ [niṭṭhitaṅ].⁴

PAÑNATTIVĀRAṅ NIṬṬHITAṅ.

¹ S. omits. ² K. kusalaṅ, doubtless a misprint.

³ S. and Br. omit. ⁴ K. S. and Br. omit.

[PAVATTIVĀHO.

(a) Uppadavāro.]

1.

i. Yassa kusala dhammā uppajjanti, tassa akusalā dhammā uppajjantīti? No. Yassa vā paṇa akus. dh. uppajjanti, tassa kus. dh. uppajjantīti? No. Yassa kus. dh. uppajjanti, t. abyākatā dh. uppajjantīti? Arūpe kusalanāy uppādakkhaṇe tesay kus. dh. uppajjanti, no ca tesay abyā. dh. uppajjanti; pañcavokāre kusalanāy¹ uppādakkhaṇe tesay kus. ca dh. uppajjanti, abyā. ca dh. uppajjanti. Y. v. p. abyā. dh. uppajjanti, tassa kus. dh. uppajjantīti? Sabbesay uppajjantānāy² pavatte kusala-
 vip̄payuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpānānāy
 asaññāsattānāy³ tesay abyā. dh. uppajjanti, no ca tesay
 kus. dh. uppaj. ;⁴ *pañcavokāre kusalanāy uppādakkhaṇe
 tesay abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj.*⁵
 Y. akus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjantīti? Arūpe
 akusalānāy uppādakkhaṇe tesay akus. dh. uppaj., no ca
 tesay abyā. dh. uppaj., pañcavokāre akusalānāy uppādak-
 khaṇe tesay akus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppaj.
 Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Sabbesay uppajjantānāy
 pavatte akusalavip̄payuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodha-
 samāpānānāy asaññāsattānāy⁶ tesay abyā. dh. uppaj., no
 ca tesay akus. dh. uppaj. ; pañcavokāre akusalānāy uppā-
 dakkhaṇe tesay abyā. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj., tattha akus. dh. uppajjantīti?
 Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā.
 Yattha kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppaj-
 jantīti? Āmantā. Y.⁷ v. p. abyā. dh. uppaj. . . .

¹ S. *substitutes akusa*°.² Br. *upapajj.*° *always*.³ Br. *omits * to **.⁴ Uppaj. = uppajjanti throughout this Yamaka.⁵ S. *omits * to **.⁶ Br. *omits * to **.⁷ Y. = yattha.

Asaññasatte t. abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.;
 catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh.
 uppaj. . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh.
 uppajjantīti? No. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppaj. . . .
 No. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppaj-
 jantīti? Arūpe kusalānāy uppādakkhaṇe tesāy t. kus. dh.
 uppaj., no ca tesāy t. abyā. dh. uppaj.; pañcavokāre
 kusalānāy uppādakkhaṇe tesāy t. kus. ca dh. uppaj., abyā.
 ca dh. uppaj. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Sabbesaṅ
 uppajjantānāy pavatte kusalavippayuttacittassa uppādak-
 khaṇe asaññasattānāy¹ tesāy t. abyā. dh. uppaj., no ca
 tesāy t. kus. dh. uppaj., pañcavokāre kusalānāy uppādak-
 khaṇe tesāy t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . .
 (so for akus. abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na uppaj-
 jantīti? Akusalānāy uppādakkhaṇe tesāy kus. dh. na
 uppaj., no ca tesāy akus. dh. na uppaj.; sabbesaṅ cittassa
 bhāṅgakkhaṇe kusalavippayutta-akusalavippayuttacittassa
 uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy tesāy
 kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj. Yassa v. p.
 akus. dh. na uppaj. . . . Kusalānāy uppādakkhaṇe tesāy
 akus. dh. . . . (as in preceding reply).

Yassa kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjantīti? Sabbesaṅ
 uppajjantānāy pavatte kusalavippayuttacittassa uppādak-
 khaṇe *nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy* tesāy kus.
 dh. na uppaj., no ca tesāy abyā. dh. na uppaj.; sabbesaṅ
 cavantānāy pavatte cittassa bhāṅgakkhaṇe arūpe akusa-
 lānāy uppādakkhaṇe tesāy kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca
 dh. na uppaj. Yassa v. p. abyā. dh. na uppaj., t. kus. dh.
 na uppajjantīti? Arūpe kusalānāy uppādakkhaṇe tesāy
 abyā. dh. na uppaj., no ca tesāy kus. dh. na uppaj.;
 sabbesaṅ cavantānāy . . . (as in preceding reply).

¹ Br. omits.

* * Br. omits.

Yassa akus. dh. na uppaj., t. abyā dh. na uppajantīti? Sabbesaṃ uppajantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe * nirodhasamāpannānaṃ asaṅghasattānaṃ * tesāṃ akus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ abyā. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ . . . *(as in preceding reply)*. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj., . . . Arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ abyā. dh. na uppaj., no ca tesāṃ akus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ . . . *(as in preceding reply)*.

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na uppajantīti? Āmanta. Yattha v. p. akus. dh. na uppaj., . . . Āmanta. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajantīti? Uppaj. Yattha v. p. abyā. dh. na uppaj., t. kus. dh. na uppajantīti? Natthi . . . *(so for akus. abyā.)*.

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajantīti? Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cittaṣṣa bhāṅgakkhaṇe kusala-vippayutta-akusalavippayutta-cittaṣṣa uppādakkhaṇe asaṅghasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. yattha akus. dh. na uppaj., . . . Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. akus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cittaṣṣa bhāṅgakkhaṇe kusala-vippayutta²-akusalavippayutta²-cittaṣṣa . . . *(as in preceding reply)*. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajantīti? Sabbesaṃ uppajantānaṃ pavatte kusala-vippayuttacittaṣṣa uppādakkhaṇe asaṅghasattānaṃ¹ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittaṣṣa bhāṅgakkhaṇe arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. y. abyā. dh. na uppaj., . . . Arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. abyā. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ . . . *(as in preceding reply. So also for akus. abyā.)*

* * Br. omits.

¹ Br. inverts order.

² Br. omits.

3.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akusalā¹ dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. akus. dh. uppajjittha . . . Āmantā . . . (*so for kus. abyā., and akus. abyā.*).

ii. Yattha kus. dh. uppaj.,² tattha akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā. Yattha kus. dh. uppaj., tattha abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Asaññasatte tattha abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for akus., abyā.*).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye akus. citte vattamāne tesāṃ tattha akus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesāṃ tattha abyā. dh. uppaj., no ca tesāṃ tattha kus. dh. uppaj.; itaresāṃ . . . (*as in preceding pair*). Y. y. akus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye . . . (*as in preceding pair, substituting akus.*).

4.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Natthi. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Natthi . . . (*so for kus. abyā., akus. abyā.*).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.

¹ K.: abyakatā, doubtless a misprint.

² Uppaj. now = uppajjittha.

uppajjitthāti? Uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . .
Natthi . . . (see *oe* akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na
uppajjitthāti? Suddhāvāsānāy dutiye akusale citte vatta-
māne tesāy tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesāy t. akus.
dh. na uppaj.; suddhāvāsāy¹ uppajjantāmay² asaññāsāt-
tānāy tesāy t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj.
Y. v. p. y. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā.
Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti?
Suddhāvāsānāy dutiye citte vattamāne asaññāsattānāy
tesāy t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāy t. abyā. dh. na
uppaj.; suddhāvāsānāy * uppatticittassa uppādakkhāṇe *
tesāy t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjittha.⁴
Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjittha, t. t. kus. dh. na
uppajjitthāti? Āmantā. Y. y. akus. dh. na
uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānāy
dutiye citte vattamāne . . . (as in preceding pair).

5.

i. Yassa kus. dh. uppajjissanti, t. akus. dh. uppajjissantīti?
Yassa cittassa anantarā aggamaggāy patilabhissanti, tesāy
kus. dh. uppajjissanti, no ca tesāy akus. dh. uppajjissanti;
itaresāy⁵ kus. ca dh. uppajjissanti, akus. ca dh. uppaj-
jissanti. Y. v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,⁶ t. abyā. dh. uppajjissantīti?
Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Aggamagga-
samāgināy arahantānāy tesāy abyā. dh. uppaj., no ca
tesāy kus. dh. uppaj.; itaresāy⁵ abyā. ca dh. uppaj., kus. ca
dh. uppaj. Y. akus. dh. uppaj., t. abyā. dh.
uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . .

¹ S. Br. *insert* dutiye citte vattamāne. Br. has sud-
dhāvāsānāy.

² Br. *omits*.

* * Br. *omits*.

⁴ K. *omits following sentence*.

⁵ Br. *inserts* tesāy.

⁶ Uppaj. *now* = uppajjissanti.

Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittaṣṣa anantarā
aggamaggāṃ paṭilabhissanti tesāṃ abyā. dh. uppaj., no ca
tesāṃ akus. dh. uppaj.; itaresāṃ¹ abyā. ca . . . akus. ca
dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj. t. akus. dh. uppajjissantīti?
Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppaj-
jissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . .
Asaṅghasatte t. abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.;
catuvokāre pañcavokāre t. abyā. dh. uppaj., kus. ca dh.
uppaj. . . . (*iso for akus. abyā.*).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. uppaj-
jissantīti? Catuvokāre pañcavokāre y. cittaṣṣa anantarā
aggamaggāṃ paṭilabhissanti tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca
tesāṃ t. akus. dh. uppaj.; itaresāṃ¹ catuvokārānaṃ pañca-
vokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppaj.
Y. v. p. y. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā. Y. y.

kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā.
Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre²
aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ asaṅghasattānaṃ tesāṃ
t. abyā. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresāṃ
catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. abyā. ca dh. uppaj.,
kus. ca dh. uppaj. Y. y. akus. dh. uppaj. t. t.

abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh.
uppaj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamagga-
samangīnaṃ arahantānaṃ y. cittaṣṣa anantarā aggamaggāṃ
paṭilabhissanti asaṅghasattānaṃ tesāṃ t. abyā . . . (*as for
abyā. akus.*).

6.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na uppaj-
jissantīti? Āmantā. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . .
Yassa cittaṣṣa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ
akus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ kus. dh. na uppaj.; agga-
maggasamangīnaṃ arahantānaṃ tesāṃ akus. ca dh. na
uppaj., kus. ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na

¹ Br. *inserts tesāṃ.*

² Br. *omits.*

upparaj. t. abyā. dh. na uppajjissantī? Aggamagga-
samangīnay arahantānay tesay kus. dh. na uppaj., no ca
tesay abyā. dh. na uppaj.; pacchīmacittasamangīnay
tesay kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p.
abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. akus.

dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantī? Aggamagga-
samangīnay arahantānay yassa cīttassa anantarā agga-
maggay paṭilabhissantī, tesay akus. dh. na uppaj., no ca
tesay abyā. dh. na uppaj.; pacchīmacittasamangīnay tesay
akus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p.
abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā.

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na uppaj-
jissantī? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na uppaj. . . .
Āmantā.

Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na
uppajjissantī? Uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . .
Natthī . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na
uppajjissantī? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. na uppaj.

. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ y. cīttassa anantarā agga-
maggay paṭilabhissantī tesay tattha akus. dh. na uppaj.,
no ca tesay t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavo-
kāre¹ aggamaggasamangīnay arahantānay asaṅṅasattānay
t. t. akus. ca dh. na uppaj., kus. ca dh. na uppaj.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantī?
Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnay arahantā-
nay asaṅṅasattānay tesay t. kus. dh. na uppaj., no ca
t. t. abyā. dh. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹

pacchīmacittasamangīnay t. t. kus. ca dh. na uppaj., abyā.
ca dh. na uppaj. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppaj. . . .
Āmantā.

Y. y. akus. dh. na uppaj., t. t. abyā.
dh. na uppajjissantī? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ agga-
maggasamangīnay arahantānay y. cīttassa anantarā agga-
maggay paṭilabhissantī asaṅṅasattānay tesay t. akus. dh.
na uppaj., no ca . . . (as for kus. abyā.).

¹ Br. omits.

7.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, tassa akus. dh. uppajjithhāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. uppajjiththa . . . Sabbesaṃ cittassa bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ akus. dh. uppajjiththa, no ca tesāṃ kus. dh. uppajjanti; kusalanāṃ uppādakkhaṇe tesāṃ akus. ca dh. uppaj.¹ kus. ca dh. uppajjanti . . . (*so also for kus., abyā.; akus. abyā.*).

ii. Yattha kus. dh.² . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. uppajjithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. uppajjiththa . . . Catuvokāre³ pañcavokāre³ cittassa bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. akus. dh. uppajjiththa, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre³ pañcavokāre³ kusalanāṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. akus. ca dh. uppajjiththa, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjiththa . . . Catuvokāre³ pañcavokāre³ cittassa⁴ bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. uppajjiththa, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre³ pañcavokāre kusalanāṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. abyā. ca dh. uppajjiththa, kus. ca dh. uppaj. . . . (*as for akus. abyā.*).

8.

i. Y. kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjithhāti? Uppajjiththa. Y. v. p. akus. dh. na uppajjiththa . . . Natthi . . . (*so also for kus., abyā.; akus., abyā.*).

ii. Yattha kus. dh.² . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjithhāti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ cittassa⁴ bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ

¹ Uppaj. *now* = uppajjanti.

² Br. Yattha . . . pe . . .

³ Br. omits.

⁴ Br. inserts sabbesaṃ.

t. kus. dh. na uppaj., no ca tesay t. akus. dh. na uppaj-
 jittā ; suddhāvāsānāy uppatticittassa¹ bhangakkhaṇe¹
 asaṅṅasattānāy tesay t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh.
 na uppajjittā. Y. v. p. y. akus. dh. na uppajjittā . . .
 Āmantā. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā.
 dh. na uppajjittā? Catavokāre² pañcavokāre^{2 3} cittassa
 bhangakkhaṇe kuslavippayutta-cittassa uppādakkhāṇe
 asaṅṅasattānāy tesay t. kus. dh. na uppaj., no ca tesay t.
 abyā. dh. na uppajjittā ; suddhāvāsānāy uppatticittassa⁴
 bhangakkhaṇe² tesay t. kus. ca dh. na uppaj. abyā. ca dh.
 na uppajjittā. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjittā . . .
 Āmantā . . . (so also for akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. uppaj., t. akus. dh. uppajjissantīti?
 Aggamaggassa uppādakkhāṇe y. cittassa anantarā agga-
 maggāy paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhāṇe tesay
 kus. dh. uppaj., no ca tesay akus. dh. uppajjissanti;
 itaresay kusalānāy uppādakkhāṇe tesay kus. ca dh. uppaj.,
 akus. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. akus. dh. uppaj-
 jissanti . . . ³Cittassa bhangakkhaṇe kuslavippayutta-
 cittassa uppādakkhāṇe nirodhasamāpannānāy asaṅṅasat-
 tānāy tesay akus. dh. uppajjissanti, no ca tesay kus. dh.
 uppaj. ; kusalānāy uppādakkhāṇe tesay akus. ca dh.
 uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. kus. dh.
 uppaj. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p.
 abyā. dh. uppajjissanti . . . ³Cittassa bhangakkhaṇe
 kuslavippayuttacittassa uppādakkhāṇe nirodhasamāpan-
 nānāy asaṅṅasattānāy tesay abyā. dh. uppajjissanti, no ca
 tesay kus. dh. uppaj. ; kusalānāy uppādakkhāṇe tesay
 abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for
 akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

¹ Br. omits, inserting dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Br. inserts sabbesay.

⁴ Br. substitutes upapajjantānāy.

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj. tassa tattha akus. dh. uppajjissanti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaḃ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaj t. kus. dh. uppaj., no ca tesaj t. akus. dh. uppajjissanti: itaresaj catuvokāre¹ pañcavokāre² kusalānaḃ uppādakkhaṇe tesaj t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppajjissanti. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppajjissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 3} cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj t. akus. dh. uppajjissanti, no ca tesaj t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaḃ uppādakkhaṇe tesaj t. akus. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissanti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 3} cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṇṇasattānaḃ tesaj t. abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesaj t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaḃ uppādakkhaṇe tesaj t. abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

10.

i. Yassa kus. dh. na uppaj. t. akus. dh. na uppajjissanti?³ Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpanānaḃ asaṇṇasattānaḃ tesaj kus. dh. na uppaj., no ca tesaj akus. dh. na uppajjissanti; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaḃ y. cittassa anantarā aggamaggaḃ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesaj kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. akus. dh. na uppajjissanti . . . Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaḃ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaj akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesaj kus. dh. na uppaj.; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaḃ

¹ Br. omits.

² S. and Br. omit.

³ Br. inserts sabbesaḃ.

y. cittaṣṣa anantarā aggamaggāy paṭilabhissanti t. cittaṣṣa bhangakkhaṇe tesāy akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj.

Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantī? ¹ Cittaṣṣa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittaṣṣa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannāy asaṅghasattānāy tesāy kus. dh. na uppaj., no ca tesāy abyā. dh. na uppajjissanti; pacchimacittasamāngināy tesāy kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. abyā. dh. na uppajjissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjissantī? ¹ Catuvokāre² pañcavokāre² cittaṣṣa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittaṣṣa uppādakkhaṇe tesāy t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāy t. akus. dh. na uppajjissanti; catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānāy y. cittaṣṣa anantarā aggamaggāy paṭilabhissanti t. cittaṣṣa bhangakkhaṇe asaṅghasattānāy tesāy t. kus. ca dh. na uppajjanti, akus. ca dh. na uppajjissanti. Yassa v. p. yattha akus. dh. na uppajjissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittaṣṣa anantarā aggamaggāy paṭilabhissanti t. cittaṣṣa uppādakkhaṇe tesāy t. akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesāy t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānāy y. cittaṣṣa anantarā aggamaggāy paṭilabhissanti t. cittaṣṣa bhangakkhaṇe asaṅghasattānāy tesāy t. akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantī? ² Catuvokāre² pañcavokāre² cittaṣṣa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittaṣṣa uppādakkhaṇe asaṅghasattānāy tesāy t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāy t. abyā. dh. na uppajjissanti; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittasamāngināy tesāy t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

¹ Br. *inserta* sabbesāy.

² Br. *omits*.

11.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, t. akus. dh. uppajjissantitī? Aggamaggasamāgināy arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggāy paṭilabhissanti, tesāy kus. dh. uppajjittha, no ca tesāy akus. dh. uppajjissanti; itaresāy¹ kus. ca dh. uppajjittha, akus. ca dh. uppajjissanti. Yassa v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,² t. abyā. dh. uppajjissantitī? Pacchīmacittasamāgināy tesāy kus. dh. uppaj., no ca tesāy abyā. dh. uppajjissanti; itaresāy¹ kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. abyā. dh. uppajjissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. uppajjissantitī? Catuvokāre¹ pañcavokāre² aggamaggasamāgināy arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggāy paṭilabhissanti, tesāy tattha kus. dh. uppaj., no ca tesāy t. akus. dh. uppajjissanti; itaresāy catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāy t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. y. akus. dh. uppajjissanti . . . Suddhāvāsāy⁴ uppajjantānaṃ⁵ tesāy t. akus. dh. uppajjissanti, no ca tesāy t. kus. dh. uppaj.; itaresāy catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāy t. akus. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh.

uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantitī? Catuvokāre¹ pañcavokāre² pacchīmacittasamāgināy tesāy t. kus. dh. uppaj., no ca tesāy t. abyā. dh. uppajjissanti; itaresāy catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāy t. kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjissanti . . . Suddhāvāsāy uppajjantānaṃ⁵ asaṅghasatānaṃ tesāy t. abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesāy t. kus.

¹ Br. *inserts* tesāy. ² Uppaj. *now* = uppajjittha.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. Suddhāvāsānaṃ.

⁵ Br. *omits*, and *inserts* dutiye citte vattamāne.

⁶ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

dh. uppaj.; itaresay catuvokārāṇay pañcavokārāṇay tesay
t. abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so
for akus., abyā.).

12.

- i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppaj-
jissantiti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na uppajjissanti
. . . Uppaj. . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).
- ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .
- iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na
uppajjissantiti? Suddhāvāsay uppajjantāṇay¹ tesay t.
kus. dh. na uppaj., no ca tesay t. akus. dh. na uppajjissanti;
asaññasattāṇay tesay t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh.
na uppajjissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na uppajjissanti
. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamangīṇay
arahantāṇay y. cittaṣṣa anantarā aggamaggay paṭilabhis-
santi, tesay t. akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesay t.
kus. dh. na uppaj.; asaññasattāṇay tesay t. akus. ca dh.
na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y.
kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantiti?
Uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjissanti . . .
Uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

Uppādavāray niṭṭhitay.

[Nirodharāro.]

1.

- i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. niruj-
jhantiti? No. Y. v. p. akus. dh. nirujjhanti . . . No.
Y. kus. dh. nirujjhanti, t. abyā. dh. niruj-
jhantiti? Arūpe kusalāṇay bhangakkhaṇe tesay kus. dh.
nirujjhanti, no ca tesay abyā. dh. niruj.;³ pañcavokāre
kusalāṇay bhangakkhaṇe tesay kus. ca dh. niruj., abyā.
ca dh. niruj. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Sabbesaṇ
cavantāṇay pavatte kusalavippayuttacittaṣṣa bhangakkhaṇe

¹ Br. suddhāvāsāṇay dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Niruj. = nirujjhanti.

nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ kus. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. niruj., tattha akus. dh. niruj-jhantiti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. niruj-jhantiti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. niruj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., t. t. akus. dh. niruj-jhantiti? No. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . No. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. niruj-jhantiti? Arūpe kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. niruj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. niruj., abyā. ca dh. niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte kuslavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ¹ tesāṃ t. abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na niruj., tassa akus. dh. na niruj-jhantiti? Akusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ akus. dh. na niruj.; sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kuslavippayutta-akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ akus. dh. na niruj., no ca tesāṃ kus. dh. na niruj.; sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusala²vippayutta-akusala²vippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asañña-

* * Br. omits.

¹ Br. omits.² Br. inverts order.

sattānaṃ tesāṃ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj.

Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na niruj-jhantīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe* nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅasattānaṃ^{*} tesāṃ kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ abyā. dh. na niruj. : sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe akusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Arūpe kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ abyā. dh. na niruj., no ca tesāṃ kus. dh. na niruj. : sabbesaṃ uppajjantānaṃ . . . (as in preceding reply. So also for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na niruj-jhantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na niruj-jhantīti? Nirujjanti. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na niruj-jhantīti? Akusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na niruj. : sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayutta-akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t. akus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na niruj. : sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusala¹vippayutta-akusala¹vippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj.

Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na niruj-jhantīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṅṅasattānaṃ² tesāṃ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na niruj. : sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe akusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na

* * Br. omits.

² Br. omits

¹ Br. inverts order.

niruj. . . . Arūpe kusalānaṅ bhangakkhaṇe tesañ t. abyā.
 dh. na niruj., no ca tesañ t. kus. dh. na niruj.; sabbesañ
 uppajjantānaṅ pavatte cittassa uppādhakkhaṇe arūpe akus-
 alānaṅ bhangakkhaṇe tesañ t. abyā. ca dh. na niruj., kus.
 ca dh. na niruj. Y. y. akus. dh. na niruj.,
 t. t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesañ cavantānaṅ
 pavatte akusala¹-vippayutta-cittassa bhangakkhaṇe asaṅṅā-
 sattānaṅ² tesañ t. akus. dh. na niruj. . . . (as for kus., abyā.).

3.

i. Yassa kus. dh. nirujjhiththa tassa akus. dh. niruj-
 jhithhāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhiththa . . .
 Āmantā . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. niruj.,³ t. akus. dh. nirujjhithhāti?
 Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj., t. kus. dh. niruj-
 jhithhāti? Āmantā. Y. kus. dh. niruj., t.
 abyā. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh.
 niruj. . . . Asaṅṅāsatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus.
 dh. niruj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj.,
 kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh.
 nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . .
 Suddhāvāsānaṅ dutiye akus. citte vattamāne tesañ t. akus.
 dh. niruj., no ca tesañ t. kus. dh. niruj.; itaresañ catuvo-
 kārānaṅ pañcavokārānaṅ tesañ t. akus. ca dh. niruj., kus.
 ca dh. niruj. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. niruj-
 jhithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . .
 Suddhāvāsānaṅ dutiye citte vattamāne asaṅṅāsattānaṅ
 tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca . . . (as in preceding reply).
 Y. y. akus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. . . . (as for kus., abyā.).

4.

i. Yassa kus. dh. na niruj., tassa akus. dh. na niruj-
 jhithhāti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . .
 Natthi . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

¹ Br. kusala°.

² Br. omits.

³ Niruj. now = nirujjhiththa.

ii. Yattha kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . .
 Āmantā. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Nirujjhittha. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye akus. citte vattamāne tesāṃ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na niruj.; suddhāvāsānaṃ *uppaticittassa uppādakkhaṇe¹ asaṅghasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . .
 Āmantā. Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaṅghasattānaṃ tesāṃ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na niruj.; *suddhāvāsānaṃ uppaticittassa uppādakkhaṇe² tesāṃ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . .
 Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

5.

i. Yassa kus. dh. nirujjhissanti, t. akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ kus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti, itaresāṃ³ kus. ca dh. nirujjhissanti, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā.
 Y. kus. dh. nirujjhissanti, t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ tesāṃ abyā. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ kus. dh. niruj.;⁴ itaresāṃ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. akus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamāngīnaṃ arahantānaṃ

¹ * to * Br. substitutes dutiye citte vattamāne.

² * to * Br. : suddhāvāsāṃ upapajjantānaṃ.

³ Br. omits tesāṃ. ⁴ Niruj. now = nirujjhissanti.

y. cittassa anantarā aggamaggaḃ paṭilabhissanti tesāḃ abyā. dh. niruj., no ca tesāḃ akus. dh. niruj.; itaresāḃ¹ abyā. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj.

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaḃ paṭilabhissanti, tesāḃ tattha kus. dh. niruj., no ca tesāḃ t. akus. dh. niruj.; itaresāḃ catuvokārānaḃ pañcavokārānaḃ tesāḃ t. kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj. Y. v. p. abyā. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. y.

kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaḃ asaññasattānaḃ tesāḃ t. abyā. dh. niruj., no ca tesāḃ t. kus. dh. niruj.; itaresāḃ catuvokārānaḃ pañcavokārānaḃ tesāḃ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. y. akus. dh.

niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamangīnaḃ arahantānaḃ y. cittassa anantarā aggamaggaḃ paṭilabhissanti asaññasattānaḃ tesāḃ t. abyā. dh. niruj. no ca tesāḃ t. akus. dh. niruj.; itaresāḃ catuvokārānaḃ pañcavokārānaḃ tesāḃ t. abyā. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj.

6.

i. Yassa kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . .

Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaḃ paṭilabhissanti, tesāḃ akus. dh. na niruj., no ca tesāḃ kus. dh. na niruj.; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaḃ tesāḃ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh.

na nirujjhissantīti? Aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaḃ tesāḃ kus. dh. na niruj., no ca tesāḃ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāḃ kus. ca

¹ Br. *inserts* tesāḃ.

² Br. *omits*.

dh. na niruj. ; abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. akus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhissantiti? Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggāya paṭilabhissanti tesāy akus. dh. na niruj., no ca tesāy abyā. dh. na niruj. ; pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesāy akus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā.

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na nirujjhissantiti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa uppādak-khaṇe y. cittassa anantara aggamaggāya paṭilabhissanti, tesāy t. akus. dh. na niruj., no ca tesāy t. kus. dh. na niruj. ; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesāy t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantiti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesāy t. kus. dh. na niruj., no ca tesāy t. abyā. dh. na niruj. ; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesāy t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. akus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantiti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggāya paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesāy t. akus. dh. na niruj., no ca tesāy t. abyā. dh. na niruj. ; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesāy t. akus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā.

7.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. niruj-jhitthāti? Ānantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittha . . .

²Cittassa uppādak-khaṇe kusalavippayuttacittassa bhāṅgak-

¹ Br. omits.

² Br. inserts sabbesāy.

khāṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ akus. dh. nirujjhiththa, no ca tesāṃ kus. dh. nirujjhanti; kusalānaṃ bhangakkhāṇe tesāṃ akus. ca dh. nirujjhiththa, kus. ca dh. nirujjhanti.

Y. kus. dh. niruj.,¹ t. abyā. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhiththa. . . .² Cittaṃ uppādakkhāṇe kusala-vippayuttacittaṃ bhangakkhāṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ abyā. dh. nirujjhiththa, no ca tesāṃ kus. dh. niruj. : kusalānaṃ bhangakkhāṇe tesāṃ abyā. ca dh. nirujjhiththa, kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., t. t. akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhiththa . . . Catuvokāre³ pañcavokāre^{3 2} cittaṃ uppādakkhāṇe kusala-vippayuttacittaṃ bhangakkhāṇe tesāṃ t. akus. dh. nirujjhiththa, no ca tesāṃ t. kus. dh. niruj. : catuvokāre³ pañcavokāre³ kusalānaṃ bhangakkhāṇe tesāṃ t. akus. ca dh. nirujjhiththa, kus. ca dh. niruj. . . . (kus., abyā., as in preceding pair, inserting asaññasattānaṃ after bhangakkhāṇe, first occurrence. So also for akus., abyā., K. and S. omitting asaññasattānaṃ).

8.

i. Yassa kus. dh. na nirujjhanti, t. akus. dh. na nirujjhithhāti? Nirujjhiththa. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhiththa . . . Natthi . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).⁴

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na nirujjhithhāti? Catuvokāre³ pañcavokāre^{3 2} cittaṃ uppādakkhāṇe kusala-vippayuttacittaṃ bhangakkhāṇe tesāṃ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhiththa ;

¹ Niruj. now = nirujjhanti.

² Br. inserts sabbesaṃ.

³ Br. omits.

⁴ The last pair is repeated in K.; doubtless a misprint.

suddhāvāsaj uppajantāna¹ asaññāsattāna¹ tesaj t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na nirujjhitha. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhitha . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhithāti? Catuvokāre² pañcavokāre^{2 3} cittassa uppādakkhaṇe kusala-vippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaññāsattāna¹ tesaj t. kus. dh. na niruj., no ca tesaj t. abyā. dh. na nirujjhitha; suddhāvāsaj uppajantāna¹ tesaj t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na nirujjhitha. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhitha . . . Āmantā . . . (as for akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggassa bhangakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaj paṭilabhissanti tassa cittassa bhangakkhaṇe tesaj kus. dh. niruj., no ca tesaj akus. dh. nirujjhissanti; itaresaj kusalanaj bhangakkhaṇe tesaj kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . ³Cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannāna¹ asaññāsattāna¹ tesaj akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesaj kus. dh. niruj.; kusalanaj bhangakkhaṇe tesaj akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. niruj. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . ³Cittassa uppādakkhaṇe . . . (as for abyā., kus. Akus., abyā., as for preceding pair).

ii. Yattha kus. dh. . . .¹

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaj paṭilabhissanti tassa cittassa bhangakkhaṇe tesaj tattha kus. dh. niruj., no ca tesaj t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresaj catuvokāre² pañcavokāre² kusalanaj bhangakkhaṇe tesaj t. kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y.

¹ Br. Suddhāvāsāna¹ dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Br. inserts sabbesaj.

akus. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittaassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. niruj. : catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalanāṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. niruj. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ . . . (as for akus., kus., inserting asaññasattānaṃ after bhangakkhaṇe, first occurrence. Akus., abyā., as for preceding pair).

10.

i. Y. kus. dh. na niruj., t. akus., dh. na nirujjhissantīti?² Cittaassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ akus. dh. na nirujjhissanti; aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ y. cittaassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti. . . . Aggamaggassa bhangakkhaṇe y. cittaassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittaassa bhangakkhaṇe tesāṃ akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesāṃ kus. dh. na niruj.; aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ y. cittaassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na niruj. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? ²Cittaassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ abyā. dh. na nirujjhissanti; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāṃ kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., tassa tattha akus.

¹ Br. omits.

² Br. inserts sabbesaṃ .

dh. na nirujjhissantī? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} citta-
 sa uppādakkhaṇe kuslavippayuttacittassa bhangakkhaṇe
 tesay t. kus. dh. na niruj., no ca tesay t. akus. dh. na
 nirujjhissantī; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa
 uppādakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittaassa anantarā agga-
 maggaṃ paṭilabhissantī tassa cittaassa uppādakkhaṇe
 asaññasattānaṃ tesay t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh.
 na nirujjhissantī. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissantī . . .
 Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa bhangakkhaṇe y.
 cittaassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissantī t. cittaassa
 bhangakkhaṇe tesay t. akus. dh. na nirujjhissantī, no ca
 tesay t. kus. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹
 aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ y. cittaassa
 anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissantī t. cittaassa uppāda-
 kkhāṇe asaññasattānaṃ tesay t. akus. ca dh. na niruj-
 jhissantī, kus. ca dh. na niruj. Y. y. kus.
 dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantī? Catu-
 vokaṇe¹ pañcavokaṇe^{1 2} cittaassa uppādakkhaṇe kuslavippa-
 yuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ tesay t. kus.
 dh. na niruj., no ca tesay t. abyā. dh. na nirujjhissantī;
 catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe
 tesay t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj-
 jhissantī. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissantī . . .
 Āmantā . . . (as for akus., abyā.).

11.

i. Yassa kus. dh. nirujjhitha, t. akus. dh. niruj-
 jhissantī? Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y.
 cittaassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissantī tesay kus. dh.
 nirujjhitha, no ca tesay akus. dh. nirujjhissantī; itaresay
 kus. ca dh. nirujjhitha, akus. ca dh. nirujjhissantī.
 Y. v. p. akus. dh. nirujjhissantī . . . Āmantā.
 Y. kus. dh. nirujjhitha, t. abyā. dh. nirujjhissantī?
 Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesay kus. dh. niruj-
 jhitha, no ca tesay abyā. dh. nirujjhissantī; itaresay¹

¹ Br. omits.² Br. inserts sabbesay.

kus. ca dh. nirujjhittha, abyā. ca dh. nirujjhissanti.
Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (so
for akus., abyā.).

ii. *Yattha kus. dh. . . . pe . . . *

iii. Yassa yattha kus. dh. nirujjhittha, tassa tattha
akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹
aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anan-
tarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ tattha kus. dh.
nirujjhittha, no ca tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti;
itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca
dh. nirujjhittha, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y.
akus. dh. nirujjhissanti . . . Suddhāvāsāṃ uppajjantānaṃ²
tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh.
nirujjhittha: itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ
t. kus.³ ca dh. nirujjhissanti, akus.³ ca dh. nirujjhittha.

Y. y. kus. dh. nirujjhittha, t. t. abyā. dh.
nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchima-
cittassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. nirujjhittha, no ca
tesāṃ t. abyā. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ catuvokārānaṃ
pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. nirujjhittha, abyā. ca
dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . .
Suddhāvāsāṃ uppajjantānaṃ² asaññāsattānaṃ tesāṃ . . .
(as for akus., kus. Akus., abyā., as for preceding pair).

12.

i. Yassa kus. dh. na nirujjhittha, t. akus. dh. na niruj-
jhissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti.
. . . Nirujjhittha . . . (so also for kus. abyā.; akus.,
abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na nirujjhittha, t. t. akus. dh.
na nirujjhissantīti? Suddhāvāsāṃ uppajjantānaṃ² tesāṃ
t. kus. dh. na nirujjhittha, no ca tesāṃ t. akus. dh. na

* * Br. omits.

¹ Br. omits.

² Br. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

³ Br. inverts order.

nirujjhissanti; asaṅṅāsattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na nirujjhitha, akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamāgināṃ arahantānaṃ y. cittaṃ anantaraṃ aggamaggāṃ paṭilabbhissanti, tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. na nirujjhitha; asaṅṅāsattānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na nirujjhitha. Y. y. kus. dh. na nirujjhitha, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Nirujjhitha . . . (*no for akus., abyā.*)

Nirodhavāraṃ niṭṭhitāṃ.

[Uppāda-nirodha-vāro.]

1.

i. Yassa kus. dh. uppajanti, tassa akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. akus. dh. nirujjhanti . . . No . . . (*same reply for kus., abyā.; akus., abyā.*)

ii. Yattha kus. dh. uppaj., t. akus. dh. niruj. ? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaṅṅasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (*no for akus., abyā.*)

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhanti . . . No. . . . (*same reply for kus., abyā.; akus., abyā.*)

2.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na nirujjhantīti? Akusalānaṃ bhāṅgakkhaṇe tesāṃ kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ akus. dh. na niruj.; kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhāṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅāsattānaṃ tesāṃ

¹ Br. omits.

kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ akus. dh. na niruj., no ca tesāṃ kus. dh. na uppaj.; *kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe*¹ *akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe*¹ nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj.

Y. kus. dh. na uppajjanti, t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅasattānaṃ*² tesāṃ kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ abyā. dh. na niruj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe arūpe kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ abyā. dh. na niruj., no ca tesāṃ kus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe arūpe kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ abyā. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na nirujjhantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Nirujjhanti. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhantīti? Akusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na niruj.; kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ t. akus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.;³ *kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe*¹ *akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe*¹ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. akus. ca

• • ¹ Br. inverts order of these two phrases.

• • ² Br. omits.

³ S. inserts sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte

dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe asaṅṅasattānaṃ¹ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na niruj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte kuslavip̄payuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānaṃ² bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. abyā. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte kuslavip̄payuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānaṃ² bhangakkhaṇe tesāṃ t. abyā. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

3.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akus. dh. nirujjhittāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittā . . . Āmantā . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppajjittha, tattha akus. dh. nirujjhittāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj.³ . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhittāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhittā . . . Asaṅṅasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catavokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhittāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne tesāṃ t. akus. dh. niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresāṃ catavokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhittāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. niruj., no ca . . . (as for kus., akus. Akus., abyā., as for kus., abyā.).

¹ Br. omits.² Br. kusalākusalānaṃ.³ Uppaj., niruj. now = uppajjittha, nirujjhittā.

4.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na niruj-
jhitthāti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhittha . . .
Natthi . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj. tattha akus. dh. na niruj-
jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . .
Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.
na nirujjhitthāti? Niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj.
. . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus.
dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale
citte vattamāne tesāṃ tattha kus. dh. na uppaj., no ca
tesāṃ t. akus. dh. na niruj.; suddhāvāsāṃ uppajjantānaṃ
asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh.
na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā.
Y. y. kus. dh. na uppajjhittha, t. t. abyā. dh. na niruj-
jhitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asañña-
sattānaṃ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. abyā.
dh. na niruj.; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa uppāda-
khaṇe¹ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na
niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā . . .
(so for akus., abyā.).

5.

i. Yassa kus. dh. uppajjissanti, tassa akus. dh. niruj-
jhissantīti? Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭila-
bhissanti, tesāṃ kus. dh. uppajjissanti, no ca tesāṃ akus.
dh. nirujjhissanti; itaresāṃ kus. ca dh. uppajjissanti,
akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. niruj-
jhissanti . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj.,²
t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh.
niruj. . . . Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ tesāṃ
abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ kus. dh. uppaj.; itaresāṃ
abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. Y.

¹ Br. Suddhāvāsāṃ upapajjantānaṃ.

² Uppaj., niruj. now = uppajjissanti, nirujjhissanti.

akus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittaṣṣa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ akus. dh. uppaj.; itaresāṃ abyā. ca . . . akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj., t. akus. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ y. cittaṣṣa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. niruj.; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. niruj. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissantīti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj.

Y. y. akus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittaṣṣa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ t. akus. dh. uppaj.; itaresāṃ . . . pe . . .

6.

i. Yassa kus. dh. na uppajjissanti, tassa akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Yassa cittaṣṣa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti,

¹ Br. omits.

tesaṃ akus. dh. na niruj., no ca tesāṃ kus. dh. na uppaj.;
aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ tesāṃ akus. ca dh. na
niruj., kus. ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na

uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Aggamaggasam-
angīnaṃ arahantānaṃ tesāṃ kus. dh. na uppaj., no ca
tesāṃ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe
tesāṃ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p.
abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. akus.

dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Agga-
maggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā agga-
maggaṃ paṭilabhissanti tesāṃ akus. dh. na uppaj., no
ca tesāṃ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa . . .
pe . . .

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na niruj-
jhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . .
Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.

na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. na
niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus.
dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh.
na niruj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ yassa cittassa
anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ tattha akus.
dh. na niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.; catuvo-
kāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ
asaññasattānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh.
na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t.

abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹
aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ
t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na niruj.;
catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe
tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj.
Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. akus.
dh. na uppajjhissanti, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti?
Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ
y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti
asaññasattānaṃ tesāṃ t. akus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t.

¹ Br. omits.

abyā dh. na niruj. ; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchima-
cittassa . . . pe . . .

7.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, tassa akus. dh. niruj-
jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittha . . .²
Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppāda-
khaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ akus.
dh. nirujjhittha, no ca tesāṃ kus. dh. uppajjanti ; kusalānaṃ
uppādakkaṇe tesāṃ akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh.
uppajjanti.

Y. kus. dh. uppaj. ;³ t. abyā.
dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj-
jhittha . . .² Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayutta-cit-
tassa uppādakkaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅasattānaṃ
tesāṃ abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesāṃ kus. dh. uppaj. ;
kusalānaṃ uppādakkaṇe tesāṃ abyā. ca dh. nirujjhittha,
kus. ca dh. uppaj.

Y. akus. dh. uppajjanti,
t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh.
nirujjhittha . . .² Cittassa bhangakkhaṇe akusalavippa-
yuttacittassa uppādakkaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅa-
sattānaṃ tesāṃ abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesāṃ akus.
dh. uppaj. ; akusalānaṃ uppādakkaṇe tesāṃ abyā. ca dh.
nirujjhittha, akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh.
nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj-
jhittha . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhan-
gakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkaṇe tesāṃ t.
akus. dh. nirujjhittha, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj. ;
catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaṃ uppādakkaṇe tesāṃ
t. akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. uppaj.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhitthāti?
Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhittha, t. t. kus. dh.
uppajjantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhan-

¹ Br. omits.

² Br. inserts Sabbesay.

³ Uppaj. now = uppajjanti.

gakkhane kuslavippayuttacittassa uppādakkhane asañña-sattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. nirujjhitta, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalanāṃ uppādakkhane tesāṃ t. abyā. ca dh. nirujjhitta, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

8.

i. Yassa kus. dh. na uppajanti, tassa akus. dh. na nirujjhithāti? Nirujjhitta. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhitta . . . Natthi . . . (so for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhithāti? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhangakkhane kuslavippayuttacittassa uppādakkhane tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhitta; suddhāvāsāṃ uppajjantānaṃ³ asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhitta. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhitta . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhithāti? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhangakkhane kuslavippayuttacittassa uppādakkhane asañña-sattānaṃ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na nirujjhitta; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa uppādakkhane⁴ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na nirujjhitta. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhitta . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. uppajanti, t. akus. dh. nirujjhissanti? Aggamaggassa uppādakkhane y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhane tesāṃ kus. dh. uppajanti, no ca tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ kusalanāṃ uppādakkhane tesāṃ

¹ Br. omits.

² Br. inserts sabbesaṃ.

³ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

⁴ Br. suddhāvāsāṃ upapajjantānaṃ.

kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Cittassa¹ bhāṅgakkhaṇe kusālavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasāmapannānaṃ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ kus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ kus. dh. uppaj.; kusālanāṃ uppādakkhaṇe tesāṃ akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for kus., abyā.: akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . .^{pe} . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilābhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ catuvokāre² pañcavokāre² kusālanāṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre²¹ cittassa bhāṅgakkhaṇe kusālavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² kusālanāṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre²¹ cittassa bhāṅgakkhaṇe . . . (as for akus., kus. Akus., abyā.: as for kus., abyā.).

10.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na nirujjhissantīti?¹ Cittassa bhāṅgakkhaṇe kusālavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasāmapannānaṃ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ akus. dh. na nirujjhissanti; aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilābhissanti t. cittassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilābhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ

¹ Br. inserts sabbesāṃ.

² Br. omits.

akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesañ kus. dh. na uppaj.;
aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa
anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti t. cittassa bhāṅgak-
khaṇe tesañ akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na
uppaj.

Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.
na nirujjhissantiti? ¹Cittassa bhāṅgakkhaṇe kuslavippa-
yuttacittassa uppāḍakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asañña-
sattānaṃ tesañ kus. dh. na uppaj., no ca tesañ abyā. dh. na
nirujjhissanti; pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesañ kus.
ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p.
abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (so for
akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus.
dh. na nirujjhissantiti? Catuvokāre² pañcavokāre²¹
cittassa bhāṅgakkhaṇe kuslavippayuttacittassa uppāḍak-
khaṇe tesañ tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. akus.
dh. na nirujjhissanti; catuvokāre² pañcavokāre² agga-
maggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa anantarā
aggamaggāṃ paṭilabhissanti t. cittassa bhāṅgakkhaṇe
asaññasattānaṃ tesañ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh.
na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti
. . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppāḍak-
khaṇe y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti t.
cittassa uppāḍakkhaṇe tesañ t. akus. dh. na nirujjhissanti,
no ca tesañ t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre² pañcavo-
kāre² aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa
anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti t. cittassa bhāṅgak-
khaṇe asaññasattānaṃ tesañ t. akus. ca dh. na niruj-
jhissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus.

dh. na uppajanti, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantiti?
Catuvokāre² pañcavokāre²¹ cittassa bhāṅgakkhaṇe kusala-
vippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe asaññasattānaṃ tesañ t.
kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. abyā. dh. na niruj-
jhissanti; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittassa
bhāṅgakkhaṇe tesañ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh.

¹ Br. inserts Sabbesañ.

² Br. omits.

na nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti
 . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

11.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, t. akus. dh. niruj-
 jhissantīti? Aggamaggasamangīnaṃ arahantaṇaṃ y.
 cittaṣṣa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ kus.
 dh. uppajjittha, no ca tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti;
 itaresāṃ¹ kus. ca dh. uppajjittha, akus. ca dh. niruj-
 jhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,² t. abyā. dh. niruj-
 jhissantīti? Pacchimacittaṣṣa bhangakkhaṇe tesāṃ kus.
 dh. uppaj., no ca tesāṃ abyā. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ³
 kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p.
 abyā. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā. Y. akus. dh.
 uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . p^r . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. niruj-
 jhissantīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ aggamagga-
 samangīnaṃ arahantaṇaṃ y. cittaṣṣa anantarā aggamaggaṃ
 paṭilabhissanti, tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t.
 akus. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavo-
 kārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. niruj-
 jhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti . . .
 Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ⁴ tesāṃ t. akus. dh. niruj-
 jhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresāṃ catuvo-
 kārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. niruj-
 jhissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppajjittha,
 t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre³ pañcavo-
 kāre³ pacchimacittaṣṣa bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh.
 uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ
 catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj.,
 abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj-
 jhissanti . . . Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ⁴ asaṅṅā-

¹ Br. *inserta* tesāṃ.

² Uppaj. *now* = uppajjittha.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. *suddhāvāsaṇaṃ dutiye citte vattamāne*.

sattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj. ; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. abyā. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

12.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akus. dh. na nirujjhissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Uppajjittha . . . (so for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppajjittha, t. t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ¹ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhissanti; asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamāngīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.; asaññasattānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Uppajjittha . . . (so for akus., abyā.).³

Uppāda-nirodha-vāraṃ niṭṭhitāṃ.⁴

DHAMMAYAMAKAṆ SAMATTAṆ.⁵

¹ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Br. inserts: Yo kusalaṃ dhammaṃ bhāveti, so akusalaṃ dhammaṃ pajahatīti? Āmantā. Yo v. p. akusalaṃ dhammaṃ pajahati, so kusalaṃ dhammaṃ bhāvetīti? Āmantā. Yo kus. dh. na bhāveti, so akus. dh. nappajahatīti? Āmantā. Yo v. p. akus. dh. nappajahati, so kus. dh. bhāvetīti? Āmantā . . . pe . . .

⁴ K. omits.

⁵ Br. substitutes dhammayamakaṃ niṭṭhitāṃ.

X.

[INDRIYAYAMAKAṆ.]

PAṆṆATTIVĀRO.

Uddesavāro].¹

Bāvisatindriyāni :

1. cakkhundriyaṃ.	4. jivhindriyaṃ.
2. sotindriyaṃ.	5. kāyindriyaṃ.
3. ghānindriyaṃ.	6. manindriyaṃ.
	7. itthindriyaṃ.
	8. purisindriyaṃ.
	9. jīvitindriyaṃ.
10. sukhindriyaṃ.	15. saddhindriyaṃ.
11. dukkhindriyaṃ.	16. viriyindriyaṃ. ²
12. somanassindriyaṃ.	17. satindriyaṃ.
13. domanassindriyaṃ.	18. samādhindriyaṃ.
14. upekkhindriyaṃ.	19. paññindriyaṃ.
	20. anaññatāññassūmitindriyaṃ. ³
	21. aññindriyaṃ.
	22. aññātāvindriyaṃ.

1.

1. Cakkhu⁴ cakkhundriyaṃ, cakkhundriyaṃ cakkhu⁴ ;
2. sotay] sotindriyaṃ, sotindriyaṃ sotay ;
3. ghānay] ghānindriyaṃ, ghānindriyaṃ ghānay ;
4. jivhā jivhindriyaṃ, jivhindriyaṃ jivhā ;

¹ Br. *inverts* Namo tassa, etc.

² Br. virindriyaṃ *always*.

³ K. anaññat^o *always*.

⁴ S. cakkhuṃ.

5. kāyo kāyindriyaḥ, kāyindriyaḥ kāyo ;
 6. mano manindriyaḥ, manindriyaḥ mano ;
 7. itthi itthindriyaḥ . . . pe . . . (so for 8-19) . . .
 20. anaññātaññassāmiti¹ anaññātaññassāmitindriyaḥ,¹
 anaññātaññassāmitindriyaḥ¹ anaññātaññassāmiti ;¹
 21. aññā² aññindriyaḥ, aññindriyaḥ aññā ;²
 22. aññātāvi aññātāvindriyaḥ, aññātāvindriyaḥ aññātāvi.

2.

1. Na cakkhu na cakkhund.,³ na cakkhund. na cakkhu ;
 2. na sotayaḥ na sotind.,³ na sotind. na sotayaḥ ;
 3. na ghānaḥ na ghānind., na ghānind. na ghānaḥ ;
 4. na jivhā na jivhind., na jivhind., na jivhā ;
 5. na kāyo na kāyind., na kāyind. na kāyo ;
 6. na mano na manind., na manind. na mano.
 7. na itthi na itthindriyaḥ . . . pe . . . (so for 8-22).

3.

- 1-2. Cakkhu cakkhund., indriyā sotind.
 1-8. Cakkhu cakkhund., indriyā ghānind . . . pe . . .
 cakkhu cakkhund. indriyā aññātāvind.
 2-1. Sotayaḥ sotind., indriyā cakkhund. ; . . . pe . . . sotayaḥ
 sotind., indriyā aññātāvind . . . pe . . . (so for 3-21) . . .
 22-1. Aññātāvi aññātāvind., indriyā cakkhund . . . pe . . .
 indriyā aññindriyaḥ.

4.

- 1-2. Na cakkhu na cakkhund., na indriyā na sotind.
 1-22. Na cakkhu na cakkhund., na indriyā na ghānind
 . . . pe . . . na indriyā na aññātāvind.
 2-1. Na sotayaḥ na sotind., na indriyā na cakkhund.
 2-22. Na sotayaḥ na sotind . . . pe . . . na indriyā na
 aññātāvind . . . (so for 3-21).
 22-1. Na aññātāvi na aññātāvind., na indriyā na cak-
 khund . . . pe . . . na indriyā na aññātāvindriyaḥ.

¹ K. anaññat°. throughout.² Br. aññayaḥ.³ For cakkhundriyaḥ, sotindriyaḥ, etc.

5.

1, 2. Cakkhu indriyaṃ, indriyā cakkhund.;¹ sotay indriyaṃ, indriyā sotind . . . pe . . . (so for 3-20).

21. aññā² ind., indriyā aññind;

22. aññātavi ind., indriyā aññātāvind.

6.

1. Na cakkhu na ind., na indriyā na cakkhund.;³

2. na sotay na ind., na indriyā na sotind.;³

3. na ghānaṃ na ghānind., na indriyā na ghānind.; . . .

(so for 4-22).

7.

1, 2. Cakkhu indriyaṃ, indriyā sotind.⁴

1, 3. Cakkhu indriyaṃ, indriyā ghānind.⁴ . . . (so for

1, 4 to 1, 22).

2, 1. Sotay ind., indriyā cakkhund.;⁵ . . . pe . . . indriyā aññātāvind⁶ . . . pe . . . Sukhaṃ ind., indriyā cakkhund.; . . . pe . . . indriyā aññātāvind.

8.

1, 2. Nu cakkhu na indriyaṃ, na indriyā na sotind.;⁷

1, 3. na cakkhu na indriyaṃ, na indriyā na ghānind.;

. . . pe . . .

2, 1. na sotay na indriyaṃ, na indriyā na cakkhund.;

. . . pe . . .

3, 1. na ghānaṃ na indriyaṃ, na indriyā na ghānindriyaṃ

. . . pe . . . (so for 4-22).

Uddesavāraṃ nitthitay.

¹ B. and S.: cakkhu.

² Br. S.: aññay always.

³ Br. S. cakkhu, sotay, etc.

⁴ Br. substitutes sotay, ghānaṃ, etc.

⁵ Br. S. have indriya cakkhu throughout.

⁶ Br. S.: aññātāvī throughout.

⁷ Br. has sotay, ghānaṃ, etc.

[Niddesa-vāro.]

1.

1. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññā-cakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund. cakkhu ceva¹ cakkhundriyañ ca. Cakkhund. cakkhūti?² Āmantā.

2. Sotaṃ sotindriyan ti? Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ sotaṃ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca sotind. sotaṃ ti? Āmantā.

3. Ghānaṃ ghānindriyan ti? Āmantā. Ghānind. ghānaṃ ti? Āmantā . . . (so for 4).

5. Kāyo kāyindriyan ti? Kāyind. ṭhapetvā avaseso kāyo kāyo,⁴ na kāyind.; kāyind. kāyo ceva kāyindriyañ ca. Kāyind. kāyo ti? Āmantā.

6. Mano manindriyan ti? Āmantā. Manind. mano ti? Āmantā.

7. Itthī itthindriyan ti? No. Itthind. itthī ti? No . . . (so for 8).

9. Jivitaṃ jīvitindriyan ti? Āmantā. Jivitind. jivitaṃ ti? Āmantā . . . (so for 10 (sukhaṃ), 11 (dukkhaṃ), 12 (somanassaṃ), 13 (domanassaṃ)).

14. Upekkhā upekkhindriyan ti? Upekkhind ṭhapetvā avasesā upekkhā upekkhā, na upekkhind.; upekkhind. upekkhā ceva upekkhindriyañ ca. Upekkhind. upekkhā ti? Āmantā.

15. Saddhā saddhindriyan ti? Āmantā. Saddhind. saddhā ti? Āmantā . . . (so for 16-22).

2.

1. Na cakkhu na cakkhundriyan ti? Āmantā. Na cakkhund. na⁶ cakkhūti?² Dibbacakkhu paññācakkhu na cakkhund., cakkhu; cakkhuñ⁶ ca cakkhundriyañ⁷ ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca cakkhund.

¹ K. cakkhuñ ceva. S. cakkhuṃ ceva.

² K. S. cakkhun ti.

⁴ Br. S. avasesā.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. cakkhuṃ ca.

⁷ S. cakkhu-indriyaṃ.

2. Na sotay na sotindriyan ti? Āmantā. Na sotind. na sotān ti? Dibbasotay taphāsotay na sotind., sotay; sotāñ ca sotindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotay na ca sotind.

3. Na ghānay na ghānindriyan ti? Āmantā. Na ghānind. na ghānan ti? Āmantā . . . (so for 4).

5. Na kāyo na kāyindriyan ti? Āmantā. Na kāyind. na kāyo ti? Kāyind. ṭhapetvā avaseso¹ kāyo² na kāyind., kāyo; kāyañ ca kāyindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca kāyind.

6. Na mano na manindriyan ti? Āmantā. Na manind. na mano ti? Āmantā.

7. Na itthī na itthindriyan ti? Itthind. na itthi, itthind.; itthiñ ca itthindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthind. Na itthind. na itthī ti? Itthī na itthind., itthī; itthiñ ca itthindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca² itthind. . . . (so for 8).

9. Na jvitay na jvitindriyan ti? Āmantā. Na jvitind. na jvitan ti? Āmantā . . . (so for 10-13).

14. Na upekkhā na upekkhindriyan ti? Āmantā. Na upekkhind na upekkhā ti? Upekkhind. ṭhapetvā avasesā upekkhā na upekkhind., upekkhā; upekkhañ ca upekkhind. ca ṭhapetvā avasesā na ceva upekkhā na ca upekkhind.

15. Na saddhā na saddhind. ti? Āmantā. Na saddhind. na saddhā ti? Āmantā . . . (so for 16-22).

3.

1, 2. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññā-cakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund, cakkhu³ ceva cakkhundriyañ ca. Indriyā sotindriyan ti? Sotind. indriyañ ceva sotindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na sotind.

1-3. Cakkhu cakkhund. ti? Dibbacakkhu . . . pe . . . Indriyā ghānind. ti? Ghānind. indriyañ ceva ghānind.

¹ Br. avasesā.

² Br. omits.

³ K. S. cakkhuṃ [ñ] throughout.

ca, avasesā indriyā indriyā na ghānind. . . . (so for 1-4 . . . 1-21).

1, 22. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund. cakkhuñ ceva cakkhundriyañ ca.

Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññātāvindriyañ ca; avasesā indriyā indriyā, n' aññātāvind.

2-1. Sotaṃ sotindriyan ti? Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ sotaṃ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund.

. . . pe . . . (2, 22) sotaṃ sotindriyan ti? Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ sotaṃ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca. Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā n' aññind.

3, 1. Ghānaṃ ghānindriyan ti? Āmantā. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . pe . . .

(3, 22) ghānaṃ ghānindriyan ti? Āmantā. Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññātāvindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, n' aññātāvind. . . . (so for 4, 1, etc.; 5, 1, etc.; 6, 1, etc.).

7, 1. Itthī itthindriyan ti? No. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . pe . . .

7, 22. Itthī itthindriyan ti? No. Indriyā aññātāvind. ti? Aññātāvind. indriyañ ceva . . . pe . . . (so for 8-22).

4.

1, 2. Na cakkhu na cakkhundriyan ti? Āmantā. Na indriyā na sotindriyan ti? Āmantā . . . (so for 1, 3; 1, 4, etc.).

2, 1. Na sotaṃ na sotindriyan ti? Āmantā. Na indriyā na cakkhund. ti? Āmantā pe . . . (so for 3-6).

7, 1. Na itthī na itthindriyan ti? Āmantā.¹ Na indriyā

¹ Br. has, instead of Āmantā, itthindriyaṃ na itthī, itthindriyaṃ: itthiñ ca itthindriyañ ca tṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthindriyaṃ.

na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . pe . . .¹ Na indriyā
na aññātāvindriyan ti? Āmantā.

Na puriso na purisindriyan ti?² Āmantā. Na indriyā
na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . pe . . .³ No indriyā
n' aññātāvindriyan ti? Āmantā.

9, 1. Na jīvitay na jīvitindriyan ti? Āmantā. N'
indriyā na cakkhundriyan ti? Amantā . . . pe . . .
N'indriyā n'aññātāvindriyan ti? Āmantā . . . (so for 10-22).

5.

1. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā cakkhun-
driyan ti? Cakkhund. indriyan ceva cakkhundriyañ ca,
avasesā indriyā indriyā,⁴ na cakkhund.

2. Sotay indriyan ti? Āmantā.⁵ Indriyā sotindriyan
ti? Sotind. indriyañ ceva sotindriyañ ca, avasesā indriyā
indriyā, na sotind.

3. Ghāṇay indriyan ti? Āmantā. Indriyā ghānin-
driyan ti? Ghānind. indriyañ ceva ghānindriyañ ca,
avasesā indriyā indriyā, na ghānind. . . . (so for 4).

5. Kāyo indriyan ti? Āmantā.⁶ Indriyā kāyindriyan
ti? Kāyind. indriyañ ceva kāyindriyañ ca, avasesā
indriyā, indriyā, na kāyind.

6. Mano indriyan ti? Āmantā. Indriyā manindriyan

¹ Br. *inserts* na itthi na itthindriyan ti, and repeats
p. 66, n. 1.

² Br. *inserts* purisindriyay na puriso, purisindriyay :
purisañ ca purisindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva puriso
na ca purisindriyay.

³ Br. *inserts* na puriso na purisindriyan ti, and repeats
from purisindriyay . . . purisindriyay. Cf. preceding
note.

⁴ Br. *omits* the second indriyā throughout.

⁵ Br. *omits* and *inserts* yay sotay indriyay tay sotañ ceva
indriyañ ca ; avasesay sotay na indriyay.

⁶ Br. *omits* and *inserts* yo kāyo indriyay, so kāyo ceva
indriyañ ca, avasesā kāyo na indriyañ.

ti? Manind. indriyañ ceva manindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na manind.

7. Itthi indriyan ti? No. Indriyā itthindriyan ti? Itthind. indriyañ ceva itthindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na itthind. . . . (so for 8).

9. Jivitaṇ indriyan ti? Āmantā. Indriyā jivitindriyan ti? Jivitind. indriyañ ceva jivitindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na jivitind. . . . (so for 10-13).

14. Upekkhā indriyan ti? Āmantā.¹ Indriyā upekkhindriyan ti? Upekkhind. indriyañ ceva upekkhindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, n'upekkhind.

15. Saddhā indriyan ti? Āmantā. Indriyā saddhindriyan ti? Saddhind. indriyañ ceva saddhindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na saddhind. . . . (so for 16-22).

6.

1. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhu² ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu,³ indriyā;⁴ cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā. Na indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā.

2. Na sotaṇ na indriyan ti? Sotaṇ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṇ, indriyā, sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṇ na ca indriyā. Na indriyā na sotindriyan ti? Āmantā . . . (so for 3, 4).

5. Na kāyo na indriyan ti? *Kāyaṇ ṭhapetvā avasesā indriyā na kāyo, kāyañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca indriyā.*⁵ Na indriyā na kāyindriyan ti? Āmantā.

6. Na mano na indriyan ti? Manayaṇ ṭhapetvā avasesā indriyā na mano, indriyā; manañ ca indriye ca ṭhapetvā

¹ Br. omits and inserts yā upekkhā indriyaṇ, sā upekkhā ceva indriyañ ca, avasesā upekkhā na indriyaṇ.

² Br. S. cakkhuṇ throughout.

³ Br. omits.

⁴ Br. cakkhundriyā.

⁵ Br. omits * to *, substituting Āmantā.

avasesā na ceva mano na ca indriyā. Na indriyā na manindriyan ti? Āmantā.

7. Na itthi na indriyan ti? Itthiḥ ṭhapetvā avasesā indriyā na itthi, indriyā; itthiḥ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthi na ca indriyā. Na indriyā na itthin-driyan ti? Āmantā . . . (so for 8-22).

7.

1, 2. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā sotindriyan ti? Sotind. indriyan ceva sotindriyaṅ ca, avasesā indriyā indriyā,¹ na sotind.

1, 3. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā ghānindriyan ti? Ghanind. indriyaṅ ceva ghānindriyaṅ ca, avasesā indriyā indriyā na ghānind. . . . (so for 1, 4—1, 22).

2, 1. Sotaḥ indriyan ti? Āmantā.² Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyaṅ ceva cakkhundriyaṅ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . pe . . . (so for 2, 3; 2, 4, etc. So also for 3 and 4).

5, 1. Kāyo indriyan ti? Āmantā.³ Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyaṅ ceva cakkhund. ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . pe⁴ . . . (so for 5, 2, etc., to 5, 21).

5, 22. Indriyā aññātāvind. ti? Aññātāvind. indriyaṅ ceva aññātāvind. ca, avasesā indriyā indriyā, na aññātāvind. . . . (so for 6).

7, 1. Itthi indriyan ti? No. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyaṅ ceva . . . pe . . . (so for 7, 2 to 22; so also for 8).

¹ Br. omits the second indriyā throughout.

² Br. omits, inserting yaḥ sotaḥ indriyaḥ, taḥ sotaṅ ceva indriyaṅ ca, avasesaḥ sotaḥ na indriyaḥ.

³ Br. S. omit, substituting (Br.): Yo kāyo indriyaḥ, so kāyo ceva indriyaṅ ca; avasesā kāyo na indriyaḥ. (S.): Yo kāyo indriyaḥ, so indriyaḥ ceva kāyo ca; avasesā kāyo na indriyā.

⁴ Br. as in n. 4; S. here follows Br.

9, 1. Jivitaṅ indriyan ti? Āmantā. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . *pe* . . . (so for 10 to 13).

14, 1. Upekkhā indriyan ti? Āmantā.¹ Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . *pe* . . . (so for 15-22).

8.

1, 2. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhuṅ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā; cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu no ca indriyā. Na indriya na sotindriyan ti? Āmantā.

1, 3. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhuṅ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā; cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā. *Na indriyā na ghānindriyan ti? Āmantā . . . *pe* . . .

1, 22. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhuṅ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā cakkhuñ na indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā.* Na indriyā na aññātāvindriyan ti? Āmantā.

2, 1. Na sotaṅ na indriyan ti? Sotaṅ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṅ, indriyā; sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṅ no ca indriyā. Na indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . *pe* . . . Na sotaṅ na indriyan ti? Sotaṅ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṅ, indriyā; sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā . . . *pe* . . . Na indriyā na aññātāvindriyan ti? . . . *pe* . . . (so for 3-22).

[Niddesavāraṅ niṭṭhitāṅ.]

Paṇṇattivāraṅ niṭṭhitāṅ.

¹ Br. S. *omit and insert* (Br.): Yā upekkhā indriyaṅ, sa upekkhā ceva indriyañ ca; avasesā upekkhā na indriyaṅ. (S.): Yā upekkhā indriyā, sā indriyaṅ ceva upekkhindriyañ ca; avasesā upekkhā na indriyaṅ.

* to * Br. *omits*.

[PAVATTIVĀRO
Uppādavāro.]

1.

1. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjatiti? Sacakkhukānāy asotakānāy uppajjantānāy,¹ tesāy cakkhund. uppajjati, no ca tesāy sotind. uppajjati; sacakkhukānāy sasotakānāy uppajjantānāy tesāy cakkhund. ca uppajjati, sotind. ca uppajjati. Yassa vā pana sotind. uppajjati, tassa cakkhund. uppajjatiti? Sasotakānāy acakkhukānāy uppajjantānāy tesāy sotind. uppajjati, no ca tesāy cakkhund. uppajjati; sasotakānāy sacakkhukānāy uppajjantānāy tesāy sotindriyañ ca uppajjati, cakkhundriyañ ca uppajjati.

Yassa cakkhund. uppajjati, tassa ghānind. uppajjatiti? Sacakkhukānāy aghānakānāy uppajjantānāy tesāy cakkhund. uppajjati, no ca tesāy ghānind. uppajjati; sacakkhukānāy saghānakānāy uppajjantānāy tesāy cakkhundriyañ ca uppajjati, ghānindriyañ ca uppajjati. Y. v. p. ghānind. uppajjati, tassa cakkhund. uppajjatiti? Saghānakānāy acakkhukānāy uppajjantānāy tesāy ghānind. uppajjati, no ca tesāy cakkhund. uppajjati; saghānakānāy sacakkhukānāy uppajjantānāy tesāy ghānindriyañ ca uppajjati, cakkhundriyañ ca uppajjati.²

Yassa cakkhund. uppaj., tassa itthind. uppajjatiti? Sacakkhukānāy na itthināy uppajjantānāy tesāy cakkhund. uppaj.; no ca tesāy itthind. uppaj.; sacakkhukānāy itthināy uppajjantānāy tāsāy cakkhundriyañ ca uppaj.; itthindriyañ ca uppaj. Y. v. p. itthind. uppaj., tassa cakkhund. uppajjatiti? Acakkhukānāy³ itthināy³ uppajjantānāy tesāy itthind. uppaj., no ca tāsāy cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy³ itthināy³ uppajjantānāy tāsāy itthindriyañ ca uppaj., cakkhundriyañ ca uppaj. Yassa cakkhund. uppaj., tassa purisind. uppajjatiti?

¹ Br. K. upappajjantānāy throughout.

² There should presumably be . . . pe . . . here for 1, 4; 1, 5; 1, 6.

³ Br. inverts order.

Sacakkhukānaṃ na-purisaṇaṃ uppajantānaṃ tesāṃ cakkhund. . . . *pe* . . . Y. v. p. purisind. uppaj. . . . tassa cakkhund. uppajjati? Acakkhukānaṃ¹ purisaṇaṃ¹ uppajantānaṃ tesāṃ purisind . . . *pe* . . . Yassa

cakkhund. uppaj., tassa jīvitind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ uppajantānaṃ tesāṃ jīvitind. . . . *pe* . . . Yassa cakkhund.

uppaj., tassa somanassind. uppajjati? Sacakkhukānaṃ vinā somanassena uppajantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj., sacakkhukānaṃ somanassena uppajantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca uppaj., somanassindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa cakkhund. uppaj.,

tassa upekkhind. uppajjati? Sacakkhukānaṃ vinā upekkhāya uppajantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ upekkhind. uppaj.; sacakkhukānaṃ upekkhāya uppajantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca uppaj., upekkhindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajantānaṃ tesāṃ upekkhind. uppaj., no ca tesāṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa

cakkhund. uppaj., tassa saddhind. uppajjati? Sacakkhukānaṃ vinā² saddhāya² uppajantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; sacakkhukānaṃ saddhāya³ uppajantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ saddhāya⁴ uppajantānaṃ tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ saddhāya⁵ uppajantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa

paññind. uppajjati? Sacakkhukānaṃ vinā⁶ ñāṇena⁷ uppajantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj.; sacakkhukānaṃ ñāṇena⁸ uppajantānaṃ

¹ Br. *inverts order.* ² Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

³ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

⁴ Br. *has* sahetukānaṃ acakkhukānaṃ.

⁵ Br. *has* sahetukānaṃ sacakkhukānaṃ.

⁶ Br. *omits.*

⁷ Br. ñāṇavippayuttānaṃ.

⁸ Br. ñāṇasampayuttānaṃ.

tesay . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . .¹ Acakkhukānāy nāpēna² uppajjantānāy tesay paññind. uppaj., no ca tesay cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy nāpēna² uppajjantānāy tesay . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānāy acakkhukānāy uppajjantānāy tesay manind. uppaj., no ca tesay cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy uppajjantānāy tesay . . . *pe* . . .³

Yassa ghānind. uppaj., tassa itthind⁴ uppajjati? Saghānakānāy na-itthināy uppajjantānāy tesay ghānind. uppaj., no ca tesay itthind.⁵ uppaj.; saghānakānāy itthināy⁶ uppajjantānāy tesay ghānindriyāñ ca uppaj., itthindriyāñ⁷ ca uppaj. Y. v. p. itthind.⁷ uppaj. . . . Aghānakānāy⁸ itthināy⁸ uppajjantānāy tāsāy⁹ itthind.⁵ uppaj., no ca tesay⁹ ghānind. uppaj.; saghānakānāy⁸ itthināy⁶ uppajjantānāy tāsāy⁹ itthindriyāñ⁵ ca uppaj., ghānindriyāñ ca uppaj. Yassa ghānind. uppaj., tassa purisind.¹⁰ uppajjati? Saghānakānāy na-purisānāy¹⁰ uppajjantānāy tesay ghānind. uppaj. no ca tesay purisind.¹¹ uppaj.; saghānakānāy purisānāy¹² uppajjantānāy tesay ghānindriyāñ ca uppaj., purisindriyāñ¹³ ca uppaj. Y. v. p. purisind.¹⁰ uppaj. . . . Aghānakānāy⁸ purisānāy⁸ uppajjantānāy tesay purisind.¹⁰ uppaj., no ca tesay ghānind.

¹ Br. inserts nāpasampayuttānāy.

² Br. omits.

³ No *pe* . . . in any of the versions indicates the hiatus here. On manindriyāy here see p. 77, n. 10.

⁴ S. substitutes upekkhindriyāy.

⁵ S. substitutes upekkhindriyāy.

⁶ S. substitutes upekkhāya.

⁷ S. substitutes upekkhindriyāñ.

⁸ Br. inverts order.

⁹ S. tesay.

¹⁰ S. substitutes saddhind.

¹¹ S. substitutes vinā saddhāya.

¹² S. substitutes saddhāya.

¹³ S. substitutes saddhindriyāñ.

uppaj. ; saghānakānaṃ¹ purisānaṃ^{1 2} uppajjantānaṃ tesāṃ purisindriyaṃ³ ca uppaj., ghānindriyaṃ ca uppaj.

Yassa ghānind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. uppaj. . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj.; saghānakānaṃ somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ¹ somanassena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ somanassind. uppaj., no ca tesāṃ ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ¹ somanassena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no va tesāṃ upekkhind. uppaj.; saghānakānaṃ upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . (*as in preceding reply*).

Yassa ghānind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā⁴ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; saghānakānaṃ saddhāya⁵ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . ⁶Aghānakānaṃ saddhāya⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ ghānind. uppaj.;⁶ saghānakānaṃ saddhāya⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa pañhind. uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā⁸ nāṇena⁸ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no ca tesāṃ pañhind. uppaj.;

¹ Br. *inverts order*.

² S. *substitutes* saddhāya.

³ S. *saddhindriyaṃ*.

⁴ Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

⁵ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

⁶ Br. *inserts* sahetukānaṃ.

⁷ Br. *omits*.

⁸ Br. *substitutes* nāṇavippayuttānaṃ.

saghānakānāy nāyena¹ uppajjantānāy tesāy . . . *pe* . . .
 Y. v. p. paññind. uppaj., tassa ghānind. uppajjatitī?²
 Aghānakānāy nāyena² uppajjantānāy tesāy paññind. uppaj.,
 no ca tesāy ghānind. uppaj.;² saghānakānāy nāyena³
 uppajjantānāy tesāy . . . *pe* . . . Yassa
 ghānind. uppaj., tassa manind. uppajjatitī? Āmantā.
 Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakanāy aghānakānāy
 uppajjantānāy tesāy manind. uppaj., no ca tesāy ghanind.
 uppaj.; saghānakānāy uppajjantānāy tesāy . . . *pe* . . .⁴

Yassa itthind uppaj., tassa purisind. uppajjatitī? No.
 Y. v. p. purisind. uppaj., tassa itthind. uppajjatitī? No.
 Yassa itthind. uppaj. . . . Āmantā.
 Yassa vā pana jīvitind. uppaj. . . . Na-itthināy uppaj-
 jantānāy tesāy jīvitind. uppaj., no ca tesāy itthind. uppaj.;
 itthināy uppajjantānāy tesāy . . . *pe* . . .
 Yassa itthind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatitī?
 Itthināy vinā somanassena uppajjantānāy tāsāy itthind.
 uppaj., no ca tāsāy somanassind. uppaj.; itthināy soman-
 assena uppajjantānāy tāsāy . . . *pe* . . . Y. v. p. soman-
 assind. uppaj. . . . Na-itthināy somanassena⁵ uppaj-
 jantānāy tesāy somanassind. uppaj., no ca tesāy itthind.
 uppaj.; itthināy somanassena⁶ uppajjantānāy tāsāy
 . . . *pe* . . . Yassa itthind. uppaj., tassa
 upekkhind. uppajjatitī? Itthināy vinā upekkhāya uppaj-
 jantānāy tāsāy itthind uppaj., no ca tāsāy upekkhind.
 uppaj.; itthināy upekkhāya uppajjantānāy tāsāy . . . *pe* . . .
 Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Na-itthināy upekkhāya⁶
 uppajjantānāy tesāy upekkhind. uppaj., no ca tesāy
 itthind. uppaj.; itthināy⁶ upekkhāya⁶ uppajjantānāy tāsāy

¹ Br. *substitutes* nāpasampayuttakānāy.

² Br. *inserts* nāpasampayuttānāy.

³ Br. *omits*.

⁴ Supply always the 'twin' terms, as e.g. p. 74, l. 2. No *pe* . . . in any of the versions indicates the hiatus.

⁵ Br. *somanassena na itthināy*.

⁶ Br. *inverts order*.

. . . *pe* . . . Yassa itthind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Itthīnaṃ vinā¹ saddhāya¹ uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthind. uppaj., no ca tāsāṃ saddhind. uppaj.; itthīnaṃ saddhāya² uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthindriyaṃ ca uppaj., saddhindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Na-itthīnaṃ saddhāya³ uppajjantānaṃ⁴ tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ itthind. uppaj.;⁵ itthīnaṃ saddhāya⁶ uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . .

Yassa itthind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Itthīnaṃ vinā ñāṇena⁷ uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthind. uppaj., no ca tāsāṃ paññind. uppaj.; itthīnaṃ ñāṇena⁸ uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Na-itthīnaṃ ñāṇena⁹ uppajjantānaṃ tesāṃ paññind. uppaj., no ca tesāṃ itthind. uppaj.; itthīnaṃ ñāṇena⁹ uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . .

Yassa itthind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ na-itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ manind. uppaj., no ca tesāṃ itthind. uppaj.; sacittakānaṃ¹⁰ itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .

Yassa purisind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . Yassa purisind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Purisānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj.; purisānaṃ somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p.

¹ Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

² Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

³ Br. *has* sahetukānaṃ na itthīnaṃ.

⁴ K. *upapajjantīnaṃ*.

⁵ Br. *inserts* sahetukānaṃ.

⁶ Br. *omits*.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

⁸ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

⁹ Br. ñāṇasampayuttānaṃ na-itthīnaṃ.

somanassind. uppaj. . . . Na-purisānāy somanassena¹
 uppajjantānāy tesāy somanassind. uppaj., no ca tesāy
 purisind. uppaj.; purisānāy somanassena¹ uppajjantānāy
 tesāy . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj.,
 tassa upekkhind. uppajjatitī? Purisānāy vinā upek-
 khāya uppajjantānāy tesāy purisind. uppaj., no ca tesāy
 upekkhind. uppaj.; purisānāy upekkhāya uppajjantānāy
 tesāy . . . Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Na-purisānāy
 upekkhāya¹ uppajjantānāy tesāy upekkhind. uppaj., no ca
 tesāy purisind. uppaj.; purisānāy¹ upekkhāya¹ uppaj-
 jantānāy tesāy. Yassa purisind. uppaj., tassa
 saddhind. uppajjatitī? Purisānāy vinā² saddhāya² uppaj-
 jantānāy tesāy purisind. uppaj., no ca tesāy saddhind.
 uppaj.; purisānāy saddhāya³ uppajjantānāy tesāy . . .
pe . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Na-purisānāy
 saddhāya⁴ uppajjantānāy tesāy saddhind. uppaj., no ca
 tesāy purisind. uppaj.; purisānāy saddhāya⁵ uppajjantānāy
 tesāy . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj.,
 tassa paññind. uppajjatitī? Purisānāy vinā⁶ ñāṇena⁶
 uppajjantānāy tesāy purisind. uppaj., no ca tesāy paññind.
 uppaj., purisind. ñāṇena⁷ uppajjantānāy tesāy . . . *pe* . . .
 Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Na-purisānāy ñāṇena⁸ uppaj-
 jantānāy tesāy paññind. uppaj.; no ca tesāy purisind.
 uppaj.; purisānāy ñāṇena⁹ uppajjantānāy tesāy . . .
pe . . . Yassa purisind. uppaj., tassa manind.¹⁰
 uppajjatitī? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . .

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *substitutes* sahetukānāy.

³ Br. *substitutes* sahetukānāy.

⁴ Br. sahetukānāy na-purisānāy.

⁵ Br. sahetukānāy purisānāy.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānāy.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānāy.

⁸ Br. ñāṇasampayuttānāy na-purisānāy.

⁹ Br. ñāṇasampayuttānāy purisānāy.

¹⁰ It is curious that manindriyāy should, here and after, function for indriyas 20-22 (v. p. 61; 73 ff.).

Na-purisānaṃ sacittakānaṃ¹ uppajjantānaṃ tesāṃ manind. uppaj. no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisind. uppajjantānaṃ tesāṃ . . . Yassa jīvitind. uppaj., tassa

somanassind. uppajjatīti? Vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ jīvitindriyañ ca uppaj., somanassindriyañ ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ jīvitindriyañ . . . upekkhindriyañ ca uppaj. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Vinā² saddhāya² uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; saddhāya³ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ jīvitindriyañ . . . saddhindriyañ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Vina⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte⁵ ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj.; ñāṇena uppajjantānaṃ ñāṇasampayuttacittassa⁴ uppādakkhaṇe tesāṃ . . . pe . . .

¹ Br. sacittakānaṃ na purisānaṃ.

* * Br. omits.

² Br. substitutes abhetukānaṃ.

³ Br. substitutes sahetukānaṃ.

⁴ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṃ.

⁵ S. omits.

⁶ Br. ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa, etc.

Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa manind. uppajjati? Nirodhasamāpannāna¹ asaññasattāna¹ tesaj jīvitind. uppaj., no ca tesaj manind. uppaj., sacittakāna¹ uppajjantāna¹ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . *pe* . . . Y. v. p. manind. uppaj. Āmantā.

Yassa somanassind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjati? No. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . No.

Yassa somanassind. uppaj. tassa saddhind. uppajjati? * Somanassena vinā saddhāya uppajjantāna² pavatte somanassasampayutta-saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj somanassind. uppaj., no ca tesaj saddhind. uppaj.,² somanassasampayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj somanassindriyañ ca uppaj., saddhindriyañ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya³ vinā somanassena uppajjantāna¹ pavatte saddhāsampayutta-somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj saddhind. uppaj., no ca tesaj somanassind. uppaj.;² saddhāsampayutta-somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . *pe* . . .

Yassa somanassind. uppaj., tassa paññind. uppajjati? Somanassena vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantāna¹ pavatte somanassasampayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj somanassind. uppaj., no ca tesaj paññind. uppaj.;⁵ somanassasampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena⁶ vinā somanassena uppajjantāna¹ pavatte ñāṇasampayutta-somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj paññind. uppaj., no ca

¹ Br. *substitutes* acittakāna¹ upapajjantāna¹.

* * Br. *omits*.

² Br. *inserts* somanassena upapajjantāna¹ pavatte.

³ Br. *substitutes* sahetukāna¹.

⁴ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttāna¹.

⁵ Br. *inserts* somanassena ñāṇasampayuttāna¹ upapajjantāna¹ pavatte.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttāna¹.

tesaj somanassind. uppaj.,¹ ñāṇasampayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . *pe* . . .

Yassa somanassind. uppaj., tassa manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . Sacittakāṇaj vinā somanassena uppajjantāṇaj pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj manind. uppaj., no ca tesaj somanassind. uppaj. : somanassena uppajjantāṇaj pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . *pe* . . .

Yassa upekkhind. uppaj., tassa saddhind. uppajjati? Upekkhāya vinā² saddhāya² uppejjantāṇaj pavatte upekkhāsampayutta-saddhavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj upekkhind. uppaj., no ca tesaj saddhind. uppaj. ;³ upekkhāsampayutta - saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . *pe* . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya⁴ vinā upekkhāya uppajjantāṇaj pavatte saddhāsampayutta - upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj saddhind. uppaj., no ca tesaj upekkhind. uppaj. ;⁵ saddhāsampayutta - upekkhāsampayutta - cittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . *pe* . . .

Yassa upekkhind. uppaj., tassa paññind. uppajjati? Upekkhāya vinā⁶ ñāṇena⁶ uppajjantāṇaj pavatte upekkhāsampayutta - ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj upekkhind. uppaj., no ca tesaj paññind. uppaj. ;⁷ upekkhāsampayutta - ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena⁸

¹ Br. *inserts* ñāṇasampayuttāṇaj somanassena upapajjantāṇaj pavatte.

² Br. *substitutes* sahetukāṇaj.

³ Br. *inserts* upekkhāya sahetukāṇaj upapajjantāṇaj pavatte.

⁴ Br. *substitutes* sahetukāṇaj.

⁵ Br. *inserts* sahetukāṇaj upekkhāya upapajjantāṇaj pavatte.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttāṇaj.

⁷ Br. *inserts* upekkhāya ñāṇasampayuttāṇaj upapajjantāṇaj pavatte.

⁸ Br. ñāṇasampayuttāṇaj.

vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-
upekkhāvippayuttacittassa¹ uppādakkhaṇe tesañ paññind.
uppaj.; no ca tesañ upekkhind. uppajjati;¹ ñāṇasampa-
yutta-upekkhasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ . . .
pe . . .

Yassa upekkhind. uppaj., tassa
manind. uppajjati? Āmanta. Y. v. p. manind. uppaj.
. . . Sacittakānaṃ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte
upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ manind.
uppaj., no ca tesañ upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppaj-
jantānaṃ pavatte upekkhasampayuttacittassa uppādak-
khaṇe tesañ . . . *pe* . . .

Yassa saddhind.
uppaj., tassa paññind. uppajjati? Saddhāya² vinā²
ñāṇena² uppajjantānaṃ pavatte saddhasampayutta-ñāṇa-
vippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ saddhind. uppaj.,
no ca tesañ paññind. uppaj.;³ saddhasampayutta-ñāṇa-
sampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ . . . *pe* . . .
Y. v. p. paññind. uppaj. . . Āmanta.

Yassa saddhind. uppaj., tassa manind. uppajjati?
Āmanta. Y. v. p. manind. uppaj., tassa saddhind. uppaj-
jati? Sacittakānaṃ vinā⁴ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ
pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ
manind. uppaj., no ca tesañ saddhind. uppaj.; saddhāya⁵
uppajjantānaṃ pavatte saddhasampayuttacittassa uppādak-
khaṇe tesañ . . . *pe* . . .

Yassa paññind.
uppaj., tassa manind. uppajjati? Āmanta. Y. v. p.
manind. uppaj. . . Sacittakānaṃ vinā⁶ ñāṇena⁶ uppaj-
jantānaṃ pavatte ñāṇāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe
tesañ manind. uppaj.; no ca tesañ paññind. uppaj.;
ñāṇena⁷ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa
uppādakkhaṇe tesañ . . . *pe* . . .

¹ Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaṃ upekkhāya upapaj-
jantānaṃ pavatte.

² Br. *substitutes* sahetukānaṃ ñāṇāvippayuttānaṃ.

³ Br. *inserts* sahetukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapaj-
jantānaṃ pavatte.

⁴ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

⁵ Br. sahetukānaṃ.

⁶ Br. ñāṇāvippayuttānaṃ.

⁷ Br. ñāṇasampayuttānaṃ.

ii. Yattha cakkhund. uppaj., tattha sotind. uppajjatiti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppaj., tattha cakkhund. uppajjatiti? Āmantā. Yattha cakkhund. uppaj., tattha ghānind. uppajjatiti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha cakkhundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ na uppaj. Y.¹ v. p. ghānind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha itthind. . . . pe . . . purisind. uppajjatiti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca tattha purisind. uppaj., kāmāvacare tattha cakkhundriyañ . . . purisindriyañ ca uppaj. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha jīvitind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Arūpe² asaññasatte² tattha jīvitind. uppaj. no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokare tattha jīvitindriyañ . . . cakkhundriyañ ca uppaj.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha somanassind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Amantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha upekkhind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Arūpe tattha upekkhind. uppaj., no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha upekkhindriyañ . . . cakkhundriyañ ca uppaj.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. . . . uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Arūpe tattha manind. uppaj., no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha . . . pe . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha itthind. . . . pe . . . purisind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Yattha ghānind. uppaj., tattha jīvitind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj., tattha ghānind. uppajjatiti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha jīvitindriyañ . . . pe . . .

¹ = Yattha.

² Br. inverts order.

Yattha ghānind. uppaj., tattha somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. Rūpavacare tattha somanassind. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmavacare tattha somanassindriyaṃ . . . *pe* . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha upekkhind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Rūpavacare arūpavacare tattha upekkhind. uppaj.; no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmavacare tattha upekkhindriyaṃ . . . *pe* . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Rūpavacare arūpavacare tattha manind. uppaj., no ca t. ghānind. uppaj.; kāmavacare t. manindriyaṃ . . . *pe* . . .

Yattha itthind. uppaj., tattha purisind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj., t. jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Rūpavacare¹ t. jīvitind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmavacare tattha jīvitindriyaṃ . . .

Yattha purisind. uppaj., t. somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Rūpavacare t. somanassind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmavacare t. somanassindriyaṃ . . .

Yattha purisind. uppaj., t. upekkhind. *uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Rūpavacare arūpavacare t. upekkhind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmavacare t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Yattha purisind. uppaj.,* t. saddhind. . . . paññind. . . . manind.² uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., t. purisind. uppajjatīti? Rūpavacare arūpavacare t. manind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmavacare t. manindriyaṃ ca uppaj., purisindriyaṃ ca uppaj.

Yattha jīvitind. uppaj., t. somanassind. uppajjatīti? Aśāññasatto t. jīvitind. uppaj., no ca t. somanassind. uppaj.;

¹ Br. inserts arūpavacare.

* * K. omits.

² All three versions agree in placing manindriyaṃ here, where it is out of its place according to the list on p. 61.

. . .¹ pañcavokāre t. jīvitindriyañ . . . somanassindriyañ
ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha jīvitind. uppaj., t. upekkhind. . . .
pe . . . saddhind. paññind. manind.² uppajjatīti? Asañña-
satte t. jīvitind. uppaj., no ca t. manind. uppaj.; catu-
vokāre pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind.
uppaj., t. jīvitind. uppajjatīti. Āmantā.

Yattha somanassind. uppaj., t. upekkhind. . . . *pe* . . .
saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā.
Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha upekkhind. uppaj., t. somanassind. . . . *pe* . . .
paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p.
manind. uppaj. . . . Āmantā. Yattha

saddhind. uppaj., t. paññind. . . . *pe*³ . . . manind. uppaj-
jatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha paññind. uppaj., t. manind. uppaj-
jatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha sotind.
uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ asotakānaṃ uppajjantānaṃ
tesaṃ tattha cakkhund. uppaj., no ca tesaṃ tattha sotind.
uppaj.; sacakkhukānaṃ sasotakānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ
tattha cakkhundriyañ ca uppaj., sotindriyañ ca uppaj.
Yassa vā pana yattha sotind. uppaj., tassa tattha cak-
khund. uppajjatīti? Sasotakānaṃ acakkhukānaṃ uppaj-
jantānaṃ tesaṃ tattha sotind. uppaj., no ca tesaṃ tattha
cakkhund. uppaj.; sasotakānaṃ sacakkhukānaṃ uppaj-
jantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyañ ca uppaj., cakkhun-
driyañ ca uppaj. Y. y. cakkhund. uppaj.,

t. t. ghānind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ aghanakānaṃ
uppajjantānaṃ tesaṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t.
ghānind. uppaj.; sacakkhukānaṃ saghanakānaṃ uppaj-
jantānaṃ t. t. cakkhundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ ca
uppaj. Y. v. p. y. ghānind. uppaj., t. t. cakkhund. uppaj-

¹ Br. S. insert catuvokāre.

² See u. 2, p. 83.

³ Br. S. insert uppajjatīti? Āmantā. Yattha vā pana
paññindriyaṃ uppajjati, tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?
Āmantā. Yattha saddhindriyaṃ uppajjati, tattha . . .

jatiti? Saghānakānāy acakkhukānāy uppajjantānāy tesāy t. ghānind. uppajjati, no ca t. t. cakkhund. uppaj.; saghānakanāy sacakkhukanāy uppajjantānāy t. t. ghānindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppajjati, tassa t. na-itthind. uppajjatiti? Sacakkhukānāy na-itthināy uppajjantānāy tesāy tattha cakkhund. uppaj., no ca t. t. itthind. uppaj.; sacakkhukānāy itthināy uppajjantānāy tesāy tattha cakkhund. . . . itthindriyañ ca uppaj. Y. v. p. y. itthind. uppaj. . . . Acakkhukānāy¹ itthināy¹ uppajjantānāy tesāy t. itthind. uppaj., no ca tesāy t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy¹ itthināy¹ uppajjantānāy tesāy t. cakkhundriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj. tassa t. purisind. uppajjatiti? Sacakkhukānāy napurisānāy uppajjantānāy tesāy t. cakkhund. uppaj., no ca tesāy t. purisind. uppaj.; sacakkhukānāy purisānāy uppajjantānāy t. t. cakkhundriyañ ca . . . uppaj. Y. v. p. y. purisind. uppaj. . . . Acakkhukānāy¹ purisānāy¹ uppajjantānāy tesāy t. purisind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy¹ purisānāy¹ uppajjantānāy t. t. purisindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . . Acakkhukānāy uppajjantānāy t. t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy uppajjantānāy t. t. jīvitindriyañ² ca uppaj., cakkhund.² ca uppaj.

Y. y. cakkhund. uppaj. t. t. somanassind. uppajjatiti? Sacakkhukānāy vinā somanassena uppajjantānāy tesāy t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; sacakkhukānāy somanassena uppajjantānāy t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. t. t. cakkhund. uppajjatiti? *Acakkhukānāy somanassena uppajjantānāy t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy somanassena uppajjantānāy t. t. cakkhundriyañ . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. upek-
uppaj.*

¹ Br. *inverts order*.

² K. *wrongly inverts order of these phrases*.

• • Br. *omits*.

khind. uppajjatitī? Sacakkhukānaṃ viṇā upekkhāya
 uppajantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. uppek-
 khind. uppaj.; sacakkhukānaṃ upekkhāya uppajantānaṃ
 t. t. cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj.
 . . . Acakkhukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajantānaṃ tesāṃ t.
 upekkhind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacak-
 khukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajantānaṃ t. t. upekkhindriyaṅ
 ca . . . Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. sad-
 dhind. uppajjatitī? Sacakkhukānaṃ viṇā² saddhāya² up-
 pajantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. saddhind.
 uppaj.; sacakkhukānaṃ saddhāya³ uppajantānaṃ t. t.
 cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . .⁴
 Acakkhukānaṃ saddhāya⁵ uppajantānaṃ tesāṃ t. saddhind.
 uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.;⁴ sacakkhukānaṃ
 saddhāya⁵ uppajantānaṃ t. t. saddhindriyaṅ ca . . .
 Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. paññind.
 uppajjatitī? Sacakkhukānaṃ viṇā⁶ ñāṇena⁶ uppajantānaṃ
 tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.;
 sacakkhukānaṃ ñāṇena⁷ uppajantānaṃ t. t. cakkhundriyaṅ
 ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . .⁸ Acakkhukānaṃ
 ñāṇena⁶ uppajantānaṃ tesāṃ t. paññind. uppaj., no ca
 t. t. cakkhund. uppaj.;⁶ sacakkhukānaṃ ñāṇena⁶ uppaj-
 antānaṃ t. t. paññindriyaṅ ca . . . Y. y.
 cakkhund. uppaj., tassa t. manind. uppajjatitī? Āmantā.
 Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ⁹ sacitta-
 kānaṃ⁹ uppajantānaṃ tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t.
 cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ uppajantānaṃ t. t.
 manindriyaṅ ca . . . Y. y. ghānind. uppaj.,

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

³ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

⁴ Br. *inserts* sahetukānaṃ.

⁵ Br. *omits*.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

⁸ Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaṃ.

⁹ Br. *S. invert order*.

t. t. itthind. uppajjatiti? Saghānakānāy na-itthīnāy uppajjantānāy tesāy t. ghānind. uppaj.; no ca t. t. itthind. uppaj.; saghānakānāy itthīnāy uppajjantīnāy tāsāy t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppaj. . . . Aghānakānāy¹ itthīnāy¹ uppajjantīnāy tāsāy tattha itthind. uppajjati, no ca tāsāy t. ghānind. uppaj.; saghānakānāy itthīnāy¹ uppajjantīnāy tāsāy t. itthindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., tassa t. purisind. uppajjatiti? Saghānakānāy na-purīsānāy uppajjantānāy tesāy t. ghānind. uppaj., no ca tesāy t. purisind. uppaj.; saghānakānāy purīsānāy uppajjantānāy t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppaj. . . . Aghānakānāy¹ purīsānāy¹ uppajjantānāy tesāy t. purisind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānāy¹ purīsānāy¹ uppajjantānāy t. t. purisindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. jivitind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. y. jivitind. uppaj. . . . Aghānakānāy uppajjantānāy tesāy t. jivitind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānāy uppajjantānāy t. t. jivitindriyañ ca.

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjatiti? Saghānakānāy vinā somanassena uppajjantānāy tesāy t. ghānind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; saghānakānāy somanassena. uppajjantānāy tesāy t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . . Aghānakānāy¹ somanassena¹ uppajjantānāy tesāy t. somanassind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānāy¹ somanassena¹ uppajjantānāy t. t. somanassindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjatiti? Saghānakānāy vinā upekkhāya uppajjantānāy tesāy t. ghānind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; saghānakānāy upekkhāya uppajjantānāy t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . Aghānakānāy¹ upekkhāya¹ uppajjantānāy tesāy t. upekkhind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj., saghānakānāy¹ upekkhāya¹ uppajjantānāy t. t. upekkhindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. saddhind.

¹ Br. inverts order.

t. t. somanassind . . . *pe*¹ . . . upekkhind. . . saddhind.
 . . . paññind. . . uppajjatīti? Itthīnay vinā² ñāyena²
 uppajjantīman tesay t. itthind. uppaj., no ca tāsā t.
 paññind. uppaj.; itthīnay ñāyena³ uppajjantīnay tāsā t.
 itthīndriyāñ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . .
 Na-itthīnay⁴ ñāyena⁴ uppajjantānay tesay t. paññind.
 uppaj., no ca tesay t. itthind. uppaj.; itthīnay⁵ ñāyena⁵
 uppajjantīnay tāsā t. paññīndriyāñ ca . . .
 Y. y. itthind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā.
 Y. v. p. y. manind. uppaj. . . Sacittakāmay na-itthīnay
 uppajjantānay tesay t. manind. uppaj., no ca t. t. itthind.
 uppaj.; itthīnay uppajjantīnay tāsā t. manīndriyāñ ca
 . . . Y. y. purisind. uppaj., t. t. jīvitind.
 uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . .
 Na-purisanay uppajjantānay tesay t. jīvitind. uppaj., no
 ca t. t. purisind. uppaj.; purisanay uppajjantānay t. t.
 jīvitīndriyāñ ca . . . Y. y. purisind. uppaj.,
 t. t. somanassind. . . *pe*⁶ . . . upekkhind. . . saddhind.
 . . . paññind. uppajjatīti? Purisānay vinā² ñāyena²
 uppajjantānay tesay t. purisind. uppaj., no ca t. t. paññind.
 uppaj.; purisānay ñāyena³ uppajjantānay t. t. purisin-

¹ So K. Br. S. here give the pairs: itthind.-somanassind.; itthind.-upekkhind.; itthind.-saddhind., in full. The qualifying phrases are: itthīnay vinā somanassena upapajjantīman; itthīnay somanassena upap^o; somanassena na-itthīnay, somanassena itthīnay; so for the second pair. In the third pair: itthīnay ahētukāmay [S. vinā saddhāya] upapajjantīmay, itthīnay sahetukāmay [S. saddhāya]; sahetukānay na-itthīnay [S. saddhāya]; sahetukānay itthīnay [S. saddhāya].

² Br. substitutes ñāyavīppayuttanay.

³ Br. substitutes ñāyasampayuttanay.

⁴ Br. substitutes ñāyasampayuttānay na-itthīnay.

⁵ Br. substitutes ñāyasampayuttanay itthīnay.

⁶ Br. S. give the pairs: purisind.-somanassind.; -upekkhind., -saddhind in full. The qualifying phrases are analogous to those in the itthind. pairs above.

driyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . Na-purisānaṃ nāṇena¹ uppajjantānaṃ tesu t. paññind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.;² purisānaṃ nāṇena³ uppajjantānaṃ t. t. paññindriyañ ca . . . Y. y.

purisind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . Sacittakānaṃ na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesu t. manind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; purisānaṃ uppajjantānaṃ t. t. manindriyañ ca . . .

Y. y. jīvitind. uppaj. t. t. somanassind. uppajjatīti? *Vina somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassa vip̄payuttacittassa uppādakkhaṇe⁴ tesu t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassa sampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitind. ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . Āmantā. Y. y. jīvitind.

uppaj., t. t. upekkhind. uppajjatīti? Vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhavip̄payuttacittassa uppādakkhaṇe tesu t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitind. ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . Āmantā.

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. saddhind. uppajjatīti? Vinā saddhāya⁵ uppajjantānaṃ pavatte saddhavip̄payuttacittassa uppādakkhaṇe tesu t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; saddhāya⁶ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . Āmantā.

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t.* paññind. uppajjatīti? Vinā nāṇena⁶ uppajjantānaṃ pavatte nāṇavip̄payuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅṅasattānaṃ⁷ tesu t. jīvitind. uppaj.,

¹ Br. nāṇasampayuttānaṃ na purisānaṃ.

² Br. *inserts* nāṇasampayuttānaṃ.

³ Br. *omits*.

* K. *omits*, with *pe* . . . *only*.

⁴ S. *inserts* asaṅṅasattānaṃ.

⁵ Br. *substitutes* ahetukānaṃ, sahetukānaṃ *respectively*.

⁶ Br. *substitutes* nāṇavip̄payuttānaṃ.

no ca t. t. paññind. uppaj. ; ñāṇena¹ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. manind. uppajjati? Acittakānaṃ² uppajjantānaṃ tesu t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppaj. ; sacittakānaṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. somanassind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjati? No. Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . No.

Y. y. somanassind. uppaj., t. t. saddhind. uppajjati? Somanassena vinā³ saddhāya uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta - saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesu t. somanassind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj. ; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta-saddhasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . . v. p. y. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya³ vina somanassena uppajjantānaṃ pavatte saddhasampayutta - somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj., somanassena uppajjantānaṃ pavatte saddhasampayutta-somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhindriyaṃ ca . . . Y. y. somanassind. uppaj., t. t. paññind. uppajjati?

Somanassena vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta - ñāṇāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj. ; somanassena ñāṇena¹ uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta - ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj., t. t. . . . Nāṇena¹ vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-somanassavippayuttacittassa

¹ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṃ.

² S. substitutes "asaññāsattānaṃ."

• • K. omits. Br. omits words before pavatte.

³ Br. Sahetukānaṃ.

⁴ Br. substitutes ñāṇāvippayuttānaṃ.

uppādakkhaṇe t. t. paññind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; ñāṇena¹ somanassena uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññindriyaṃ ca . . . Y. y. somanassind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantū. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesuṃ t. manind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . . Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. saddhind. *uppajjatīti? Upekkhāya vinā saddhāya² uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesuṃ t. upekkhindriyaṃ uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; upekkhāya saddhāya² uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-saddhasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya³ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayutta-upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; saddhāya³ upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. ca. . . . Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. paññind.* uppajjatīti? Upekkhāya vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesuṃ t. upekkhind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; upekkhāya ñāṇena¹ uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena¹ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññind. uppaj.,

¹ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṃ.

* K. omits.

² Br. substitutes ahetukānaṃ, sahetukānaṃ respectively.

³ Br. sahetukānaṃ.

⁴ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṃ.

no ca t. t. upekkhind. uppaj. : ñāṇena¹ upekkhāya uppaj-
jantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-upekkhāsampayutta-
cittassa uppādakkhaṇe t. t. paññindriyaṃ ca . . .

Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. manind. uppajjati?
Āmantā Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ
vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayutta-
cittassa uppādakkhaṇe tesu t. manind. uppaj., no ca t. t.
upekkhind. uppaj. ; upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte
upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manin-
driyaṃ ca . . .

Y. y. saddhind. uppaj., t. t.
paññind. uppajjati? Saddhāya² vinā ñāṇena² uppajjan-
tānaṃ pavatte saddhāsampayuttañāṇavippayuttacittassa
uppādakkhaṇe tesu t. saddhind. uppaj., no ca t. t. pañ-
ñind. uppaj. ; saddhāya³ ñāṇena³ uppajjantānaṃ pavatte
saddhāsampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe
t. t. saddhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj.
. . . . Āmantā. Y. y. saddhind. uppaj., t. t.

manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj.
. . . . Sacittakānaṃ vinā⁴ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ pavatte
saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind.
uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj. ; saddhāya⁵ uppajjan-
tānaṃ⁴ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe^{*}
t. t. manindriyaṃ ca . . . Y. y. paññind.

uppaj., t. t. manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. y.
manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ vinā⁶ ñāṇena⁶ uppaj-
jantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t.
t. manind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj. ; ñāṇena¹
uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādak-
khaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . .

¹ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

² Br. *substitutes* sahetukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ.

³ Br. *substitutes* sahetukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ.

⁴ Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

⁵ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

* * K. omits.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

2.

i. Yassa cakkhund. na uppajjati, tassa satind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ sasotakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppajjati, no ca tesāṃ sotind. na uppajjati; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ asotakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca na uppajjati, sotindriyaṃ ca¹ na uppajjati. Yassa vā pana sotind. na uppajjati, tassa cakkhund. na uppajjati? Asotakānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ sotind. na uppajjati, no ca tesāṃ cakkhund. na uppajjati; sabbesaṃ cavantānaṃ asotakānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ sotindriyaṃ ca na uppajjati, cakkhundriyaṃ ca na uppajjati. Y. cakkhund. na uppaj., t. ghānind. na uppajjati? . . . Acakkhukānaṃ saghānakānaṃ . . . Y. v. p.

Y. v. p.

ghānind. na uppaj. . . (as for preceding pair).

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa itthind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ itthinaṃ uppajjantānaṃ tāsaṃ cakkhund. na uppaj., no ca tāsaṃ itthind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ itthinaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca na uppaj., itthindriyaṃ ca na uppaj. Y. v. p. itthind. na uppaj. . . Na-itthinaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ itthind. na uppaj. no ca tesāṃ cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ na-itthinaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ itthindriyaṃ ca . . .

(So for cakkhund. purisind.)

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca tesāṃ jīvitind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa somanassind. *na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ somanassind. na uppaj., no ca tesāṃ cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ somanassindriyaṃ

¹ S. sotindriyaṃ ca.

• • (p. 95) K. omits.

ca Yassa cakkhund. na uppaj. tassa upekkhind. na uppajjati? Acakkhukāñaj upekkhāya uppajjantāñaj tesaj cakkhund. na uppaj., no ca tesaj upekkhund. na uppaj., sabbesaj cavantāñaj acakkhukāñaj viñā upekkhāya uppajjantāñaj tesaj cakkhundriyañ ca Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Viñā upekkhāya sacakkhukāñaj . . . (as for somanassind).

Yassa cakkhund. na uppaj. tassa saddhind. na uppajjati? Acakkhukāñaj sahetukāñaj uppajjantāñaj tesaj cakkhund. na uppaj., no ca t. saddhind. na uppaj.; sabbesaj cavantāñaj acakkhukāñaj viñā saddhāya¹ uppajjantāñaj t. cakkhundriyañ ca Y. v. p. saddhind. na uppaj. . . . Viñā saddhāya¹ sacakkhukāñaj uppajjantāñaj t. saddhind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaj cavantāñaj viñā saddhāya acakkhukāñaj uppajjantāñaj t. saddhindriyañ ca

Yassa cakkhund. na uppaj. tassa paññind. na uppajjati? Acakkhukāñaj ñāñem² uppajjantāñaj tesaj cakkhund. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesaj cavantāñaj acakkhukāñaj viñā³ ñāñena³ uppajjantāñaj t. cakkhundriyañ ca Y. v. p. paññind. na uppaj. . . .⁴ Sacakkhukāñaj viñā⁵ ñāñena⁶ uppajjantāñaj tesaj paññind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaj cavantāñaj⁴ acakkhukāñaj viñā⁵ ñāñena⁶ uppajjantāñaj t. paññindriyañ ca

Yassa cakkhund. na uppaj. tassa manind. na uppajjati? Acakkhukāñaj sacittakāñaj uppajjantāñaj tesaj cakkhund. na uppajjati, no ca t. manind. na uppaj., sabbesaj cavantāñaj acittakāñaj acakkhukāñaj⁶ uppajjantāñaj tesaj cakkhundriyañ ca na uppaj., manindriyañ ca na uppaj. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa ghāñind. na uppaj. tassa itthind. na uppajjati? Aghāñakāñaj itthiñaj uppajjantāñaj tesaj

¹ Br. ahētukāñaj.

• • See p. 94 • •.

² Br. substitutes ñāñasampayuttāñaj.

³ Br. substitutes ñāñavippayuttāñaj.

⁴ Br. inserts Ñāñavippayuttāñaj.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. K. omit.

ghānind. na uppaj., no ca tāsaj itthind. na uppaj.;
sabbesaj cavantānāy aghānakānāy na-itthīnāy uppajjan-
tānāy tesaj ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. itthind. na
uppaj. . . . Na-itthīnāy saghānakānāy uppajjantānāy
tesaj itthind. na uppaj., no ca t. ghānind. na uppaj.;
sabbesaj cavantānāy itthīnāy aghānakānāy uppajjantānāy
t. itthindriyañ ca . . .

Yassa ghānind na
uppaj., tassa purisind. na uppajjatiti? (*Answer as for
itthind.*) . . .

Yassa ghānind. na uppaj.,
tassa jivitind. na uppajjatiti? . . . (*as for itthind.*)

Y. v. p. jivitind. na uppaj., tassa ghānind. na uppajjatiti?
Āmantā.

Yassa ghānind. na uppaj., tassa
somanassind.^{1*} . . . pe . . . upekkhind. . . . saddhind.*

. . . paññind. na uppajjatiti? Aghānakānāy ñāṇena²
uppajjantānāy tesaj ghānind. na uppaj., no ca t. pañ-
ñind. na uppaj.; sabbesaj cavantānāy aghānakānāy vinā³

ñāṇena³ uppajjantānāy tesaj ghānindriyañ ca . . . Y. v. p.

paññind. na uppaj. . . .⁴ Saghānakānāy vinā⁵ ñāṇena⁶
uppajjantānāy tesaj paññind. na uppaj., no ca t. ghānind.

na uppaj.; sabbesaj cavantānāy⁴ aghānakānāy vinā⁵
ñāṇena⁶ uppajjantānāy t. paññindriyañ ca . . .

Yassa ghānind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatiti?
Aghānakānāy sacittakānāy uppajjantānāy tesaj ghānind.

na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesaj cavan-
tānāy acittakānāy uppajjantānāy t. ghānindriyañ ca . . .

Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa itthind. na uppaj., tassa purisind. na uppajjatiti?
Purisānāy⁶ uppajjantānāy tesaj itthind. na uppaj., no ca

tesaj purisind. na uppaj., sabbesaj cavantānāy na-itthīnāy

¹ * * Br. S. give these three pairs in full, the replies being
analogous to the foregoing pairs where cakkhund. replaces
ghānind.

² Br. substitutes ñāṇasampayuttānāy.

³ Br. substitutes ñāṇavippayuttānāy.

⁴ Br. inserts ñāṇavippayuttānāy.

⁵ Br. omits.

⁶ S. substitutes na-itthīnāy.

na-purisanay uppajjantānay t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. na uppaj. . . . Itthinay uppajjantānay tāsāy purisind. na uppaj., no ca tāsāy itthind. na uppaj.; sabbesāy cavantānay na-itthinay¹ na-purisanāy¹ uppajjantānay tesāy purisindriyañ ca . . . Yassa itthind. * uppaj., tassa jivitind. na uppajjati? Na-itthinay uppajjantānay tesāy itthind. na uppaj., no ca t. jivitind. na uppaj., sabbesāy cavantānay t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. jivitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa itthind. na uppaj., tassa somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjati? (*Answers analogous to those for these terms coupled with cakkhund.*)

Yassa purisind. uppaj., tassa jivitind. na uppajjati? (*Answer as for itthind.-jivitind.*)

Yassa purisind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjati? * Na-purisanāy somanassena uppajjantānay tesāy purisind. na uppaj., no ca tesāy somanassind. na uppaj.; sabbesāy cavantānay na-purisanāy vinā somanassena uppajjantānay tesāy purisind. ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena purisanāy tesāy somanassind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppaj.; sabbesāy cavantānay vinā somanassena na-purisanāy uppajjantānay tesāy . . . Yassa purisind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjati? . . . (*as for previous pair*).

Yassa purisind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjati? . . . (*as for previous pair, Br. substituting, as before, sahetukānay, ahētukānay for saddhāya, vinā saddhāya, respectively.*)

Yassa purisind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjati? Na-purisanāy ñānena² uppajjantānay tesāy purisind. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesāy cavantānay na-purisanāy vinā³ ñānena³ uppajjantānay tesāy purisindriyañ ca . . .

¹ Br. inverts order.

* * K. omits; Br. S. give in full.

² Br. substitutes ñāṇasampayuttānay.

³ Br. substitutes ñāṇavippayuttānay.

Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . ¹ Purisānaṃ vinā² ñāṇena² uppajjantānaṃ tesāṃ paññind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppajjati; sabbesaṃ cavantānaṃ¹ na-purisānaṃ vinā² ñāṇena² uppajjantānaṃ t. paññindriyaṃ ca . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Na-purisānaṃ sacittakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ uppajjantānaṃ t. purisind. ca . . .
Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa somanassind. * na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassa-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe † t. somanassind. † na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. somanassind. ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhavippayuttacittassa uppādakkhaṇe³ tesāṃ upekkhind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. upekkhind. ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. saddhind. na uppaj. . . . Vinā saddhāya uppajjantānaṃ pavatte saddhavippayuttacittassa . . . (as for somanassind-jīvitind. Br. substituting ahetukānaṃ for vinā saddhāya).

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa * paññind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . Vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ paññind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṃ

¹ Br. inserts ñāṇavippayuttānaṃ.

² Br. omits.

* * K. omits.

† † S. omits, and substitutes nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ somanassindriyaṃ.

³ S. inserts nirodhasamāpaññānaṃ asaññasattānaṃ.

⁴ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṃ.

cavantānaṃ pavatte cittaṣṣa bhaṅgakkhaṇe t. paññindriyaṃ
ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa
manind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. manind. na
uppaj. . . . Nirodhasamāpannānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹
tesaṃ manind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.;
sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittaṣṣa bhaṅgakkhaṇe t.
manindriyaṃ ca . . .

Yassa somanassind. na
uppaj., tassa upekkhind. na uppajjati? Vinā² soman-
assena² upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte somanassavip-
payutta-upekkhāsampayutta-cittaṣṣa uppādakkaṇe tesāṃ
somanassind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.;
sabbesaṃ cavantānaṃ² pavatte² cittaṣṣa bhaṅgakkhaṇe
somanassavippayutta-upekkhavippayutta-cittaṣṣa uppādak-
kaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ t. somanas-
sindriyaṃ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . .
Vinā² upekkhāya² somanassena uppajjantānaṃ . . . (*as in
previous reply, inverting order of somanassa, upekkhā*).

Yassa somanassind. *uppaj., tassa sad-
dhind. na uppajjati? Vinā somanassena saddhāya
uppajjantānaṃ pavatte . . . (*as for somanassa-upekkhā,
Br. substituting sahetukānaṃ for saddhāya, as before*).

Yassa somanassind. na uppaj., tassa
paññind. na uppajjati? Vina somanassena ñāṇasam-
payuttānaṃ uppajjantānaṃ pavatte . . . (*as for somanassa-
upekkhā*).

Yassa somanassind. na uppaj.,
tassa manind. na uppajjati? Vinā somanassena sacit-
takānaṃ uppajjantānaṃ pavatte . . . (*as for somanassa-
upekkhā, but*) . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . .
Āmantā.

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa
saddhind. na uppajjati? Vinā upekkhāya saddhāya
uppajjantānaṃ pavatte . . . (*as for somanassa-upekkhā, Br.
substituting sahetukānaṃ, etc., for saddhāya, etc., as before*).

Yassa upekkhind. na uppaj., t. *paññind.
na uppajjati? Vinā upekkhāya ñāṇena³ uppajjantānaṃ

¹ Br. substitutes acittakānaṃ uppajjantānaṃ.

² Br. omits.

* * Kr. omits.

³ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṃ.

pavatte upekkhā-vippayutta-nānasampayutta-cittassa uppādakkhaṇe tesañ upekkhind. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesañ cavantānañ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayutta-nānavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānañ asaññasattānañ t. upekkhindriyañ ca . . . Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . Vinā² nāpēna² upekkhāya uppajjantānañ pavatte nānavippayutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ paññind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; sabbesañ cavantānañ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe nānavippayutta-upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānañ asaññasattānañ t. paññindriyañ ca . . .

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Sacittakānañ vinā upekkhāya³ uppajjantānañ pavatte . . . (*as for* upekkhā-paññind.). Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa saddhind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . Vinā⁴ nāpēna⁴ saddhāya⁴ uppajjantānañ pavatte . . . (*as for* upekkhā-paññind.).

Yassa saddhind. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Vinā saddhāya sacittakānañ uppajjantānañ pavatte . . . (*as for* saddhind.-paññind. Br. *substituting* ahētukānañ *as before*).

Yassa paññind. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Sacittakānañ⁵ vinā¹ nāpēna¹ uppajjantānañ pavatte nānavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ paññind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesañ cavantānañ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānañ asaññasattānañ t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

ii. Yattha cakkhund. na uppaj., tatha sotind. na uppajjati? Āmantā. Yattha vā pana sotind. na uppaj.,

¹ Br. *omits*.

² Br. *substitutes* nānavippayuttānañ.

³ Br. vinā upekkhāya *precedes*.

⁴ Br. *substitutes* nānavippayuttānañ sahetukānañ.

⁵ Br. *inserts* nānavippayuttānañ.

tattha cakkhund. na uppajjati? Āmantā.
 Yattha cakkhund. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha v. p.
 ghanind. na uppaj. . . . Rūpāvacare tattha ghanind. na
 uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj. ; arūpe¹ asaññasatte¹
 t. ghanindriyañ ca Yattha cakkhund.
 na uppaj., tattha itthind *pe* purisind. na uppaj-
 jati? (*as for* ghanind.). Yattha cak-
 khund. na uppaj., tattha jivitind. na uppajjati? Uppaj-
 jati. Y. v. p. jivitind. na uppaj. . . . N'atthi.
 Yattha cakkhund. na uppajjati, tattha somanassind na
 uppajjati? Āmantā (*as for* y. v. p.). Yattha
 cakkhund. na uppaj., tattha upekkhind.² *pe* sad-
 dhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjati? Arūpe
 tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. manind. no uppaj. ;
 asaññasatte t. cakkhundriyañ ca na uppajjati, manindriyañ
 ca na uppajjati. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.
 Yattha ghanind. na uppaj., tattha itthind.
 pe purisind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p.
 purisind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha
 ghānind. na uppaj., tattha jivitind. na uppajjati?
 Uppajjati. Y. v. p. jivitind. na uppaj. . . . N'atthi.
 Yattha ghanind. na uppaj., tattha soman-
 assind. na uppajjati? Rūpāvacare tattha ghanind. na
 uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj. ; arūpe¹ asañña-
 satte¹ t. ghanindriyañ ca Y. v. p. somanassind. na uppaj.
 Āmantā. Yattha ghanind. na uppajjati,
 tattha upekkhind.³ *pe* saddhind. . . . paññind. . . .
 manind. na uppajjati? Rūpāvacare arūpāvacare tattha
 ghanind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj. ; asañña-
 satte t. ghānind. ca Y. v. p. manind. na uppaj. . . .
 Āmantā. Yattha itthind. na uppaj., tattha
 purisind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. . . . Āmantā.
 Yattha itthind.⁴ *pe* purisind. na uppaj., tattha

¹ Br. *inverts order.*

² *This and the two following pairs as for cakkhundriyañ-
 manindriyañ.*

³ *These three pairs as in ghānind.-manind.* ⁴ Br. *omits.*

jivitind. na uppajjatiti? Uppajjati. Y. v. p. jivitind. na uppaj. . . . N'atthi. Yattha purisind. na

uppaj., tattha somanassind. na uppajjatiti? Rūpāvacare tattha purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha purisind. na

uppaj., tattha upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjatiti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha purisind. na uppaj., no ca tattha manind. na uppaj.; asaññasatte t. purisind ca . . . Y. v. p. . . . Āmantā.

Yattha jivitind. na uppaj., t. somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjatiti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Uppaj. Yattha somanassind. na uppaj.,

tattha upekkhind. * na uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha somanassind. na uppaj.,

tattha * saddhind. . . . paññind. . . . manind na uppajjatiti? † Arūpe tattha somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. somanassind. ca . . . † Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha upekkhind.

. . . . pe saddhind. . . . paññind. na uppaj., tattha manind. na uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppaj., tassa tattha sotind. na uppajjatiti? Acakkhukānaṃ sasotakānaṃ uppajjantānaṃ teṣaṃ tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. t. sotind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. t. cakkhund. ca na uppaj., sotind. ca na uppaj. Y. v. p. yattha sotind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjatiti? Asotakānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ teṣaṃ t. sotind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ asotakānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. t. sotind. ca

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjatiti? (Both replies analogous to

¹ Br. *inverts order.*

* * K. *omits.*

† † Br. S. *substitute Āmantā.*

preceding pair.)

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha itthind. na uppajjatiti? Acakkhukānāy itthīnāy uppajjantānāy tāsāy tattha cakkhund. na uppaj., no ca tāsāy t. itthind. na uppaj.; sabbesāy cavantānāy acakkhukānāy na-itthīnāy uppajjantānāy tesāy t. cakkhund. ca . . . Y. v. p. y. itthind. na uppaj. . . . Na-itthīnāy sacakkhukānāy uppajjantānāy tesāy t. itthind. na uppaj., no ca tesāy t. cakkhund. na uppaj.; sabbesāy cavantānāy na-itthīnāy acakkhukānāy uppajjantānāy t. t. itthind. ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjatiti? . . . (*Answers analogous to preceding pair.*)

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatiti? Acakkhukānāy uppajjantānāy tesāy tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesāy cavantānāy t. t. cakkhund. ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Amanta.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. somanassind. *na uppajjatiti? Āmantā.¹ Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena sacakkhukānāy uppajjantānāy tesāy t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; sabbesāy cavantānāy vinā somanassena acakkhukānāy uppajjantānāy t. t. somanassind. ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t.*²upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . na uppajjatiti? Acakkhukānāy ñāṇena³ uppajjantānāy tesāy t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesāy cavantānāy acakkhukānāy

* * K. omits.

¹ S. substitutes acakkhukānāy somanassena uppajjantānāy tesāy t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. somanass. . . . sabbesāy cavantānāy acakkhukānāy vinā somanassena uppajjantānāy t. t. . . .

² Br. S. give this and the next pair in full, Br. substituting, as before, sahetukānāy. ahetukānāy for saddhāya, vinā saddhāya, in the second pair.

³ Br. substitutes ñāṇasampayuttānāy.

vinā ñāṇena¹ uppajjantānaṃ t. t. cakkhund. ca . . .
 Y. v. p. y. paññind. na uppaj., tassa tattha cakkhund.
 na uppajjatitī?² Sacakkhukānaṃ² vinā³ ñāṇena³ uppaj-
 jantānaṃ tesāṃ t. paññind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund.
 na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ² acakkhukānaṃ vinā³
 ñāṇena³ uppajjantānaṃ t. t. paññindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t.
 manind. na uppajjatitī? Acakkhukānaṃ sacittakānaṃ
 uppajjantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t.
 manind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ
 uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y.
 manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha

ghānind. na uppaj., t. t. itthind.⁴ . . . pe . . . purisind.
 na uppajjatitī? Aghānakānaṃ purisānaṃ³ uppajjantānaṃ
 tesāṃ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj.;
 sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ na-purisānaṃ uppaj-
 jantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind.
 na uppaj. . . . Saghānakanāṃ⁶ na-purisānaṃ⁶ uppaj-
 jantānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. ghānind.
 na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ⁶ na-
 purisānaṃ⁶ uppajjantānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. na uppaj., t. t.
 jīvitind. na uppajjatitī? Aghānakānaṃ uppajjantānaṃ
 tesāṃ t. ghānind. na uppaj., na ca t. t. jīvitind. na uppaj.;
 sabbesaṃ cavantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y.
 jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa
 yattha ghānind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . pe⁶ . . .
 upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. na uppajjatitī?
 Aghānakānaṃ ñāṇena⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind.

¹ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

² Br. *inserts* ñāṇavippayuttānaṃ.

³ Br. *omits*.

⁴ *Answers as for* ghānind.-purisind.

⁵ Br. *inverts order*.

⁶ Br. *S. give the three pairs in full. Answers analogous to* ghānind.-paññind., Br. *substituting, as before, sabbetukānaṃ in* ghānind.-saddhind.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj. : sabbesay cavantānāy aghānakānāy vina¹ ñāṇena¹ uppajjantānāy t. t., ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . .² Saghānakanāy vina³ ñāṇena³ uppajjantānāy tesay t. paññind. na uppaj., no ca t. t. ghanind. na uppaj. ; sabbesay cavantānāy² aghānakanāy vinā¹ ñāṇena³ uppajjantānāy t. t. paññindriyañ ca . . . Yassa

yattha ghanind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatiti? Aghānakānāy sacittakānāy uppajjantānāy tesay t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj. ; sabbesay cavantānāy acittakānāy uppajjantānāy t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjatiti? Purisānāy uppajjantānāy tesay t. itthind. na uppaj., no ca tesay t. purisind. no uppaj. ; sabbesay cavantānāy na-itthīnāy na-purisānāy uppajjantānāy t. t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppaj. . . . itthind. . . .? Itthīnāy uppajjantānāy tāsāy . . . t. purisind. na uppaj., no ca tāsāy t. itthind. na uppaj. ; sabbesay cavantānāy na-purisanāy na-itthīnāy uppajjantānāy tesay t. purisind. ca . . . Yassa

yattha itthind. . . . pe⁴ . . . Yassa yattha purisind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatiti? Napurisanāy uppajjantānāy tesay t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj. ; sabbesan cavantānāy t. t. purisind. ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha purisind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . pe⁵ . . . upekkhind. . . . saddhind.

¹ Br. substitutes ñāṇavippayuttānāy.

² Br. inserts ñāṇavippayuttānāy.

³ Br. omits.

⁴ Br. S. continue with itthind. as the former term; itthind.-jīvitind., -somanassind., -upekkhind., -saddhind. (Br. here substituting, as before, sahetukānāy, etc.), -paññind., manind. The answers are all analogous to those for purisind.-paññind. below.

⁵ Br. S. give the three pairs in full. For answers cf. preceding n.

. . . paññind. na uppajjatīti? Na-purisānaḃ ñāḃena¹ uppajjantānaḃ tesay t. purisind. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaḃ cavantānaḃ na-purisānaḃ vinā² ñāḃena² uppajjantānaḃ t. t. purisindriyaḃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . .³ Purisānaḃ vinā⁴ ñāḃena⁴ uppajjantānaḃ tesay t. paññind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj.; sabbesaḃ cavantānaḃ³ na-purisānaḃ vinā¹ ñāḃena¹ uppajjantānaḃ t. t. paññindriyaḃ ca . . .

Yassa yattha purisind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Na-purisānaḃ sacittakānaḃ uppajjantānaḃ tesay t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na' uppaj.; sabbesaḃ cavantānaḃ acittakānaḃ uppajjantānaḃ t. t. purisindriyaḃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa

yattha jīvitind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . pe⁵ . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . . Vinā² ñāḃena² uppajjantānaḃ pavatte ñāḃavippayuttacittassa uppāḃakkhaḃe asaḃñāsattānaḃ¹ t. t. paññind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaḃ cavantānaḃ pavatte cittassa bhāḃakkhaḃe t. t. paññindriyaḃ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Acittakānaḃ uppajjantānaḃ tesay t. manind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaḃ cavantānaḃ pavatte cittassa bhāḃakkhaḃe t. t. manindriyaḃ ca.

Yassa yattha somanassind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjatīti? Vinā⁴ somanassena⁴ upekkhāya uppajjantānaḃ pavatte somanassavippayutta-

¹ Br. *substitutes* ñāḃasampayuttānaḃ.

² Br. *substitutes* ñāḃavippayuttānaḃ.

³ Br. *inserts* ñāḃavippayuttānaḃ.

⁴ Br. *omits*.

⁵ Br. S. *give these three pairs in full; answers analogous to jīvitind.-paññind., Br. substituting, as before, sahetukānaḃ, etc., for saddhāya, etc., and omitting asaḃñāsattānaḃ in jīvitind.-somanassind.*

upekkhasampayuttacittassa uppādakkhāṇe tesaj t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; sabbesaj cavantānāy¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhāṇe somanassavippayuttupekkhāvippayuttacittassa² uppādakkhāṇe asaññasattānāy t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā¹ upekkhāya¹ somanassena uppajantānāy pavatte upekkhāvippayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhāṇe tesaj t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; sabbesaj cavantānāy¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhāṇe upekkhāvippayutta-somanassavippayuttacittassa³ uppādakkhāṇe asaññasattānāy t. t. upekkhindriyañ ca . . .

Yassa yattha somanassind.^o na uppaj., t. t. saddhind. na uppajjatīti? Vinā somanassena saddhāya uppajantānāy pavatte somanassavippayuttasaddhasampayuttacittassa uppādakkhāṇe t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; sabbesaj cavantānāy pavatte cittassa bhangakkhāṇe somanassavipp.^osaddhāvippayuttacittassa uppādakkhāṇe asaññasattānāy t. t. somanassind. ca . . . Y. v. p. y. saddhind. . . . (*answer analogous to upekkhind.-paññind below*).⁴

Yassa yattha^o upekkhind. na uppaj., t. t. saddhind.^o paññind. na uppajjatīti? Paññind. na uppajjatīti? Vinā upekkhāya ñāṇena^o uppajantānāy pavatte upekkhāvippayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhāṇe tesaj t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaj cavantānāy¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhāṇe upekkhāvippayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppā-

¹ Br. omits.

² Br. ^ovippayutta-upekkhā^o.

³ S. omits somanassavippayutta.

* * K. omits.

⁴ Br. S. here give the pairs somanassind.-paññind. somanassind.-manind.

^o Br. S. give this pair in full. Answer analogous to those of next pair.

^o Br. substitutes ñāṇasampayuttānāy.

3.

i. Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa sotind. uppajjitthati? Āmantā. Yassa va pana sotind. uppajjittha, tassa cakkhund. uppajjitthati? Āmantā. *So for -ghānind., . . . -itthind., -purisind., -jīvitind., -somanassind., -upekkhind., -saddhind., -paññind., -manind. So also for ghānind. . . . itthind., purisind., jīvitind., somanassind., upekkhind., saddhind., paññind.*

ii. Yattha cakkhund. uppajjittha, t. tattha sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha va pana sotind. uppajjittha, tattha cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj.¹ tattha ghānind.² . . . *pe* . . . itthind. . . . purisind. uppajjitthāti? Rūpavacare tattha cakkhund. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.: kāmāvacare t. cakkhundriyañ ca uppajjittha, purisindriyañ ca uppajjittha. Yattha v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Arūpe asaññasatte³ t. jīvitind. uppaj., no ca t. cakkhund. uppaj.: pañcavokare t. jīvitindriyañ ca . . .

Yattha cakkhund. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha upekkhind.⁴ . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Arūpe tattha manind. uppaj., no ca t. cakkhund. uppaj.: pañcavokare t. manindriyañ ca . . .

Yattha ghānind.⁵ . . . *pe* . . . itthind.

¹ Uppaj. *now* = uppajjittha.

² Br. S. *gives the answers in this pair as analogous to cakkhund.-purisind below.* ³ Br. *inverts order.*

⁴ *Answers analogous to the following pair.*

⁵ Br. *gives the pairs ghānind.-itthind., ghānind.-purisind, -jīvitind.-somanassind., -upekkhind., -saddhind., -paññind., -manind. as analogous to purisind.-jīvitind. given in full above.*

uppaj., tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj., tattha itthind. uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj., tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind uppajjittha, no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. jīvitindriyaṃ ca uppaj., purisindriyaṃ uppaj.

Yattha purisind. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Rūpāvacare tattha somanassind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yattha purisind. uppaj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. manindriyaṃ ca . . .

Yattha jīvitind. uppajjittha, tattha somanassind . . .¹ *pe* . . . upekkhind. saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Asaññasatte tattha jīvitind. uppaj.; no ca t. manind. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha somanassind. uppaj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? *Arūpe tattha manind. uppaj., no ca t. somanassind. uppaj.; pañcavokāre t. manindriyaṃ ca* . . .

Yattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. paññind. uppaj., tattha manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., tattha paññind. uppajjitthāti? Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjittha, tassa tattha sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. yattha sotind. uppaj., tassa tattha cakkhind. uppajjitthāti? Āmantā.

¹ Answers in the following analogous to the pair next below.

* * Br. omits. S. Āmantā only.

Yassa yattha cakkhund. uppaj.,¹ tassa tattha ghānind. . . . *pe* . . . itthind. . . . purisind. . . . uppajjithāti? Rūpāvacarānaṃ tesaj tattha cakkhund. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca uppaj., purisindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. yattha purisind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjithāti? Āmantā. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha jīvitind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjithāti? Arūpānaṃ¹ asaṅṅhasattānaṃ¹ tesaj t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjithāti? Āmantā. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjithāti? Arūpānaṃ tesaj tattha manind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; pañcavokārānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . . Yassa yattha ghānind.¹ . . . *pe* . . . itthind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppaj., t. t. itthind. uppajjithāti? Āmantā. Yassa yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjithāti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaj t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Yassa yattha purisind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjithāti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaj t. manind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . . Yassa yattha jīvitind. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjithāti? *Suddhāvāsānaṃ*

¹ Br. *inverts order.*

dutiye citta vattamāne asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; itaresaṃ¹ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha

jīvitind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paṇḍind. . . . manind. uppajjithāti? Asaṅṅasattānaṃ tesāṃ tattha jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppaj.;² catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha jīvitind. uppajjithāti? Āmantā. Yassa yattha

somanassind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. paṇḍind. manind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjithāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citta vattamāne tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; itaresaṃ¹ pañcavokārānaṃ t. t. manindriyaṃ ca uppaj., somanassindriyaṃ ca uppaj. Yassa yattha

upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paṇḍind. uppajjitha, tassa tattha manind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha paṇḍind. uppajjithāti? Āmantā.

4.

i. Yassa cakkhund. na uppajjitha, tassa sotind. . . . pe . . . ghānind. . . . itthind. . . . purisind. . . . jīvitind. . . . somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paṇḍind. . . . manind. . . . na uppajjithāti? Natthi. Yassa vā pana manind. na uppaj., tassa cakkhund. na uppajjithāti? Natthi. Yassa ghānind. . . . pe . . .

itthind. . . . purisind. . . . jīvitind. . . . somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paṇḍind. . . . na uppaj., tassa manind. na uppajjithāti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj., tassa paṇḍind. na uppajjithāti? Natthi.³

ii. Yattha cakkhund. na uppaj., tattha sotind. na

¹ Br. inserts catuvokārānaṃ.

² S. inserts itaresaṃ.

³ K. Āmantā.

uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. sotind. na uppaj.,
 tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.
 Yattha cakkhund. na uppaj., tattha ghānind. . . . *pe* . . .
 itthind.¹ . . . purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Yattha
 v. p. purisind. na uppaj. . . . Rūpāvacare tattha purisind.
 na uppaj., no ca tattha cakkhund. na uppaj.; arūpe
 asaññasatte tattha purisindriyañ ca na uppaj., cakkhund-
 driyañ ca na uppaj. Yattha cakkhund. na
 uppaj., tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Uppajjittha.
 Y. v. p. jīvitind. na uppaj., tattha cakkhund. na uppaj-
 jitthāti? Natthi. Yattha cakkhund. na
 uppaj., tattha somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā.
 Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha cakkhund.
 na uppaj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . .
 paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Arūpe tattha
 cakkhund. na uppaj., no ca tattha manind. na uppaj.;
 asaññasatte tattha cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. manind.
 na uppaj., tattha cakkhund. . . . Āmantā.
 Yattha ghānind. * na uppaj., tattha * itthind. . . . purisind.
 . . . Āmantā. Y. v. p. purisind. . . . Āmantā. Yattha
 ghānind. na uppaj., t. jīvitind. . . . Uppajjittha. Yattha
 v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Natthi. Yattha
 ghānind. na uppaj., t. somanassind. na uppajjitthāti?
 Rūpāvacare t. ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na
 uppaj. . . . Y. v. p. somanassind. . . . *pe* . . .
 Yattha ghānind. na uppaj., t. upekkhind. . . . *pe* . . .
 Rūpāvacare arūpāvacare t. ghānind. . . . ; asaññasatte t.
 ghānind. ca . . . Y. v. p. upekkhind. . . . (*so for* ghānind.
 -saddhind., -paññind., -manind., *omitting* arūpāvacare).
 Yattha itthind. na uppaj., t. purisind. na uppajjitthāti?
 Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppaj., tattha itthind. na
 uppajjitthāti? Āmantā. Yattha itthind.
 . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., t. jīvitind. na uppaj-
 jitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . .
 Natthi. Yattha purisind. na uppaj., t.

¹ *Answers as in the pair cakkhund.-purisind.*

* * K. omits, Br. S. give the following pairs.

somanassind. na uppajjitthāti? Rūpāvacare t. purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asaṅṅasatte¹ t. purisindriyaṅ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha purisind. na

uppaj., t. upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjitthāti? Rūpāvacare arūpāvacare t. purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaṅṅasatte t. purisindriyaṅ ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha jivitind. na

uppaj., t. somanassind.² . . . pe . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjitthāti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj., t. jivitind. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Yattha somanassind.

na uppaj., t. upekkhind.³ . . . pe . . . saddhind. . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjitthāti? Arūpe⁴ t. somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaṅṅasatte t. somanassind. ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj., t. somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. paṇṇind. na uppaj., manind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaj., tattha paṇṇind. uppajjitthāti? Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha sotind. na uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana yattha sotind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind.⁵ . . . pe . . . itthind. purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaya tesaj tattha purisind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; suddhāvasānaya arūpānaya⁶ asaṅṅasattānaya⁶ t. t.

¹ Br. *transposc.*

² Br. S. *give here the reply*: Natthi.

³ Br. S. *give here the reply*: Āmantā.

⁴ Br. S. *substitute the one word*: Āmantā.

⁵ *Answers as for cakkhund.-purisind.*

⁶ Br. S. *transposc.*

purisindriyañ ca Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjithāti? Arūpānaya¹ āsaññasattānaya¹ tesaya t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaya t. t. cakkhundriyañ ca Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjithāti? Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjithāti? Āmantā.² Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjithāti? Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha upekkhind.³ pe saddhind. . . . pañhind. . . . manind. na uppajjithāti? Arūpānaya tesaya t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj., suddhāvāsānaya āsaññasattānaya t. t. cakkhundriyañ ca Y. v. p. y. manind. na uppaj., t. t. cakkhund. na uppajjithāti? Āmantā.

Yassa yattha ghānind.⁴ pe itthind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., t. t. itthind. na uppajjithāti? Āmantā.

Yassa yattha itthind. . . . pe purisind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjithāti? Rūpāvacarānaya arūpāvacarānaya tesaya t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaya t. t. purisindriyañ ca Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj., tassa t. purisind. na uppajjithāti? Āmantā.

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjithāti? Rūpāvacarānaya tesaya t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; suddhāvāsānaya uppaticcittassa⁵

¹ Br. S. *transpose*.

² S. *substitutes* arūpānaya tesaya tattha cakkhund. na uppajjitha, no ca t. t. somanassind na uppajjitha; suddhāvāsānaya āsaññasattānaya t. t. cakkhundriyañ ca

³ *Answers as for* cakkhund.-manind.

⁴ Br. S. *give, for* ghānind.-jīvitind., *answers as for* purisind.-jīvitind. *below. So also for* ghānind.-upekkhind., ghānind.-saddhind. *For* ghānind.-somanassind. *same answers, but omitting* arūpāvacarānaya.

⁵ Br. *omits*.

uppādakkhaṇe¹ arūpānāy² asaññasattānāy² t. t. purisindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjithāti? Āmantā.

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha upekkhind.³ . . . pe . . . suddhind. . . paññind. . . manind. na uppajjithāti? Rūpāvacarānāy arūpāvacarānāy tesāy t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; suddhāvāsānāy uppatticcittassa⁴ uppādakkhaṇe⁴ asaññasattānāy t. t. purisindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjitha, tassa tattha purisind. na uppajjithāti? Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjithāti? Suddhāvāsānāy dutiye citte vattamāne arūpānāy⁵ asaññasattānāy tesāy t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānāy uppatticcittassa⁶ uppādakkhaṇe⁶ tesāy tattha somanassindriyaṅ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. . . pe . . . suddhind. . . paññind. . . . manind. na uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjithāti? Asaññasattānāy tesāy t. manind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānāy uppatticcittassa⁷ uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṅ ca . . .

Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. . . pe . . . suddhind. . . paññind. . . . manind. na uppajjithāti? Suddhāvāsānāy dutiye citte vattamāne arūpānāy⁶ tesāy t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; suddhāvāsānāy uppatticcittassa⁸ uppādakkhaṇe⁷ asaññasattānāy t. t. somanassindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjithāti?

¹ Br. omits.

² Br. transposes.

³ Answers as for purisind.-manind.

⁴ Br. S. omits.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. omits. S. substitutes uppajjantānāy.

⁷ Br. upapatticcittassa.

⁸ Br. substitutes uppajjantānāy.

Āmantā. Yassa yattha upekkhind. . . . pe . . .
saddhind. . . . paññind. na uppaj., tassa tattha manind. na
uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj.,
tassa tattha paññind. na uppajjitthāti? Āmantā.

5.

i. Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa sotind. uppaj-
jissatīti? Āmantā. Yassa vā pana sotind. uppajjissati,
tassa cakkhund. uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti?
Ye rūpāvacaraj uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaj cak-
khund. uppajjissati, no ca tesaj ghānind. uppajjissati;
itaresaj cakkhundriyañ¹ ca uppajjissati, ghānindriyañ¹ ca
uppajjissati. Y. v. p. ghānind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa itthind
uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraj uppajjitvā² parinibbāyis-
santi ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā
parinibbāyissanti, tesaj cakkhund. uppajjissati, no ca
tesaj itthind. uppajjissati; itaresaj cakkhundriyañ ca . . .
Y. v. p. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatīti?
Ye rūpāvacaraj uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo
eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti,
tesaj cakkhund. uppajjissati, no ca tesaj purisind.
uppajjissati; itaresaj cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p.
purisind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti.
Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye
arūpaj uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaj jīvitind.
uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresaj
jīvitindriyañ ca . . .

Yassa cakkhund.
uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye sa-
cakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaj
cakkhund. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppaj-
jissati; itaresaj cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. soman-

¹ K. *inverts order*.

² K. Br. *upapajjitvā alcaya*.

assind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa
 cakkhund. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti?
 Ye sacakkhukā somanassema uppajjivā parinibbāyissanti,
 tesaj cakkhund. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppaj-
 jissati; itaresaj cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind.
 uppajjissati . . . Ye arūpay uppajjivā parinibbāyissanti,
 tesaj upekkhind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj-
 jissati; itaresaj upekkhindriyañ ca . . .
 Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . .
 pañhind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p.
 manind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjissatīti? Ye
 arūpay uppajjivā parinibbāyissanti, tesaj manind. uppaj-
 jissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresaj manin-
 driyañ ca . . . Yassa ghānind. uppajjissati,
 tassa itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena
 katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesaj ghānind.
 uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaj ghān-
 driyañ . . . Y. v. p. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.
 Yassa ghānind. uppajjissati, tassa purisind.
 uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē
 dassetvā parinibbāyissanti, tāsaj ghānind. uppajjissati, no
 ca tāsaj purisind. uppajjissati; itaresaj ghanindriyañ ca
 . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa ghānind. uppaj-
 jissatīti? Āmantā. Yassa ghānind. uppaj-
 jissati, tassa jivitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p.
 jivitind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye
 rūpāvacaraj arūpāvacaraj uppajjivā parinibbāyissanti,
 tesaj jivitind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati;
 itaresaj jivitindriyañ ca . . . Yassa ghānind.
 uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye sa-
 ghānakā upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti, tesaj
 ghānind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati;
 itaresaj ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind.
 uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraj
 uppajjivā parinibbāyissanti, tesaj somanassind. uppaj-
 jissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresaj soman-
 assindriyañ ca . . . Yassa ghanind. uppaj-
 issati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye saghānakā

somanassena uppajjivā . . . (analogously to preceding pair).

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . pañhind. . . . manind. uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatiti? Ye rūpāvacaraj arūpāvacaraj uppajjivā parinibbāyissanti, tesaj manind. uppajjissati, no ca tesaj ghānind. uppajjissati; itaresaj manindriyañ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatiti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsaj itthind. uppajjissati, no ca tāsaj purisind. uppajjissati; itaresaj itthindriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatiti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaj purisind. . . . (analogously to preceding answer.)

Yassa itthind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraj arūpāvacaraj uppajjivā parinibbāyissanti, *ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti,* tesaj jīvitind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaj jīvitindriyañ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatiti? Yā itthiyo¹ upekkhaya upapajjivā parinibbāyissanti, tāsaj itthind. uppajjissati, no ca tāsaj somanassind. uppajjissati; itaresaj itthindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraj upapajjivā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjivā parinibbāyissanti, tesaj somanassind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaj somanassindriyañ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatiti? Ya itthiyo² somanassena upapajjivā parinibbāyissanti, tāsaj itthind. uppajjissati, no ca tāsaj upekkhind. uppajjissati; itaresaj itthindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye rūpāva-

* * S. omits.

¹ Br. S. insert eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā.

caray arūpāvacaray¹ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesay upekkhind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresay upekkhindriyañ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaray arūpāvacaray . . . (analogously to preceding y. v. p.).

Yassa purisind. uppajjissati, tassa jivitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jivitind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaray arūpāvacaray uppajjitva parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesay jivitind. uppajjissati, no ca tesay purisind. uppajjissati; itaresay jivitindriyañ ca . . .

Yassa purisind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye purisā² upekkhāya upapajjitvā, parinibbāyissanti, tesay purisind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresay purisindriyañ ca . . .

Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . (analogously to preceding y. v. p.).

Yassa purisind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā³ parinibbāyissanti, tesay purisind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresay purisindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaray arūpāvacaray upapajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . (analogously to two preceding y. v. p.).

Yassa purisind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaray arūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . pe . . . Yassa

¹ K. omits.

² Br. inserts eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā.

³ Br. S. inserts somanassena up[a]pajjitvā.

jivitind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatī? Yassa cittassa anantara upekkhāsampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay jivitind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati, itaresay jivitindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa jivitind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatī? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittay uppajjissati, tesay jivitind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati : itaresay jivitindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa jivitind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa jivitind. uppajjissatī? Āmantā.

Yassa somanassind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatī? Yassa cittassa anantara somanassasampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay somanassind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati : itaresay somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . *Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay upekkhind. . . . (*as for preceding answer.*)

Yassa somanassind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatī? Yassa cittassa anantarā . . . (*analogously to preceding y. v. p.*)

Yassa upekkhind. uppajjissati tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatī? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay manind. . . . (*analogously to preceding y. v. p.*)

Yassa saddhind. uppajjissati, tassa paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa saddhind. uppajjissatī? Āmantā (*so for paññind.-manind.*).

ii. Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha sotind. uppajjissatī? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppajjissati . . . Āmantā. Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatī? Rūpāvacare tattha

cakkhund. uppajjissati, no ca tattha ghānind. uppajjissati; kāmāvacare tattha cakkhundriyaṃ ca uppajjissati. ghānindriyaṃ ca uppajjissati. Yattha vā pana ghānind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatī? -Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjissatī? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppajjissati, no ca tattha purisind.¹ uppajjissati, kāmāvacare tattha cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati; tattha cakkhund. uppajjissatī? Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Arūpe² asaṅṅasatte² tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokāre tattha jīvitindriyaṃ ca . . .

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. somanassind. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatī? Arūpe tattha upekkhind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokāre t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paṇṇind. . . . manind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatī? Arūpe . . .

(as for preceding y. v. p.) Yattha ghānind. uppajjissati, tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. purisind. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatī? Rūpāvacare arūpāvacare t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacare t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatī? Rūpāvacare tattha somanassind. uppajjissati, no ca . . . (as for preceding y. v. p.)

¹ S. substitutes jīvitind.

² Br. inverts.

Yattha ghanind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppajjissati, no ca . . . *(as for preceding y. v. p.)*.

Yattha ghanind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha ghanind. uppajjissatiti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. . . . *(as for preceding y. v. p.)*.

Yattha itthind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppajjissati . . . Āmantā. Yattha itthind. . . . *pe* . . .

purisind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatiti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind¹. . . . *(as for preceding y. v. p.)*

Yattha purisind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatiti? Rūpāvacare t. somanassind. uppajjissati, no ca *(as for preceding y. v. p.)*.

Yattha purisind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . .

Yattha purisind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare t. manind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . .

Yattha jīvitind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatiti? Arūpe² asaññasatte t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati;³ pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yattha jīvitind. uppajjissati tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. paññind. . . . manind. uppajjissatiti? Asaññasatte tattha

¹ Br. S. *gīce* (*with, in Br., many a 'pe'*) itthind.-jīvitind., -somanassind., -upekkhind., saddhind., -paññind., -manind.

² Br. *omits*.

³ Br. *inserts* catuvokāre, K. S. *omit*.

jīvitind. uppajjissati, no ca tattha manind. uppajjissati: catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. *Yattha somanassind.

uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Arūpe t. manind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; pañcavokāre t. upekkhindriyaṃ ca . . .*

Yattha somanassind uppajjissati, tattha saddhind. . . . pe . . .

paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā¹ Y. v. p.

*manind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Arūpe tattha manind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati: pañcavokāre tattha manindriyaṃ ca . . .^o

Yattha upekkhind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . pe

. . . paññind. manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p.

manind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti?²

Āmantā. Yattha saddhind. uppajjissati,

tattha paññind. . . . pe . . . manind. uppajjissatīti?

Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha saddhind.

uppajjissati ti? Amantā. Yattha paññind.

uppajjissati, tattha manind. uppajjissatīti? Āmantā.

Y. v. p. manind. . . . paññind. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha

soṭind. uppajjissatīti? Āmantā. Yassa vā pana yattha

soṭind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa

yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha ghanind.

uppajjissatīti? Rūpavacarānaṃ tesāṃ tattha cakkhund.

uppajjissati, no ca tesāṃ tattha ghanind. uppajjissati;

kāmāvacarānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca uppajjissati,

ghanindriyaṃ ca uppajjissati. Yassa vā pana yattha

* * B. S. omit.

¹ S. omits and inserts asaṅghasatte tattha jīvitind. uppajjissati, no ca tattha manind. uppajjissati, catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyaṃ ca, etc.

* * Br. omits.

² S. substitutes answer analogous to that in preceding y. v. p.

ghānind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa
yattha cakkhund. uppajjissati. t. t. itthind. uppajjissatīti?
Rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī
bhāve dassetvā kāmāvacarāṃ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyis-
santi, tesāṃ t. cakkhund. uppajjissati, no ca t. t. itthind.
uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ
ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa
tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ ya ca
itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhāve dassetvā kāmā-
vacarāṃ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesāṃ t. cakkhund.
uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresāṃ kāmā-
vacarānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ. . . . Y. v. p. y. purisind.
uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha
cakkhund. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppajjissatīti?
Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Arūpānaṃ²
asaññāsattānaṃ² tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t.
cakkhund. uppajjissati; pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ
ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati,
tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā
upekkhāya uppajjitvā³ parinibbāyissanti, tesāṃ t. cak-
khund. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati;
itaresāṃ pañcavokārānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . .
Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa
tattha upekkhind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā soman-
assena uppajjitva parinibbāyissanti, tesāṃ tattha cakkhund
uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresāṃ
pañcavokārānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y.
upekkhind. uppajjissati, tassa tattha cakkhund. uppaj-
jissatīti? Arūpānaṃ tesāṃ t. upekkhind. uppajjissati, no
ca t. t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokārānaṃ t. t.
upekkhindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cak-
khund. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . pe . . .
paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y.

¹ Br. omits.

² Br. inverts order.

³ Br. uppajjitvā always.

manind. uppajjissati, tassa t. cakkhund. uppajjissatiti? Arūpānaṃ tesāṃ tattha manind. . . . (*analogously to preceding y. v. p. y.*)

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha itthind. uppajjissatiti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavo dassetvā kāmāvacaraṃ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesāṃ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati: itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. itthind. . . . Āmantā.

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatiti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavo dassetvā kāmāvacaraṃ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesaṃ tattha ghānind. uppajjissati, no ca tesaṃ t. purisind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ tesāṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatiti? Āmantā.

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arupāvacarānaṃ tesāṃ tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati: kāmāvacarānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatiti? Ye saghānakā upekkhāya kāmāvacaraṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati: itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ tesāṃ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacarānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatiti? Ye saghānakā somanassena kāmāvacaraṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati: itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatiti? Rūpāvacarānaṃ arupāvacarānaṃ tesāṃ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati;

¹ Br. omits.

² Br. S. omit.

kāmavacarāṇay t. t. upekkhindriyaṅ ca . . .

Yassa yattha ghanind. uppajjissati, tassa tattha saddhind.
 . . . *pe* . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti? Āmantā.

Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇay . . .
analogously to preceding y. v. p. y. Yassa

yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppaj-
 jissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhavena katicī bhave
 dassetvā kāmavacaray¹ uppajjivā¹ parinibbāyissanti, tāsay
 tattha itthind. uppajjissati, no ca tāsay t. purisind. uppaj-
 jissati; itaresay kāmavacarāṇay tesay t. itthindriyaṅ ca

. . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, tassa tattha itthind.
 uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave
 dassetvā kāmavacaray¹ uppajjivā¹ parinibbāyissanti, tesay
 t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati;
 itaresay kāmavacarāṇay . . . *pe* . . . Yassa

yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppaj-
 jissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, tassa
 tattha itthind. uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇay arūpāva-
 carāṇay ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave
 dassetvā kāmavacaray¹ uppajjivā¹ parinibbāyissanti,
 tesay t. jīvitind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . .

Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha soman-
 assind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena
 katicī bhave dassetvā upekkhāya kāmavacaray¹ uppajjivā
 parinibbāyissanti, tāsay t. itthind. uppajjissati, no ca
 tāsay t. somanassind. uppajjissati; itaresay . . . *pe* . . .

Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇay
 ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā
 somanassena kāmavacaray¹ uppajjivā parinibbāyissanti,
 tesay t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. itthind.
 uppajjissati; itaresay . . . *pe* . . . Yassa

yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppaj-
 jissatīti? Yā itthiyo² somanassena kāmavacaray¹ uppaj-
 jivā parinibbāyissanti, tāsay t. itthind. uppajjissati, no ca
 tāsay t. upekkhind. uppajjissati, itaresay . . . *pe* . . .

¹ Br. omits.

² Br. S. insert eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā.

Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṃ¹
 ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upek-
 khāya kāmāvacaraṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t.
 upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati ;
 itaresāṃ . . . pe . . . Yassa yattha itthind.

uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . pe . . . paññind.
 . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind.
 uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṃ arūpāvacarāṇaṃ ye ca
 purisā . . . (analogously to preceding y. v. p. y.).

Yassa yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind.
 uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati,
 tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṃ
 arūpāvacarāṇaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī
 bhave dassetvā kāmāvacaraṃ² uppajjitvā² parinibbāyis-
 santi, tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesāṃ t. purisind.
 uppajjissati ; itaresāṃ . . . pe . . . Yassa

yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha somanassind.
 uppajjissatīti? Ye purisā³ upekkhāya kāmāvacaraṃ²
 uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. uppaj-
 jissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati ; itaresāṃ
 . . . pe . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . .
 Rūpāvacarāṇaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave
 dassetvā somanassena kāmāvacaraṃ uppajjitvā parinib-
 bāyissanti, tesāṃ t. somanassind. uppajjissati, no ca tesāṃ
 t. purisind. uppajjissati ; itaresāṃ . . . pe . . .

Yassa yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha upek-
 khind. uppajjissatīti? Ye purisā³ somanassena kāmāva-
 caraṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind.
 uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati ; itaresāṃ
 . . . pe . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . .

Rūpāvacarāṇaṃ arūpāvacarāṇaṃ yā ca itthiyo³ upekkhāya
 kāmāvacaraṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. upek-
 khind. uppajjissati, no ca tesāṃ t. purisind. uppajjissati ;
 itaresāṃ . . . pe . . . Yassa yattha purisind.
 uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . pe . . . paññind.

¹ S. inserts arūpā°.

² Br. omits.

³ Br. S. insert eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā.

... manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arupāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katiā bhavē dassetvā kamāvacarāṃ¹ uppajjivā¹ parinibbāyissanti . . . *analogously to preceding.*

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Catuvokāre² pañcavokāre² yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittāṃ uppajjissati asaññasattānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind uppajjissati; itaresāṃ³ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca uppajjissati, somanassindriyaṃ ca uppajjissati. Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāṃ uppajjissati asaññasattānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . *pe* . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha saḍdhind. . . *pe* . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti? Asaññasattānaṃ tesāṃ tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. manind. uppajjissati; catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha somanassind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre² yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāṃ uppajjissati, tesāṃ tattha somanassind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresāṃ³ pañcavokārānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Catuvokāre² pañcavokāre² yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittāṃ uppajjissati . . . *(analogously to preceding Y. v. p. y., Br. S. inserting catuvokārānaṃ.)*

Yassa yattha somanassind. uppajjissati,

¹ Br. S. omit.

² Br. omits.

³ Br. inserts catuvokārānaṃ.

tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatī? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ yassa cittassa anantarā upekkhasampayuttapacchimacittāy uppajjissati, tesāy t. manind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati: itaresāy² pañcavokārānāy . . . *pe* . . .

Yassa yattha upekkhind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatī? Pañcavokāre¹ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāy uppajjissati, tesāy t. manind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati: itaresāy catuvokārānāy pañcavokārānāy t. t. manindriyañ ca . . .

Yassa yattha saddhind. uppajjissati, tassa tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha paññind. uppajjissati, tassa tattha manind. uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. y. manind. . . . Āmantā.

6.

i. Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa sotind. na uppajjissatī? Āmantā. Yassa v. p. sotind. . . . cakkhund. na uppajjissatī? Āmantā. Yassa cakkhund. . . . ghānind. na uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatī? Ye rūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāy ghānind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānāy ye ca arūpāy uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānāy¹ t. ghānindriyañ ca na uppajjissati, cakkhundriyañ ca na uppajjissati.

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. itthind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatī? Ye rūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāy

¹ Br. omits.

² Br. S. insert catuvokārānāy.

itthind. na uppajjissati no ca t. cakkhund. na uppajjissati: pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesañ itthindriyañ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatitī? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati, tassa cakkhund. . . . Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesañ purisind. na uppajjissati, no ca tesañ cakkhund. na uppajjissati: pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ t. . . .

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatitī? Ye arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ t. cakkhundriyañ ca na uppajjissati, jīvitindriyañ² ca na uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatitī? Āmantā.

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatitī? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatitī? Ye sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ somanassind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati: pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesañ somanassindriyañ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatitī? Ye arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. upekkhind. na uppajjissati: pacchimakittasabhavikānaṃ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatitī? Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ upekkhind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati . . . (*as in preceding y. v. p.*)

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatitī? Ye arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. manind. na uppajjissati; pacchima-

bhavikānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa ghānind.

na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatitī? Āmantā. Y. v. p. itthind. na uppajjissati . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ itthind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, t. itthindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatitī? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsāṃ purisind. na uppajjissati, no ca tāsāṃ ghānind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ purisindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa jivitind. na uppajjissatitī? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ ghānind. na uppajjissati, no ca t. jivitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. jivitind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatitī? Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ ghānind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa ghānind. na uppajjissatitī?¹ Āmantā.

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatitī? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ ghānind. na uppajjissati, no ca tesāṃ upekkhind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ

¹ Br. S. *substitute* ye saḅhānikā upekkhāya [S. kāmāvacaraṃ uppajjitvā] parinibbāyissanti, tesāṃ somanassind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, t. somanassind. ca . . .

ye ca somanassena rūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti t. ghaṇind. ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa na uppajjissatīti? Āmantā.¹

Yassa ghaṇind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāy ghaṇind. na uppajjissati, no ca tesāy manind. na uppajjissati; pacchimabhavikāṇāy tesāy ghāṇindriyaṅ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa

itthind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāy itthind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppajjissati; pacchimabhavikāṇāy ye ca rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti t. itthindriyaṅ ca . . . Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsāy purisind. na uppajjissati, no ca tāsāy itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikāṇāy ye ca rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti tesāy purisindriyaṅ ca . . .

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāy itthind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. . . . (as for preceding reply). Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā² parinibbāyissanti, tesāy itthind. na uppajjissati, no ca tesāy somanassind. na uppajjissati; pacchimabhavikāṇāy ye ca arūpāy uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti,

* - K. S. omit.

¹ Br. S. substitute ye saghānakā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti . . . (as in preceding y. v. p.).

² Br. inserts somanassena upapajjitvā.

tesaṃ itthindriyaṃ ca . . . somanassind. ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tāsāṃ somanassind. na uppajjissati, no ca tāsāṃ itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. somanassindriyaṃ ca . . . itthind. ca na uppajjissati.

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesaṃ itthind. na uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhind. na uppajjissati: pacchimabhavikānaṃ *ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti* tesaṃ itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tāsāṃ upekkhind. na uppajjissati, no ca tāsāṃ itthind. na uppajjissati: pacchimabhavikānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upekkhindriyaṃ ca . . .

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pc . . . paṇḍind. . . . manind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaṃ itthind. na uppajjissati no ca t. manind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ t. itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten'

¹ S. omits.

* * S. omits.

eva bhavena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaj purisind. na uppajjissati, no ca t. jivitind. na uppajjissati : pacchimabhavikānāy t. purisindriyāñ ca Y. v. p. jivitind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatiti? Ye rūpāvacarāy¹ uppajjitvā parinibbāyissanti ya ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaj purisind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppajjissati : pacchimabhavikānāy ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. purisindriyāñ ca Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatiti? Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppajjissati (as in preceding reply).

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatiti? Ye rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā, parinibbāyissanti, tesaj purisind. na uppajjissati, no ca tesaj upekkhind. na uppajjissati (as in preceding reply).

Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaj upekkhind. na uppajjissati, no ca (as in preceding y. v. p.).

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatiti? Ye rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo (analogously to preceding yassa). Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatiti? Āmantā.

Yassa jivitind. na uppajjissati tassa somanassind. na uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppajjissati Yassa cittassa anantarā

¹ S. inserts arūpa°.

upekkhāsampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay somanassind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa jīvitind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Yassa cittassa anantara somanassasampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay upekkhind. na uppajjissati; no ca . . . (as in preceding y. v. p.).

Yassa jīvitind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa somanassind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay somanassind. na uppajjissati, no ca . . . (as for penultimate Y. v. p.) Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay upekkhind. na uppajjissati, no ca . . .¹ (as for preceding answer).

Yassa somanassind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay somanassind. na uppajjissati, no ca . . . (as for preceding answer). Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa upekkhind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay upekkhind. na uppajjissati, no ca tesay manind. na uppajjissati . . . (as in preceding yassa). Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa saddhind. na uppajjissati, tassa paññind. . . pe . . . manind. . . . Āmantā. Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . Āmantā. (So for paññind.-manind.)²

ii. Yattha cakkhund. na uppajjissati, tattha sotind. na

¹ S. substitutes āmantā.

² S. inerts puggala-vārayaṃ niṭṭhitay.

uppajjissatīti? Āmantā. Yattha v. p. sotind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yattha cakkhund. na

uppajjissati, tattha ghānind. . . . Āmantā. Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tattha cakkhund. na uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca tattha cakkhund. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ tattha ghānindriyañ ca na uppaj., cakkhundriyañ ca na uppaj.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha itthind. . . . pe . . . purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Rūpāvacare tattha purisind. na uppajjissati, no ca . . . (as for preceding Y. v. p.).

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha jivitind. na uppajjissatīti? Uppajjissati. Y. v. p. jivitind. na uppaj. . . . Natthi.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha somanassind. . . . Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha cakkhund. na

uppaj., tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Arūpe tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; asaññasatte t. cakkhundriyañ ca na uppaj., upekkhindriyañ ca na uppaj. Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Arūpe tattha cakkhund. na uppaj. . . . (as for preceding pair).

Yattha ghānind. na uppaj., tattha itthind. . . . pe . . . purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. (So for purisind. ghānind.).

Yattha ghānind. na uppaj., tattha jivitind. na uppajjissatīti? Uppajjissati. Y. v. p. jivitind. na uppajjissati . . . Natthi.

Yattha ghānind. na uppaj., tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacare t. ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ tattha ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha ghanind. na uppaj., t. upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. ghānind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; asaññasatte t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p.

¹ Br. inverts order.

upekkhind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha
ghānind. na uppaj., tattha saddhind. . . . pe . . . paññind.
. . . manind. na uppajjissatī? Rūpāvacare arūpāvacare
. . . (as for preceding pair). Yattha itthind.

na uppajjissati, tattha purisind. . . . Āmantā. (So
for converse). Yattha itthind. . . . pe . . .

purisind. na uppaj., t. jīvitind. na uppajjissatī?
Uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Natthi.

Yattha purisind. na uppaj., tattha
somanassind. na uppajjissatī? Rūpāvacare t.
purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.;
arūpe¹ asaññasatte¹ t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p.
somanassind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha purisind. na uppaj., tattha upekkhind. na uppaj-
jissatī? Rūpāvacare arūpāvacare t. purisind. na uppaj.,
no ca t. upekkhind. na uppaj., asaññasatte t. purisindriyañ
ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha purisind. na uppaj., tattha sad-
dhind. . . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatī?
Rūpāvacare arūpāvacare . . . (as for preceding pair).

Yattha jīvitind. na uppaj., tattha soman-
assind. na uppajjissatī? Natthi. Y. v. p. somanassind.
na uppaj. . . . Uppajjissati. (So for jīvitind.-upekkhind.,
-saddhind., -paññind., -manind.). Yattha

somanassind. na uppaj., tattha upekkhind. na uppaj-
jissatī? Arūpe t. somanassind. na uppaj., no ca t.
upekkhind. na uppaj.; asaññasatte t. somanassindriyañ
ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha somanassind. na uppajjissati, tattha
saddhind. . . . pe . . . paññind. manind. na uppajjissatī?
Arūpe . . . (as for preceding pair).² Yattha

upekkhind. na uppaj., tattha saddhind. . . . pe . . .
paññind . . . manind. na uppajjissatī? Āmantā. (So
for the converse). (So for saddhind.-paññind.,

-manind.; paññind.-manind.)

¹ Br. inverts order.

² In the Yattha Br. substitutes āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppajjissati, tassa tattha sotind. na uppajjissatiti? Āmantā. (*So for the converse*).

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghanind. na uppajjissatiti? Āmantā. Yassa vā pana yattha ghānind. na uppajjissati, tassa tattha cakkhund. na uppajjissatiti? Rūpāvacarānay tesay tattha ghānind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānay arūpānay¹ asaññasattānay¹ tesay tattha ghānindriyañ ca na uppaj., cakkhundriyañ ca na uppaj.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha itthind. na uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppaj. . . . Rūpāvacarānay ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesay tattha itthind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānay arūpānay¹ asaññasattānay¹ t. t. itthindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Rūpāvacarānay yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesay t. purisind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre . . . (*as for preceding y. v. p. y.*).

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatiti? Arūpānay¹ asaññasattānay¹ tesay t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānay t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppajjissati, tassa tattha somanassind. na uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Ye sacakkhukā upekkhaya uppajjivā parinibbāyissanti t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānay arūpānay¹ asaññasattānay¹ t. t. somanassindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatiti? Arūpānay tesay t. cakkhund. na uppaj.,

² Br. omits.

³ Br. S. omit.

no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimabhavikāṇaṃ asaññasattānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Ye sacakkhukā somanassena uppajjivā parinibbāyissanti t. t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikāṇaṃ asaññasattānaṃ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . .
 pe . . . pañhind. . . manind. na uppajjissatī? Arūpanaṃ tesā t. t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimabhavikāṇaṃ asaññasattānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha itthind. . . .
 Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppaj. t. t. ghānind. na uppajjissatī? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavedassavā parinibbāyissanti, tesā t. itthind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavikāṇaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ t. t. itthindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjissatī? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavedassavā parinibbāyissanti, tāsā t. purisind. na uppaj., no ca tāsā t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavikāṇaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . . Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatī? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesā tattha ghānind. na uppajjissatī, no ca tesā t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikāṇaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatī? Rūpāvacarānaṃ tesā t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikāṇaṃ arūpanaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ t. t.

¹ Br. S. omit.

² Br. omits.

ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj.
 . . . Ye saghānakā upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti
 t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na
 uppaj.; pañcavokāre pacchimacittasamāngīnāy arūpīnāy
 asaññasattānāy t. t. somanassind. . . . Yassa

yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na
 uppajjissatī? Rūpāvacarānāy arūpāvacarānāy tesāy t.
 ghānind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.;
 catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānāy asaññasat-
 tānāy t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind.
 na uppaj. . . . Ye saghānakā somanassena uppaj-
 jivā, parinibbāyissanti t. t. upekkhind. na uppaj.,
 no ca t. t. ghānind. na uppaj.; catuvokāre² pañca-
 vokāre² pacchimabhavikānāy asaññasattānāy t. t. upek-
 khāndriyañ ca . . .

Yassa yattha ghānind.
 na uppaj., tassa tattha saddhind. . . .^p . . . paññind. . . .
 manind. na uppajjissatī? Rūpāvacarānāy arūpāva-
 carānāy tesāy tattha ghānind. na uppaj., no ca
 t. t. manind. . . . (analogously to preceding answer).
 Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha purisind. na
 uppajjissatī? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave
 dassetvā parinibbāyissanti, tesāy t. itthind. na uppaj., no
 ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavi-
 kānāy rūpāvacarānāy arūpāvacarānāy t. t. itthindriyañ ca
 . . . Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha itthind.
 na uppajjissatī? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī
 bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsāy t. purisind. na
 uppaj., no ca tāsāy t. itthind. na uppaj.; kāmāvacare . . .
 as for preceding answer).

Yassa yattha
 itthind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatī?
 Rūpāvacarānāy arūpāvacarānāy ye ca purisā eten' eva
 bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāy t.
 itthind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvo-
 kāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānāy t. t. itthindriyañ

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *omits*.

ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjivā parinibbāyissanti, tesāṃ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabHAVIKĀNAṃ arūpānaṃ¹ asaṅghasattānaṃ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti t. t. itthindriyaṃ ca somanassind. ca Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti tāsāṃ t. somanassind. na uppaj., no ca tāsāṃ t. itthind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabHAVIKĀNAṃ arūpānaṃ¹ asaṅghasattānaṃ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti t. t. somanassindriyaṃ ca itthind. ca na uppajjissati . . .

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti, tesāṃ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabHAVIKĀNAṃ asaṅghasattānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena . . . (as for last Y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yā itthiyo eten' eva . . . (analogously with preceding Y. v. p. y., but inserting catuvokāre, Br. omitting, and omitting arūpānaṃ).

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paṇḍind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva . . . (as for preceding y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva . . .

¹ Br. inverts order.

² Br. S. omit.

(*analogously to preceding pair, omitting asaññasattānāy*).

Yassa attha purisind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānāy yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjītvā parinibbāyissanti, tesay t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānāy arūpānāy¹ asaññasattānāy¹ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjītvā parinibbāyissanti tesay t. purisindriyañ ca na uppajjissati, somanassindriyañ ca na uppajjissati. Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati. . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjītvā parinibbāyissanti t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj., pañcavokāre pacchimabhavikānāy arūpānāy¹ asaññasattānāy¹ yā ca itthiyo eten' eva . . . (*as for preceding answer*).

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānāy arūpāvacarānāy yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya . . . (*analogously to preceding y. y., inserting catuvokāre, omitting arūpānāy. So for Y. v. p. y.*)

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānāy arūpāvacarānāy yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesay t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānāy asaññasattānāy t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha somanassind. . . . na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimakittay uppaj., asaññasattānāy tesay t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimakittasamangīnāy t. t. somanassindriyañ ca . . .

¹ Br. inverts order.

² Br. S. omit.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yassa cittaṣṣa anantarā somanassa. . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . *Yassa cittaṣṣa anantarā pacchimacittāy uppajjissati,* asaññasattānāy tesāy t. manind. . . . (as for preceding y. v. p. y.).

Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Yassa cittaṣṣa anantarā upekkhāsapayuttapacchimacittāy uppaj., tesāy t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittasamāgināy asaññasattānāy t. t. somanassindriyāñ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yassa cittaṣṣa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāy . . . (analogously to preceding answer).

Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittaṣṣa anantarā upekkhāsapayuttapacchimacittāy . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha upekkhind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittaṣṣa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāy . . . (as for preceding pair).

Yassa yattha saddhind. na uppaj., tassa tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. . . . (so for Y. v. p. y. So also for paññind-manind.).

7.

i. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjithāti? Āmantā. Yassa vā pana sotind. uppajjitha, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesāy cavantānāy acakkhukānāy uppajjantānāy² tesāy sotind. uppajjitha, no ca t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānāy uppajjantānāy t.

* Br. omits.

¹ Br. omits.

² Br. K. upapajjantānāy always.

soṭindriyaṅ ca uppajjittha, cakkhundriyaṅ ca uppajjati.

Yassa cakkhund uppajjati, tassa ghānind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. ghānind. uppajjittha . . . Sabbesay cavantānaṅ acakkhukānaṅ . . . (as for preceding y. v. p.).

So also for cakkhund.-itthind., -purisind., -jīvitind., somanassind., -upekkhind., etc. . . . manind.).

Yassa ghānind. uppajjati, tassa itthind. . . . pe . . . purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppajjittha . . . Sabbesay cavantānaṅ aghānakānaṅ uppajjantānaṅ tesay purisind. uppajjittha, no ca t. ghānind. uppajjati; saḡhānakānaṅ uppajjantānaṅ t. purisindriyaṅ ca uppajjittha, ghānindriyaṅ ca uppajjati. (So also for ghānind.-jīvitind., somanassind., etc. . . . manind.).

Yassa itthind. uppajjati, tassa purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana purisind. uppajjittha, tassa itthind. uppajjati? Sabbesay cavantānaṅ na itthīnaṅ uppajjantānaṅ tesay purisind. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjati; itthīnaṅ uppajjantīnaṅ tāsay purisindriyaṅ ca uppajjittha itthindriyaṅ ca uppajjati.

Yassa itthind. uppajjati, tassa jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. . . . Sabbesay cavantānaṅ itthīnaṅ uppajjantānaṅ tesay jīvitind. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjati; itthīnaṅ uppajjantānaṅ tāsay jīvitind. ca . . .

Yassa itthind. uppajjati, tassa somanassind. . . . pe . . . manind. uppajjitthāti? Sabbesay . . . (as for itthind.-purisind.).

(Purisind.-jīvitind, etc. . . . manind. analogously to itthind.-jīvitind, etc.).

Yassa jīvitind. uppajjati, tassa somanassind.-uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjittha, tassa jīvitind. uppajjati? Sabbesay cavantānaṅ pavatte cittassa bhāḡakkhaṅ tesay somanassind. uppajjittha, no ca t. jīvitind. uppajjati; sabbesay uppajjantānaṅ pavatte cittassa uppāḡakkhaṅ t. somanassind. ca . . .

Yassa somanassind. uppajjati, tassa upekkhind. . . . pe . . . saddhind. paṅāind. manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj-

jittha, tassa somanassind. uppajjati? Sabbesaṃ cavantānaṃ¹ pavatte¹ cittaassa bhangakkhaṇe somanassavip-payuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅ-
 ṅasattānaṃ tesāṃ manind. uppajjittha, no ca t. soman-
 assind. uppajjati; somanassena uppajjantānaṃ pavatte
 somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ manin-
 driyaṃ ca Yassa upekkhind. uppajjati,

tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . manind. uppaj-
 jithāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjittha . . .

Sabbesaṃ . . . (analogously to preceding Y. v. p. So also for
 saddhind. -paññind., -manind., Br. substituting sahetukānaṃ
 for saddhāya, as before). Yassa paññind.

uppajjati, tassa manind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p.
 manind. uppajjittha . . . Sabbesaṃ cavantānaṃ¹ pavatte¹
 cittaassa bhangakkhaṇe nānavippayuttacittassa uppādak-
 khaṇe, nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ
 manind. uppajjittha, no ca t. paññind. uppajjati; nānena²
 uppajjantānaṃ pavatte nānasampayuttacittassa uppādak-
 khaṇe tesāṃ manindriyaṃ ca . . .

ii. Yattha cakkhund. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha
 sotind. uppajjithāti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ
 t. cakkhund. uppajjati, no ca t. t. sotind. uppajjittha;
 itaresāṃ pañcavokāraṃ³ uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ
 ca uppajjati, sotindriyaṃ ca uppajjittha.

Yassa vā pana yattha sotind. uppajjittha . . . Pañcavo-
 kāraṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmavacaraṃ uppaj-
 jantānaṃ tesāṃ t. sotind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund.
 uppajjati; sacakkhukānaṃ pañcavokāraṃ¹ uppajjantānaṃ
 t. t. sotindriyaṃ ca Yassa yattha cak-

khund. uppajjati, tassa tattha ghānind. uppajjithāti?
 Sacakkhukānaṃ¹ rūpāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. cak-
 khund. uppajjati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; sacak-
 khukānaṃ kāmavacaraṃ uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ

¹ Br. omits.

² Br. substitutes nāpasampayuttānaṃ.

³ Br. substitutes sacakkhukānaṃ.

ca . . . Y. v. p. y. ghānind. uppajjittha . . . Kāmāvacarā cavantānāy acakkhukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy tesāy t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy t. t. ghānindriyaṅ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha itthind. . . . pe . . . purisind. uppajjitthāti? Sacakkhukānāy¹ rūpāvacarāy . . . (as for preceding pair).

Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Suddhāvāsāy uppajjantānāy tesāy t. cakkhund. uppajjati, no ca t. t. jīvitind. uppajjittha; itaresāy sacakkhukānāy pañcavokāray¹ uppajjantānāy t. t. cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha . . . Pañcavokārā² cavantānāy acakkhukānāy kāmāvacarāy¹ uppajjantānāy arūpānāy¹ asaṅghāsattānāy¹ tesāy t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānāy pañcavokāray¹ uppajjantānāy t. t. jīvitindriyaṅ ca . . .

(So for cakkhund.-somanassind., all omitting arūpānāy asaṅghāsattānāy. So also for cakkhund.-upekkhind., all omitting pañcavokāray in former reply, restoring arūpānāy in latter. So also for cakkhund.-saddhind., etc. . . . manind.).

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha itthind. . . . pe . . . purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppajjittha, tassa tattha ghānind. uppajjati? Kāmāvacarā cavantānāy aghānānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy tesāy t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. ghānind. uppajjati; saghānānāy kāmāvacarāy¹ uppajjantānāy¹ t. t. purisindriyaṅ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha . . . Kāmāvacarā² cavantānāy aghānānāy kāmāvacarāy¹ uppajjantānāy rūpāvacarānāy¹ arūpāvacarānāy¹ t. t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. ghānind. uppajjati; saghānānāy . . . (as in preceding y. v. p. y.).

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? . . . (as for pre-

¹ Br. omits.

² Br. substitutes sabbesāy.

ceding pair, omitting arūpāvacarāṇaṃ. So also for ghānind.-upekkhind, restoring arupāvacarāṇaṃ. So also for ghānind.-saddhind, etc. . . . manind.).¹

Yassa yattha itthind. uppajjati, tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppajjittha, tassa tattha itthind. uppajjati? Kāmāvacarā cavantāṇaṃ na-itthīṇaṃ kāmāvacarāṃ uppajjantāṇaṃ tesāṃ t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjati; itthīṇaṃ kāmāvacarāṃ² uppajjantīṇaṃ³ tāsāṃ tattha purisindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Amantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha, tassa tattha purisind. uppajjati? Kāmāvacarā cavantāṇaṃ na-purisāṇaṃ kāmāvacarāṃ uppajjantāṇaṃ rūpāvacarāṇaṃ arūpāvacarāṇaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjati; purisāṇaṃ kāmāvacarāṃ² uppajjantāṇaṃ t. t. jīvitind. ca . . . (*so for purisind.-somanassind., etc. . . . manind., inserting in each case arūpāvacarāṇaṃ after rūpāvacarāṇaṃ*).

Yassa yattha jīvitind. uppajjati, tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? Suddhāvāsāṃ uppajjantāṇaṃ⁴ asaññasattāṃ uppajjantāṇaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjati, no ca t. t. somanassind. uppajjittha; itaresāṃ⁵ pañcavokāraṃ uppajjantāṇaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ tattha jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjittha . . . ⁵Pañcavokārā cavantāṇaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ t. somanassind. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjati; ⁴pañcavokāraṃ uppajjantāṇaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. uppajjati, tassa tattha upekkhind. uppajjitthāti? Suddhāvāsāṃ uppajjantāṇaṃ asaññasattāṃ . . . (*as for preceding pair, inserting catuvokāraṃ, -ā, before pañcavokāraṃ*).

Yassa yattha jīvitind. uppaj-

¹ Br. omits, in each converse, kāmāvacarāṃ after saḅhānakāṇaṃ.

² Br. omits.

³ Br. S. up[ā]ppajjantāṇaṃ.

⁴ Br. inserts cittassa uppādakkhaṇe.

⁵ Br. inserts catuvokāraṃ.

jati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . .
 manind. uppajjitthāti? Suddhāvāsayaṃ uppajjantānaṃ¹
 tesayaṃ t. jīvitind. uppajjati, no ca t. t. manind. uppajjittha;
 itaresayaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte
 cittassa uppādakkhane t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y.
 manind. uppajjittha . . . Catuvokārā pañcavokārā cavan-
 tānaṃ pavatte cittassa bhangakkhane tesayaṃ t. manind.
 uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjati: catuvokāraṃ
 pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādak-
 khane t. t. manindriyaṃ ca . . . Yassa yattha
 somanassind. uppajjati, tassa tattha upekkhind. uppaj-
 jitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. upekkhind. uppajjittha
 . . . *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte*
 cittassa bhangakkhane somanassavippayuttacittassa up-
 pādakkhane tesayaṃ t. upekkhind. uppajjittha, no ca t. t.
 somanassind. uppajjati: somanassena uppajjantānaṃ
 pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhane t. t.
 upekkhindriyaṃ ca . . . (so also for somanassind.-saddhind.,
 -paññind., -manind.). Yassa yattha upek-
 khind. uppajjati, tassa tattha saddhind.² . . . *pe* . . .
 paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Suddhāvāsayaṃ uppaj-
 jantānaṃ tesayaṃ tattha upekkhind. uppajjati, no ca t. t.
 manind. uppajjittha; itaresayaṃ catuvokāraṃ² pañcavokāraṃ²
 upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-
 cittassa uppādakkhane t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .
 Y. v. p. y. manind. uppajjittha . . . *Catuvokārā pañca-
 vokārā cavantānaṃ pavatte* cittassa bhangakkhane upek-
 khavipayuttacittassa uppādakkhane t. t. manind. uppaj-
 jittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjati; catuvokāraṃ²
 pañcavokāraṃ² upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upek-
 khāsampayuttacittassa uppādakkhane t. t. manindriyaṃ ca
 . . . Yassa yattha saddhind. uppajjati, tassa
 tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjitthāti? Sud-
 dhāvāsayaṃ uppajjantānaṃ tesayaṃ t. saddhind. uppajjati, no ca

¹ Br. inserts asaññasattānaṃ upapajjantānaṃ.

* to * Br. substitutes sabbesaṃ only.

² Br. omits.

t. t. manind. uppajjittha; itaresan *catuvokāraṃ pañcavo-
kāraṃ saddhāya* uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampa-
yuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhindriyaṃ ca . . .
Y. v. p. y. manind. uppajjittha . . . †Catuvokārā pañcavo-
kāra cavantānaṃ pavatte[†] saddhāvippayuttacittassa uppā-
dakkhaṇe tesāṃ tattha manind. uppajjittha, no ca tesāṃ
tattha saddhind. uppajjati; *catuvokāraṃ pañcavokāraṃ
saddhāya* uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacit-
tassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha paññind. uppajjati, tassa tattha manind.
uppajjitthāti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. pañ-
ñind. uppajjati, no ca t. t. manind. uppajjittha; itaresaṃ
;catuvokāraṃ pañcavokāraṃ ñāṇena; uppajjantānaṃ ¹t. t.
paññindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjittha,
tassa tattha paññind. uppajjati? †Catuvokārā pañcavo-
kāra cavantānaṃ pavatte[†] cittassa bhangakkhaṇe ñāṇa-
vippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppajjittha,
no ca t. t. paññind. uppajjati; §catuvokāraṃ pañcavokāraṃ
ñāṇena§ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa
uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . .

8.

i. Yassa cakkhund. na uppajjati, tassa sotind. na
uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. sotind. na uppaj-
jittha, tassa cakkhund. na uppajjati? Natthi . . .
pe . . . (so for cakkhund.-ghānind., -itthind. . . .
manind.) . . .²

* to * Br. substitutes sabetukānaṃ.

† to † Br. substitutes sabbesaṃ cittassa bhangakkhaṇe.
So S., omitting sabbesaṃ.

; to ; Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṃ.

¹ Br. inserts pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppā-
dakkhaṇe.

§ to § Br. substitutes sabbesaṃ.

² K. footnote: Ito paraṃ dissamānapotthakesu peyyālay
kataṃ.

9.

i. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikāṇaṃ *sacakkhukāṇaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppajjati.* no ca t. sotind. uppajjissati; itaresaṃ sacakkhukāṇaṃ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca uppajjati, sotindriyaṃ ca uppajjissati. Y. v. p. sotind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukāṇaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ sotind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukāṇaṃ uppajjantānaṃ t. sotindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. uppajjati, tassa ghānind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikāṇaṃ †sacakkhukāṇaṃ uppajjantānaṃ[†] tesāṃ cakkhund. uppajjati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresaṃ sacakkhukāṇaṃ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. ghānind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukāṇaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjati; itaresaṃ[†] sacakkhukāṇaṃ uppajjantānaṃ t. ghānindriyaṃ ca uppajjissati cakkhundriyaṃ ca uppajjati.

Yassa cakkhund. uppaj., tassa itthind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikāṇaṃ sacakkhukāṇaṃ uppajjantānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicci bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ uppajjantānaṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaṃ . . . (as for preceding yassa). Y. v. p. itthind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukāṇaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ itthind. uppajjissati, na ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukāṇaṃ itthināṃ² uppajjantānaṃ³ t. itthindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. uppaj., tassa purisind.

* to * Br. S. substitute pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ upapajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. . . .

† to † Br. substitutes pañcavokāraṃ.

¹ Br. S. omit.

² Br. omits.

³ Br. upapajjantānaṃ.

uppajjissatīti? ¹ * Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavedaṣṣetvā parinibbāyissanti, tesāṃ uppajjantānaṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. purisind. uppajjissati; itaresāṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjissatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ purisānaṃ ² uppajjantānaṃ tesāṃ purisindriyaṃ ca uppajjissati, cakkhundriyaṃ ca uppaj.*

Yassa cakkhund. uppaj., tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ ³ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ jīvitind. uppajjissati; itaresāṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca uppaj., jīvitindriyaṃ ca uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ ⁴ uppajjantānaṃ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (as for preceding y. v. p.).

Yassa cakkhund. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā . . . (as for preceding pair).

Yassa cakkhund. uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhu-

¹ Br. inserts *sadisaṃ*, and omits * to *.

² S. omits.

³ Br. substitutes *pañcavokāraṃ*.

⁴ Br. substitutes *pañcavokāraṃ* throughout in this phrase.

kanay uppajjantānāy tesāy cakkhund. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresāy sacakkhukānāy uppajjantānāy t. cakkhundriyāñ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatiti? Sabbesāy cavantānāy acakkhukānāy uppajjantānāy tesāy manind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy uppajjantānāy t. manindriyāñ ca . . .

Yassa ghanind. uppaj., tassa itthind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy saghānakānāy¹ uppajjantānāy ye ca rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti tesāy saghānakānāy uppajjantānāy, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhāve dassetvā parinibbāyissanti tesāy uppajjantānāy t. ghanind. uppaj., no ca t. itthind. uppajjissati; itaresāy saghānakānāy uppajjantānāy t. ghanindriyāñ ca uppaj., itthindriyāñ ca uppajjissati. Y. v. p. itthind. uppajjissati, tassa ghanind. uppajjatiti? Sabbesāy cavantānāy aghānakanāy uppajjantānāy tesāy itthind. uppajjissati, no ca t. ghanind. uppaj.; saghānakānāy uppajjantānāy t. itthindriyāñ ca . . .

Yassa ghanind. uppaj., tassa purisind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy saghānakānāy¹ uppajjantānāy, ye ca rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti *tesāy saghānakānāy uppajjantānāy,* yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhāve dassetvā parinibbāyissanti tāsāy uppajjantānāy,² tesāy ghanind. uppaj., no ca tesāy purisind. uppajjissati; itaresāy . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa ghanind. uppajjatiti? Sabbesāy cavantānāy . . . (as for preceding y. v. p.).

Yassa ghanind. uppaj., tassa jivitind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy saghānakānāy³ uppajjantānāy tesāy ghanind. uppaj., no ca t. jivitind. uppajjissati; itaresāy saghānakānāy . . . Y. v. p. jivitind. uppajjissati, tassa ghanind. uppajjatiti? Sabbesāy cavantānāy aghānakānāy . . . (as for preceding y. v. p.).

Yassa ghanind. uppaj., tassa

¹ Br. substitutes kāmāvacarāy.

* to * Br. omits.

² Br. tesāy upapajjantānāy.

³ Br. substitutes kāmāvacarāy throughout in this phrase.

somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. ghānind. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ saghānakānaṃ . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesāṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p).

Yassa ghānind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā . . . (as for preceding pair).

Yassa ghānind. uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresāṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesāṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ . . . pe . . .

Yassa itthind. uppaj., tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ itthināṃ uppajjantīnaṃ, yā ca¹ rūpāvacaṃ arūpāvacaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tāsāṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthind. uppaj., no ca tāsāṃ purisind. uppajjissati; itarūsaṃ itthināṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthinindriyaṃ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjatīti? Sabbesāṃ cavantānaṃ na itthināṃ [uppajjantānaṃ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tesāṃ*] uppajjantānaṃ, t. purisind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppaj.; itthināṃ uppajjantīnaṃ tesāṃ purisindriyaṃ ca uppajjissati, itthinindriyaṃ ca uppaj.

Yassa itthind. . . . pe . . . purisind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppaj., no ca tesāṃ jīvitind. uppajjissati; itaresāṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ t. purisind. ca . . . Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa purisind. . . . Sabbesāṃ

¹ Br. inserts itthiyo.

* Br. S. omit bracketed clause.

cavantānāy na purisānāy uppajjantānāy tesāy jivitind.
 uppajjissati, no ca t. purisind. uppaj.; purisānāy uppaj-
 jantānāy t. jivitind. ca . . . Yassa purisind.

uppaj., tassa somanassind. uppajjissatiti? Pacchima-
 bhavikānāy uppajjantānāy ye ca purisā upekkhāya uppaj-
 jivā parinibbāyissanti tesāy uppajjantānāy, t. purisind.
 uppaj., no ca tesāy somanassind. uppajjissati; itaresāy
 purisānāy uppajjantānāy tesāy purisindriyañ ca . . .

Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa purisind. uppaj-
 jatiti? Sabbesāy cavantānāy na purisānāy . . . (as for
 preceding Y. v. p.). Yassa purisind. uppaj.,

tassa upekkhind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy
 purisānāy . . . (as for preceding pair). (So also
 for purisind., saddhind., -paññind., -manind.).

Yassa jivitind. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatiti?
 Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantara
 upekkhāsampayuttapacchimacittāy uppajjissati tassa cit-
 tassa uppādakkhaṇe tesāy jivitind. uppaj., no ca t.

somanassind. uppajjissati; itaresāy uppajjantānāy pavatte
 cittassa uppādakkhaṇe tesāy jivitindriyañ ca . . . Y. v. p.
 somanassind. uppajjissati, tassa jivitind. uppajjatiti?

Sabbesāy cavantānāy pavatte cittassa bhāṅgakkhaṇe tesāy
 somanassind. uppajjissati, no ca t. jivitind. uppaj.;
 sabbesāy¹ uppajjantānāy pavatte cittassa uppādakkhaṇe t

somanassindriyañ ca . . . Yassa jivitind.
 uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatiti? Pacchimacittassa
 . . . (as for preceding pair). Yassa jivitind.

uppaj., tassa saddhind. . . . paññind. manind.
 uppajjissatiti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa
 cittassa anantarā pacchimacittāy uppajjissati tassa cittassa

uppādakkhaṇe tesāy jivitind. uppaj., no ca t. manind.
 uppajjissati; itaresāy uppajjantānāy pavatte cittassa
 uppādakkhaṇe t. jivitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind.

uppajjissati, tassa jivitind. uppajjatiti? Sabbesāy cavan-
 tānāy pavatte cittassa bhāṅgakkhaṇe tesāy manind.
 uppajjissati, no ca t. jivitind. uppaj.; sabbesāy uppaj-

¹ S. itaresāy.

jantānaṃ pavatte cittaṣṣa uppādakkhaṇe t. manindriyaṃ
 ca Yassa somanassind. uppaj. tassa
 upekkhind. uppajjissatī? Somanassasampayuttapac-
 chimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittaṣṣa anantarā
 somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissatī tassa
 cittaṣṣa uppādakkhaṇe tesāṃ somanassind. uppaj., no ca t.
 upekkhind. uppajjissatī; [itaresaṃ]¹ somanassena uppaj-
 jantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādak-
 khaṇe tesāṃ somanassindriyaṃ ca Y. v. p. upekkhind.
 uppajjissatī Sabbesaṃ cavantānaṃ² pavatte² cittaṣṣa
 bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādak-
 khaṇe³ tesāṃ upekkhind. uppajjissatī, no ca tesāṃ soman-
 assind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṃ pavatte
 somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ upekk-
 hindriyaṃ ca Yassa somanassind.
 uppaj., tassa saddhind. pe paññind., manind.
 uppajjissatī? Somanassasampayuttapacchimacittassa up-
 pādakkhaṇe tesāṃ somanassind. uppaj., no ca t. manind.
 uppajjissatī; ⁴somanassena uppajjantānaṃ pavatte soman-
 assasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ somanassin-
 driyaṃ ca Y. v. p. manind. uppajjissatī, tassa
 somanassind. uppajjissatī? Sabbesaṃ cavantānaṃ² pavatte²
 cittaṣṣa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa up-
 pādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ
 manind. uppajjissatī, no ca t. somanassind. uppaj.;
 somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayut-
 tacittassa uppādakkhaṇe t. manindriyaṃ ca
 Yassa upekkhind. uppaj., tassa saddhind. pe
 paññind., manind. uppajjissatī? Upekkhāsampayutta-
 pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ upekkhind. uppaj.,
 no ca tesāṃ manind. uppajjissatī; itaresaṃ⁵ upekkhāya
 uppajjantānaṃ pavatte pe Y. v. p. manind.
 uppajjissatī Sabbesaṃ cavantānaṃ² pavatte² cittaṣṣa
 bhangakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa (as for pre-

¹ S. K. omit.² Br. omits.³ Br. inserts nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ.
 Br. inserts itaresaṃ.⁵ S. omits.

ceding Y. v. p.) Yassa saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. uppaj., tassa manind. uppajjissatiti? Pacchima-cittassa uppādakkhaṇe tesay paññind. uppaj., no ca tesay manind. uppajjissati; ānena² uppajjantānāy pavatte ānasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa paññind. uppaj-jatiti? Sabbesay cavantānāy³ pavatte³ cittassa bhāṅga-khaṇe ānavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamā-paṇānāy asaññasattānāy t. manind. uppajjissati, no ca t. paññind. uppaj.; ānena⁴ uppajjantānāy pavatte āna-sampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. manindriyañ ca . . .

ii. Yattha cakkhund. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha sotind. uppajjissatiti?, Pacchimabhavikānāy pañcavokāraṇāy uppajjantānāy tesay tattha cakkhund. uppaj., no ca tesay tattha sotind. uppajjissati; itaresay sacakkhukānāy pañcavokāraṇāy³ uppajjantānāy tesay t. cakkhundriyañ ca uppaj., sotindriyañ ca uppajjissati. Y. v. p. y. sotind. uppaj-jissati, tassa tattha cakkhund. uppajjatiti? Pañcavokāra cavantānāy acakkhukānāy kāmāvacaraṇāy uppajjantānāy tesay t. sotind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppaj. sacakkhukānāy pañcavokāraṇāy³ uppajjantānāy t. t. sotin-driyañ ca uppajjissati, cakkhundriyañ ca uppaj. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa t. ghānind. uppaj-jissatiti? Pacchimabhavikānāy kāmāvacaraṇāy uppaj-jantānāy⁶ rūpāvacaraṇāy uppajjantānāy tesay t. cakkhund. uppaj., no ca tesay t. ghānind. uppajjissati; itaresay sacakkhukānāy kāmāvacaraṇāy uppajjantānāy tesay t. cak-khundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ ca uppajjissati. Y. v. p. y. ghānind. uppajjissati, tassa t. cakkhund. uppajjatiti? Kāmāvacara cavantānāy acakkhukānāy

¹ In the pairs saddhind.-paññind., -manind., Br. has sahetukānāy for saddhāya, as before.

² Br. substitutes itaresay ānasampayuttānāy.

³ Br. omits.

⁴ Br. substitutes ānasampayuttānāy.

⁵ S. inserts sacakkhukānāy.

kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppajjissati, no ca tesāṃ t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ¹ rūpāvacaraṃ uppajjantānaṃ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī² dassetvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresāṃ sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ¹ rūpāvacaraṃ uppajjantānaṃ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhāve dassetvā parinibbāyissanti tāsāṃ uppajjantānaṃ, tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresāṃ³ sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ⁴ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresāṃ sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ⁴ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā⁵ cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ⁴ uppajjantānaṃ arūpānaṃ⁴ asaññasattānaṃ⁴ tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ pañcavokāraṃ⁴ uppajjantānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ, ye ca⁶ upekkhāya

¹ S. inserts sacakkhukānaṃ.

² Br. inserts bhāve.

³ S. omits.

⁴ Br. omits.

⁵ Br. substitutes sabbesaṃ.

⁶ Br. inserts sacakkhukā.

uppajjitvā parinibbāyissanti tesay uppajjantānāy, tesay t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresay sacakkhukānāy pañcavokāray¹ uppajjantānāy t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānāy acakkhukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy tesay t. somanassind. . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānāy sacakkhukānāy¹ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānāy acakkhukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy arūpānāy tesay t. upekkhind. . . . (as for preceding Y. v. p. y.)

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānāy sacakkhukānāy¹ pañcavokāray uppajjantānāy tesay t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresay sacakkhukānāy pañcavokāray¹ uppajjantānāy t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānāy . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānāy saghānakānāy³ uppajjantānāy, ye ca purisā eten' eva bhāvena katīci bhāve dassetvā parinibbāyissanti tesay uppajjantānāy t. t. ghānind. uppaj., no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresay saghānakānāy uppajjantānāy t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacārā cavantānāy aghānakānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy tesay t. itthind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānāy uppajjantānāy⁴ t. tattha itthindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti?

¹ Br. omits.

² Br. gives cakkhund.-saddhind. in full, then the other two pairs together as above.

³ Br. substitutes kāmāvacarāy.

⁴ S. kāmāvacarāy.

Pacchimabhavikānaḥ saghānakānaḥ¹ uppajjantānaḥ,² yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhave dassetvā parinibbāyissanti tūsaḥ uppajjantīnaḥ, tesāḥ t. ghānind. uppaj., no ca tesāḥ t. purisind. uppajjissati; itaresāḥ saghānakānaḥ² uppajjantānaḥ tesāḥ t. ghānindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaḥ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaḥ saghānakānaḥ³ uppajjantānaḥ tesāḥ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresāḥ saghānakānaḥ uppajjantānaḥ t. t. ghānindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā⁴ cavantānaḥ aghānakānaḥ kāmāvacaraḥ⁵ uppajjantānaḥ [rūpāvacarānaḥ⁵ arūpāvacarānaḥ]⁶ tesāḥ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaḥ uppajjantānaḥ t. t. jīvitindriyaṅ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhāvīkānaḥ saghānakānaḥ³ uppajjantānaḥ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāḥ uppajjantānaḥ, t. t. ghānind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāḥ saghānakānaḥ uppajjantānaḥ t. t. ghānindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaḥ aghānakānaḥ kāmāvacaraḥ uppajjantānaḥ rūpāvacarānaḥ tesāḥ t. somanassind. . . . (as for preceding y. v. p. y.).

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhayīkānaḥ . . . (as for preceding pair, adding arūpāvacarānaḥ after rūpāvacarānaḥ).

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. saddhind . . . °pe . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaḥ saghānakānaḥ¹ uppajjantānaḥ tesāḥ

¹ Br. substitutes kāmāvacaraḥ.

² S. inserts kāmāvacaraḥ.

³ S. inserts, Br. substitutes, kāmāvacaraḥ.

⁴ Br. substitutes sabbesaḥ.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. gives ghānind.-saddhind. in full, first.

t. ghanind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresay saghanakānāy uppajjantānāy t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānāy . . . (as for two preceding Y. v. p. y.'s, adding arūpāvacarānāy).

Y. y. itthind. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānāy itthināy¹ uppajjantānāy, yā ca itthiyo eten' eva bhavena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsāy uppajjantānāy. tāsāy t. itthind. uppaj., no ca tāsāy t. purisind. uppajjissati; itarāsāy itthināy¹ uppajjantānāy tāsāy t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. itthind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānāy na-itthināy kāmāvacarāy uppajjantānāy tesāy t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppaj., itthināy uppajjantānāy tāsāy t. purisindriyañ ca . . .

Y. y. itthind. . . . pe² . . . purisind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānāy purisānāy uppajjantānāy tesāy t. purisind. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresāy purisānāy uppajjantānāy t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānāy na-purisānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy rūpāvacarānāy arūpāvacarānāy tesāy t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesāy purisind. uppaj.; purisānāy¹ uppajjantānāy t. t. jīvitindriyañ ca . . .

Y. y. purisind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānāy purisānāy¹ uppajjantānāy, yā ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāy uppajjantānāy, t. t. purisind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāy purisānāy¹ uppajjantānāy t. t. purisindriyañ ca . . .

Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. purisind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānāy na-purisānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy rūpāvacarānāy³ tesāy t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppaj.; purisānāy

¹ S. inserts kāmāvacarāy.

² Br. first gives itthind.-jīvitind. in full.

³ S. inserts arūpāva.

uppajjantānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y. purisind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatī? Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ¹ . . . (as for preceding pair, inserting arūpāvacarānaṃ) . . . no ca tesāṃ t. purisind.

uppaj.; purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Y. y. yassa yattha purisind. uppaj., t. t. saddhind. . . .²pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatī? Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ

tesāṃ t. purisind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissatī; itaresāṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . .

Y. v. p. y. manind. uppajjissatī, t. t. purisind. uppajjati? Kāmāvacarā cavantānaṃ (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatī? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchima-

cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-

cittāṃ uppajjissatī tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattāṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. jīvitind.

uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissatī; itaresāṃ catuvokāraṃ⁴ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte

cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissatī, t. t. jīvitind. uppajjati?

Catuvokāraṃ⁴ pañcavokāraṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ t. somanassind. uppajjissatī, no ca

t. t. jīvitind. uppaj.; catuvokāraṃ⁴ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte

cittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatī? Catuvokāre³ pañcavokāre³

pacchima-

cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-

cittāṃ uppajjissatī tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattāṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppajjissatī; itaresāṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte

cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissatī, t. t. jīvitind. uppaj-

¹ S. inserts kāmāvacaraṃ.

² Br. first gives purisind.-saddhind. in full.

³ Br. omits.

⁴ K. omits.

jatiti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Y. y. jīvitind. uppaj.,

t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatiti? Catuvokāre¹ pañcavokāre² pacchimacittassa uppādakkhaṇe³ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissatī;⁴ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. jīvitind. uppajjatiti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Y. y. somanassind. uppaj., t. t.

upekkhind. uppajjissatiti?⁴ Pañcavokāre⁵ somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantara somanassasampayuttacittāṃ⁶ uppajjissati, tassa cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. somanassind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresāṃ somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. somanassind. uppajjatiti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte* cittassa bhāṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppaj.,⁷ somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṃ ca . . . Y. y. somanassind. uppaj.; t. t. sad-

dhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatiti? Pañcavokāre¹ somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. somanassind. uppa., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresāṃ somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. somanassind. uppajjatiti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte* cittassa bhāṅgakkhaṇe somanassa-

¹ Br. omits.

² Br. S. omitt.

³ Br. inserts asaññasattaṃ upapajjantānaṃ.

⁴ Br. inserts itaresāṃ.

⁵ S. inserts catuvokāre.

⁶ Br. somanassasampayuttapacchimacittāṃ.

* to * Br. omits, inserting sabbesaṃ; ⁷ S. inserts itaresāṃ.

vippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppaj. ; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . . Y. y. upekkhind. uppaj., tassa t. saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatī? Catuvokāre² pañcavokāre² upekkhasampayuttapaccimacittassa . . . (as for preceding pair). Y. y. saddhind. uppaj., t. t. paññind. . . . pe . . .³ manind. uppajjissatī? Catuvokāre² pañcavokāre² paccimacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. saddhind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati ; itaresañ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. saddhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. saddhind. uppajjati? Catuvokāra⁴ pañcavokāra⁴ cavantānaṃ⁴ pavatte⁴ cittassa bhangakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. saddhind. uppaj. ; saddhāya⁵ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . . Y. y. paññind. uppajjissati, t. t. manind. uppajjissatī? Catuvokāre² pañcavokāre² paccimacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. paññind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati ; itaresañ catuvokāraṃ⁶ pañcavokāraṃ⁶ ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. paññind. uppajjati? *Catuvokāra pañcavokāra cavantānaṃ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe ñāṇāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. paññind. uppaj. ; ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. manindriyaṃ ca uppajjissati, paññindriyaṃ ca uppajjati.

¹ Br. gives this in full.

² Br. omits.

³ Br. gives saddhind.-paññind. as well.

⁴ Br. omits, substituting sabbesaṃ.

⁵ Br. substitutes sahetukānaṃ.

⁶ Br. omits, and inserts ñāṇasampayuttānaṃ.

* to * Br. substitutes sabbesaṃ.

10.

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa sotind. na uppajjissatiti? Sabbesaj cavantānāy acakkhukānāy uppajjantānāy tesaj cakkhund. na uppaj., no ca t. sotind. na uppajjissati;¹ parinibbantānāy arūpe pacchimabhavikānāy, ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaj cavantānāy, t. cakkhundriyaṃ ca na uppaj., sotindriyaṃ ca na uppajjissati. Yassa vā pana sotind. na uppajjissati tassa cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānāy sacakkhukānāy² uppajjantānāy, ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaj sacakkhukānāy³ uppajjantānāy, t. sotind. na uppajjissati, no ca tesaj cakkhund. na uppaj.;¹ parinibbantānāy arūpe pacchimabhavikānāy, ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaj cavantānāy, t. sotindriyaṃ ca . . . cakkhundriyaṃ ca na uppajjati.

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa ghānind. na uppajjissatiti? Sabbesaj cavantānāy acakkhukānāy uppajjantānāy tesaj cakkhund. na uppaj., no ca tesaj ghānind. na uppajjissati;¹ parinibbantānāy arūpe pacchimabhavikānāy ye ca rūpāvacaraj arūpāvacaraj uppajjitvā parinibbāyissanti tesaj. . . Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānāy sacakkhukānāy² uppajjantānāy, ye ca rūpāvacaraj arūpāvacaraj uppajjitvā parinibbāyissanti tesaj sacakkhukānāy³ uppajjantānāy t. ghānind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.;¹ parinibbantānāy arūpe pacchimabhavikānāy, ye ca rūpāvacaraj arūpāvacaraj uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānāy, t. ghanindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa itthind. na uppajjissatiti? Sabbesaj cavantānāy acakkhukānāy uppajjantānāy tesaj cakkhund. na uppaj., no ca tesaj itthind. na uppajjissati;¹ parinibbantānāy arūpe pacchimabhavikānāy, ye ca rūpāvacaraj arūpāvacaraj uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena

¹ Br. *inserta* pañcavokāre.

² Br. *substitutes* pañcavokāraj.

³ Br. *omits*.

katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. itthind. na uppajjissati, tassa . . . Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ¹ uppajjantānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti, tesāṃ sacakkhukānaṃ¹ uppajjantānaṃ, t. itthind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj. ;² parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. itthindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj. tassa purisind. na uppajjissatī? Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (as for preceding pair).³ Yassa cakkhund.

na uppaj. ; tassa jīvitind. na uppajjissatī. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati ;² parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissati? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ⁴ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. na uppajjissati, no ca tesāṃ cakkhund. na uppaj. ;² parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatī? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati ;² parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ, ye ca upekkhaya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ⁴ uppajjantānaṃ, ye ca sacakkhukā upekkhaya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj. ;⁵ parinib-

¹ Br. omits.

² Br. inserts pañcavokāre.

³ Substituting yā ca itthiyo for ye ca purisā.

⁴ Br. substitutes pañcavokāraṃ.

⁵ Br. inserts pañcavokāre throughout.

bantānaḥ arūpe pacchimabhavikānaḥ, ye ca upekkhāya
 uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaḥ, t. somanassin-
 driyaṅ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj-
 tassa upekkhind. na uppajjissatī? Sabbesaḥ cavantānaḥ
 . . . (as for preceding pair).¹ Yassa cakkhund.

na uppaj-, tassa saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . .
 manind. na uppajjissatī? Sabbesaḥ cavantānaḥ acak-
 khukānaḥ uppajjantānaḥ tesā cakkhund. na uppaj-, no ca
 t. manind. na uppajjissati; parinibbantānaḥ arūpe pac-
 chimabhavikānaḥ t. cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p.
 manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaḥ sacak-
 khukānaḥ³ uppajjantānaḥ tesā manind. na uppajjissati,
 no ca t. cakkhund. na uppaj-; parinibbantānaḥ arūpe
 pacchimabhavikānaḥ t. manindriyaṅ . . .

Yassa ghānind. na uppaj-, tassa itthind. na uppajjissatī?
 Sabbesaḥ cavantānaḥ aghānakānaḥ uppajjantānaḥ tesā
 ghānind. na uppaj-, no ca t. itthind. na uppajjissati;⁴
 parinibbantānaḥ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavi-
 kānaḥ, ye ca rūpāvacarāḥ arūpāvacarāḥ⁵ uppajjitvā
 parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava
 dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaḥ, t. ghānin-
 driyaṅ ca . . . Y. v. p. itthind. na uppajjissati . . .
 Pacchimabhavikānaḥ saghānakānaḥ⁶ uppajjantānaḥ, ye ca
 saghānakā rūpāvacarāḥ arūpāvacarāḥ uppajjitvā parinib-
 bāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava
 dassetvā parinibbāyissanti, t. uppajjantānaḥ, t. itthind.
 na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj-; parinib-
 bantānaḥ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaḥ, ye
 ca rūpāvacarāḥ arūpāvacarāḥ uppajjitvā parinibbāyissanti,
 ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā
 parinibbāyissanti t. cavantānaḥ t. itthindriyaṅ ca . . .
 Yassa ghānind. na uppaj-, tassa purisind.

¹ In the latter half, for arūpe Br. substitutes yaḥ rūpe.

² Br. first gives cakkhund.-saddhind. in full.

³ Br. substitutes pañcavokāraḥ.

⁴ Br. inserts henceforward kāmāvacare.

⁵ S. omits. ⁶ Br. substitutes kāmāvacarāḥ.

na uppajjissatiti? Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ . . . (analogously with preceding pair).¹ Yassa

ghānind. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjissatiti? Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati; parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ² uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ t. jīvitindriyaṃ ca . . . Yassa

ghānind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatiti? Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, tesāṃ ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ² uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. na uppaj.; tassa upekkhind. na uppajjissatiti? Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (analogously with preceding pair).

Yassa ghānind. na uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatiti? Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . pe . . . rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ ghānindriyaṃ ca na uppaj., manindriyaṃ ca na uppajjissati. Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ² . . . (as for ghānind.-jīvitind.).

Yassa itthind. na uppaj., tassa purisind.

¹ Substituting yā ca itthiyo for ye ca purisā, and tāsāṃ cavantānaṃ for tesāṃ cavantānaṃ.

² Br. substitutes kāmāvacaraṃ.

na uppajjissatī? Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ
 uppajjantānaṃ tesāṃ itthind. na uppaj., no ca t. purisind.
 na uppajjissatī; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare
 pacchimabhavikānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ
 uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva
 bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tesāṃ
 cavantānaṃ, t. itthindriyaṃ ca na uppaj. . . . Y. v. p.
 purisind. na uppajjissatī . . . Pacchimabhavikānaṃ
 itthīnaṃ uppajjantīnaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ
 uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva
 bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tesāṃ¹
 uppajjantānaṃ,² tesāṃ¹ purisind. na uppajjissatī, no ca
 tesāṃ¹ itthind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvacare
 arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ
 arūpāvacaraṃ parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva
 bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti t. cavan-
 tānaṃ, t. purisindriyaṃ ca Yassa

itthind.³ . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., tassa jivitind. na
 uppajjissatī? Sabbesaṃ cavantānaṃ na-purisaṇaṃ uppaj-
 jantānaṃ, tesāṃ purisind. na uppaj., no ca t. jivitind. na
 uppajjissatī; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare
 pacchimabhavikānaṃ t. purisindriyaṃ ca Y. v. p.
 jivitind. na uppajjissatī Pacchimabhavikānaṃ
 purisaṇaṃ uppajjantānaṃ t. jivitind. na uppajjissatī, no
 ca t. purisind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvacare
 arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ t. jivitindriyaṃ ca

Yassa purisind. na uppaj., tassa soman-
 assind. na uppajjissatī? Sabbesaṃ cavantānaṃ na-
 purisaṇaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. na uppaj., no ca
 t. somanassind. na uppajjissatī; parinibbantānaṃ rūpā-
 vacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya
 uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. purisin-
 driyaṃ ca Y. v. p. somanassind. na uppajjissatī
 Pacchimabhavikānaṃ purisaṇaṃ uppajjantānaṃ, ye ca

¹ So K. S.; Br. tāsāṃ.

² Br. uppajjantīnaṃ.

³ Br. *first gives itthind.-jivitind. in full, giving feminine inflexions as above.*

purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppaj-
jantānaṃ, t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. purisind.
na uppaj. ; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pac-
chimabhavikānaṃ¹ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinib-
bāyissanti t. cavantānaṃ, t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa upek-
khind. na uppajjissatī? Sabbesaṃ cavantānaṃ na-
purisānaṃ . . . (*analogously with preceding pair*).

Yassa purisind. na uppaj., tassa saddhind . . . pe . . .
paññind. . . . manind. na uppajjissatī? Sabbesaṃ
cavantānaṃ na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind.
na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; parinib-
bantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ t.
purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati
. . . Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ
manind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj. ;
parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavi-
kānaṃ t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa jīvitind.
na uppaj., tassa somanassind. na uppajjatī? Sabbesaṃ
cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ jīvitind.
na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; pac-
chimacittassa bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā
upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cit-
tassa bhangakkhaṇe tesāṃ jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p.
somanassind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppaj-
jatī? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa
anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati
tassa cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ somanassind. na uppaj-
jissati, no ca t. jīvitind. na uppaj. ; pacchimacittassa
bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampa-
yuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhangak-
khaṇe tesāṃ somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa
jīvitind. na uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatī?
Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (*analogously with preceding pair*).

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa saddhind.
. . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatī?

¹ S. inserts purisānaṃ.

Sabbesaj cavantānaṃ pavatte cittaṣṣa bhangakkhaṇe tesaj
 jvitind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati;
¹ pacchamacittaṣṣa bhangakkhaṇe t. jvitindriyaṃ ca . . .
 Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchamacittaṣṣa
 uppāḍakkhaṇe tesaj manind. na uppajjissati, no ca t.
 jvitind. na uppaj.; pacchamacittaṣṣa bhangakkhaṇe t.
 manindriyaṃ ca . . . Yassa somanassind. na
 uppaj., tassa upekkhind. na uppajjissatī? *Vinā soman-
 assena uppajjantānaṃ pavatte* cittaṣṣa bhangakkhaṇe
 somanassavippayuttacittaṣṣa uppāḍakkhaṇe nirodhasamā-
 pannānaṃ asaṅghasattānaṃ tesaj somanassind. na uppaj.,
 no ca t. upekkhind. na uppajjissati; ² pacchamacittaṣṣa
 bhangakkhaṇe³ upekkhāsampayuttapacchamacittaṣṣa up-
 pāḍakkhaṇe t. somanassindriyaṃ ca. Y. v. p. upekkhind.
 na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchima-
 cittaṣṣa uppāḍakkhaṇe yassa cittaṣṣa anantarā soman-
 assasampayuttapacchamacittaṃ uppajjissati tassa cittaṣṣa
 uppāḍakkhaṇe t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t.
 somanassind. na uppaj., ⁴ pacchamacittaṣṣa bhangakkhaṇe
 upekkhāsampayuttapacchamacittaṣṣa uppāḍakkhaṇe t.
 upekkhindriyaṃ ca . . . Yassa somanassind.
 na uppaj., tassa saddhind. . . . pe⁵ . . . paṇḍind. . . .
 manind. na uppajjissatī? Sabbesaj cittaṣṣa bhangak-
 khaṇe †vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte† soman-
 assavippayuttacittaṣṣa uppāḍakkhaṇe nirodhasamāpan-

¹ S. inserts parinibbantānaṃ.

* to * Br. omits, substituting sabbesaj.

² Br. inserts somanassasampayutta°.

³ Br. reads upekkhāsampayuttapacchamacittasaman-
 ginaj yassa cittaṣṣa anantarā somanassasampayuttapac-
 chamacittaṃ uppajjissati tassa cittaṣṣa bhangakkhaṇe . . .

⁴ Br. inserts somanassasampayutta° and reads * . .
 thus : Upekkhāsampayuttapacchamacittasamanginaṃ yassa
 cittaṣṣa anantarā somanassasampayuttapacchamacittaṃ
 uppajjissati tassa cittaṣṣa bhangakkhaṇe . . .

⁵ Br. first gives somanassind.-saddhind. in full.

† to † Br. omits.

nānaya asaññasattānaya tesaya somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; ¹ pacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittassa ² uppādakkhaṇe ³ t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p.

manind. na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaya manind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppaj.; ¹ pacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittassa ² uppādakkhaṇe ³ t. manindriyañ ca . . .

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa saddhind. ⁴ . . . *pe* . . . paññind. . . manind. na uppajjissatī? Sabbesaya cittassa bhangakkhaṇe *vinā upekkhāya uppajjantānaya pavatte* upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaya asaññasattānaya tesaya upekkhind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; ⁵ pacchimacittassa bhangakkhaṇe somanassasampayuttapacchimacittassa ² uppādakkhaṇe ³ tesaya upekkhindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Upekkhāsampayuttapacchimacittassa . . . (*analogously with preceding Y. v. p.*).

Yassa saddhind. na uppaj., tassa paññind. ⁶ . . . *pe* . . . manind. na uppajjissatī? Sabbesaya cittassa bhangakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaya asaññasattānaya tesaya saddhind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati, pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. saddhindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaya manind. na uppajjissati, no ca t. saddhind. na uppaj., pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaya manindrindriyañ ca . . .

Yassa paññind. na uppaj., tassa manind. na uppajjissatī? Sabbesaya cittassa bhangakkhaṇe pavatte ⁵ āṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe niro-

¹ Br. *inserts* somanassasampayutta°.

² Br. °cittasamangīnaya.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. *writes in full with* saddhind., *repeating with* paññind. manind.

⁵ *to* * Br. S. *omit*. ⁶ Br. *inserts* upekkhāsampayutta°.

⁶ Br. *gives* saddhind.-paññind. *first in full*.

dhūsamāpunnānāy asaññasattānāy tesāy paññind. na uppaj.,
no ca t. manind. na uppajjissati; pacchimacittassa
bhangakkhaṇe t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. manind.
na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe
tesāy manind. na uppajjissati, no ca t. paññind. nā uppaj.;
pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. manindriyañ ca na
uppajjissati, paññindriyañ ca na uppajjati.

ii. Yattha cakkhund. . . p^o . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha
sotind. na uppajjissatiti? Pañcavokārā cavantānāy acak-
khukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy tesāy tassa cak-
khund. na uppaj., no ca t. t. sotind. na uppajjissati;
pañcavokāre parinibbantānāy arūpānāy¹ asaññasattānāy¹
t. t. cakkhundriyañ ca na uppaj., sotindriyañ ca na uppaj-
jissati. Yassa vā pana yattha sotind. na uppajjissati, t. t.
cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānāy pañca-
vokārāy uppajjantānāy tesāy t. sotind. na uppajjissati,
no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre parinib-
bantānāy arūpānāy¹ asaññasattānāy¹ t. t. sotindriyañ ca

Yassa yattha cakkhund. na uppaj.,
tassa tattha ghānind. na uppajjissatiti? Kāmāvacarā
cavantānāy acakkhukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy
tesāy t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na
uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānāy rūpāvacarā
cavantānāy arūpānāy¹ asaññasattānāy¹ t. t. cakkhun-
driyañ ca . . . Y. v. p. y. ghānind. na uppajjissati . . .
Pacchimabhavikānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy rūpā-
vacarāy uppajjantānāy tesāy t. ghānind. na uppajjissati,
no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; kāmāvacare parinib-
bantānāy rūpāvacarā cavantānāy arupānāy asaññasattānāy
t. t. ghānindriyañ ca . . .
Yassa yattha
cakkhund. na uppaj., t. t. itthind. na uppajjissatiti?
Kāmāvacarā cavantānāy . . . (as for preceding Y. y.).²

¹ Br. inverts order.

² Br. inserts after arūpānan asaññasattānāy: ye ca
purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinib-
bāyissanti tesāy cavantānāy.

Y. v. p. y. itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ, kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ rūpāvacaraṃ uppajjantānaṃ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. t. itthindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatī? Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppajjissati ; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ arūpānaṃ asaññasattānaṃ² tesāṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ . . . (*analogously with preceding Y. v. p. y.*)³

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjitatī? Pañcavokāra³ cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ⁴ uppajjantānaṃ arūpānaṃ⁴ asaññasattānaṃ⁴ tesāṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati ; pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatī? Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati ; pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpānaṃ asaññasattānaṃ, ye ca sacakkhukā

¹ Br. *inverts order throughout.*

² Br. *inserts* yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ cavantānaṃ.

³ *Substituting* yā ca itthiyo . . . tāsaṃ cavantānaṃ.

⁴ Br. *substitutes* sabbesaṃ.

⁴ Br. *omits.*

upekkhaya uppajjitva parinibbāyissanti t. cavantānāy, t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānāy pañcavokāraṃ uppajjantānāy, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāy uppajjantānāy, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. : pañcavokāre parinibbantānāy arūpānāy asaññasattānāy, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānāy t. t. somanassind. ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānāy acakkhukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy arūpānāy tesāy t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati ; pañcavokāre parinibbantānāy arūpe pacchimabhavikānāy asaññasattānāy, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānāy, t. cakkhundriyañ ca. Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānāy pañcavokāraṃ uppajjantānāy, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti tesāy uppajjantānāy, t. t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānāy arūpe pacchimabhavikānāy asaññasattānāy, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānāy, t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. cakkhund. na uppaj., t. t. saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānāy acakkhukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy arūpānāy tesāy t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati ; pañcavokāre parinibbantānāy arūpe pacchimabhavikānāy asaññasattānāy, t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānāy pañcavokāraṃ uppajjantānāy tesāy t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānāy arūpe pacchimabhavikānāy asaññasattānāy t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. ghanind. na uppaj., t. t. ithind. na uppajjissatīti? Kāmāvacārā cavantānāy aghanakānāy

¹ Br. first gives this pair in full.

kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind. na uppaj.,
 no ca t. t. itthind. na uppajjissati; kāmāvacare parinib-
 bantānaṃ rūpāvacaraṇaṃ arūpāvacaraṇaṃ, ye ca purisā
 eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti
 tesāṃ cavantānaṃ, t. t. ghānindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y.
 itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ kāmā-
 vacaraṃ uppajjantānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena
 katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tesāṃ uppaj-
 jantānaṃ, t. t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind.
 na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacaraṇaṃ
 arūpāvacaraṇaṃ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī
 bhavē dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. t.
 itthindriyaṅ ca . . . Y. y. ghānind. na uppaj.,
 t. t. purisind. na uppajjissatī? Kāmāvacarā cavantānaṃ
 . . . (*analogously with preceding pair*).¹ Y. y.
 ghānind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjissatī? Kāmā-
 vacarā² cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ³ uppaj-
 jantānaṃ rūpāvacaraṇaṃ³ arūpāvacaraṇaṃ³ tesāṃ t.
 ghānind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati;
 kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare
 pacchimabhavikānaṃ t. t. ghānindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y.
 jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ kāmā-
 vacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. jīvitind. na uppajjissati, no
 ca tesāṃ t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinib-
 bantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ
 tesāṃ t. jīvitindriyaṅ ca . . . Y. y. ghānind.
 na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatī? Kāmā-
 vacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ uppaj-
 jantānaṃ rūpāvacaraṇaṃ tesāṃ t. ghānind. na uppaj., no ca
 t. t. somanassind. na uppajjissati; kāmāvacare parinib-
 bantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ⁴
 asaṅghāsattānaṃ,⁴ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinib-
 bāyissanti t. cavantānaṃ, t. t. ghānindriyaṅ ca . . .

¹ *Substituting yā ca itthiyo as before, and tāsāṃ cavantānaṃ, K. S. cavantānaṃ.*

² *Br. substitutes sabbesaṃ.*

³ *Br. omits.*

⁴ *Br. inverts order.*

Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppaj. ; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ,¹ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ . . . (*analogously with preceding pair, adding arūpāvacar-ānaṃ, -e, to rūpāvacar-ānaṃ, -e; and omitting arūpānaṃ both times*). Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca. . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . . Y. y. itthind. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cava-ānaṃ na-itthināṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tāsāṃ cavantānaṃ,³ t. t. itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ itthināṃ uppajjantānaṃ,⁴ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tāsāṃ uppajjantānaṃ, tāsāṃ t. purisind. na uppajjissati, no ca tāsāṃ t. itthind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ

¹ Br. *inverts order*.² Br. *in full, as before*.³ K. S. tāsāṃ cavantānaṃ.⁴ K. S. uppajjantānaṃ.

rūpāvacarāṇaṃ arūpāvacarāṇaṃ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhāve dassetvā parinibbāyissanti tāsāṃ cavantīnaṃ,¹ tesāṃ t. purisindriyaṃ ca . . .

Y. y. itthind.² . . . pe . . . purisind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjissatī? Kāmāvacarā cavantīnaṃ purisānaṃ kāmāvacarāṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarāṇaṃ arūpāvacarāṇaṃ³ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Y. y. purisind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatī? Kāmāvacarā cavantīnaṃ na-purisānaṃ kāmāvacarāṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarāṇaṃ⁴ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ⁵ asaṅṅasattānaṃ,⁵ ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantīnaṃ, t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ asaṅṅasattānaṃ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ cavanānaṃ, t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y. purisind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatī? Kāmāvacarā cavantīnaṃ . . . (*as for preceding pair, adding arūpāvacarāṇaṃ, -e, and omitting arūpānaṃ as before*).

Y. y. purisind. na uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . .

¹ K. S. tāsāṃ cavantīnaṃ.

² Br. expands as before.

³ S. inserts asaṅṅasattānaṃ.

⁴ S. inserts arūpā°.

⁵ Br. inverts order always.

paññind. . . . manind. . . . na uppajjissatiti? Kāmāvacarā cavantānaṃ na-purisānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacaraṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. purisindriyañ ca . . .

Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. manindriyañ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatiti?¹ Pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittaassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ* yassa cittaassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittāṃ uppajjissati tassa cittaassa bhāṅgakkhaṇe² tesāṃ t. jīvitindriyañ ca . . .

Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchima-cittassa uppādakkhaṇe yassa cittaassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittāṃ uppajjissati tassa cittaassa uppādakkhaṇe asaññasattāṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ* yassa cittaassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittāṃ uppajjissati tassa cittaassa bhāṅgakkhaṇe² t. t. somanassindriyañ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatiti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittaassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ* yassa cittaassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittāṃ up-

¹ Br. *inserts* catuvokārā.

* to * Br. *substitutes* pacchima-cittassa bhāṅgakkhaṇe.

² Br. *inserts* asaññasattā cavantānaṃ.

³ Br. *omits*.

pajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe¹ t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittaj uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaṅghasattaj uppajjantānaṃ t. t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj. ; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaṃ asaṅghasattā cavantānaṃ* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittaj uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe¹ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. saddhind.³ . . . pe . . . paṇḍind. . . manind. na uppajjissatiti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaj t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ parinibbantānaṃ⁴ asaṅghasattā cavantānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittassa uppādakkhaṇe asaṅghasattaj uppajjantānaṃ tesaj t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj. ; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ parinibbantānaṃ⁴ asaṅghasattā cavantānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Y. y. somanassind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatiti? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte† cittassa bhangakkhaṇe somanassavip-payuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati ; †catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe⁵ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittaj uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe asaṅghasattānaṃ t. t.

¹ Br. *inserts* asaṅghasattā cavantānaṃ. ² Br. *omits*.

• to • Br. *substitutes* pacchimacittassa bhangakkhaṇe.

³ Br. *expands as before*.

⁴ Br. *omits, substituting* pacchimacittassa bhangakkhaṇe.

† to † Br. *omits, substituting* sabbesaj.

⁵ For ; to ; Br. *substitutes* somanassasampayuttapacchima-cittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchima-cittasamāṅgaṃ.

somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . ¹Yassa cittaassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāy uppajjissati tassa cittaassa uppādakkhaṇe tesāy t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppaj.; *catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe* yassa cittaassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāy uppajjissati tassa cittaassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. somanassind. na uppaj., t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatiti? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatteñ cittaassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāy t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; ‡catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇeṣ asaññasattānaṃ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāy t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppaj.; §catuvokāre pañcavokāre pacchima-cittassa bhangakkhaṇeṣ asaññasattānaṃ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. upekkhind. na uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatiti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte* cittaassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāy t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe*³ asaññasattānaṃ t. t. upekkhindriyañ ca

¹ Br. inserts somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe. * to * Br. omits, substituting sabbesāy.

† to † Br. substitutes somanassasampayuttapacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamangīnaṃ.

§ § Br. substitutes somanassasampayuttapacchimacittassa . . . pe . . . as before. ² Br. expands as before.

³ For * to * Br. substitutes upekkhāsampayuttapacchima-cittassa bhangakkhaṇe somanassasampayuttapacchima-cittasamangīnaṃ.

. . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Upek-
khāsampayuttapacchimitassa uppāḍakkhaṇe tesaj t.
manind. na uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. na uppaj. ;
*catuvokāre pañcavokāre pacchimitassa bhāṅgakkhaṇe*¹
asaññasattānaṃ t. t. manindriyañ ca . . .

Y. y. saddhind. na uppaj., t. t. paññind. . . . pe² . . .
manind. na uppajjissatitī ? †Catuvokārā pañcavokārā
cavantānaṃ†³ cittaṣṣa bhāṅgakkhaṇe pavatte⁴ saddhāvīp-
payuttacittaṣṣa uppāḍakkhaṇe tesaj t. saddhind. na uppaj.,
no ca t. t. manind. na uppajjissati ; catuvokāre⁵ pañca-
vokāre⁶ pacchimitassa bhāṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ
tesaj t. saddhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na
uppajjissati . . . Catuvokāre⁵ pañcavokāre⁶ pacchima-
cittaṣṣa uppāḍakkhaṇe tesaj t. manind. na uppajjissati, no
ca t. t. saddhind. na uppaj., catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴
pacchimitassa bhāṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ t. t.
manindriyañ ca . . .

Y. y. paññind. na
uppaj., t. t. manind. na uppajjissatitī ? †Catuvokārā
pañcavokārā cavantānaṃ pavatte : ñāṇavīpīpayuttacittaṣṣa
uppāḍakkhaṇe tesaj t. paññind. na uppaj., no ca t. t.
manind. na uppajjissati ; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pac-
chimitassa bhāṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaj t.
paññindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati
. . . Catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pacchimitassa uppā-
ḍakkhaṇe tesaj t. manind. na uppajjissati, no ca t. t.
paññind. na uppaj. ; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pacchima-
cittaṣṣa bhāṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ t. t. manindriyañ
ca na uppajjissati, paññindriyañ ca na uppajjati.

¹ For * to * Br. substitutes upekkhāsampayuttapacchima-
cittaṣṣa . . . pe . . . as before.

² Br. expands as before.

³ † to † Br. omits, substituting sabbesaṃ.

⁴ Br. omits.

⁵ Br. S. omit.

‡ to ‡ Br. omits, substituting sabbesaṃ cittaṣṣa bhāṅgak-
khaṇe.

11.

i. Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa sotind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca arūpāy uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāy cakkhund. uppajjittha, no ca tesāy sotind. uppajjissati; itaresāy cakkhundriyāñ ca uppajjittha, sotindriyāñ ca uppajjissati. Yassa vā pana sotind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa ghānind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāy cakkhund. uppajjittha . . . (as for preceding pair).

Y. cakkhund. uppajjittha, tassa itthind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāy cakkhund. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresāy . . . (as for preceding pair).

Y. cakkhund. uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca rūpāvacarāy . . . (analogously with the preceding pair).¹

Y. cakkhund. uppajjittha, tassa jivitind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy tesāy cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (as for cakkhund.-sotind.).

Y. cakkhund. uppajjittha, t. somanassind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāy cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa upekkhind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca somanassena . . . (as for preceding pair).

Y. cakkhund. uppajjittha, t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy tesāy cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (as for cakkhund.-sotind.).

Yassa ghānind. uppajjittha, t. itthind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāy ghānind. uppajjittha, no

¹ Substituting yā ca itthiyo.

ca . . . (as for preceding pair). Y. ghānind.

uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchima-
bhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ . . . (analogously¹ with pre-
ceding pair).

Y. ghānind. uppajjittha, t.
jivitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ tesāṃ ghān-
ind. uppajjittha, no ca . . . (as for cakkhund.-sotind.).

Y. ghānind. uppajjittha, t. somanassind.
uppajjatīti? Pacchimabhavikānaṃ ye ca saghānakā upek-
khāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ ghānind uppaj-
jittha, no ca . . . (as for preceding pair). Y.

ghānind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti? Pac-
chimabhavikānaṃ ye ca saghānakā² somanassena . . . (as
for preceding pair).

Y. ghānind. uppajjittha,
t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppaj-
jissatīti? Pacchimabhavikānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj-
jittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Yassa itthind. uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti?
Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ
uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva
bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ
itthind. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Y. itthind.³ . . . pe . . . purisind. uppaj-
jittha, tassa jivitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ
tesāṃ purisind. uppajjittha; no ca . . . (as for preceding
pair).

Yassa purisind. uppajjittha, tassa
somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ ye ca
upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ purisind.
uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Y. purisind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti?
Pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena . . . (as for pre-
ceding pair).

Y. purisind. uppajjittha, t.
saddhind.³ . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti?
Pacchimabhavikānaṃ tesāṃ purisind. uppajjittha, no ca
. . . (as for preceding pair).

Yassa jivitind.
uppajjittha, tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchima-

¹ Yā ca itthiyo, etc.

² Br. omits.

³ Br. expands as before.

cittasamangīnay yassa cittaṣṣa anantarā upekkhāsam-
payuttapacchimacittay uppajjissati, tesay jīvitind. uppaj-
jittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Y.
jīvitind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatiti? Pac-
chimacittasamangīnay *ye ca somanassena uppajjitvā
parinibbāyissanti,* tesay jīvitind. uppajjittha, no ca . . .
(as for preceding pair).

Yassa jīvitind. uppaj-
jittha, tassa saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. . . manind.
uppajjissatiti? Pacchimacittasamangīnay tesay jīvitind.
uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Yassa somanassind. uppajjittha, tassa upekkhind. uppaj-
jissatiti? Pacchimacittasamangīnay yassa cittaṣṣa anantarā
somanassasampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay
somanassind. uppajjittha, no ca . . . pe . . .

Y.
somanassind. uppajjittha, t. saddhind. . . pe . . . paññind.
. . . manind. uppajjissatiti? Pacchimacittasamangīnay
tesay somanassind. uppajjittha, no ca . . . pe . . . (So also
for upekkhind.-saddhind., -paññind., manind.; and for
saddhind.-paññind., -manind.; and for paññind.-manind.)

ii. Yattha cakkhund. . . pe . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjittha, tesay tattha
sotind. uppajjissatiti? Pañcavokāre pacchimabhavikānay
tesay tattha cakkhund. uppajjittha, no ca tesay tattha
sotind. uppajjissati; itaresay pañcavokārānay tesay tattha
cakkhundriyañ ca uppajjittha, sotindriyañ ca uppajjissati.
Yassa va pana yattha sotind. uppajjissati, tassa tattha
cakkhund. uppajjitthāti? Āmanta.

Yassa
yattha cakkhund. uppajjittha, tassa t. ghānind. uppaj-
jissatiti? Kāmavacare pacchimabhavikānay rūpāvaca-
rānay tesay t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. ghānind.
uppajjissati; itaresay kāmavacarānay t. t. cakkhundriyañ
ca . . . (as for preceding pair).

Y. y. cak-
khund. uppajjittha, t. t. itthind. uppajjissatiti? Kāmā-
vacare pacchimabhavikānay rūpavacarānay yā ca itthiyo²

* to * Br. substitutes yassa cittaṣṣa anantarā somanassa-
sampayuttapacchimacittay uppajjissati.

¹ Br. expands as before.

² Br. ye ca purisā.

eten' eva bhāvena katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti, tesay t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresay kāmāvacarāṇay . . . (as for preceding pair).

Y. y. cakkhund. uppajjittha, t. t. purisind.

uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikāṇay rūpāvarāṇay, ye ca purisā¹ eten' eva bhāvena katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti, tesay t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresay kāmāvacarāṇay . . . (as for preceding pair).

Y. y. cakkhund.

uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikāṇay tesay t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresay pañcavokārāṇay t. t. cakkhundriyāṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjitthāti? Arūpāṇay² asaññasatāṇay² tesay t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārāṇay t. t. jīvitindriyāṇ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppajjittha, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikāṇay, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesay t. cakkhund. uppajjittha, no ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Y. y.

cakkhund. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikāṇay, ye ca sacakkhuka somanassena . . . (analogously with preceding y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Arūpāṇay tesay t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārāṇay t. t. upekkhindriyāṇ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppajjittha t. t. saddhind.³ . . . pe . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikāṇay tesay t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresay pañcavokārāṇay t. t. cakkhundriyāṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Arūpāṇay tesay t. manind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārāṇay t. t. manindriyāṇ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjittha,

¹ Br. yā ca itthiyo.

² Br. inverts order.

³ Br. expands as before.

tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca purisā eton' eva bhāvena katīe bhāve dassotvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati . . . Āmantā. Y. y. ghānind.

uppajjittha, t. t. purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, yā ca itthiyo . . . (*as for preceding pair*).

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . .

Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesāṃ t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca¹ upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ tesāṃ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t.

ghānind. uppajjittha; kāmāvacarānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca¹ somanassena uppajjitvā . . . (*as for preceding pair, adding arūpāvacarānaṃ after rūpā*).

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe² . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppajjittha,

no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t.

manind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha itthind. uppajjittha, tassa tattha purisind.

¹ Br. inserts *saghānakā*.

² Br. expands *as before*.

uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, yā ca
 itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinib-
 bāyissanti, tesāṃ t. itthind. uppajjittha, no ca t. t. purisind.
 uppajjissati; itaresāṃ . . . pe . . . Y. v. p. y. purisind.
 uppajjissati . . . Āmantā. Y. y. itthind.¹
 . . . pe . . . purisind. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppaj-
 jissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t.
 purisind. uppajjittha, no ca tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati;
 itaresāṃ . . . pe . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . .
 Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppaj-
 jissati, no ca t. t. purisind. uppajjittha: kāmāvacarānaṃ
 t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. y. purisind.
 uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Kāmā-
 vacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca purisā upekkhāya
 uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. uppajjittha,
 no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ . . .
 Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ
 tesāṃ t. somanassind. uppajjissati, no ca . . . pe . . .
 Y. y. purisind. uppajjittha, t. t. upekkhind.
 uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca
 purisā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t.
 . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpā-
 vacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. upekkhind. uppajjissati,
 no ca . . . pe . . . Y. y. purisind. uppaj-
 jittha, t. t. saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. . . manind.
 uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ purisind.
 uppajjittha, no ca tesāṃ t. manind. uppajjissati; itaresāṃ
 kāmāvacarānaṃ tesāṃ t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y.
 manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ
 tesāṃ t. manind. . . (as in preceding Y. v. p. y.)
 Y. y. jīvitind. uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti?
 Pañcavokāre² pacchimakittasamangīnaṃ* asaññasattānaṃ,
 ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesāṃ t.
 jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati;

¹ Br. expands as before.

² Br. omits.

* to * Br. substitutes yassa cittaassa anantarā upekkhāsam-
 payuttapacchimakittāṃ uppajjissati, asaññasattānaṃ . . .

itaresaḥ¹ pañcavokārāṇaḥ tesāḥ t. jīvitindriyaṅ ca . . .
 Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Suddhāvāsaṇaḥ²
 tesāḥ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. jīvitind.
 uppajjittha; itaresaḥ¹ pañcavokārāṇaḥ t. t. somanassin-
 driyaṅ ca . . . Y. y. jīvitind. uppajjittha,
 t. t. upekkhind. uppajjissatī? Catuvokāre³ pañcavokāre³
 pacchimacittasamangīnaḥ "asaññasattānaḥ. ye ca soman-
 assena uppajjitvā parinibbāyissanti," tesāḥ t. jīvitind.
 uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaḥ
 catuvokārāṇaḥ pañcavokārāṇaḥ t. t. jīvitindriyaṅ ca . . .
 Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.³
 Y. y. jīvitind. uppajjittha, t. t. saddhind.
 . . . pe⁴ . . . paññind. . . manind. uppajjissatī? Catu-
 vokāre³ pañcavokāre³ pacchimacittasamangīnaḥ asaññasat-
 tānaḥ tesāḥ t. jīvitind. uppajjittha, no ca . . . (*as for pre-
 ceding pair*).⁵ Yassa yattha somanassind.
 uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatī? Pañcavo-
 kāre³ pacchimacittasamangīnaḥ "ye ca somanassena
 uppajjitvā parinibbāyissanti," tesāḥ t. somanassind. up-
 pajjittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaḥ¹
 pañcavokārāṇaḥ t. t. somanassindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y.

¹ Br. *inserts* catuvokārāṇaḥ.

² S. *inserts* uppajjittha cittassa uppādakkhane. Br. suddhāvāsaḥ upapajjantānaḥ.

³ Br. *omits*.

* to * Br. *substitutes* yassa cittassa anantarā somanassa-
 sampayuttapacchīmacittaḥ uppajjissati, asaññasattānaḥ.

³ Br. *omits and inserts* suddhāvāsaḥ upapajjantānaḥ
 tesāḥ tattha upekkhindriyaḥ uppajjissati no ca tesāḥ tattha
 jīvitindriyaḥ uppajjittha; itaresaḥ catuvokārāṇaḥ pañcavo-
 kārāṇaḥ tesāḥ t. upekkhindriyaṅ ca uppajjissati, jīvitin-
 driyaṅ ca uppajjittha.

⁴ Br. *expands as before*.

⁵ Br. *omits* Āmantā, *inserting* suddhāvāsaḥ upapajjan-
 tānaḥ tesāḥ t. manind.

* to * Br. *substitutes* yassa cittassa anantarā somanassa-
 sampayuttapacchīmacittaḥ uppajjissati.

upekkhind. uppajjissati . . . *Catuvokāre pañcavokāre pacchimacittasamangīnaṃ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesāṃ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjittha, itaresāṃ¹ pañcavokārānaṃ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . . Y. y. somanassind. uppajjittha, t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pañcavokāre³ pacchimacittasamangīnaṃ tesāṃ t. somanassind. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresāṃ¹ pañcavokārānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Catuvokārānaṃ⁴ tesāṃ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjittha;⁵ pañcavokārānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . . Y. y. upekkhind. uppajjittha t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchimacittasamangīnaṃ tesāṃ t. upekkhind. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresāṃ catuvokārānaṃ⁶ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Āmantā.⁷ Yassa yattha saddhind. uppajjittha, t. t. paññind. . . . pe . . . manind. uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ . . . Āmantā.⁸ Y. y. paññind. uppajjittha, t. t. manind. uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ . . . (as for preceding pair).

* to * Br. substitutes *suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne* . . .

¹ Br. inserts *catuvokārānaṃ*.

² Br. expands as before.

³ Br. omits.

⁴ Br. substitutes *suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne*.

⁵ S. inserts *itaresāṃ*; Br. *itaresāṃ catuvokārānaṃ* . . .

⁶ Br. inserts *pañcavokārānaṃ*.

⁷ Br. omits, inserting *suddhāvāsāṃ upapajjantānaṃ tesāṃ t. manind. uppajjissati; no ca t. t. upekkhind. uppajjittha; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ t. t. manind. . . .*

⁸ Br. omits, inserting *suddhāvāsāṃ . . . pe . . . substituting saddhind. for upekkhind.*

12.

i. Yassa cakkhund. na uppajjittha, tassa sotind. na uppajjissatī? Natthi. Yassa vā pana sotind. na uppajjissatī, tassa cakkhund. na uppajjitthāti? Uppajjittha.

(So also for the remainder of the Yassaka (i).)

ii. Yattha cakkhund. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppajjittha t. t. sotind. na uppajjissatī? Āmantā. Yassa va pana yattha sotind. na uppajjissatī, tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Pañcavokāre pacchimabhavikānāy tesay t. sotind. na uppajjissatī, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānāy arūpānāy¹ asaññasattānāy¹ t. t. sotindriyañ ca na uppajjissatī cakkhundriyañ ca na uppajjittha.

Yassa yattha cakkhund. na uppajjittha, t. t. ghānind. na uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. y. ghānind. na uppajjissatī . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānāy rūpāvacarānāy tesay t. ghānind. na uppajjissatī, no ca tesay t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānāy arūpānāy asaññasattānāy t. t. ghānindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. itthind. na uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppajjissatī . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānāy rūpāvacarānāy ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavedassetvā parinibbāyissanti, tesay t. itthind. na uppajjissatī, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānāy arūpānāy asaññasattānāy t. t. itthindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. purisind. na uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissatī . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānāy rūpāvacarānāy, yā ca itthiyo eten' eva . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. jīvitind. . . . uppajjissatī? Arūpānāy asaññasattānāy tesay t. cakkhund. na uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. na uppajjissatī; suddhāvāsānāy arūpe pacchimabhavikānāy tesay t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na

¹ Br. inverts order always.

uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesāṃ
t. jīvitind. na uppajjissati; no ca t. t. cakkhund. na uppaj-
jīttha; suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ t. t.
jīvitindriyaṃ ca . . . Y. y. cakkhund. na

uppajjīttha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā.
Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre
pacchimabhavikānaṃ, ye ca¹ upekkhāya uppajjītvā parinib-
bāyissanti, tesāṃ t. somanassind. na uppajjissati, no ca
t. t. cakkhund. na uppajjīttha; suddhāvāsānaṃ arūpānaṃ
asaññasattānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjīttha, t. t. upekkhind. na
uppajjissatīti? Arūpānaṃ tesāṃ t. cakkhund. na
uppajjīttha, no ca tesāṃ t. upekkhind. na uppaj-
jissati; suddhāvāsānaṃ . . . (as for preceding Y. y.).

Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Pañcavo-
kāre pacchimabhavikānaṃ, ye ca¹ somanassena uppajjītvā pari-
nibbāyissanti, tesāṃ t. upekkhind. na uppajjissati, no ca
tesāṃ t. cakkhund. na uppajjīttha; suddhāvāsānaṃ arūpe
. . . (as for preceding Y. v. p. y.). Y. y.

cakkhund. na uppajjīttha, t. t. saddhind.² . . . pe . . .
paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Arūpānaṃ tesāṃ
t. cakkhund. na uppajjīttha, no ca tesāṃ t. manind. na
uppajjissati; suddhāvāsānaṃ arūpe . . . (as for preceding
Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pañcavo-
kāre pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissati,
no ca . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Yassa yattha ghānind. na uppajjīttha, t. t. itthind.²
. . . pe . . . purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v.
p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchima-
bhavikānaṃ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhave
dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. na uppaj-
jissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjīttha; rūpāvacarānaṃ
arūpāvacarānaṃ³ t. t. purisindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. na uppajjīttha, t. t. jīvitind. na uppaj-
jissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. ghān-

¹ Br. inserts sacakkhukā.

² Br. expands as before.

³ S. inserts asaññasattānaṃ.

ind na uppajjittha, no ca t. t. jivitind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ¹ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jivitind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesay t. jivitind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. y. ghānind. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatī? Rūpāvacarānaṃ tesay t. ghānind. na uppajjittha, no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ¹ arūpānaṃ asaṅṅasattānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesay t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ¹ asaṅṅasattānaṃ² t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. y. ghānind. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatī? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesay t. ghanind. na uppajjittha, no ca tesay t. upekkhind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ . . . (as for preceding pair, adding arūpāvacare in latter reply). Y. yattha ghānind. na uppajjittha, t. t. saddhind.³ . . . pe . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatī? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ t. t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ⁴ t. t. manindriyaṃ ca . . . Yassa yattha itthind. na uppajjittha, t. t. purisind. na uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhāve dassetvā parinibbāyissanti, tesay

¹ Br. omits.² Br. inserts arūpānaṃ.³ Br. expands as before.⁴ Br. omits, and inserts asaṅṅasattānaṃ.

t. purisind. na uppajjissati, no ca t. t. itthind. na uppaj-
 jittha; rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ¹ t. t. purisindriyaṃ
 ca . . . Y. y. itthind.² . . . pe . . . purisind.
 na uppajjittha, t. t. jīvitind. na uppajjissatitī? Rūpā-
 vacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj-
 jittha, no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; rūpāvacare
 arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ³ t. t.
 purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati
 . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. jīvitind.
 na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppajjittha; rūpā-
 vacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ; suddhāvāsānaṃ³
 tesāṃ . . . pe . . . Y. y. purisind. na uppaj-
 jittha, t. t. somanassind. na uppajjissatitī? Rūpāvacaran
 tesāṃ t. purisind. na uppajjittha, no ca t. t. somanassind.
 na uppajjissati; rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ sud-
 dhāvāsānaṃ³ arūpānaṃ asaṅṅattānaṃ tesāṃ t. . . . Y. v.
 p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pac-
 chimabhavikānaṃ, ye ca purisā upekkhāya uppajjivā
 parinibbāyissanti, tesāṃ t. somanassind. na uppajjissati,
 no ca t. t. purisind. uppajjittha; rūpāvacare pacchima-
 bhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ⁴ arūpānaṃ asaṅṅasattānaṃ t. t.
 somanassindriyaṃ ca . . . Y. y. purisind. na
 uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatitī? Rūpā-
 vacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj-
 jittha, no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; rūpāvacare
 arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ³ asaṅṅa-
 sattānaṃ tesāṃ t. . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj-
 jissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca
 purisā⁴ somanassena uppajjivā parinibbāyissanti, tesāṃ t.
 upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj-
 jittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ sud-
 dhāvāsānaṃ³ asaṅṅasattānaṃ t. t. . . . Y. y.
 purisind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe . . .
 paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatitī? Rūpāvacarānaṃ
 arūpāvacarānaṃ . . . (as for preceding pair, omitting the

¹ S. inserts asaṅṅasattānaṃ.

² Br. expands as before.

³ Br. omits.

⁴ S. omits.

clause ye ca purisā . . . parinibbāyissanti).

Yassa yattha jīvitind. na uppajjittha, t. t. somanassind.
na uppajjissatī? Natthi.¹ Y. v. p. y. somanassind. na
uppajjissatī. . . . Uppajjittha. *So for*

jīvitind.-upekkhind. . . . -manind. Yassa

yattha somanassind. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na
uppajjissatī? Catuvokārānaṃ² tesāṃ t. somanassind. na
uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. na uppajjissatī; *catu-

vokāre pacchimakittasamāgināṃ asaṅṅasattānaṃ, ye ca
somanassena uppajjivā parinibbāyissanti,* t. t. somana-

sindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissatī
. . . . Pañcavokāre³ pacchimakittasamāgināṃ yassa cit-

tassa anantarā somanassasampayuttapacchimakittāṃ up-
pajjissatī, tesāṃ t. upekkhind. na uppajjissatī, no ca t. t.
somanassind. na uppajjittha; asaṅṅasattānaṃ t. t. upek-

khindriyaṃ ca . . . Y. y. somanassind. na
uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe . . . paṇṇind. . . .

manind. na uppajjissatī? Āmantā.⁴ Y. v. p. y. manind.
na uppajjissatī . . . Catuvokāre⁵ pañcavokāre³ pacchima-

cittasamāgināṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissatī, no ca
t. t. somanassind. na uppajjittha,⁶ asaṅṅasattānaṃ t. t.
manindriyaṃ ca . . . Yassa yattha upek-

khind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe . . . paṇṇind.
. . . . manind. na uppajjissatī? Āmantā.⁷ Y. v. p. y.

¹ Br. *substitutes* uppajjissatī.

² Br. *omits, inserting* suddhāvāsānaṃ dutiye citte vatta-
māne . . .

* *to* * Br. *omits, inserting only* asaṅṅasattānaṃ.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. *omits, inserting* suddhāvāsānaṃ dutiye citte vatta-
māne tesāṃ t. somanassind. na uppajjittha, no ca t. t.
manind. na uppajjissatī; asaṅṅasattānaṃ t. t. somanassin-
driyaṃ ca . . . ⁵ Br. S. *omit*.

⁶ S. *inserts* catuvokāre pacchimakittasamāgināṃ.

⁷ Br. *omits, inserting* suddhāvāsānaṃ upapajjantānaṃ tesāṃ
t. upekkhindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesāṃ t. manind. na
uppajjissatī, asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. upekkhindriyaṃ ca . . .

manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹
 . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Yassa
 yattha saddhind. . . pañcavokāre² na uppajjittha, t. t.
 manind. na uppajjissatīti? Āmantā. (Continue as above.)

Pavattivārayaṇaṇiṭṭhitay.³

⁴Yo cakkhund. pariṇānāti, so domanassind. pajahatīti?
 No. Yo vā pana domanassind. pajahati, so cakkhund.
 pariṇānātīti? No. (So for cakkhund.-anaññā-
 taññassāmītind.)⁵

Yo cakkhund. pariṇānāti, so aññind. bhāvetīti?
 Āmantā. Yo vā pana aññind. bhāveti, so cakkhund. pari-
 ṇānātīti? *Dve puggalā aññind. bhāventi, no ca cakkhund.
 pariṇānanti; aggamaggasamangī aññindriyaṇi ca bhāveti,
 cakkhundriyaṇi ca pariṇānanti.* †Yo cak-
 khund. pariṇānāti, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo
 vā pana aññātāvind. sacchikaroti, so cakkhund. pari-
 ṇānātīti? No.

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmītind.
 bhāvetīti? No. Yo vā pana anaññātaññassāmītind.
 bhāveti, so domanassind. pajahatīti? No. Yo
 domanassind. pajahati, so aññind. bhāvetīti? † Āmantā.

¹ Br. omits.

² For the last pair, Br. inserts Y. y. paññind. na uppaj-
 jitttha, t. t. manind. na uppajjissatīti? Suddhāvāsay
 upapajjantāy tesay t. paññind. na uppajjittha, no ca
 t. t. manind. na uppajjissati; asaññasattāy t. t. paññin-
 driyaṇi ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . .
 Pacchimacittasamangīy tesay t. manind. na uppajjissati,
 no ca . . . asaññasattāy t. t. manindriyaṇi . . .

³ Br. °vāro niṭṭhito.

⁴ Br. inserts Yo cakkhund. pariṇānāti, so sotind. pari-
 ṇānātīti? Āmantā. Y. v. p. sotind. pariṇānāti, so cakkhund.
 pariṇānātīti? Āmantā.

⁵ K. S. anaññātaññassāmītind. throughout.

* to * S. omits and substitutes Yo cakkhund. pariṇānāti so
 aññātā (sic) yo domanassind. pajahati so aññind. bhāvetīti?
 Āmantā. † to † Br. omits, inserting Āmantā.

Yo v. p. aññind. bhāveti, so domanassind. pajahatiti? Sakadagāṃimaggasamangī¹ aññind. bhāveti,² no ca domanassind. pajahati; ³ anagāṃimaggasamangī aññindriyañ ca bhāveti, domanassindriyañ ca pajahati. Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikarotiti? No. Yo vā pana aññātāvind. sacchikaroti, so domanassind. pajahatiti? No.

Yo anaññātaññassāmitind. bhāveti, so aññind. bhāvetiti? No. Yo v. p. aññind. bhāveti, no anaññātaññassāmitind. bhāvetiti? No. Yo anaññātaññassāmitind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarotiti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaroti, so anaññātaññassāmitind. bhāvetiti? No.

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarotiti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaroti, so aññind. bhāvetiti? No.

2.

Yo cakkhund. na pariṇāti, so domanassind. nappajahatiti?⁴ Anāgāṃimaggasamangī cakkhund. na pariṇāti, no ca domanassind. nappajahati; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na pariṇānti, domanassindriyañ ca nappajahanti. Yo v. p. domanassind. nappajahati, so cakkhund. na pariṇāntiti? Aggammaggasamangī domanassind. nappajahati, no ca cakkhund. na pariṇānti; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggala domanassindriyañ ca nappajahanti, cakkhundriyañ ca na pariṇānti.

Yo cakkhund. na pariṇānti, so anaññātaññassāmitind. na bhāvetiti? Aṭṭhamako cakkhund. na pariṇānti, no ca anaññātaññassāmitind. na bhāveti; dve maggasamangino⁵ ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na pariṇānti, anaññātaññassāmitindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. anaññātaññassāmitind. na bhāveti, so cakkhund. na pariṇāntiti? Aggamagga-

¹ Br. S. substitute dve puggalā.

² Br. S. bhāventi.

³ Br. na pajahatiti.

⁴ Br. pajahanti.

⁵ S. maggasamanginaṃ.

samangino¹ anaññātaññassāmitind. na bhāveti, no ca cakkhund. na pariṇānāti; dve maggasamangino ṭhapetva avasesa puggalā anaññātaññassāmitindriyañ ca na bhāventi, cakkhundriyañ ca na pariṇānanti.

Yo cakkhund. na pariṇānāti, so aññind. na bhāvetīti?

Dve puggalā cakkhund. na pariṇānanti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na pariṇānanti, aññindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti, so cakkhund. na pariṇānātīti? Āmantā.

Yo cakkhund. na pariṇānāti, so aññātāvind. na sacchikarotīti? Yo agga-phalaṇ sacchikaroti, so cakkhund. na pariṇānāti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; aggamaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na pariṇānanti, aññātāvindriyañ ca na sacchikarontī. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti . . . Aggamaggasamangi aññātāvind. na sacchikaroti, no ca cakkhund. na pariṇānāti; aggamaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarontī, cakkhundriyañ ca na pariṇānanti.

Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmitind. na bhāvetīti? Aṭṭhamako domanassind. nappajahati, no ca anaññātaññassāmitind. na bhāveti; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, anaññātaññassāmitindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. anaññātaññassāmitind. na bhāveti, so domanassind. nappajahatīti? Anāgāmimaggasamangi anaññātaññassāmitind. na bhāveti, no ca domanassind. nappajahati; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmitindriyañ ca na bhāventi, domanassindriyañ ca nappajahanti.

Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāvetīti? Dve puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, aññindriyañ ca na

¹ Br. S. aggamaggasamangi.

* to * Br. omits, inserting Āmantā.

bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahati, so aññā-tāvind. na sacchikarotīti? Yo aggaphalaj sacchikaroti, so domanassind. nappajjahati, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; anāgāmimaggasamangiñ ca arahantañ ca t̥hapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, aññātāvindriyañ na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so domanassind. nappajahatīti? Anāgāmimaagasamangī aññātāvind. na sacchikaroti, no ca domanassind. nappajahati; anāgāmimaggasamangiñ ca arahantañ ca t̥hapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ na sacchikaronti, domanassindriyañ ca nappajahanti.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvetīti? Tayo¹ puggalā¹ anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññind. na bhāventi; *at̥thamakañ ca tayo maggasamangino* ca t̥hapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, aññindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetīti? At̥thamako aññind. na bhāveti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; *at̥thamakañ ca tayo maggasamangino* ca t̥hapetvā avasesā puggalā aññindriyañ ca na bhāventi, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarotīti? Yo aggaphalaj sacchikaroti, so anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; at̥thamakañ ca arahantañ ca t̥hapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetīti? At̥thamako aññātāvind. na sacchikaroti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; at̥thamakañ ca arahantañ ca t̥hapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi.

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarotīti?

¹ Br. *substitutes* maggasamangino.

* to * Br. *substitutes* cattāro maggasamangino . . .

Yo aggaphalaya sacchikaroti, so aññind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; tayo maggasamangino ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññindriyañ ca na bhāventi, aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so aññind. na bhāveti? Tayo maggasamangino aññātāvind. na sacchikaronti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti, aññindriyañ ca na bhāventi.

3.

Yo cakkhund. pariṇānīthā, so domanassind. pajahitthāti? Āmantā. Yo vā pana domanassind. pajahitthā, so cakkhund. pariṇānīthāti? Dve puggalā domanassind. pajahitthā, no ca cakkhund. pariṇānīthā; arahā domanassindriyañ ca pajahitthā, cakkhundriyañ ca pariṇānīthā.

Yo cakkhund. pariṇānīthā, so anaññātaññassāmitind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmitind. bhāvitthā, so cakkhund. pariṇānīthāti? Cha puggalā anaññātaññassāmitind. bhāvitthā, no ca cakkhund. pariṇānīthā; arahā anaññātaññassāmitindriyañ ca bhāvitthā, cakkhundriyañ ca pariṇānīthā.

Yo cakkhund. pariṇānīthā, so aññind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvitthā, so cakkhund. pariṇānīthāti? Āmantā. Yo cakkhund. pariṇānīthā, so aññātāvind. sacchikaritthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaritthā, so cakkhund. pariṇānīthāti? Āmantā.

Yo domanassind. pajahitthā, so anaññātaññassāmitind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmitind. bhāvitthā, so domanassind. pajahitthāti? Cattāro puggalā anaññātaññassāmitind. bhāvitthā, no ca domanassind. paja-

¹ Br. *inserts* Yo aggaphalaya sacchikaroti, so cakkhund. pariṇānīthā no ca aññātāvind. sacchikaritthā. Yo aggaphalaya sacchākāsi, so cakkhundriyañ ca pariṇānīthā aññātāvindriyañ ca sacchikaritthā. Yo vā pana aññātāvind. sacchikaritthā, so cakkhund. pariṇānīthāti.

hittha; tayo puggalā anaññātaññassāmitindriyañ bhāvittha, domanassindriyañ ca pajahittha. Yo domanassind. pajahittha, so aññind. bhāvitthāti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññind. bhāvittha; arahā domanassindriyañ ca pajahittha, aññindriyañ ca bhāvittha. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . Āmantā.

Yo domanassind. pajahittha, so aññātāvind. sacchikarittthāti? Tayo puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññātāvind. sacchikaritttha; arahā domanassindriyañ ca pajahittha, aññātāvindriyañ ca sacchikaritttha. Y. v. p. aññātāvind. sacchikaritttha . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmitind. bhāvittha, so aññind. bhāvitthāti? Cha puggalā anaññātaññassāmitind. bhāvittha, no ca aññind. bhāvittha; arahā anaññātaññassāmitindriyañ ca bhāvittha, aññindriyañ ca bhāvittha. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . Āmantā. Yo anaññātaññassāmitind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarittthāti?

Cha¹ puggalā anaññātaññassāmitind. bhāvittha, no ca aññātāvind. sacchikaritttha; arahā anaññātaññassāmitindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikaritttha. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaritttha . . . Āmantā.²

4.

Yo cakkhund. na parijānittha, so domanassind. nappajahitthāti? Dve puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā cakkhundriyañ ca na parijānittha, domanassindriyañ ca nappajahittha. Yo vā pana domanassind. nappajahittha, so cakkhund. na parijānitthāti? Āmantā. Yo cakkhund. na parijānittha, so anaññātaññassāmitind. na bhāvitthāti?

¹ Br. Satta.

² Br. *inserts* Yo aññind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarittthāti? Yo aggaphalaj sacchikaroti, so aññind. bhāvittha, no ca aññātāvind. sacchikaritttha. Yo aggaphalaj sacchākāsi, so aññindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikaritttha. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaritttha, so aññindriyañ bhāvitthāti? Āmantā.

C na puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca anaññā-taññassamītiṇḍ. na bhāvittha; dve puggalā cakkhundriyaṇ ca na parijānittha anaññātaññassamītiṇḍriyaṇ ca na bhāvittha. Yo v. p. anaññātaññassamītiṇḍ. na bhāvittha, so cakkhund. na parijānitthāti? Āmantā.

Yo cakkhund. na parijānittha, so aññiṇḍ. na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññiṇḍ. na bhāvittha . . . Āmantā.

Yo cakkhund. na parijānittha, so aññātāvind. na sacchikarittthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaritttha . . . Yo aggaphalaṇ sacchikaroti, so aññātāvind. na sacchikaritttha, no ca cakkhund. na parijānittha; aṭṭha puggalā aññātāvindriyaṇ ca na sacchikaritttha, cakkhundriyaṇ ca na parijānittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so anaññātaññassamītiṇḍ. na bhāvitthāti? Cattāro puggalā domanassind. nappajahittha, no ca anaññātaññassamītiṇḍ. na bhāvittha; dve puggalā domanassindriyaṇ ca nappajahittha, anaññātaññassamītiṇḍriyaṇ ca na bhāvittha. Yo v. p. anaññātaññassamītiṇḍ. na bhāvittha . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahittha, so aññiṇḍ. na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññiṇḍ. na bhāvittha . . . Dve puggalā aññiṇḍ. na bhāvittha, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā aññiṇḍriyaṇ ca . . .

Yo domanassind. nappajahittha, so aññātāvind. na sacchikarittthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaritttha . . . Tayo puggalā aññātāvind. na sacchikaritttha, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā aññātāvindriyaṇ ca na sacchikaritttha, domanassindriyaṇ ca nappajahittha.

Yo anaññātaññassamītiṇḍ. na bhāvittha, so aññiṇḍ. na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññiṇḍ. na bhāvittha, no anaññātaññassamītiṇḍ. na bhāvitthāti? Cha puggalā aññiṇḍ. na bhāvittha, no ca anaññātaññassamītiṇḍ. na bhāvittha; dve puggalā aññiṇḍriyaṇ ca na bhāvittha, anaññātaññassamītiṇḍriyaṇ ca na bhāvittha.

Yo anaññātaññassamītiṇḍ. na bhāvittha, so aññātāvind. na sacchikarittthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaritttha, so anaññātaññassamītiṇḍ. na bhāvitthāti?

Satta puggalā aññātāvind. na sacchikarittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, dve puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. na bhāvittha, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Yo aggaphalayaṃ sacchikaroti, so aññātāvind. na sacchikarittha, no ca aññind. na bhāvittha; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittha, aññindriyañ ca na bhāvittha.

5.

Yo cakkhund. parijānissati; so domanassind. pajahissatīti? Dve puggalā cakkhund. parijānissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā cakkhundriyañ ca parijānissanti, domanassindriyañ ca pajahissanti. Yo vā pana domanassind. pajahissati, so cakkhund. parijānissatīti? Āmantā.

Yo cakkhund. parijānissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti? ¹ Cha puggalā cakkhund. parijānissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti; ² ye puthujjanā maggay paṭilabhissanti, te cakkhundriyañ ca parijānissanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvissanti.² Yo v. p. aññātaññassāmītind. bhāvissati,² so cakkhund. parijānissatīti? Āmantā.

Yo cakkhund. parijānissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati, so cakkhund. parijānissatīti? Āmantā.

Yo cakkhund. parijānissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so cakkhund. parijānissatīti? Aggamaggasamangi aññātāvind. sacchikarissati, no ca cakkhund. parijānissati; satta puggalā aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti, cakkhundriyañ ca parijānissanti.

Yo domanassind. pajahissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti? Cattāro puggalā domanassind. pajahissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti. Ye puthujjanā

¹ Br. bhāvessatī *always*.

² Br. bhāvessanti *always*.

maggaṃ paṭilabhissanti, te domanassindriyaṃ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmitind. bhāvissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. pajahissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Dve puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā aññindriyaṃ ca . . .

Yo domanassind. pajahissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Tayo puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā aññātāvindriyaṃ ca . . .

Yo anaññātaññassāmitind. bhāvissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Cha puggalā aññind. bhāvissanti, no ca anaññātaññassāmitind. bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te aññindriyaṃ ca . . .

Yo anaññātaññassāmitind. bhāvissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmitind. bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te aññātāvindriyaṃ ca . . .

Yo aññind. bhāvissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Aggammaggaṃsaṃgaṃ aññātāvind. sacchikarissati, no ca aññind. bhāvissati, satta puggalā aññātāvindriyaṃ ca sacchikarissanti, aññindriyaṃ ca bhāvissanti.

6.

Yo cakkhund. na pariṇānissati, so domanassind. nappajahissatīti? Āmantā. Yo vā pana domanassind. nappajahissati; so cakkhund. na pariṇānissatīti? Dve puggalā domanassind. nappajahissanti, no ca cakkhund. na pariṇānissanti, tayo puggalā domanassindriyaṃ ca nappajahissanti, cakkhundriyaṃ ca na pariṇānissanti.

Yo cakkhund na pariṇānissati, so anaññātaññassāmitind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo y. p. anaññātaññassāmitind. na bhāvissati, so cakkhund. na pariṇānissatīti? Cha puggalā anaññātaññassāmitind. na bhāvissanti; no ca

cakkhund. na parijānissanti; tayo puggalā anaññātāññassāmitindriyaṃ ca . . . Yo cakkhund. na parijānissati, so aññind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo cakkhund. na parijānissati, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Aggamaggasamangī cakkhund. na parijānissati, no ca aññātāvind. na sacchikarissati; dve puggalā cakkhundriyaṃ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahissati, so anaññātāññassāmitind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. anaññātāññassāmitind. na bhāvissati, so domanassind. nappajahissatīti? Cattaro puggalā anaññātāññassāmitind. na bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahissanti; pañca puggalā anaññātāññassāmitindriyaṃ ca . . .

Yo domanassind. nappajahissati, so aññind. na bhāvissatīti? Dve puggalā domanassind. nappajahissanti, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā domanassindriyaṃ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . .

Yo domanassind. nappajahissati, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Tayo puggalā domanassind. nappajahissanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā domanassindriyaṃ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā

Yo anaññātāññassāmitind. na bhāvissati, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā anaññātāññassāmitind. na bhāvissanti, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā anaññātāññassāmitindriyaṃ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo anaññātāññassāmitind. na bhāvissati, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā anaññātāññassāmitind. na bhāvissanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā anaññātāññassāmitindriyaṃ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo aññind. na bhāvissati, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Aggamaggasamangī aññind. na bhāvissati, no ca aññātāvind. na sacchikarissati; dve puggalā aññindriyaṃ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

7.

Yo cakkhund. parijānāti, so domanassind. pajahitthāti? Āmantā. Yo v. p. domanassind. pajahittha, so cakkhund. parijānātīti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī domanassindriyañ ca . . .

Yo cakkhund. parijānāti, so anaññātaññassāmitind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmitind. bhāvittha . . . Pañca¹ puggalā anaññātaññassāmitind. bhāvittha, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī anaññātaññassāmitindriyañ ca . . .

Yo cakkhund. parijānāti, so aññind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . No.

Yo cakkhund. parijānāti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmitind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmitind. bhāvittha, so domanassind. pajahatīti? Tayo¹ puggalā anaññātaññassāmitind. bhāvittha, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī anaññātaññassāmitindriyañ ca . . .

Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvitthāti? No. Yo v. p. aññind. bhāvittha, so domanassind. pajahatīti? No.

Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo anaññātaññassāmitind. bhāveti, so aññind. bhāvitthāti? No. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . No.

Yo anaññātaññassāmitind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind., sacchikarittha so aññind. bhāvetīti? No.

8.

Yo cakkhund. na parijānāti so domanassind. nappajahitthāti? Anāgāmī² cakkhund. na parijānāti,³ no ca

¹ Br. cha.

² Br. substitutes Dve puggalā.

³ Br. parijānanti.

domanassind. nappajahittha; pañca¹ puggalā cakkhundriyañ ca na pariñānti; domanassindriyañ ca nappajahittha. Yo vā pana domanassind. nappajahittha, so cakkhund. na pariñānti? Āmantā. Yo

cakkhund. na pariñānti, so anaññātaññassāmitind. na bhāvitthā ti? Pañca¹ puggalā cakkhund. na pariñānti, no ca anaññātaññassāmitind. na bhāvittha; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmitind. na bhāvittha . . . Āmantā. Yo cakkhund. na

pariñānti, so aññind. na bhāvitthāti? Āmantā.² Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Āmantā.³

Yo cakkhund. na pariñānti, so aññātāvind. na sacchikarittāti? Arahā cakkhund. na pariñānti, no ca aññātāvind. na sacchikarittā; aṭṭha puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittā . . . Aggammaggasamaṅgī aññātāvind. na sacchikarittā, no ca cakkhund. na pariñānti; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittā, cakkhundriyañ ca na pariñānti.

Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmitind. na bhāvitthāti? Cha puggalā domanassind. nappajahanti, no ca anaññātaññassāmitind. na bhāvittha; dve puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmitind. na bhāvittha . . . Āmantā. Yo doman-

assind. nappajahati, so aññind. na bhāvitthāti? Arahā domanassind. nappajahati, no ca aññind. na bhāvittha; satta puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Anāgāmimaggasamaṅgī aññind. na bhāvittha, no ca domanassind. nappajahati; satta puggalā aññindriyañ ca . . . Yo domanassind. nappa-

jahati so aññātāvind. na sacchikarittāti? Arahā doman-

¹ Br. cha.

² Br. *omits, and inserts* arahā cakkhund. na pariñānti, no ca aññind. na bhāvittha. Satta puggalā cakkhundriyañ ca na pariñānti, aññindriyañ ca na bhāvittha.

³ Br. *omits, and inserts* aggammaggasamaṅgī aññind. na bhāvittha, no ca cakkhund. na pariñānti. Satta puggalā aññindriyañ ca . . .

assind. nappajahati, no ca aññātāvind. na sacchikarittha; aṭṭha puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Anāgāmimaggasamangi aññātāvind. na sacchikarittha, no ca domanassind. nappajahati; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmitind. na bhāveti, so aññind. na bhāvitthāti? Dve¹ puggalā¹ anaññātaññassāmitind. na bhāventi,² no ca aññind. na bhāvittha; satta puggalā anaññātaññassāmitindriyañ ca. Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Aṭṭhamako aññind. na bhavittha, no ca anaññātaññassāmitind. na bhāveti; satta puggalā aññindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmitind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Arahā anaññātaññassāmitind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikarittha; aṭṭha³ puggalā anaññātaññassāmitindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Aṭṭhamako aññātāvind. na sacchikarittha, no ca anaññātaññassāmitind. na bhāveti; aṭṭha³ puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Arahā aññind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikarittha; aṭṭha⁴ puggalā aññindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Aggamaggasamangi⁵ aññātāvind. na sacchikarittha, no ca aññind. na bhāveti; aṭṭha⁴ puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittha, aññindriyañ ca na bhāventi.

9.

Yo cakkhund. parijānāti, so domanassind. pajahissatī? No. Yo vā pana domanassind. pajahissati, so cakkhund. parijānātī? No. Yo cakkhund. parijānāti, so anaññātaññassāmitind. bhāvissatī.⁶ No. Yo v. p.

¹ Br. *substitutes* arahā.

² Br. bhāveti.

³ Br. satta.

⁴ Br. pañca.

⁵ Br. *substitutes* Tayo maggasamangino.

⁶ Br. bhāvessati *always*.

anaññātaññassāmitind. bhavissati . . . No. (So also for cakkhund.-aññind.) Yo cakkhund. pariṇānati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca cakkhund. pariṇānanti; aggamaggasamangī aññātāvindriyañ ca . . .

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmitind. bhavissatīti? No. Yo v. p. anaññātaññassāmitind. bhāvissati . . . No. Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Cha puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī aññindriyañ ca . . . Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī aññātāvindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmitind. bhāveti, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Satta puggalā aññind. bhāvissati, no ca anaññātaññassāmitind. bhāventi; aṭṭhamako aññindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmitind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. sacchikarissati . . . Aṭṭha¹ puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmitind. bhāventi; aṭṭhamako aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so aññind. bhāvetīti? Satta² puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca aññind. bhāventi; aggamaggasamangī³ aññātāvindriyañ ca sacchikarissati, aññindriyañ ca bhāveti.

¹ Br. satta.

² Br. pañca.

³ Br. substitutes tayo maggasamangino, with verbs in plural.

10.

Yo cakkhund. na pariĵānāti, so domanassind. nappajahissatī? Pañca puggalā cakkhund. na pariĵānanti, no ca domanassind, nappajahissanti; cattāro puggalā cakkhundriyañ ca na pariĵānanti, domanassindriyañ ca nappajahissanti. Yo vā pana domanassind. nappajahissati, so cakkhund. na pariĵānatī? Āmantā.¹ Yo cakkhund. na pariĵānāti, so anaññātaññassāmitind. na bhāvissatī? Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te cakkhund. na pariĵānanti, no ca anaññātaññassāmitind. na bhāvissanti; aṭṭha puggalā cakkhundriyañ ca na pariĵānanti, anaññātaññassāmitindriyañ ca na bhāvissanti. Yo v. p. anaññātaññassāmitind. na bhāvissati . . . Aggamaggasamangī anaññātaññassāmitind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na pariĵānāti; aṭṭha puggalā anaññātaññassāmitindriyañ ca . . . Yo cakkhund. na pariĵānāti, so aññind. na bhāvissatī? Satta puggalā cakkhund. na pariĵānanti, no ca aññind. na bhāvissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Aggamaggasamangī aññind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na pariĵānāti; dve puggalā aññindriyañ ca . . . Yo cakkhund. na pariĵānāti, so aññātāvind. na sacchikarissatī? Satta puggalā cakkhund. na pariĵānanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā. Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmitind. na bhāvissatī? Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te domanassind. nappajahanti, no ca anaññātaññassāmitind. na bhāvissanti; aṭṭha puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti . . . Yo v. p. anaññātaññassāmitind. na bhāvissati . . . Anāgānimaggasamangī anaññātaññas-

¹ Br. omits, inserting *aggamaggasamangī domanassind. nappajahissati, no ca cakkhund. na pariĵānāti; cattāro puggalā domanassindriyañ ca nappajahissanti, cakkhundriyañ ca na pariĵānanti.*

sāmītind. na bhāvissati, no ca domanassind. nappajahati; attha puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . .

Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhavissatīti? Cha puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahati, so aññatāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññatāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññatāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññatāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññatāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p. aññatāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo aññind. na bhāveti, so aññatāvind. na sacchikarissatīti? Satta¹ puggalā aññind. na bhāventi, no ca aññatāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā aññindriyañ ca na bhāventi, aññatāvindriyañ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññatāvind. na sacchikarissati, so aññind. na bhāvetīti? Āmantā.

11.

Yo cakkhund. parijānittha, so domanassind. pajabissatīti? No. Yo v. p. domanassind. pajahissati, so cakkhund. parijānitthāti? No.

(So also for cakkhund.-anaññātaññassāmītind. [parijānittha-bhāvissati] and for cakkhund.-aññind. [d° d°], and for cakkhund.-aññatāvind. [parijānittha—sacchikarissati].)

¹ Br. pañca.

Yo¹ domanassind. pajahittha, so aññātaññassāmītind. bhāvissatīti? No. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvissati. . . . No. Yo domanassind. pajahittha, so aññind. bhāvissatīti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññind. bhāvissatīti; anāgāmī domanassind. ca . . . Yo v. p. aññind. bhāvissanti . . . Pañca² puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahittha; anāgāmī aññindriyañ ca . . . Yo domanassind. pajahittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.³ Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Cha puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahittha; dve puggalā aññātāvindriyañ ca . . . Yo anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā.⁴ Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Atthamako⁵ aññind. bhāvissati,⁶ no ca anaññātaññassāmītind. bhāvittha; pañca puggalā aññindriyañ ca . . . Yo anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.⁷ Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Dve puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvittha; cha puggalā aññindriyañ ca . . .

¹ K. omits this pair.

² Br. cha.

³ Br. *substitutes* arahā domanassind. pajahittha, no ca aññātāvind. sacchikarissati. Dve puggalā domanassindriyañ ca pajahittha, aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti.

⁴ Br. *substitutes* dve puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca aññind. bhāvessanti. Pañca puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvittha aññindriyañ ca bhāvessanti.

⁵ Br. *substitutes* dve puggalā.

⁶ Br. bhāvessanti.

⁷ Br. *substitutes* arahā anaññātaññassāmītind. bhāvittha; no ca aññātāvind. sacchikarissanti. Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti.

Yo aññind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.¹ Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissatī, so aññind. bhāvitthāti? No.

12.

Yo cakkhund. na parijānittha, so domanassind. nappa jahissatīti? Pañca puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca domanassind. nappajahissanti; tayo puggalā cakkhundriyañ ca na parijānittha, domanassindriyañ ca nappajahissanti. Yo vā pana domanassind. nappajahissatī, so cakkhund. na parijānitthāti? Arahā domanassind. nappajahissatī, no ca cakkhund. na parijānittha; tayo puggalā domanassindriyañ ca nappajahissanti, cakkhundriyañ ca na parijānittha.

Yo cakkhund. na parijānittha, so anaññātāññassāmīti. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggay paṭilabhissanti, te cakkhund. na parijānittha, no ca anaññātāññassāmīti. na bhāvissanti; attha puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātāññassāmīti. na bhāvissatī . . . Arahā anaññātāññassāmīti. na bhāvissatī, no ca cakkhund. na parijānittha; attha puggalā anaññātāññassāmīti. na bhāvissanti.

Yo cakkhund. na parijānittha, so aññind. na bhāvissatīti? Satta puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca aññind. na bhāvissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissatī . . . Arahā aññind. na bhāvissatī, no ca cakkhund. na parijānittha; dve puggalā aññindriyañ ca . . .

Yo cakkhund. na parijānittha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Cha² puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggay na paṭilabhissanti, te cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissatī, so cakkhund. na parijānitthāti? Arahā aññātāvind. na sacchikarissatī, no ca cakkhund. na parijānittha; ye puthujjanā maggay na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti, cakkhundriyañ ca na parijānittha. . .

Yo domanassind. nappajahittha, so anaññātāññassā-

¹ Br. substitutes No.

² Br. S. attha.

mītiṃ. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te domanassind. nappajahittha, no ca anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvissanti; cha puggalā domanassindriyaṃ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvissati . . . Dve¹ puggalā anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā anaññātaññassāmītiṃdriyaṃ ca na bhāvissanti, domanassindriyaṃ ca nappajahittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā domanassind. nappajahittha, no ca aññind. na bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te domanassindriyaṃ ca nappajahittha, aññindriyaṃ ca na bhāvissanti. Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Dve puggalā aññind. na bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahittha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññindriyaṃ ca na bhāvissanti; domanassindriyaṃ ca nappajahittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Pañca² puggalā domanassind. nappajahittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te domanassindriyaṃ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca domanassind. nappajahittha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyaṃ ca na sacchikarissanti, domanassindriyaṃ ca nappajahittha.

Yo anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvīttha, so aññind. na bhāvissatīti? Dve puggalā anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvīttha, no ca aññind. na bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te anaññātaññassāmītiṃdriyaṃ ca na bhāvīttha, aññindriyaṃ ca na bhāvissanti. Yo v. p. aññind. na bhāvissati, so anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvītthāti? Dve puggalā aññind. na bhāvissanti, no ca anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvīttha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññindriyaṃ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītiṃ. no bhāvīttha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Dve puggalā anañ-

¹ Br. tayo.

² Br. S. cha.

ñātaññassāmītiṃ. na bhāvittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te anaññātaññassāmīdriyañ ca na bhāvittha, aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvittha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññīnd. na bhāvittha so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Aṭṭha puggalā aññīnd. na bhāvittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññīndriyañ ca na bhāvittha aññīndriyañ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so aññīnd. na bhāvitthātī? Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca aññīnd. na bhāvittha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti, aññīndriyañ ca na bhāvitthātī.

INDRIYAYAMAKAṆ NITTHITAṆ.

YAMAKAPPAKARAṆAṆ NITTHITAṆ.

INDEX

References to Vol. II. are printed in italics.

- AGGA.** *See* Magga.
Atthamaka, 322 ff., 197 ff.
Attha, °rasa, 54.
Anaññātāññassāmitindriya,
 61 ff.
Aññātāvindriya, 61 ff.
Aññindriya, 61 ff.
Anāgāmin, 270, 212.
Anusayā, satta, 268 ff.; sānu-
 saya, 294 ff.; niranu-
 saya, 306 ff.; °ābhanga,
 374 ff.
Anuseti, 268 ff.
Apāya, 179, 226.
Abyakatā dhammā, 2 ff.,
 22 ff.
Abhisametāvin, an°, 181 ff.
Arahāṇ. 50 f., 163, 183, 195,
 227 f., 362 ff., 29 f., 207
 ff., 213.
Arūpa. *See* Rūpa.
Avijjā. *See* Anusaya.
Asaññāsatta, 19, 25, 32 ff.,
 154 ff., 178 ff., 233 ff.,
 10 ff., 25 ff.
Assāsapassūsā, 232 ff.
Āpāyika, 184 ff.
Āmantā, 3 *passim*.
Āyatana, °yamaka, 52 ff. (*the*
 12), *ibid*.
Itthi, 71 ff.; na°, 71 ff.
Indriya, °yamaka, 61 ff.; *the*
 22, *ibid*.
Uttara, sa°, an°, 9.
Uppatti. *See* Citta.
Uppāda. *See* Khaṇa.

Ekattṭha, tad°, 318 ff., 338 ff.
Ekato uppajjanti, 4 f.

Kanta atik°, vitik°, 3 ff.
Kāmadhātu, 268 ff., 374 ff.
Kāmarāga. *See* Anusaya.
Kāmāvacara, 126 f., 83 ff.,
 122 ff.; kamāvacarā, 68
 ff., 126, 232 ff., 124 ff.
Kāya. *See* Āyatana, Dhātu.
Kāyika, 176.
Kāla, 3 ff.; uppanna, atita,
 etc., 1 ff., 13 ff.; pac-
 cuppanna, 18.
Kusala, 9; °ārammanā, 3;
 °āhārā, 3; dhammā, 1
 ff., 22 ff.; °nidānā, 3;
 °ppaccayā, °ppabhavā,
 3; °mūla, 1 ff.; °samut-
 thanā, °samudayā,
 °sambhavā, 3; °hetu, 2.
 —Akusala, *ibid*.
Khaṇa, khaṇaṇ khaṇaṇ, 3 ff.;
 uppada°, 178 ff.; 202 ff.;
 232 ff., 9 ff., 25 ff.;
 bhangak°, 179 ff., 199
 ff., 232 ff., 10 ff., 26 ff.
Khandha, °yamakaṇ, 14 ff.;
 pancak°, 14 ff.

- Gandha (*see* Āyatana): sam-
ādhu°, sila°, 54, 167.
- Ghānaka, a°, sa°, 58 ff., 114
ff., 172, 21 ff.
- Cakkhu (*see* Āyatana): dib-
ba°, 53, 167, 64; pañ-
ñā°, 53, 167 ff., 64.
- Cakkhuka, a°. sa°, 58 ff.,
171, 71 ff.
- Cavati, 20, 47, 82 f., 179 ff.,
262, 94 ff.
- Citta, 179 ff., 229, 33 ff.;
avitakka - avicāra, 247
ff.; uppatti°, 190, 29 ff.,
114; dutiya°, 182 ff.,
28 f., 116; pacchima°,
185, 236 ff., 251, 9 ff.,
121; °yamaka, 1 ff.;
°samangin. 13; atitā-
nāgatay, 13.
- Cittaka, acittaka, 81, 116 f.,
91 ff.; sa°, 93 ff., 116 f.,
75 ff., 90 ff.
- Cuta, 374 ff.
- Cetasika, 174 ff.
- Jhāna, 232 ff.
- Ñāna, 72 ff.
- Taṇhā, 200, 204, 210 ff.;
°sotaṇ (*see* Sota): °vip-
payuttacitta, 179 ff.
- Dasseti, katicci bhavē, 117 ff.
- Duṭṭhi. *See* Anusaya.
- Dukkha, 173 ff.
- Dosa, sa°, vita°, 9.
- Dhamma, 54; °yamaka, 22
ff.; °rasa, 54.
- Dhammā (*see* Kusala); Aby-
ākata.
- Dhātu, 165; plur. dhātū,
166; kāma°, rūpa°,
arūpa°, 268 ff.
- Nāma-dhammā, 2 ff.; nāma-
hetū, °nidāna, etc., 13.
- Nibbāna, 3.
- Nirujjhati, 30 ff.; 113 ff.
- Nirodha, 173 ff., 189; °sara-
panna, 211 ff., 238 ff.,
10 ff., 25 ff.
- Pacchimabhavika, 22, 77 ff.,
118 ff., 149 ff., 236 ff.
- Pañcavokāra. *See* Vokāra.
- Pajahati, 318 ff., 196 ff.;
pahīna, 356 ff.
- Patigha. *See* Anusaya.
- Patilabhati, 163, 183 ff., 30
1., 210.
- Parijanāti, 49 ff., 163 f., 172,
227, 267, 338 ff., 196 ff.
- Parinibbāti, 27, 86 f., 121 ff.;
parinibbāyissanti, 22 f.,
73 f., 118 f., 140, 236 ff.,
117 ff.
- Pariyāpanna, sabbasak-
kāya°, 268; a°, 283 ff.
- Pavatta, 178 ff., 25 ff.
- Pavattati. citte pavattamāne,
196.
- Puggala, 163, 227, 268, 196
ff.
- Puthujjana, 51, 163, 270 ff.,
210.
- Purisa, 71 ff.; na°, 72 ff.
- Phala, 179 ff., 222; agga°,
199 f.
- Bhanga. *See* Khaṇa.
- Bhavarāga. *See* Anusaya.
- Bhāveti, 196 f.; bhāvittha,
201 ff.; bhāvissati, 203
ff.
- Bhūmi, savitakka-savicāra°,
245 ff.
- Magga, 50, 173 ff.; °saman-
gin, 197; agga° sa-

- mangin, 50, 163, 183, 214 ff., 29 ff.; anāgāmi °samangin, 325 ff., 196 ff.; °vippayuttacitta, 179 ff.; maggassa bhāṅgakkhane, 200 ff.; saka-dāgāmi°, 197.
- Mano, 165; °dhātu, °viññā-
 ṇadhātu, 164.
- Mahaggata, 9.
- Māna. See Anusaya.
- Mūla°. yamakaj, 1 ff.; añña-
 mañña°, 1 ff.; eka°, 1
 ff.; mūla°, 1 ff.
- Mūlaka, 1 ff.; mūlamūlaka,
 2 ff.
- Mōha. sa°, vīta°, 9.
- Raṇa. a°, 9.
- Rasa (see Āyatana), attha°,
 dhamma°, vimutti°, 54,
 167 ff.
- Rāga, sa°, vīta°, 9.
- Rūpa, 14 f.; °kkhandha, 14
 f.; °dhātu, 268, 374 ff.
- A-rūpa, 19 ff., 29, 118,
 178, ff., 200, 25 ff., 82
 ff.; arūpā (sattā), 21,
 29, 71 f., 126; °dhātu,
 268, 374 ff.
- Sarūpaka, arūpaka, 58 ff.,
 81, 92, 125, 172.
- Rūpāvacara, arūpāvacara,
 66 ff., 232 ff., 82 ff.;
 rūpāvacarā, 68 ff., 118;
 arūpāvacarā, 71 ff., 119,
 232 ff.
- Vattati. citte vattamāne,
 187 ff., 207, 240, 29.
- Vatti. na vattabbo, 358 ff.
- Vikkhitta, 9.
- Vicikicchā. See Anusaya.
- Viññāna, 14; °kkhandha,
 14.
- Vitakka-vicārā, 232 ff.; sa-°,
 -sa-°, 242; a°, -a°, 242.
- Vimutta, 9.
- Vimutti. °rasa, 54
- Vedanā, 271 ff., 9.
- Vokāra. catu°, 23, 47, 120,
 178 ff., 28 ff., 124;
 pañca°, 19 ff., 28, 98,
 120 ff., 178 ff., 25 ff.,
 124 f.
- Sakkāya, 268.
- Sankhārā, 14 f.; °kkhandho,
 14 f.; °yamaka, 229 ff.;
 kāya°, vaci°, mano°,
 229 ff.
- Sankhitta, 9.
- Sacakkhuka, 58 ff.
- Sacittaka, 59 ff.
- Saccāni, 173 ff.
- Sacchikaroti, 196 ff.
- Saddhā, 72 ff.; saddhin-
 driya, 61 ff.
- Samādhi. See Gandha.
- Samāhita, 9.
- Samudaya, 173 ff.
- Sila. See Gandha.
- Suddhāvāsa, 235 ff.
- Suddhāvāsā, 21 f., 49, 127
 ff., 182 ff., 235, 23 ff.
- Sota (see Āyatana). dibba°,
 54, 167, 64.
- Sota, taṇhā°, 54, 167, 64.
- Sotaka, a°, sa°, 58 ff., 171,
 71 ff.
- Somanassa, 76 ff.; °indriya,
 61.
- Hetthā uppajjamāno, 376 f.
- Hetūka. a°, 3 ff., 72 ff., fnn.;
 sa°, 72 ff., fny.

APPENDIX

A DISSERTATION ON THE YAMAKA,
*containing replies to inquiries as to the traditional view held
in Burmese culture on the scope and method of the work, and
including discussions on some psychological and philosophical
principles.*

By
THE REVEREND DR. LEDI THERA
OF MANDALAY.

LANDANA-PĀLI-DEVĪ-PUCCHĀ-VISSAJJANĀ.

By
LEDI SADAW.

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa !

1. Satta Abhidhamma - pakaraṇāni desento Buddho Bhagavā pañcamassa Kathāvatthu-pakaraṇassa anantare chaṭṭhamayaṃ Yamaka-pakaraṇayaṃ deseti. Tattha kiyaṃ kāraṇayaṃ kiṃ ca payojanaṃ ti pucchā pathamā ?

2. Chaṭṭhamayaṃ Yamaka-pakaraṇayaṃ desento Buddho Bhagavā pathamayaṃ Mūla - yamakaṃ deseti, tad - antare Khandha - yamakaṃ, tad - antare . . . Indriya - yamakaṃ deseti. Tattha kiyaṃ kāraṇayaṃ, kiṃ ca payojanaṃ, kathaṃ ca pubbāparanusandhi vattabblā ti pucchā dutiyā.

3. Dasannaṃ Yamakapakaraṇānaṃ sarīratthabhūtā dhammā dasavidhā honti : navamūladhammā, pañca khandhadhammā . . . bhāvisati indriyāniti. Kasmā te eva dasadhammā 'Yamaka' - bhāvena desitā ? Aññe pi bahuvidhā dhammā atthi : jhānadhammā maggadhammādayo āsavādayo vedanāttika dhammādayo ; kasmā pana te pi dhammā yamaka - bhāvena na desitā ti pucchā tatiyā.

4. Tesu ca Yamaka-pakaraṇesu ekamekassa pi atthassa tattha tattha bhīyyo punappūnaṃ vacanaṃ dissati. Tathā vacanaṃ pana atipapañcaṃ hoti, ganthagarukeyaṃ ganthabhāriyayaṃ, punaruttidoso ca āpajjati. Kiyaṃ tattha kāraṇayaṃ kiṃ ca payojanaṃ ti pucchā catutthā.

5. Dasasu Yamaka-pakaraṇesu ekam ekassa Yamakapakaraṇassa visuyaṃ visuyaṃ samudāyattho katamo ti pucchā pañcamā.

PUCCHĀ-KAṆḌO NIṬṬHITO.

Ayaṅ viśaṅjana-kaṇḍo :

1.

Buddhānaṃ Bhagavantaṅ sabbaññutaññaṅ nāma tīṇi sāmattiyehi sampannaṅ hoti : 1. Sabbe ca ñeyyadhamme anavasesato yathābhūtaṅ jānāti. Tesu ekasmiṃ pi dhamme desetabbapakārasankhātā bahū desanānayaṃ labbhanti. Bahūsu dhammesu vattabbam eva natthi. 2. Yatthakehi desanānayehi dhammā vibhajitabbā honti, tatthake desanānaye anavasesato yathābhūtaṅ jānāti. 3. Vinetabbabodhetabbapuggalaṃāṇe āsayaṅjḥāsayaṅnusayaḍhimuttivāsanaṅcaritapubbakammaṃpubbapāramiyo anavasesato yathābhūtaṅ jānāti. Tesu heṭṭhā pañcasu pakaraṇesu sacchikāṅghaparamatthabhūtaṃ ñeyyadhammā bahūhi anekasatehi desanānayehi desitā honti. Tesu dhammesu puggaladiṭṭhi ca visodhitā hoti. Tesāṃ ca majjhe nānādhammavohāra-nānādhammapavatti-nānādhammapariññāṅ ekatthā nānatthā ekakkhaṇa-nānakkhaṇapasanga-visodhako yamakadesanānayo pi eko desanānayo eva hoti. Tasmā te dhamme tena desanānayena desento, Buddho Bhagavā Kathavatthupakaraṇānantaraṅ idaṅ Yamakapakaraṇaṅ nāma desetīti idaṅ tattha kāraṇaṅ.

Tattha āsaya . . . pe . . . pubbapāramiyo ti ettha :

Āsaya nāma purimabhavesu cittaṅnivāsagehabhūtā sassa-tadiṭṭhi-ucchedadiṭṭhiyo ca kammaṃsammādiṭṭhi-yathābhū-taññaṅvipassanāññaṅāṇi ca ;

Ajḥāsaya nāma āsayehi pi adhikāsayabhūtā lobhajḥāsaya-dosaṅjḥāsayaḍdayo alobhajḥāsaya-adosajḥāsayaḍdayo ca ;

Anusaya nāma kūmarāgāṅnusayaḍdayo ;

Adhimmittiyo nāma araṅṅe viya migāṅnaṅ, uḍake viya macchāṅnaṅ ārammaṅesu nissangapavattā hinādbimuttiḍdayo ;

Vāsanā nāma purimabhavesu santāne pavattibahulāṅnaṅ rāgāḍdīṅnaṅ vāsanā eva ;

Caritāni nāma santāne ussannāni rāgacaritāḍdīni ;

Pubbakammāni nāma pubbabhavesu katāni puññāpuñña-kammāni ;

Pubbapāramiyo nama pubbabhavesu samupacitāni vivaṭṭanissitāni dānādīni puññāni evāti.

Nānādhammā . . . *pe* . . . nānakkhaṇapasangavisodhako ti ettha :

Pasango nāma ekadesena lagganaṃ paṭibandhanaṃ. Ye keci kusalā dhammā sabbe te kusalamūlā ti ādi ; rūpaṃ rūpakkhandho ti ādi ca nānādhammavohārānaṃ ekatthānānāthapasangavisodhako. Yassa rūpakkhandho uppajjati tassa vedanākkhandho uppajjati ādi nānādhammapavattinaṃ ekakkhaṇa-nānakkhaṇapasangavisodhako. Yo rūpakkhandaṃ pariṇāti so vedanākkhandhaṃ parināti ādi nānādhammapariṇānaṃ ekakkhaṇanānakkhaṇapasangavisodhako ti. Evaṃ nānāpasangavisodhakena yamaka-desanāyena imasmiṃ Yamakapakarane desite sati Abhidhammikabhikkhūnaṃ tesu dhammesu nānāsaṃsayavisuddhi hoti. Idaṃ tattha payojanaṃ ti.

Ettha nānāsaṃsayavisuddhatthaṃ nānāpasangaṃ visodhenta nāma saṃsayitabbesu dhammapadesu eva yamaka-desanāyena so nānāpasango visodhetabbo, na asaṃsayitabbesu dhammapadesu ; tesu hi taṃ sodhentaṃ payojanaṃ natthi codanā. Parihāro vuccate:—*Duvidhā* hi dhammadesanā : dhammadharānaṃ bhikkhūnaṃ cīrakālaṃ dhāraṇatthāya tantīḥapanavasena desanā ca atthi ; sammukhibhūtānaṃ jānanatthāya puggalavasena desanā ca atthi. Tattha tantīḥapanavasena desanāyam saṃsayitabbaṃ pi asaṃsayitabbaṃ pi sabbaṃ desetabbapakāraṃ sankhepena vā vitthārena vā vibhajjitvā deseti. Puggalavasena desanāyaṃ pana sammukhibhūtānaṃ puggalānaṃ saṃsayitabbesu eva pasangaṃ sodhetvā deseti. Ayaṃ Abhidhammadesanā nāma mahātantivisaṃsayo hoti. Tasmā uddesavāresu saṃsayitabbaṃ pi asaṃsayitabbaṃ pi sabbaṃ ṭhpeti. Uparilabbhamānavissajjanaṃ pi alabbhavissajjanaṃ moghapāṇhapadaṃ pi uddesavāresu ṭhpeti. Evaṃ hi sati dhārentānaṃ sukhadhāraṇaṃ hoti. Niddesavāresu ca uddesānukamena āgatāgataṃ sabbaṃ labbhamānavissajjanaṃ padaṃ punappunaṃ pi deseti yeva. Api ca ekaṃ digbhakathā-

maggaṃ suttaj mukhena dhārento samukhipitvā pi dhārenti. Tad-eva potthakesu āropentā vitthārena āropenti āyatij ciratthitathāyati.

Pathamapucchāya vissajjanaṃ niṭṭhitā.

2.

Chaṭṭhajaṃ dasavidhajaṃ Yamakapakarajaṃ desento Buddho Bhagavā pathamaṃ Mūlayamakaṃ deseti, tadanaantare . . . *pe* . . . Indriyayamakaṃ deseti. Kiyaṃ tattha kāraṇajaṃ kiñca payojanaṃ, kathaṃ ca tattha pubbāparānusandhi vattabhāti dutiyāya pucchāya ayaṃ vissajjanaṃ :—

Ettha pañcabi pakarajehi saccikaṭṭhaparamatthadhammanajaṃ anekasahashehi dēsanāmayehi nanāvittāradesanaṃ ca tesveva dhammesu puggaladiṭṭhādīmicchāgāhavisodhanaṃ ca katva. Idāni tesuṃ ūeva dhammānaṃ majjhe ye dhammā ajjhattasaṃhāne sabbesajaṃ pi sankhatadhammānaṃ suppatitṭhitabhāvasādhakattasankhātēna mūlaṭṭhena mahantā honti tesajaṃ lobhādīnaṃ dhammānaṃ ten' ev' atthēna mahantadhammabhāvajaṃ dipetajaṃ sabbapathamaṃ Mūlayamakaṃ deseti.

Api ca pūrimīni pañca pakarajāni dhammavavattṭhānānāsankhātaya diṭṭhivisuddhiyā khetṭāni honti. Dhammavavattṭhānānānantare ca tena ūāyēna vavattṭhitānaṃ dhammanajaṃ paccayavavattṭhānassa okāso hoti. Paccayadhammesu ca hetupaccayadhammā nāma padhānadhammā honti, pamukhadhammā pabhavadhammā, tasmā tesajaṃ dhammanajaṃ te padhānapaccayadhamme dipetajaṃ Kathāvatthupakarajānantarajaṃ Mūlayamakaṃ nāma deseti. Idayaṃ tattha sānūsandhikajaṃ kāraṇajaṃ.

Ettha ca Mūlayamakaṃ nāmāti idajaṃ upalakkhaṇavacanajaṃ. Hetuvārādīnaṃ vasena hetuyamakaṃ nidānayaṃ sambhava-, pabhava-, samuṭṭhāna-, āhāra-, ārammaṇa-, paccaya-, samudaya-yamakaṃ ti ca vuccati. Etehi ca vārehi imesajaṃ mūladhammānaṃ mahantadhammabhāvo suṭṭhu pākāṭṭho hoti. Sabbāni ca etāni hetunidānādīni vacanāni idha attano attano paccayuppānadhammānaṃ suppatitṭhitabhāvasādhakāṭṭhena. Paccayavisesa-

bhūtānaṃ navannaṃ lobhādīnaṃ mūladhammānaṃ nāmāni eva. Suppatiṭṭhitabhāvasādhakatiṭṭhenāti ca yathā rukkhassa mūlāni sayāṃ anto pathaviyaṃ suṭṭhu tathā pathavīrasāṃ ca āporasāṃ ca gahetvā rukkhāṃ yāva aggā abhiharanti. Mahoghe vā mahāvāte vā paharante rukkhāṃ akaddhitvā apatamānaṃ katvā tiṭṭhanti. Tena rukkho asukkho apatanto vadḍhanto vassasataṃ pi vassasahassaṃ pi tath' eva tiṭṭhati. Evamevaṃ lobha-dosa-mohadhammā yāva attano attano ārammaṇesu rajjanadussanāmuḃhānavasena suṭṭhu dalhatarāṃ patitiṭṭhitā honti. Tāva tesāṃ paccayuppannabhūtā kaṇhapakkhā kāyika-vācasika-mānāsika-kiriya-dhammā tesu ārammaṇesu suṭṭhu dalhatarāṃ patitiṭṭhitā honti. So puggalo dasavassaṃ pi visativassaṃ pi tiṃsavassaṃ pi yāva-jīvaṃ pi bhavābhavesu pi tesāṃ ārammaṇānaṃ vasa vattamāno vicarati. Alobhādosāmoheṣu pi es' eva nayo. Tesu pana paccayuppannabhūtā sukka-pakkhā ti vattabban ti.

Idaṃ pana tattha payojanaṃ. Tesāṃ dhammānaṃ pa-dhānapaccayadhammesu nātesu tesāṃ ca saṃpaccaya-sankhata-paccikasamuppannataṃ jānanto tividhāni tiṭṭhāyatanāni aṭṭhavidhā vā soḷasavidhā vā vicikicchādhammā suṭṭhu vikkhambhitā honti. Idaṃ tattha payojanaṃ.

Ettha ca tividhāni tiṭṭhāyatanāni. Katamāni tāni? 1. Yaṃ kiñcāyaṃ purisa-puggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbāṃ taṃ pubbe-katahetūti idaṃ ekaṃ tiṭṭhāyatanāṃ. 2. Yaṃ kiñcāyaṃ purisa-puggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbāṃ taṃ issaranimmāna-hetūti idaṃ dutiyaṃ tiṭṭhāyatanāṃ. 3. Yaṃ kiñcāyaṃ purisa-puggalo paṭisaṃvedeti, sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ va sabbāṃ taṃ ahetu-paccayāti idaṃ tatiyaṃ tiṭṭhāyatanāṃ. (*Anguttara* i, 173 f.)

Tattha tiṭṭhāyatanānīti ettha tiṭṭhāni vuccanti. Nadi-tiṭṭha-samuddatiṭṭha-sadisattā sabbāni dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni vā aṇṇāni vā loke dissamānāni diṭṭhigatāni. Tesāṃ tiṭṭhānaṃ samosaraṇaṭṭhena āyatanānīti tiṭṭhāyatanāni. Ayam ettha sankhepattho. Yāni ca loke sukhadukkhāni dissanti, yā ca sampatti-vippattiyo dissanti, yāni ca sucārīta-duccārītanī dissanti, sabbāni tāni pubbābhavesu

katakammehi eva uppajantīti ayay pubbe-katahetu-dīṭṭhi nāma. Sabbāni tani sabbay lokay māpentena sabbassa lokassa issarena ekena thāvaraṭṭhāyina mahalokadhipatinā iddhiyā māpitani eva uppajantīti ayay issaranimmanahetu-dīṭṭhi nāma. Sabbāni tani abetukāni apaccayāni pakatisabbhavasiddhānti ayay ahetuka-dīṭṭhi nāma. Imāsu tesu dīṭṭhisu ekam-ekay dīṭṭhiy paripuṇṇay gaṇhantehi sabbe paccuppannapaccayā paṭikkhittā nāma honti, loke sabbe purisakāra purisathāmā purisaparakkamā purisapaṇṇā purisavīriyā niraṭṭhakā nippayojanā ti vuttā honti

Imasmiṃ sāsane pana paccuppannehi lobhādīhi paccayehi tesay dhammānāy sapaccaya - sankhata - paṭiccasamuppannabhāvaṃ passantassa sabbāni tani tīṭṭhāyatanāni pahinaṃ' eva honti.

Tesu pana pubbe-katahetuvāde taṃ pubbe-katakammaṃ, ambarūjāy viya ambarukkhassa paccuppannabhavassa padhānapamukhapaccayamattāy hoti; mūladhammā pana ambarukkhāmūlāni viya ambarukkhassa sahaḡatapadhānapaccayā honti. Vatthārammanādīni pathavivassodakāni viya ambarukkhassa paṭiṭṭhānānuggahapaccayā honti. Sabbe purisakāra purisathāmā purisaparakkamā ambarukkhāsāmikassa ambarukkhe katapayogā viya paccuppannabhāve abhisankharaṇapaccayā hontīti daṭṭhabbā.

Issaranimmanāvādo ca ahetuvādo ca Buddhabhāsāyay sabbaso paṭikkhitto hoti.

Aṭṭhaviḡhā vicikicchādhammā Dhammasaṅgānīyay āgatā: Buddhē kankhatī, Dhamme kankhatī, Saṅghe . . . sikkhāya . . . pubbante . . . aparante . . . pubbantāparante . . . idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu kankhatīti.

Tattha Buddhena yo tesay dhammānāy sappaccaya-sankhata-paṭiccasamuppannabhāvo vutto, taṃ attani samanupassantassa Buddhē kankhā natthi; avecca pasādo eva tīṭṭhati: Sammāsambuddho vata so Bhagavā ti. Buddhē kankhāya asati, tena Buddhena desitesu dhammesu ca, tena Buddhena yathānusiṭṭhāy paṭippanne Saṅghe ca, tena Buddhena paṇṇattasu tesu sikkhāsu ca kankhā natthi yeva. Pubbante kankhatīti ahoṣiṃ nu kho aham atitam

addhānan ti ādinā Suttantesu āgatehi pañcahi pakārehi atitabhāve kankhati. Aparante kankhatīti bhavissāmi nu kho ahaṃ anagatam addhānan ti āgatehi pañcahi pakārehi anāgate bhāve kankhati. Pubbantāparante kankhatīti kin nu kho 'smi kathaṃ nu kho 'smīti ādinā āgatehi chahi pakārehi paccuppanne bhāve kankhati. Sampattakhaṇaṃ majjhe katvā atitānāgatadvayayuttatā paccuppannabhāvo pubbantāparanto ti vuccati. Imā yeva soḷasavicikicchū dhammā nāma. Idappaccayatā paṭicasamuppannesu dhammesu kankhatīti ettha idappaccayatā vuccati paṭicasamuppādo. Paṭicasamuppādena saddhiṃ paṭicasamuppannesu dhammesu kankhatīti attho. Cakkhu nāma atthi taṃ kathaṃ uppajjati? Kiṃ pubbekatahetu na vā uppajjati, issaranimmānena vā ahetu-apaccayā vā udāhu taṃ taṃ kāraṇaṃ paṭicca vā uppajjati ayaṃ paṭicasamuppāde kankhati nāma. Cakkhu nāma visuṃ eko dhammo ekū dhātu ekaṃ āyatanāṃ taṃ ca paṭicasamuppannaṃ na attā, na jīvo, na satto, na puggalo ti vadanti. Evaṃ nu kho no nu kho aññathā nu kho ti evaṃ cakkhussa dhammabhāve kankhati. Ayaṃ cakkhusankhāte paṭicasamuppanne dhamme kankhati nāma. Sotādisu pi es'eva nayo.

Tattha ayaṃ imassa paccayo, ayaṃ imassa paccayo ti evaṃ niddissitabbo; ayaṃ paccayo yesaṃ te idappaccayā. Yaṃ jarāmaranaṃ nāma atthi, ko imassa paccayo ti? Yā jāti nāma atthi, ayaṃ imassa paccayo. Yā jāti nāma atthi, ko imassa paccayo ti? Yo bhāvo nāma atthi ayaṃ imassa paccayo ti vā, imasmiṃ sati, idaṃ hoti; imassa uppādā, idaṃ uppajjati; imasmiṃ asati, idaṃ na hoti; imassa nirodha, idaṃ nirujjhatīti vā: evaṃ niddissitabbā dvādasa-angadhammā. Idappaccayānaṃ bhāvo idappaccayatā. Paṭicasamuppādo ti attano attano uppattipaccayaṃ labhītvā suttbu uppajjanaṃ pātubhavanaṃ.

Pūrisassa ekaṃ suppasannaṃ ādāsaṃ paṭṭaṃ hatthena gahetvā mahā-āpaṇamajjhena gacchantassa ubhato pakkhe tṭhānaṃ sabbesaṃ sajjīva-nijjīva-vatthūnaṃ chāyānimittāni ādāsatale pātubhavanti. Tāni chāyānimittāni ādāsaṃ ca paṭicca tāni tāni sammukhibhūtāni vatthūni ca paṭicca majjhe ālokaṃ ca paṭicca pātubhavanti. Na ca tāni chāyā-

nimittāni pātubhāvato pubbe ādāse atthi, napi tato tato vatthuto āgatāni honti. Pubbe anuppannāni yeva hutvā khāṇe khāṇe uppajjanti. Khāṇe khāṇe uppajjitvā taṃ taṃ thānaṃ utikkantassa khāṇe khāṇe nirujjhanti, antaradhāyanti, khayavayaṃ gacchanti. Ayam tesam chāyānimittānaṃ paṭicca-samuppādo nāma, tāni ca chāyānimittāni paṭicca-samuppannāni nāma, evam-evam sabbesu sankhatadhammesu paṭiccasamuppādo ca veditabbo, paṭiccasamuppannadhammā ca veditabbā. Tatrāyaṃ nayo: etassa pi puggalassa santāne ekasmiṃ pi divase nānākhāṇesu nānārammaṇāni paṭicca chasu dvāresu kadāci rūgasahagatacittāni rajjanavasena samudācaranti, kāyanga-vācangāni khobhetvā pavattanti. Kadāci dosasahagatacittāni dussanavasena, kadāci mohasahagatacittāni vikkhepavasena samudācaranti; kadāci kāmasaññāsahagatāni, kadāci nekkhammasaññāsahagatāni, kadāci byāpādasahagatāni, kadāci mettāsahagatāni, kadāci saddhāsahagatāni, kadāci macchariyasahagatāni, kadāci dussilya-duccaritasahagatāni, kadāci susilya-sucaritasahagatāni samudācaranti. Attano puttadāresu pi kadāci dosasahagatāni, kadāci mettāsahagatāni samudācaranti.

Tattha ādāso viya sattānaṃ kāyo daṭṭhabbo. Mahā āpanaṃ viya ayam loko. Āpane pasāritāni nānāvattūni viya loko chaḷārammaṇāni. Ādāsaṃ ca vatthūni ca ālokaṃ ca paṭicca ādāsatale nānāchāyānimittānaṃ khāṇe khāṇe uppādo viya nirodho viya ca ajjhatakkāyaṃ ca bahiddhā nānārammaṇāni ca manasikāraṃ ca paṭicca imasmiṃ kāye tesam tesam cittānaṃ khāṇe khāṇe uppādo ca nirodho ca daṭṭhabbo.

Evam paṭicca samuppādaṃ ca paṭicca samuppanne ca dhamme suṭṭhu passantassa dhammato añño ahan ti gahetabbo. Puggalo nāma koci natthiti dassanato. Aham nu kho 'smiṃ ādikā paccuppanne bhava kankhā pahinā hoti.

Tathā tisu kālesu tattha tattha paccayaṃ labhitvā uppannā dhammā tattha tatth' eva nirujjhanti tato idha āgato. Ito tattha gamissatīti gahetabbo koci dhammo natthi dhammato ca añño ahan ti gahetabbo, puggalo

nāma koci natthiti dassanato ahoṣiṃ nu kho ahaṃ atitāma
 addhānaṃ ti ādikā bhaviṣṣāmi nu kho ahaṃ anāgataṃ
 addhānaṃ ti ādikā ca atitānāgatavisayā kankhā pahinā
 honti. Yathā etarahi pi paṇḍitaṃ bhavaṃ niccākālay
 santatipaṇḍitāyā paricchannattā duddasehi dubbodhehi
 nipunehi gambhīrehi uppādanīrodhehi paripūritā sud-
 dhadhammaparamparā eva pavattanti. Tathā atite pi
 addhāne tathārūpā suddhadhammaparamparā eva pavat-
 tiṃsu. Tathā anāgate pi addhāne tathārūpā suddhadham-
 maparamparā eva pavattissanti sannitṭhānaṃ gacchati,
 evaṃ sannitṭhānaṃ gacchantaṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ ativattati.
 Vuttay h' etay Bhagavatā : Etassa, Ānanda, dhammassa
 anaññā ananubodhā apaṭivedhā evaṃ ayaṃ paṇḍitā
 tantakulakajātā guṇaguṇṭhikajātā muñjapappajabhūtā apāyaṃ
 duggatiṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ nātivattati. (*Dīgha* N. ii, 55.)

Tattha *etassa dhammassāti* paṭiccasamuppādadham-
 massa. *Anaññāti* sutamaya-cintāmayā-ñāyena anaññattā.
Ananubodhāti vipassanābhāvanāmayā-ñāyena ananubo-
 dhattā. *Apaṭivedhāti* maggāñāyena apaṭiveddhattā. Ayaṃ
 paṇḍitā ākulasuttatantaṃ viya jātā, sākuṇṭhika-kulāvakaṃ viya
 jātā, muñjajatiṃ avana-pabbajatiṃ avanaṃ viya bhūtā apāya-
 duggatiṃ vinipātāṃ ca saṃsāraṃ ca nātivattati.

Tattha *vinipātan* ti virūpaṃ hutvā niccākālay patanaṃ
 yathā hi gimhakāle mahāvane rukkhesu sukkhapaṇṇāni
 mahāvātena pahaṇāni vaṇṭato muñcitvā anusayavaccharaṃ
 niccākālay virūpaṃ hutvā patanti. Aniyamaṃ katvā ito
 cito vippakirantāni hutvā patantīti attho. Evaṃ-evaṃ ime
 sattā paṭiccasamuppādaṃ anaññā ananubodha apaṭivedhā
 nānāditṭhigabhaṇehi evaṃ tantakulakajātā, evaṃ guṇagu-
 ṇṭhikajātā, evaṃ muñjapabbajabhūtā saṃsāraṃ jīvitavaṇ-
 ṭato muttamuttā eva cuti-anantare niccākālay pi virūpaṃ
 hutvā yebhuyyena apāyaṃ duggatiṃ patanti ; ahaṃ ito cuto
 asukasmīṃ bhavaṃ uppajjissāmīti niyamaṃ na labhati ;
 mahāvātapahaṇāni rukkhapaṇṇāni viya jarāmaraṇavāta-
 pahaṇā, nānākammavātakkhittā vippakirantā tesu tesu
 apāyaduggatibhavesu patanti. Cittaṃ yathā yathā
 icchanti vā gaṇhanti vā, cavanakāle pana tathā tathā
 abhūtā yathā vā tathā vā patantīti attho. Keci : mayaṃ

idh' eva maraṇakāle ucehijjissāma : natthi sattānaṃ bhavantara-gaṇanaṃ ti dāhaṃ gaṇhanti vā vadanti vā. Evaṃ gaṇhantā pi vadantā pi, tathā ahutva, apāyesu patanti yeva. Ye pi lokasammataṃ vā kulagottasammataṃ vā taṃ taṃ devataṃ upaṭṭhahanti : ayaṃ amho iddhiyā uparibhummīṃ pāpessatīti, te pi tathā ahutvā patanti. Ye pi silabbatavādino : taṃ taṃ tapāṃ caritvā uparibhummīṃ gantvā tathā ekantasukhaṃ attānaṃ labhissāmaṃti gaṇhanti caranti : te pi tathā ahutvā patanti yeva. Ye pi kammaṃvādino tathā patanaṃ jānanti, te pi tathā patanti. Ye pi kiñci na jānanti, te pi tathā patanti. Manussā pi cavivā tathā patanti. Upari ca kāmāvacaradevā pi tato tato cavivā tathā patanti. Brahmāno pi puthujjanaṃ tato tato cavivā tathā patanti. Upari bhavaggaṃ patvā pi yāva Avīci-mahā-nirayaṃ tathā patanti yeva. Vuttay h' etaṃ Bhagavatā :

Ukkhitta puññatejena, kāmarūpagatīṃ gatā,

Bhavaggaṃ pi ca sampattā, puññagacchanti duggatīṃ ti.

Evaṃ paṭiceasamuppādaṃ anaññaṃ ananubodhā apaṭivedha vimipatanaṃ nāma veditabbāṃ. Paṭiceasamuppādaṃ ājānanto pana anubujjhanto paṭivijjhanto taṃ vimipatanaṃ ativattati. Tassa apāyaduggatisu patanaṃ nāma natthiti. Kasmā ? Paṭiceasamuppādaṃ passantassa sabbāsaṃ diṭṭhi-vicikicchānaṃ pahānena yuthā bhūtañānadassane paṭiṭṭhitattāti. Idayaṃ paccayavavatthānañāyassa payojanaṃ ti.

Ettha codanā siyā : Idayaṃ tathā payojanaṃ ti vuttay. Ayaṃ Mūlayamakadesanā ca ativittārā. Kīyaṃ pana etthakāṃ ativittāraṃ katvā desite eva idayaṃ payojanaṃ siddhaṃ ti ? Na etthakāṃ ativittāraṃ katvā desite eva idayaṃ payojanaṃ siddhaṃ hoti. Sankhepena Suttanta-desanā mayena desite pi, idayaṃ payojanaṃ siddhaṃ eva hoti. Tathā hi : Ye dhammā hetupabbavā, tesāṃ hetuṃ Tathāgato āha, tesāṃ ca yo nirodho : evaṃvādī mahāsamaṃso ti, evaṃ Assaji-Therena sankhepen' eva desitayā gāthā-padaṃ sutvā Sāriputta-Mahātherassa idayaṃ payojanaṃ siddhaṃ. Evaṃ sante kasmā idayaṃ yamakāṃ etthakāṃ ativittāraṃ katvā desetīti ? Abhidhammadesanāvisayattā. Ayaṃ hi Yamakadesanā nāma Abhidhammadesanā hoti, Abhidhammadesanaṃ ca

desentena nāma sammukhibhūtānaṃ suṇantānaṃ mukhaṃ na oloketabbā, dhammānaṃ atthabyañjana-gatiyo eva oloketabbā. Evaṃ desanā hi dhammadharānaṃ ariyasāvā-kānaṃ paṭisambhidāñāṇavepullatthāya hoti; puthujjana-sāvakānā ca āyatiṃ kāle paṭisambhidāñāṇa-paṭilābhat-thāya hoti. Sesāṃ vattabbāṃ upari catuttha-pucchā vissajjanāyaṃ āgamissatīti.

Dutiya-pucchāya vissajjanaṃ nitthitā.

3.

Dasannaṃ Yamakapakaraṇānaṃ atthabhūtā dhammā dasavidhā honti . . . Kasmā te eva dasavidhā dhammā yamakabhāvena vuttā, aññe pi bahuvihā dhammā atthi . . . Kasmā pana te dhammā yamakabhāvena na vuttā ti tatiyāya pucchāya ayaṃ vissajjanā.

Yamakaṃ ti dvinnāṃ dvinnāṃ dhammānaṃ nāmaṃ: *yassa rūpakkhando uppajjati, tassa vedanākkhando uppajjati* ettha rūpakkhando ca vedanākkhando cāti dve dhammā, ekaṃ yamakaṃ nāma. Tattha rūpakkhando sannitthānattho; vedanākkhando saṃsayattho. *Yassa rūpakkhando uppajjati* sannitthānavacanaṃ; *tassa vedanākkhando uppajjati* saṃsayavacanaṃ. Ekassa puggalassa yadā rūpakkhando uppajjati, tadā vedanākkhando ekan-tena uppajjati nu kho, nuppajjati nu kho ti attho. Evaṃ dvinnāṃ dvinnāṃ dhammānaṃ yamakabhāvena desitā desanā Yamakadesanā nāma, Cittayamake pana cittassa ekadhammassa dvihi uppādanirodhehi yamakadesanā hotīti.

Evaṃ yamaka-desanāyena dasavidhesu dhammesu desitesu, sesānaṃ jhānadhama-maggadhammādināṃ pi yamaka-desanāyayo paṇḍitehi sakkā viññātun. Tasmā te dhammā yamakabhāvena na vuttā ti. Kathaṃ paṇḍitehi sakkā viññātun ti?

Yassa pathamajhānaṃ uppajjati, tassa dutiyajhānaṃ uppajjati? No. *Yassa vā pana dutiyajhānaṃ uppajjati, tassa pathamajhānaṃ uppajjati?* No. *Yassa pathamajhānaṃ nuppajjati, tassa dutiya-*

jhānaṃ nuppaḷḷatīti? Dutiyajhānaṃ upapajantānaṃ pavatte dutiyajhānasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ pathamajhānaṃ nuppaḷḷatī, no ca tesāṃ dutiyajhānaṃ nuppaḷḷatī. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā pathamajhānaṃ dutiyajhānaṃ upapajantānaṃ pavatte cittassa bhāṅgakkhaṇe pathamajhāna-dutiyajhāna-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅghasattānaṃ tesāṃ pathamajhānaṃ ca nuppaḷḷatī, dutiyajhānaṃ ca nuppaḷḷatī. Yassa pathamajhānaṃ uppajjittha, tassa dutiyajhānaṃ uppajjitthāti? Āmantā. Yassa pathamajhānaṃ nuppaḷḷatī, tassa dutiyajhānaṃ nuppaḷḷatī? Natthi . . . pe . . . Yassa pathamajhānaṃ nuppaḷḷatī, tassa dutiyajhānaṃ nuppaḷḷatī? Uppajjittha.

Tika-duka-padesu ca : Yassa sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā uppajanti, tassa dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā uppajantīti? No . . . pe . . . Yassa sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppaḷḷanti, tassa dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppaḷḷantīti? Dukkāya vedanāya uppādakkhaṇe tesāṃ sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppaḷḷanti, no ca tesāṃ dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppaḷḷanti. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā sukhāya vedanāya upapajantānaṃ pavatte cittassa bhāṅgakkhaṇe upekkhāvedanāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅghasattānaṃ, tesāṃ sukhāya vedanāya sampayuttā ca dhammā nuppaḷḷanti, dukkhāya vedanāya sampayuttā ca dhammā nuppaḷḷanti.

Evam ādinā mayena paṇḍitehi so Yamaka-desanānayo sakkā viññātun ti.

Tatipapucchāya vissajjanā nīlhitā.

4.

Tesu ca yamakesu ekam-ekassa pi atthassa tattha tattha bhīyyo punappuna vacanaṃ dīssati. Tathā vacanaṃ pana atipapucchāṃ hoti . . . pe . . . Kiy tattha kāraṇaṃ? Kiñ ca payojanaṃ ti catutthiyā pucchāya ayaṃ vissajjanā.

Idaṃ tāva tattha kāraṇaṃ. Dve desanāgatiyo : Suttanta-desanāgati ca Abhidhammadeśanāgati ca.

Tattha Suttantadesanāgati nāma taṃ taṃ Suttantaṃ desento Buddho Bhagavā suṇantānaṃ ajjhāsayay oloketi, kiy-disāya dhammadeśanāya ime janā sukhena saccapaṭi-vedhaṃ pāpuṇissanti : khandhadesanāya vā udahu āyatana-desanāya vā dhātudesanāya vā ti; khandhadesanāyaṃ pi kiy uddeśamattena vā niddesena vā ti : evaṃ Suttantadesa-

naṃ desento Buddho Bhagavā suṇantānaṃ ajjhāsayaṃ viditvā ajjhāsayanurūpaṃ desanaṃ deseti. Ayaṃ Suttanta-desanā gati nāma. Khandha-Saṅgyutte bahūni khandhadesanāsuttantāni; Saḷāyatana-Saṅgyutte bahūni saḷāyatana-desanā-suttantāni; Dhātu-Saṅgyutte bahūni dhātu-desanā-suttantāni ettha nidassanāni honti.

Abhidhammadesanā-gati nāma suṇantānaṃ ajjhāsayaṃ na oloketi. Dhammānaṃ gatiyo ca sabbāññutaññāssa gatiṃ ca oloketi. Ime dhammā etthakohi atthanayehi vā byañjananayehi vā vibhajitabbā hontīti: evaṃ Abhidhammadesanaṃ desento Buddho Bhagavā dhammagatīnaṃ ca ñāṇagatiyā ca anurūpaṃ vitthāradesanaṃ deseti. Khandhavibhangakhandhayamakādini ettha nidassanāni honti. Evaṃ ca katvā sabbe pi Buddhā Bhagavanto Abhidhammaṃ desentā devaloke eva desenti. Satta pi Abhidhammapakaraṇāni ekāya tika-duka-mātikāya paṭipāṭiya upanibandhāni honti. Ādito paṭṭhāya yāva pariyoṣanaṃ pāpetvā ekasmiṃ eva iriyāpathē ekissāya parisāya desetuṃ vaṭṭanti. Na ca manussā nāma tayo māse pavattanayogyaṃ kathāmaggaṃ ekena iriyāpathena ādito paṭṭhāya yāva pariyoṣanaṃ pāpetvā sotuṃ sakkonti, deva-Brāhmano¹ eva sakkonti. Manussaloke tayo māsā devaloke ekanāḍīkamattaṃ¹ pi na pahontīti. Ettha ca kusalādisu khandhādisu dhammesu Suttantadesanā-gatiyā desitesu eva veneyyasattā sallakkhetuṃ sakkonti, saccapaṭivedhaṃ pi pāpuṇituṃ sakkonti, Abhidhammadesanā-gatiyā desitesu pana te sallakkhetuṃ pi na sakkonti, kuto saccapaṭivedhaṃ pāpuṇituṃ? Tathā hi devaloke Abhidhammadesanā-pariyoṣāne asītiyā devata-koṭīnaṃ dhammābhisamayo ti vadanti. So pi antarantarā Suttantadesanā-gatiyā desitattāti veditabbaṃ. Ettāvata sabbe pi Suttanta-Nikāya veneyyasattānaṃ sukhena saccapaṭivedhāya honti. Abhidhammapakaraṇāni pana paṭividdhasaccānaṃ bhikkhūnaṃ paṭisambhidāñña-vepullāya hoti, etarahi puthujjanaṃ ca āyatīṃ paṭisambhidāñña-paṭilābhāya hontīti daṭṭhabbaṃ.

¹ Sic.

Tāsu pana dvisu desanā-gatīsu ayay Yamakadesanā Abhidhammadesanā gatiyā visayo hoti. Tasmā ettha bhīyyo punappunay vacanan ti ca punaruttidoso ti ca na labbhā kiñci vuttay ; pacchāpavattesu sangahaganthesu eva etay labbhā vuttun ti.

Catutthapucchāya vissajjanā niññhitā.

5.

Dasasu Yamaka-pakarāṇesu ekekassa Yamakapakarāṇassa visuṃ visuṃ samudāyattho katamo ti pañcamiyā pucchāya ayay vissajjanā.

Samudāyattho ti samūhattho piṇḍattho ti vuttay hoti.

(Mūla).

Tīṇi akusalamūlāni : lobho doso moho. Tīṇi kusalamūlāni : alobho adoso amoho. Tīṇi abyākatamūlāni : alobho adoso amoho.

Dve dhammā : sahetukā dhammā, ahetukā dhammā. Tattha sahetukā nāma dhammā hetusahajātā cittacetasikā ca tay-sahajātarūpaṃ ca. Ahetukā nāma dhammā atthārasāhetukacittacetasikā ca tay-sahajātarūpaṃ ca pavattiyay kammajarūpa-utujarupa-āhārajarūpaṃ ca asaññasattarūpaṃ ca bahiddharūpaṃ ca nibbānaṃ ca, mohamūlacittadvaye moho ca. So hi natthi hetu etassāti atthena ahetuko nama. Tattha ṭhapetvā imay mohay, avasesā sabbe pi ahetukā dhammā imasmiṃ yamake abyākataṇḍe saṅgahitā. Sahetukā ca cittacetasikarūpadhammā ayaṃ ca moho sabhāni ca mūlāni imasmiṃ yamake sarīrabhūtāni hontīti.

(Naya).

Cattāro nayā : mūlanayo ca mūlamūlanayo ca mūlakānayo ca mūlamūlakanayo ca. Tattha mūlakan ti mūlay etassa atthitī mūlakay ; mūlavantay dhammajātay. Mūlamūlakan ti hetupaccayaṭṭhena mūlasankhātay mūlay etassāti mūlamūlakay ; mūlavantam eva dhammajātay.

(Yamaka).

Catūsu nāyēsu dvādasā yamakāni. Mūlanāyē tiṇi yamakāni: mūlayamakāṇi, ekamūlayamakāṇi, aññamaññamūlayamakāṇi. Tathā mūlamūlayamakāṇi, mūlakanāyē tiṇi mūlamūlakanāyē tiṇi.

Tattha ekaṇ samānaṇ mūlay yassāti ekamūlay samānamūlavantaṇ dhammajātaṇ. Añño aññassa mūlay aññamaññamūlay. Sahajātāni dve tiṇi mūlāni. Ekamūlan ti ca ekamūlamūlan ti ca mūlakan ti ca ekamūlakan ti ca mūlamūlakan ti ca ekamūlamūlakan ti ca sabbam etaṇ ekatthaṇ; byañjanam eva nānaṇ.

Lobhamūlacitte lobhamohavasena dve mūlāni labbhanti, dosamūlacitte dosa-mohavasena dve, mohamūlacitte mohavasena ekaṇ mūlay labbhati. Sasampayuttaṇ mohamūlacittadvayaṇ mūlayamake mūlay na hoti, akusalam eva hoti. Ekamūlayamake ekamūlañ ca hoti, akusalañ ca. Aññamaññayamake akusalam eva hoti, na aññamaññamūlay. Taṇ cittasamuṭṭhānarūpaṇ pana ekamūlayamake ekamūlam eva hoti. Tasmīṇ cittadvayē moho pana mūlayamake mūlañ ca akusalañ ca hoti. Ekamūlayamake ekamūlay na hoti. Dutiyassa mūlantarassa abhāvā so moho ahetukaṇ akusalaṇ nāma hotiti. Mūlanāyē ca mūlamūlanāyē ca yaṇ ekamūlay nāma hoti. Taṇ mūlakanāyē ca mūlamūlakanāyē ca mūlakañ ca mūlamūlakañ ca ekamūlakañ ca ekamūlamūlakañ ca hoti.

Sesāni pana akusalacittāni kusalacittāni sahetukābyākatacittāni ca dvimūlikāni ceva honti timūlikāni ca. Tasmā tesu atthavibhāgo suviññeyyo. Abyākatapadayamakesu ahetukaṇ abyākatan ti. Thapetvā ahetukaṇ mohaṇ avasesā sabbe pi ahetukā dhammā vuccanti. Sahetukaṇ abyākatan ti abyākatamūlasamuṭṭhitarūpaṇ pi sahetukapaṭisandhicittasahajātarūpaṇ pi sangayhati. Nāmapadayamakesu ahetukaṇ nāman ti ettha nibbānaṇ pi sangayhati.

Ayaṇ mūlayamakassa samudāyattho.

Tadantaraṇ khandhayamakassa samudāyattho vattabbo.

Imasmīṇ thāne nāma-paññatti vicāraṇā vuccati.

Tattha duvidhaṃ nāmaṃ : sammutināmaṃ paramatthānāmaṃ. Tattha sammutināmaṃ nāma paramatthadhammaṃ aṇantānaṃ lokiyamahājanānaṃ saññāmattena sammatāṃ anantāṃ aparimāṇāṃ nāmaṃ. Taṃ katamaṃ ti? Attā jīvo manusso devo Sakko Brahmā hatthi asso iccādi ca, gaṇo nagaraṃ gehaṃ ratho sakkhaṃ ghaṭo paṭo mañco piṭṭhaṃ iccādi ca, sariraṃ sīsaṃ hattho pādo kesā lomā nakhū dantā taṇo maysaṃ nhāru iccādi ca. Paramatthadhammaṃ aṇantānaṃ Buddhānaṃ paṭivedhaññaṇa paññattaṃ nāmaṃ paramatthanāmaṃ nāma. Taṃ katamaṃ ti? Cittaṃ viññānaṃ phasso vedanā pathavī āpo khandhāyatana dhātusacca paṭicca samuppādādi ca aniccaṃ dukkhaṃ anattā nisatto nijīvo iccādi ca.

Tattha *satto puggalo* iccādikāṃ nāmaṃ saṅghānapaññattiyaṃ eva nāmaṃ, na paramatthakhandhānaṃ. Saṅghānapaññatti ca nāma sabhāvato avijjamānā eva hoti. Iti imasmiṃ nāme attho pi avijjamāno hoti, nāmaṃ pi avijjamānaṃ hoti. Evaṃ sante pi lokiyamahājanā saññāmattena attā nāma atthi, jīvo nāma atthi, satto nāma atthi, puggalo nāma atthi saññānanti samannanti. Tasmā taṃ nāmaṃ kevalaṃ lokasammutiyaṃ siddhattā sammutināmaṃ nāma. Sammutimatte pana aṅghatvā paramatthakhandhe attā ti jīvo ti satto ti puggalo ti gaṇhantā sammutiyaṃ abhidhāvanti parāmasanti.

Avijjamānaṃ sattapuggalādikāṃ lokapaññattimattaṃ vijjamānehi rūpavedanādhi paramatthakhandhehi abhinnaṃ katvā vijjamānaṃ ti gaṇhanti. Evaṃ gaṇhantā vijjamānaṃ rūpaṃ avijjamānaṃ sattassa saraṃ nāma karonti, vatthuaṃ nāma karonti, sariraṃ nāma karonti. Evaṃ karontā rūpaṃ attato samanupassanti nāma, vedanaṃ, saññaṃ, sankhāre, viññānaṃ attato samanupassanti nāma.

Tattha *rūpaṃ attato samanupassanti* vijjamānaṃ rūpaṃ avijjamānaṃ sattassa attānaṃ katvā samanupassanti; paramatthasarabhūtaṃ rūpaṃ paramatthasāra - rāhitaṃ tucchassa suññaṃ sattassa saraṃ katvā samanupassanti; sarīrabhūtaṃ rūpaṃ asarīraṃ sattassa sariraṃ katvā samanupassanti attho. Yaṃ rūpaṃ, so satto; yo satto, taṃ rūpaṃ ti vā, yaṃ rūpaṃ, so ahaṃ; yo ahaṃ, taṃ rūpaṃ ti

vā dajhaṃ passantīti vuttay hoti. Vedanādisu pi es' eva nayo. Sattānaṃ sīse pavattaṃ rūpaṃ sīsasaññhānassa attānaṃ katvā samanupassanti; hatthe pavattaṃ rūpaṃ hatthasaññhānassa attānaṃ katvā samanupassanti; kesesu pavattaṃ rūpaṃ kesasaññhānassa attānaṃ katvā samanupassantīti ādinā pi yojetabbay. Yaṃ yaṃ hi vaṭṭasaññhānaṃ vā maṇḍalasaññhānaṃ vā dighasaññhānaṃ vā rassasaññhānaṃ vā caturassasaññhānaṃ vā antamaso anumattaṃ pi saññhānaṃ nāma paññāyati, taṃ taṃ saññhānaṃ sabhāvato avijjamānaṃ paññattimattaṃ hoti. Taṃ taṃ saññhānaṃ vijjamānaṃ ti gaṇhantā tad-adiṭṭhānabhūtaṃ rūpaṃ tassa tassa saññhānassa attānaṃ katvā gaṇhanti, sāraṃ katvā gaṇhanti, vatthudhammaṃ rūpaṃ avatthudhammassa saññhānassa vatthuy katvā gaṇhanti. Yaṃ rūpaṃ, taṃ vaṭṭay; yaṃ vaṭṭay, taṃ rūpaṃ ti rūpaṃ ca vaṭṭaṃ ca advayaṃ katvā gaṇhantīti. Bahiddhā pi rukkhe pavattaṃ rūpaṃ rukkhasaññhānassa attānaṃ katvā gaṇhanti; sākāya ankure patte pupphe phale pavattaṃ rūpaṃ phalasaññhānassa attānaṃ katvā gaṇhantīti ādinā vat-
tabbay.

Tattha *yaṃ rūpaṃ so satto; yo satto, taṃ rūpaṃ* ti ettha ayaṃ satto digho rasso, sīsaṃ vaṭṭay maṇḍalaṃ, hatthapādā dīghā rassa, kesā dīghā rassa ti ādinā vaṇṇarūpe attagāho. Ayaṃ satto thaddhasarīro mudusarīro ti ādinā pathavīrūpe; ayaṃ satto baddhasarīro kilinnasarīro ti ādinā āporūpe; ayaṃ satto uḥhasarīro sītasarīro ti ādinā tejorūpe; ayaṃ satto calano kampano phandano calati kampati phandati gacchati tiṭṭhati nisīdati sayati samīṇjeti passāretīti ādinā vāyorūpe attagāho. Ayaṃ satto sukhito dukkhito somanassito domanassito upekkhito ti ādinā vedanākkhandhe—ayaṃ satto attano visaye viññū cheko byatto kusalo ti ādinā saññākkhandhe—ayaṃ satto idaṃ nāma kammaṃ karoti idaṃ nāma vācaṃ bhāsati idaṃ nāma atthaṃ cintetīti ādinā cetanā-sankhāte sankhārakkhandhe; ayaṃ satto idaṃ nāma manasīkaroti, idaṃ nāma vitakketi vicāreti vāyamati tussati icchatīti ādinā manasīkārādisu; ayaṃ satto luddho dutṭho muḥho mānī atimānī micchādiṭṭhī issukī maccharitī ādinā lobhādisu; ayaṃ satto saddho pasanno sato ti ādinā sad-

dhadisu sankharakkhandhesu attagāho veditaḅbo. Ayaḅ satto imay nāma rūpaḅ passati, imay nāma saddaḅ suḅatitī ādina viññāḅakkhandhe attagāho veditaḅbo. Tatrāyaḅ upamā. Ekasmiḅ ḅhane pubbe ajjhokāso siyā, paḅccha pana tattha mahanto rukkho ruheyya sākḅhāpattapapphaphalasaḅmpanno. Eko ca puriso tasmiḅ dese bhaveyya vippallaḅḅhacitto. So eva vadeyya: Pubbe māsmiḅ padese ajjhokāse ākāso atthi. So ākāso idāni mahārukkho hotitī. Tattha aḅñño ākāso, aḅñño rukkho. Evaḅ sante pi so puriso vippallaḅḅhacittattā vijjamaḅnaḅ rukkḅhaḅ avijjamānaḅsa ākāsaḅsa attānaḅ katvā so ākāso idāni mahā rukkho hotitī vadati. Evaḅ saḅpadam idaḅ daḅḅḅhabbaḅ.

Ayaḅ saḅcūtināme vicāraḅ.

Paramatthanāme pana, sabbe pi paramatthadhammā nāma sabbaḅ saḅḅhānarahitā honti; akaravikāraḅkiriyaḅmattā eva honti. Anumatte pi saḅḅhāne dissamāne tasmiḅ vatthusmiḅ aneke paramatthadhammā vattanti. Tattha pathavī ti nāmaḅ kakkhalākāre eva vattati, na ābandhanādīsu. Āpo ti nāmaḅ ābandhanākāre eva vattati, na kakkhalākārādīsu. Cittaḅ mano mānaḅsaḅ viññāḅaḅna ti nāmaḅ vijjamaḅnākāre eva vattati, na phusaḅavedayitākārādīsu. Phassa ti nāmaḅ phusaḅnākāre eva vattati, na vijjanaḅvedayitākārādīsu. Tasmā tāni nāmāni viḅuḅ viḅuḅ attano attano vācakaḅsattiyā anurūpesu vijjamānesu dhammesu eva vattanti, na vijjamānesu pi aḅñḅadhammesu. Avijjamānesu pana sattaḅpuggalaḅ-attajivādīsu vattaḅbham eva natthi.

Kasmā pana sabbe te paramatthadhammā sattaḅpuggalassa attajivā na honti? Anattā ca ajivā ca hontitī sārakaḅḅḅthena. Na hi te dhammā sattaḅpuggalassa sārā honti. Khaḅe khaḅe uppajjanato nirujjhanato ca, tathā hi satto nāma ekasmiḅ bhavaḅ khaḅe khaḅe uppajjati nirujjḅhatitī natthi. Paḅisaḅdhikāle sakiḅ uppajjitvā, yāvatāyukaḅ ḅḅatvā, bhavaḅpariyosāne cutikāle sakiḅ eva nirujjḅhati, maraḅnaḅ gaḅcḅhatitī atthi. Paramatthakḅhandhā pana ekasmiḅ pi divase khaḅe khaḅe uppajjḅhanti nirujjḅhanti. Yāvaḅ puggalo amiyyamāno tiḅḅḅhati, na tāva te dhammā

amiyyamānā tiṭṭhanti. Tasmā te dhammā puggalassa sārā na honti; asārattā ca puggalassa attā na honti, anattā eva honti; jīvā na honti, ajīvā eva hontīti. Ekasmiṃ pi divase khaṇe khaṇe uppajjanti, nirujjantīti: ettha kathay khaṇe khaṇe uppajjanti nirujjantīti vuccate? Pathaviḍhātu nāma kakkhalākāro. So ekasmiṃ divase avipariṇāmananto niccalo tiṭṭhatīti natthi; gamanādīsu nānā-iriyāpathesu nānā-avatthāyutto hoti. So gamanasahito aññathā hoti, ṭhānasahito aññathā, nisajjasahito aññathā, seyyā sahito aññathā. Gamanasahito gamanapariyosāne khiyyati; ṭhānaṃ na pāpuṇāti. Yadi pāpuṇeyya, gamanaṃ eva siyā, ṭhānaṃ nāma na siyā. Tathā ṭhānasahito ṭhānapariyosāne khiyyati; nisajjaṃ na pāpuṇāti. Yadi pāpuṇeyya, ṭhānaṃ eva siyā, nisajjā nāma na siyā. Esa nayo sesesu. Gamane pi ca añño pathamapade, añño dutiyapade. Yadi añño na bhaveyya, idaṃ pathamapadaṃ idaṃ dutiyapadaṃ ti na paṇṇāyeyya. Esa nayo tatiyapadādīsu.

Idam pan' ettha sannitṭhānaṃ.

Loke nānakiriyāyo dissanti. Gamaṇaṃ nāma dissati, ṭhānaṃ nāma dissati, nisajjā nāma dissati, seyyā nāma dissati, samīḷjanaṃ nāma dissati, pasāraṇaṃ nāma dissati, abhikkamaṇaṃ nāma dissati, paṭikkamaṇaṃ nāma dissati. Ālokaṇaṃ nāma vilokaṇaṃ nāma ukkhīpanaṃ¹ nāma nikkhīpanaṃ¹ nāma iccādi tū sabbā pi dhātūnaṃ udayabbayena paricchinnā honti. Antamaso akkhīnaṃ ummisananimmisānāni² pi, assāsana-passāsānāni pi dhātūnaṃ udayabbayena paricchinnāni evāti. Evaṃ paramatthakhandhā nāma ekasmiṃ divase pi khaṇe khaṇe uppajjanti, khaṇe khaṇe nirujjanti. Tasmā te dhammā puggalassa sārā na honti, jīvā na honti; asārattā puggalassa attā na honti, anattā eva honti; jīvā na honti, ajīvā eva honti. Na hi ṭhapetvā dve nāma rūpajīvitindriyāni, añño jīvo nāma atthi yena jīvena satto sattāhaṃ jīvati, māsāṃ jīvati, saṃvaccharaṃ jīvati ādinā

¹ Sic.

² Cf. D. ii, 20, § 37, n. 7.

saññānanti voḥaranti. Saññānassa sāro attā ti saññānanti, santatiyā sāro jīvo ti saññānantiti pūrimāni ca dve jīvitindriyāni khaṇikadhammānaṃ eva jīvitāni, na sattassāti.

Ayaṃ paramatthanāme vicāraṇā.

Dve saecāni : sammutisaccaṅ ca paramatthasaccaṅ ca. Satto atthi, puggalo atthi, attā atthi, jīvo atthiti sammutisaccay. Satto natthi, puggalo natthi, attā natthi, jīvo natthi, dhammā eva atthiti paramatthasaccay.

Tattha *sammutisaccay* lokasammutiyaṃ siddhayaṃ, musāvādapatiṭṭhayaṃ : *paramatthasaccay* sabhāvasiddhayaṃ, diṭṭhipatiṭṭhayaṃ. Tathā hi sammutisacce thatvā satto atthiti vadantassa musāvādo na hoti. Kasmā? Sabbalokiya-mahājānaṃ tathā sammatattā kassaci jānassa viśayvādakābhāvato, diṭṭhivādo pana hoti yeva. Kasmā? Sabhāvato avijjānānassa sattassa vijjānānatā vacanato. Paramatthasacce thatvā satto natthiti vadantassa musāvādo pi na hoti, diṭṭhivādo pi na hoti. Yāni yāni loke diṭṭhigatāni dissanti, yāni yāni duccaritāni dissanti, yāni yāni apāyadukkhāni dissanti, sabbāni tāni attadiṭṭhimūlikāni honti, attadiṭṭhito uppajjanti. Yassa attadiṭṭhi pahīnā hoti, samuechinnā tassa pahīnadiṭṭhissa sabbāni diṭṭhigatāni sabbāni duccaritāni sabbāni apāyadukkhāni bhāve bhāve na uppajjanti. Iday Buddhasāsane sa-upādisesaṃ nāma asankhatay pathama-mahānibbānaṃ ti.

Saccavicāraṇā niṭṭhitā.

Imasmiṃ Khandhayamake tayo varā honti : paṇṇattivāro, pavattimahāvāro, pariññāvāro.

Tattha yamakadesanāya paramatthasaccatṭhānattā paramattha-nāma-paṇṇattinay thokay visodhanavāro paṇṇattivāro nāma. So heṭṭhā vuttāsu tisu pariññāsu ñātapariññāya sangahito. Tisu kālesu uppādanirodhehi dhammanay aniccā dukkhatā anattatā dīpanavāro pavatti-mahāvāro nāma. So tirayapariññāya visayo. Parijānanamukhena aparijānanassa sammoha-dhammassa pahāna-dīpanavāro pariññā-vāro nāma. So pahānapariññāya visayo.

Tattha paṇṇattivāro, pañcakkhandhā ti pañcakotṭhāsā;

rūpakkhandho ti atītādibheday¹ sabbay rūpay ekasmiy ruppanasabhāve nānena rāsikatvā paññatto rūpakoṭṭhāso rūpakkhandho nāma. Esa nayo vedanākkhandhādisu.

Kasmā pana sankhatadhamme khandhupaññattiyā desentena Buddhena Bhagavatā pañea paricchedo va kato ti pucchā? Vissajjanā vuccate: tañhā-visayesu thānesu hitakammasaññitassa assādānubhavanakammassa imehi pañcahi dhammakotṭhāsehi saṅsijjhanato tatrayay upamā: Eko mahaddhano pūriso² bahudhanaṅ icchanto ekay mahā-saypotay katvā, tattha dve paññāsamatte kammakāraka-pūrise thapetvā gamikamahājane samuddamaggena icchitay thānaṅ pāpento dhanay saṅharati. Kammakārakapūrisesu ca eko saypotasmiy sabbakammesu kusalo hoti. So eva tattha sabbakammāni vicāreti. Eko samudde gantabbamagge ca gantabbadisayay ca kusalo hoti. So pamukhaṭṭhane thātvā gantabbamaggaṅ ca gantabbadisāṅ ca olokeno saypotay niyojeti. Sesajanā sabbakammakusalena pūrisena vicāritesu saypotagamana-saypotatṭhāna-saypotā-bbisankharaṇesu sabbakammāni karonti. Saypotasāmi pana saypotāṅ ca kārakajane ca rakkhanto anuggaṅhanto saypotakammena laddhadhanāni pariggaṅhanto paribhuñjanto tiṭṭhati.

Tattha samuddo viya saṅsāramaggo; saypotasāmi viya tañhā-sahito satto; saypoto viya rūpakkhandho; saypotakammena laddhadhanarāsi viya vedanākkhandho; sabbakammikapūriso viya saññākkhandho; sabbakammikapūrisavicāraṇāya thātvā sabbakammakārakajanā viya paññāsamattā sankhārakkhandhadhammā; pamukhe thātvā gantabbamaggadisāniyojako³ viya viññānakkhandho daṭṭhabbo.

Tattha vedanākkhandho nāma anubhavana-paribhuñjanadhammakotṭhāso; saññākkhandho nāma manussānaṅ manussavisayesu, devānaṅ devavisayesu, brahmūnaṅ brahmavisayesu, tiracchānagatānaṅ tiracchānagatavisayesu pāpakalyāṇakammesu kusalatā, chekatā, viññutā

¹ MS. has atītādibheday. Cf. *Sany.* iii. 47; *Vibhanga* 1.

² Sic throughout.

³ MS. °maggadisā°.

vuccati; sankhārakkhandho nāma yathākusalay yathā-
 chekay kāyanga-vācanga-cittangābhisankhārā vuccanti;
 viññānakkhandho nāma catūsu iriyāpathesu: idha iday
 atthi, ettha iday atthiti ācikkhantāni viya gatagataṭṭhāne
 pubbangamaṇṇīyācārakiccāni rūpadassanādini vuccanti.
 Evay tayhāvisayesu thānesu hitakammasaññitassa¹ assā-
 dānubhavanakammassa imehi pañcahi dhammakotṭhāsehi
 sayisijjhanato khandhānay pañca paricchedo va kato ti.
Rūpay rūpakkhando; rūpakkhando rūpan ti ettha: yay
 yay loke rūpan ti vuccati, tay sabbay Abhidhamme rūpak-
 khandho nāma nu kho? Yo vā pana Abhidhamme rūpak-
 khandho so loke rūpay nāma nu kho ti attho. Imassa
 pañhassa niddese *piyarūpay satarūpan* ti. Cakkhu loke
 piyarūpay satarūpay; sotay loke, ghānay loke, jivhā
 loke, kāyo loke, mano loke piyarūpay satarūpan ti ādinā
 Mahāsatiṇṇāna-sutte āgatay² tebhummikamme jātay
 piyarūpay satarūpay nāma etay mama, eso 'ham asmi, eso
 me attā ti piyavitabbattā assādītabbattā ca tay rūpam eva
 hoti rūpakkhando hotīti attho.

Parato Suddhakhandhavarō, Suddhakhandhacakkavūro
 ti dve vārā suddha-abhidhammavārā nāma. Tattha uddese
rūpay khandho, khandho rūpan ti uddiṭṭhay, tassa
 niddese pana *khandhā rūpakkhando* ti paduddhāro kato.
 Kasmā? Abhidhamme suddharūpasaddo pi rūpakkan-
 dhavimuttay aññay na vadati. Tasmā evay paduddhāro
 kato ti.

Pavatti-mahāvāre: Pañcasu khandhesu rūpakkhando
 arūpabhūmmiyay na labbhati; sesāsu tiysabhūmmisū
 labbhati. Cattāro nāmakkhandhā asaññāsattabhūmmiyay
 na labbhati; sesāsu labbhati. Tasmā *rūpakkhando*
uppijati, uppijittā, uppijissati, nirujjati, nirujjittha,
nirujjissatīti sabbam iday arūpabhūmmiyay na labbhati;
 asaññāsattabhūmmiyañ ca sesāsu ca bhūmmisū niccakālay
 labbhati. *Vedanakkhandho uppijati . . . pe . . . niruj-*
jissatīti sabbam iday asaññāsattabhūmmiyay na labbhati;
 arūpabhūmmiyay ca sesāsu ca bhūmmisū niccakālay

¹ MS. sic.² *Dīgha-N.* ii, 308.

labbhati. Cattāro nāmakkhandhā ekasadisā ti vedanākkhandhe vutte sesesu tisu vattabbay natthi. Ayaṃ suद्धabhumivāsena khandhānaṃ pavattivibhago.

Puggalasantāne pana sabbesaṃ pi puggalānaṃ rūpakkhando uppajjittha nirujjhitta, vedanākkhandho uppajjittha nirujjhittāti idaṃ atitavacanāṃ labbhati. Na hi anamatagge saysāre koci puggalo nāma atthi. Yassa rūpakkhando vā vedanākkhandho vā na uppannapubbo ti. Tasmā arūpasattānaṃ pi rūpakkhando uppajjittha nirujjhitta; asaṅṅasattānaṃ pi vedanākkhandho uppajjittha nirujjhittāti; arūpe ariya-puggalānaṃ rūpakkhando uppajjissati nirujjhissatīti natthi; arūpe tattha tattha pacchimabhavikānaṃ pana vedanākkhandho pi uppajjissatīti natthi. Ye ca puggalā anantare bhava arūpaṃ gantvā tatth' eva parinibbāyissanti, tesāṃ pi pañcavokāra cavantānaṃ rūpakkhando nuppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ pana rūpakkhando pi vedanākkhandho pi nuppajjissati yeva. Sabbesaṃ pi parinibbāyantānaṃ rūpakkhando pi nuppajjissati na nirujjhissati, vedanākkhandho pi nuppajjissati na nirujjhissati. Arūpasattānaṃ paṭisandhicittassa uppādakkhaṇe vedanākkhandho uppajjati, na nirujjhati, tesāṃ yeva cuti-cittassa bhangakkhaṇe vedanākkhandho nirujjhati na uppajjati. Asaṅṅasattānaṃ paṭisandhi-rūpassa uppādakkhaṇe rūpakkhando uppajjati, na nirujjhati, tesāṃ yeva cutirūpassa bhangakkhaṇe rūpakkhando nirujjhati na uppajjati. Pañcavokārasattānaṃ paṭisandhicittassa uppādakkhaṇe rūpakkhando pi vedanākkhandho pi uppajjati na nirujjhati, tesāṃ yeva cuticittassa bhangakkhaṇe rūpakkhando pi vedanākkhandho pi nirujjhati na uppajjati itīti ayaṃ suद्धapuggalavasena khandhānaṃ pavattivibhāgo.

Bhummipuggalasambandhe pana kassaci sattassa pi arūpe rūpakkhando uppajjitthātīti pi natthi; asaṅṅasatte vedanākkhandho uppajjitthātīti natthi; suद्धāvāsabhumisu rūpakkhando pi vedanākkhandho pi uppajjitthātīti vā uppajjissatīti vā natthi. Kasmā? Ekassa pi sattassa suद्धāvāsesu ekabhummiyaṃ dvikkhattuṃ uppatti nāma natthīti; sesapañcavokārasattānaṃ pana tasmīṃ tasmīṃ

bhava anamatagge saṃsāre rūpakkhando pi vedanākkhandho pi na uppajjithāti natthi ayay bhummipuggalasambandhavasena khandhānāy pavatti-vibhāgo. Evay imesu tividhesu vibhāgesu sutthu ñātesu pavatti-mahāvāre asaṅghasattāy upapajjantānāy pañcavokāray upapajjantānan ti ādināy atthuddhārapadānāy atthasarūpāni suviññeyyāni hontīti.

Sannitthānasāṃsayā vuccante :—

Yassāti vā yatthāti vā yassa-yatthāti vā yo ti vā yato ti vā evay ya-kārayuttāy pūrimapadāy sannitthānapadāy nāma. Tassāti vā tatthāti vā tassa tatthāti vā so ti vā tato ti vā evay ta-kārayuttāy paccimapadāy saṃsayapadāy nāma. Tad-ubhayāy padāy ekay yamakay nāma sannitthānapadassa attho, sannitthānattho nāma. Saṃsayapadassa attho saṃsayattho nāma. Pakatiyā ñāto attho sannitthānattho nāma. Pakatiyā aññāto idāni ñātuy icchito attho saṃsayattho nāma.

Pañca vissajjanā vuccante :

1. Natthi vissajjanā. 2. No vissajjanā. 3. Na paṭikkhepa - vissajjanā. 4. Āmantā - vissajjanā 5. Vibhajjavissajjanā.

1. Yattha sannitthānattho pi natthi, saṃsayattho pi natthi, tattha *natthi-vissajjanā* hoti. Tay yathā : *yassa rūpakkhando nuppajjitha, tassa vedanākkhandho nuppajjithāti ? Natthi. Yassa vā pana vedanākkhandho . . . pe . . . nuppajjithāti ? Natthi.*

Yattha vā pana sannitthānattho natthi, saṃsayattho pana atthi, evay sante pi sannitthānatthassa abhāvā saṃsayattho pi natthi sankhyay gacchati. Tattha pi *natthi-vissajjanā* hoti. Tay yathā :—*yassa vā pana vedanākkhandho nuppajjitha, tassa rūpakkhando nuppajjati ? Natthi.*

2. Yattha añño sannitthānattho, añño saṃsayattho, tattha saṃsayatthay paṭisedhetuy *no-vissajjanā* hoti. Tay yathā : *yassa rūpakkhando uppajjati, tassa vedanākkhandho nirujjati ? No. Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjati . . . pe . . . uppajjati ? No.*

3. Yattha sannitthānattho atthi, saṃsayattho natthi,

tattva saṅsaya-padamhi na-kāraṃ paṭikkhipitvā na-paṭikkheparissajjanā hoti. Tāv yathā: *yassa rūpakkhandho nuppajjati, tassa vedanākkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.*

4. Yattha ubhayapadattho sabbasadiso hoti, tattha āmantā-vissajjanā hoti. Tāv yathā: *yassa rūpakkhandho uppajjittha tassa vedanākkhandho uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana vedanākkhandho uppajjittho . . . pe . . . uppajjitthāti? Āmantā.*

5. Yattha pana ubhayapadattho ekadesena sadiso hoti, ekadesena asadiso, vibhajitvā vissajjetabbo, tattha vibhajarissajjanā hoti. Tāv yathā: *yassa rūpakkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho uppajjati? Asaññasattvay upapajjantānaṃ tesāṃ rūpakkhandho uppajjati no ca tesāṃ vedanākkhandho uppajjati; pañcarokāraṃ upapajjantānaṃ tesāṃ rūpakkhandho ca uppajjati, vedanākkhandho ca uppajjati.* Anusayayamake pana Cittayamake ca aññathū pi vissajjanāyo dissanti. Pariññāvāre yo rūpakkhandvay pariññatīti yo rūpakkhandhe pariññā-kiccassa matthakavā pāpuṇatīti attho. Tāv pāpuṇānaṃ ca nāma rūpakkhandhe sammohassa anavasesapahānam eva; taṃ ca pahānaṃ aggamaggakkhaye sijjhati. Tasmā puccuppannavāre aggamaggasamangī gayhati. Atītavāre arabhā gayhati so hi pariññatīti yeva, na pariññatīti. Anāgatavāre imasmīṃ bhavē yeva aggamaggavā avasesavā labhissamāno puggalo gayhati.

Āyatanayamake pi tayo vārā honti: paññattivāro, pavatti-mahāvāro, pariññāvāro. Tattha paññattivāro khandhayamake vuttanayattū suviññeyyo. Pavattimahāvāre pana dvādasasu āyatanesu arūpabhūmiyāṃ dve manāyatana-dhammāyatanāni eva labbhanti; sesāni dasāyatana-nāni na labbhanti. Asaññasattabhūmiyāṃ dve rūpāyatana-dhammāyatanāni eva labbhanti. Sesāni dasāyatana-nāni na labbhanti. Sesāsu rūpāvacarabhūmisu cak-khāyatanaṃ sotāyatanaṃ manāy° rūpāy° saddāy° dhammāyatanaṃ ti cha āyatanāni labbhanti; ghāṇāyatanaṃ jivhāy° kāyāy° gandhāy° rasāy° phoṭṭhabhāyatanaṃ ti cha āyatanāni na labbhanti. nāsāsaṅghāna-jivhāsaṅghāna-kāyasaṅ-

paṭisandhikāle tay tay āyatanavekallatā nāma atthi. Tattha kesañci opapātikapuggalānaṃ cakkhu-sotavekallatā atthi, ghāna-jivhā-kāyavekallatā nāma atthi. Kesaṃ ca gabbhaseyyakānaṃ saṃsedajānaṃ ca cakkhu-sota-ghāna-vekallatā atthi, jivhā-kāyavekallatā pana natthi. Gabbhaseyyakānaṃ pana cattāri cakkhu-sota-ghāna-jivhāyatanāni paṭisandhikkhaṇe nuppajjanti; pavattikāle ekādasamasattāhe eva uppajjanti. Tasmā eva rūpaṃ vibhāgaṃ sallakkhetvā pāṭhiyaṃ atthuddhārapadānaṃ atthasarūpādi veditabbāni. Kathaṃ veditabbāni? Acakkhukānaṃ ti pade. Arūpapuggalā pi asaṅghasattā pi kāmabhummiyaṃ vikalacakkhukā pi paṭisandhikkhaṇe anuppannacakkhukā pi veditabbā. Esa nayo asotakānaṃ aghānakānaṃ ti padesu. Ajivhakānaṃ akāyākānaṃ ti padesu pana rūpārūpuggalā eva veditabbā. Tattha rūpabrāhmānaṃ ghāna-jivhā-kāyāyatanāni eva natthi. Nāsasaṅghānaṃ jivhāsaṅghāna-kāyasaṅghānāni pana suparipuṇṇāni atthitī. Ayaṃ suddhapuggalavasena āyatanānaṃ pavattivibhāgo.

Bhummi-puggalasambandhe pana yathā uppajjittha uppajjissatīti atītānāgatavacanāni suddhāvāsabhummīyaṃ suddhāvāsapuggalānaṃ labbhanti, na tathā imasmiṃ vāre labbhanti. Kasmā? Suddhāvāsapuggalānaṃ ekissaṃ bhummīyaṃ dvikkhattaṃ uppattiyā eva abhāvato ti.

Āyatanayamakāyaṃ niṭṭhitāyaṃ.

Dhātuyamake, attano sabbhāvaṃ dhārentīti dhātuyo. Kassaci sattassa vāse avattitvā attano attano sabbhāvam eva dhārentī. Na hi etā sattānaṃ citta-chandavasā yattavuttikā hontī; attano attano paccayā-yattavuttikā eva hontī. Paccaye satī¹ anicchantānaṃ pi uppajjanti yeva; paccaye asatī icchantānaṃ pi na uppajjanti yeva. Tathā ajjhantāne kesakoṭṭhāse aṭṭhadhātuyo atthi: pathavī āpo tejo vāyo vaṇṇo gandho raso oja ti etā paccēkaṃ attano sabbhāvaṃ eva dhārentī. Na aññā dhātu aññissā dhātuyā sabbhāvaṃ dhāreti. Aññamaññāvavattitā ete dhammā ti attano sabbhāvaṃ dhārentīti dhātuyo. Tathā lomakoṭṭhādīsu. Bahiddhā-santāne pathavī-pabbata-rukkhādīsu pathavī-

kotthāsesu samudda-nadi-jālassara-pokkharani-talākādisu āpokotthāsesu, katthuggi-salākaggi-tinaggi-ādīsū tejo-kotthāsesu, pūrattima-vātādisu vāyokotthāsesu ca etā añña añña dhātuyo paccakāy attano sabhāvāy eva dhārenti. Na añña dhātu aññissā dhātuyā sabhāvāy dhārenti. Aññamaññāvavattitā ete dhammā ti attano sabhāvāy dhārentitī dhātuyo.

Api cāyāy dhātu-saddo nisatta-nijīvatthe pi niruḥho ti nisatta-nijjivatthena dhātuyo. Tattha sattattḥo nāma ihāyāpāro nirūhakatā nibyāpārā nāma. Tattha idaṃ nāma karissamitī ādinā kattabbakiccassa pubbārambho pubbapayogo ihā nāma. Karaṇakkhaṇe ārambhamaṇapayogo byāpāro nāma ime dve sattānāy dissamaṇapayogā dhātūnāy natthi. Kasmā? Ekavijjup-pādamatte pi tāsāy ānekasatasahassavāre uppajjanato bhijjanato ca. Paramparāpavattasantati-paññattivāsena pana sattānāy te sattapayogā nāma dissantitī. Jivattḥo nāma vipphandanāy, vinā parapayogena sarasato iñjanāy phandanāy kampanāy calanāy vikāraṇāy. Nijjivattho nāma avipphandanāy. Yadi evāy asaññasattānāy nirodhasamaṇānāñ ca nijjivatāpatti siyā ti codanā. Loke sajjiva-nijjiva-sallakkhaṇe pakāṇanimittavāsena vipphandanāy vuttāy. Usmā-dhātuyā saha indriyadhammānāy vijjamaṇata eva ekantena na sajjivattho nāma, tesāy avijjamaṇatā nijjivattho nāma. Idaṃ ca ayāy satto sattāhāy jivati, māsaṃ jivati, sayvaccharāy jivatitī ādinā loke sammattassa tāy jivāy tāy sarīran ti ādinā tittḥiyehi parikappitassa paramāyusankhātassa jivassa vāsena vuttāy. Paramatthato pana so jivo eva natthi. Sabbe pi dhammā tena jivena nijjivā eva hontī. Kasmā? Aniccadhammattā. Evāy sante dvinnāy jīvitindriyānāy niratthakatā-patti siyā ti? Na siyā. Tesāy vijjamaṇattā eva loke sajjiva-nijjiva-paññāpanāya dhammānāy pavattī visesassa siddhattatī. Tathā hi yo yo dhammesu visūy eko dhammo nama atthi, tassa tassa dhammassa vāsena loke visūy visūy paññatti-visesā dissanti. Ime pana sattā mohavāsena tāy tāy dhammāy ajānantā dīṭṭhivasena bahiddhā paññattīsū eva pakkhalantā nānakammavāsena vinipātasote

patantā cīrakālay vuyhantīti. Tattha yathā Āyatana-yamake saddāyatanay pannattivāre gahitay, pavattimahāvāre pana paṭisandhi-cuti-khaṇesu aparattattā tay na gahitay, tathā Dhātuyamake pi pañca viññāṇadhātuyo manodhātu ca: imā cha dhātuyo paññattivāre eva gahitā, na pavattimahāvāre. Kasmā? Tāsay pi paṭisandhi-cuti-khaṇesu appavattanato imāni hi Khandh'-Āyatana-Dhātuyamakāni paṭisandhi-cutivasena vuttāni na pavatti kālavasenāti.

Dhātuyamakay niṭṭhitay.

Saccayamake paññattivāre niddese, *dukkhasaccay dukkhan ti? Kāyikay dukkhay cetasikay dukkhay ṭhapetvā, avasesay dukkhasaccay, na dukkhan ti ettha kāyikay dukkhan ti kāyikā dukkhavedanā, cetasikay dukkhan ti cetasikā domanassavedanā. Tad-ubhayay ṭhapetvā avasesay taṇhāvajjitay tebhummikadhammajātay dukkhasaccam eva hoti. Dukkhay na hotīti attho. Dukkhe abhonte kathay dukkhasaccay hotīti pucchā. Vissajjanā vuccate: attha-nānattato kāyikay dukkhay cetasikay dukkhan ti. Ettha hi dukkhasaddo asātalakkhaṇe anubhavanadukkhe vattati; dukkhasaccan ti ca aniccay dukkhay anattā ti ca ettha pana asanti-akhema-asīva-lakkhaṇe sappatibhayatā dukkhe vattati. Tathā hi sukhā vedanā loke anubhavanatṭhāne dukkhā nāma na hoti, sātalakkhaṇā sukhā eva hoti. Asantilakkhanena dukkhena pana sū sukhā vedanā dukkhā eva hoti. Yathā hi eko gilānapuggalo atthi, so lukhāni bhojanāni bhuñjanto yāpeti; siniddhāni bhojanāni bhuñjantassa pana maraṇay vā bhavissati, maraṇamattay vā dukkhay. Eko puriso puññatthiko puññatthāya tassa gilānassa atisiniddhāni maṃsodanāni deti. So tāni disvā ativiya bhuñjitay icchanto pi rogadukkhay disvā:—alaṇ, samma! abay evarūpānay bhojanānay bhāyāmi; evarūpāni me bhojanāni bhuñjantassa maraṇay vā bhavissati, maranamattay vā dukkhan ti paṭikkhipati. Tattha sace so tāni bhojanāni bhuñjeyya, bhuñjanakkhaṇe ativiya rasa-paṭisayvedī bhavēyya, bhuñjitvā pan' assa maraṇay va bhavēyya, maranamattay vā dukkhay. Ettha tāni bhojanāni anubhavanatṭhāne pīyarūpāni sātārūpāni bhutvā*

tassa puggalassa sukhavedaniyaṇi honti; sappaṭibhayatt-hena pana tāni tassa ekantena dukkhāṇi eva honti. Tato yeva ahay evarūpāṇay bhojanāṇay bhāyāmīti paṭikkhipati. Evam eva sukha vedanā anubhavanatthāne vedanāttika-visayo eva sukha nāma hoti. Catusaccaṭṭhānavipassanāttthānesu pana sappaṭibhayattthāne sabbesay dasattāṇay ekantena dukkhā eva hoti. Tay hi ye ye sattā: etay mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti upādiyanti, te te sattū sabbehi kilosabhayehi, sabbehi duccharitabhayehi, sabbehi apāyabhayehi aparimuttā eva honti. Yathā tay sagāhakaṇ samarakay sadanlakay sarajjukay sabalīsay maysakhaṇḍay gilivā ṭhita maccha sabbehi macchabandhakāṇay vadha-bandhanādhi bhayehi na parimuccanti. Vuttay h' etay Bhagavatā Khandhasayyuttake:—Yo bhikkhave rūpaṇ abhinandati dukkhay so abhinandati; dukkhay abhinandanto aparimutto dukkhasmā ti vadāmi. Yo bhikkhave vedanay . . . saññay . . . sankhāre . . . viññāṇay . . . abhinandati dukkhay so abhinandati; dukkhay abhinandanto aparimutto dukkhasmā ti vadāmi.¹ Tena vuttay kayikay dukkhay, cetasikay dukkhay ṭhapetvā, avasesay dukkhasaccay na dukkhan ti.

Ye ye satta tay sukhaṇ vedanay: etay mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti upādiyanti, tesay tesay sattāṇay tay upādāṇay taṇhāya sati hoti; taṇhāya asati na hoti. Tasmā taṇhā eva ekantena sabbesay vadḍhadukkhāṇay samuppatti-kāraṇattā samudayasaccay nāma. Na Saccavibhange² niddiṭṭhā kāmāvacarakusalādheda kusalā-kusaladhammā, te hi saccasāmaññe samudayasaccay nāma, ariyasacco pana samudayasaccay na honti, dukkhasaccam eva honti. Avijjā pi hi ariyasaccaṭṭhāṇay patvā dukkhasacce sangahitā ti. Tena vuttay: *Samudayasaccay ṭhapetvā avaseso samudayo, na samudayasaccan ti.* Avaseso samudayo ti Saccavibhange niddiṭṭho, kusalamūlādibhedo dukkhasaccassa paccayo. Yasmā ca ariyāsaccaṭṭhāṇay patvā taṇhā eva samudayasaccay nāma hoti,

¹ *Sayutta*, iii, 31.

² *Vibhanga*, p. 106 f.

tasmā nirodho pi taṇhā-nirodho eva nirodhasaccay nāma, na avasesakilesadhammakusalākusaladhammānaṃ nirodho. Tena vuttaṃ :—*nirodhasaccay thapetvā avaseso nirodho na nirodhasaccan ti. Avaseso nirodho ti avasesānaṃ kilesadhammānaṃ lokiya-kusalākusaladhammānaṃ ca nirodho. Api ca taṇhā-nirodho pi duvidho : uppannanirodho anuppādanirodho ti. Tattha paccayaṃ labhitvā uppannāya taṇhāya bhaṅgapattivaseṇa nirodho uppannanirodho nāma. Tad-anga-pahānādi-vaseṇa paccayaṃ pajahantassa taṇhāya puna uppādābhāvo anuppādanirodho nāma. So : tad-anganirodho vikkhambhananirodho samucchedanirodho paṭipassaddhinirodho nissaraṇanirodho ti pañca vidho. Tattha tad-anganirodho kāmakusalesu labbhati, vikkhambhananirodho mahaggatakusalesu, samucchedanirodho ariyamaggesu, paṭipassaddhinirodho ariyaphalesu, nissaraṇanirodho nibbāne labbhati. Samucchedo hi paṭipassaddhi ca taṇhāpariyante pavatto upakkamo hoti. Taṇhāya nissaraṇaṃ nāma na hoti. Taṇhāpariyantato suṭṭhu vimuccitvā bahiddhā dissamānaṃ nibbānakiccaṃ eva nissaraṇaṃ ti vuccati. Tasmā viṣuṇṇaṃ nissaraṇanirodho nāma vuccati. Ayam eva idha adhippeto.*

Yasmā ca taṇhāya anuppādanirodhattāya pavatto ariyamaggo eva idha maggasaccay nāma, na lokiyamaggo. Tena vuttaṃ : *maggasaccay thapetvā avaseso maggo na maggasaccan ti.*

Ettha codanā siyā :—Avijjā pi hi ariyasaccaṭṭhānaṃ patvā dukkhasacce sangahitā ti : kasmā? vuttaṃ, nanu sā paṭiccasamuppāde ādipabhavabhūtā hoti, taṇhāya ca paccayabhūtā ; tasmā avijjāya sati taṃ upādānaṃ hoti, avijjāya asati taṃ upādānaṃ na hotiti pi siddhattā avijjā pi samudayasaccay nāma siyā ti?

Paribhāro vuccati : Paṭiccasamuppādapariyāyaṃ patvā avijjā padhānaṃ hoti, ariyasaccapariyāyaṃ patvā taṇhā padhānaṃ. Yathā hi eko puriso ekay bhūmipadesaṃ sodhetvā nānārukkhasampannaṃ uyānaṃ karoti, tattha ādito patthāya uyānapavattiyā paccayaparaṃparā katamā ti vutte, bhūmipathamaṃ vattabbā hoti. Ko uyānaṃ karoti? ko uyānasāmīti vutte, pūriso vattabbo hoti :—ayaṃ

uyānakārako, ayaṃ uyānasāmiti. So hi bhummisodhan-
 ādikāṃ sabbaṃ uyāne kattabbakiccāṃ karoti. Tato pavattaṃ
 bhogaṃ so eva bhūñjati. Tattha uyānaṃ viya sattasantānaṃ.
 Bhūmi viya avijjā. Sāmiko viya taṇhā. Tattha ādito
 patthāya sattasantānapavattiyā paccayaparāṃparāya desi-
 yamānāya avijjā pathamaṃ vattaṃ. Sā hi ādi pabhava-
 bhūtā ti. Ko dhammo sattasantānaṃ karotīti vutte, taṇhā
 eva vattaṃ. Tattha uyānapavattiyā paccayaparāṃ-
 parakathā viya paṭiccasamuppādadesanā. Uyānakāraka-
 kathā viya catusaccadesanā ti. Saccasāmaññaṃ ariya-
 saccānaṃ ti ko viśeso? Saccasāmaññe yo yo dhammo
 udayabbaya-paṭipīlanādi vasena dukkhādi paripariyānaṃ¹
 labbhati, so so dhammo dukkhasaccādisu sangahito.
 Ariyasaccāṃ pana nippariyāyasaccāṃ acalasaccāṃ suddha-
 abhidhammabhūtaṃ ti.

Sattasantānapavattiyā paccayaparanparākathāya avijjā
 pathamaṃ vattaṃ ti ettha kasmā pathamaṃ vattaṃ?
 Nānu avijjāya pi paccayo atthīti? Atthi. Evaṃ sati
 avijjāya paccayo pathamaṃ vattaṃ ti? Na vattaṃ.
 Kasmā ti ee, sacce hi avijjāya pi paccayo atthi katvā
 taṃ paccayaṃ pathamaṃ vadeyya. Tassa paccayassā pi
 paccayo atthi yeva. Tasmiṃ tassa paccayassā pi paccayo
 pathamaṃ vattaṃ ti āgacchati yeva. Evaṃ ca sati tassa
 paccayassāpi paccayo tassa paccayassā pi paccayo ti anama-
 tagge atītamaddhāne pariyaṃtam eva na gaccheyyāti.

Atha kasmā avijjā ādimhi vuttāti? Saṃsārapavat-
 tiyā mūlapabhavapadhānaṃ jeṭṭhakakiccātāya ādimhi
 vuttā. Sā hi aññāpakiccā hoti. Aññāpaṇā ca vaḍḍhaduk-
 khapavattiyā mūlapabhavo hoti, mūlapadhānaṃ hoti, mūla-
 jeṭṭhakaṃ tato pubbaṭṭhānārahassa kiccantarass' eva
 abhāvato ti. Api ca paṭiccasamuppādaṃ nāma eka-
 bhavavisayaṃ hoti. Ekāṃ bhavaṃ paripuṇṇaṃ katvā desento
 Bhagavā paṭiccasamuppādaṃ deseti. Ekāṃ bhavaṃ pari-
 puṇṇaṃ katvā desentena ca āgamanangehi gamanangehi
 ca saddhiṃ vattaṃ hoti. Tattha āgamanangāni nāma
 pūrimabhava siddhā : avijjā sankhārā. Gamanangāni

¹ MS. sic.

nāma idhabhavapaccayā anantare bhve jātijarāmarañāni. Ekañ ca bhavaṃ paripuṇṇaṃ katvā desite, anamatagge saṃsāre bhavābhavaṃ pi viññāyanti. Ettha pi evaṃ eva; tattha pi evaṃ evāti. Evaṃ dvinnāṃ dhammānaṃ dvisu desanāsu visuy visuy padhānakāraṇaṃ vedittabbaṃ ti.

Pavattimahāvāre nirodhasaccaṃ na labbhati. Kasmā? Nirodhasaccasankhātassa nibbānassa uppādanirodhābhāvato. Na hi pathamamaggena niruddhānaṃ diṭṭhivici-kiccānaṃ ca sabbesaṃ apāyagāmikammānaṃ ca apāyabhavānaṃ ca bhavantaresu pi tassa puggalassa santāne puna uppādo nāma natthi, tassa tassa nirodhassa puna nirodho nāma natthi. Uppādābhāvo pan' assa ajāti-dhammattā hotīti evañ ca katvā so nirodho saṃsāre apāyadukkhabhīrukānaṃ¹ ariyajanānaṃ tānaṃ hoti, leṇaṃ hoti, saraṇaṃ hoti, parāyanaṃ hoti, gati hoti, patiṭṭhā hotīti.

Samudayasaccaṃ ca maggasaccaṃ ca paṭisandhikkhaṇe cutikkhaṇesu na labbhanti, pavattikāle eva labbhanti. Tasmā imasmiṃ Saccayamake pavattimahāvāre pavattikāle pi uppādanirodhā gahitā honti: *pavatte taṇhārippayuttacittassa uppādakkhaṇe*; *pavatte maḡgavippayuttacittassa uppādakkhaṇe* ti ādinā.

Atītavāre *anabhisametāvīnaṃ* ti puthujanānaṃ, *abhisametārīnaṃ* ti ariyajanānaṃ; te pi ariyamaggakkhaṇe abhisametā eva honti, na abhisametāvino. Ariyaphalakkhaṇe eva te abhisametāvino. *Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne* ti paṭisandhicittaṃ atikkamitvā (hitānaṃ). Dutīye bhavan-gacittasantāne vattamāne. Bhavanikantika-pathamajavanacittaṃ pi dutiyacitte sangahitaṃ.

Pariññāvāre nirodhasaccaṃ ca maggasaccaṃ ca na labbhanti. Kasmā? Lokuttarasaccesu pariññākiccassa abhāvato. Na hi *parijānātīti?* vattabbā. Nātatiraṇapariññāyo tesu saccesu atthi. Tasmā yo nirodhasaccaṃ parijānāti, yo maggasaccaṃ parijānātīti na sakkā vattuy. Pabhānapariññā pi natth' eva. Tasmā yo nirodhasaccaṃ pajabati, yo maggasaccaṃ pajahatīti na sakkā vattun ti.

Tattha tesu saccesu pabhāna-pariññā natthīti yuttaṃ,

¹ MS. *sic.* ? abhiruhantānaṃ.

ñātatirapaṇapariññāyo pana tesu sakkā laddhuṃ, tāni hi abhiññeyyadhammattā, sabhāvato vā pahhedato vā ñātabbāni eva honti, maggasaccaṃ ca uppādanirodhadhammattā aniccaṃ dukkhay anattā ti tiritabbam eva hotīti codanā.

Parihāro vuccati : pariññā nāma matthakaputtay āṇa-kiceṃ hoti, pariniṭṭhitañāṇakiceṃ. Tesu ca dvisu saccesu sabhāvato vā pahhedato vā ñātamattena ñāṇakiceṃ na pariniṭṭhāti ; Nirodhasacce attano ajjhattasantāne paṭi-labbhivā rāgo ne niruddho ti ādinā saccetikate eva, tasmīy ñāṇakiceṃ pariniṭṭhāti. Maggasacce ca attano ajjhattasantāne upasampādanavasena bhāvite eva, tasmīy ñāṇakiceṃ pariniṭṭhāti. Tasmā tesu saccesu ñātapariññā natthīti vuttay. Yesu ca dhammesu taṇhāgāho uppajjati nivisati, tesveva tassa taṇhāgāhassa pahānatthay tiraṇapariññā icchitabbā. Lokuttaradhammesu pana taṇhāgāho yeva natthi. Tasmā tesu tiraṇapariññā pi natthīti vuttay. Yathā ca tesu, tathā samudayasacce pi ñātatirapaṇapariññāyo natthi, pahānapariññā eva atthi. Na hi ñātamattena tiritamattena tasmīy ñāṇakiceṃ pariniṭṭhāti, pahine eva pariniṭṭhātīti. Dukkhasaccadhammesu ca pahānakiceṃ natthi, ñātatirapaṇapariññāyo eva atthi. Na hi samudaya-sacceṃ apajjhivā tesu dhammesu pahinesu pi tesay pahānakiceṃ pariniṭṭhāti ; tesu apahinesu pi samudaya-sacce pahine tesay pahānakiceṃ pariniṭṭhāti yeva. Tesay pahānakiceṃ ante ca anantarabhāvato paṭṭhaya anāgate kāle anantesu bhavesu uppajjissamānāy tesay dukkhasaccadhammānāy imasmīy yeva bhave maggakkhaṇe ekappa-hārena samucchekakiceṃ, phalakkhaṇe paṭipassaddhi-kiceṃ, tato paray tehi anāgatehi dukkhasaccadhammehi nissaraṇakiceṃ ti attho. Yathā hi ekasmīy padese eko vīsarukkho sañjāyati, sace so vaddhamāno pupphaphalāni vihanto tiṭṭheyya, tay paṭicca tasmīy padese vassasahassay pi vassasatasahassay pi, sakalakappay pi vīsarukkhaparamparā sañjāyeyya. Eko puriso tay rukkay disvā : ayay vīsarukkho ; yassa pupphaphalāni khādantā marantīti ñatvā tay rukkay chindeyya. Tasmīy rukkhe chinne tay paṭicca uppajjissamānā sabbā pi vīsarukkhaparamparā

chinnā eva nāma honti, na jāyissanti, anuppādadharmataṃ paṇṇanti. Evam eva tesāṃ dukkhasaccadharmānaṃ pahānaṃ vedittabbaṃ. Taṃ rukkhaṃ chindeyyāti c' ettha chedo duvidho : mūlacchedo rukkhaçchedo ti. Tattha mūlacchedo eva samucchedo nāma. Rukkhaçchedo samucchedo na hoti. Kasmā? Mūle acchinne punappunāṃ chinnassa pi tassa rukkhasa punappunāṃ ruhanato tasmīṃ ca ruḥhe sabbāsaṃ pi rukkhaparamparānaṃ tasmīṃ padese ruhanato. Mūle paṇ' assa chinne acchinnassa pi tassa aruhanato. Tasmīṃ ca aruḥhe sabbāsaṃ pi rukkhaparamparānaṃ tasmīṃ padese aruhanato ti.

Tattha so rukkho viya paccuppanno ayaṃ attabhāvo datṭhabbo. Tassa mūlaṃ viya imasmīṃ attabhāve taṇhā datṭhabbā. So puriso viya Buddhabhāvako datṭhabbo. Rukkhaparamparā viya dutiyabhavato paṭṭhāya apāyādisu uppajjissamānā dukkhasaccaparamparā datṭhabbā. Tassa rukkhasa mūlasamucchedo viya tassā taṇhāya samucchedo datṭhabbo. Tassa mūle samucchinne tasmīṃ rukkhe aviruḥhe āyatīṃ rukkhaparamparānaṃ anuppādo viya taṇhāya samucchinnāya imasmīṃ attabhāve aviruḥhidhamme jāte tāsāṃ sabbāsaṃ dukkhasaccaparamparānaṃ anuppādanirodhasankhātāṃ nirodhasaccaṃ datṭhabbaṃ. Purissassa mūlacchedāya upakkamo viya pubbabhāga-pariññāhi sahamaggasaccabhāvanā datṭhabbā.

Tattha yadā attaditṭhisahagatā taṇhā samucchinnā hoti, tadā sabbe ducçaritadhammā ca apāyabhavā ca samucchinnā honti. Taṃ-khaṇato paṭṭhāya tassa puggalassa bhavābhavesu ducçaritābhayehi ca apāyadukkhehi ca vimokkho hoti. Idaṃ Buddhasāsane sa-upādisesaṃ nāma asankhataṃ pathamamahānibbānaṃ hoti.

Yadā ditṭhivippayuttā kamataṇhā samucchinnā hoti, tadā sabbe kāmapuññābhissankhārā ca kāmasu gatibhavā ca samucchinnā honti. Taṃ-khaṇato paṭṭhāya tassa puggalassa anāgate bhavābhavesu kāmapuññābhissankhārehi ca kāmā-kilesavicitarangasankhobhitehi ducçaritadurācāra-durājivabāhulehi accāsanna-apāyaduggativinipatanadhammehi kāmāsu gatibhavehi ca vimokkho hoti. Idaṃ Buddhasāsane sa-upādisesaṃ nāma asankhataṃ dutiyamahānibbānaṃ hoti.

Yadā rūparāga-arūparāgasankhātā bhavataṅhā samucchinnā hoti, tadā sabbe mahaggatapuññābhisankhārā ca rūpārūpabrahmahavā ca samucchinnā honti. Taykhanato paṭṭhāya tassa puggalassa rūpārūpapuññābhisankhārehi ca sassatucchedagāhamānātināna-bahulehi anicca-adhūva-vipariṇāmadhammehi rūpārūpabhavehi ca vimokkho hoti. Iday Buddhasāsane anupādisesaṃ nāma asankhataṃ tatiyamahānibbānaṃ hoti. Ettha ca asankhataṃ ti tassa nibbānassa jarāmaraṇābhāvena niccaadhūvavipariṇāmadhammattā tad-atthāya puna maggabhāvanākiccābhāvato sankhāradukkharahitaṃ.

Tattha Buddhakāle pi devamanussaṃ pathama-mahānibbānapattā eva bahutarā honti. Dutiyamahānibbānapattā appakā va honti. Tatiyamahānibbānapattā pana appakatarā eva. Kasmā? Indriyadhammānaṃ mudutarabahulattāti. Tattha sesakilesadhammā ca sesabhavakhandhā ca upādisesā ti vuccanti. Sa-upādisesaṃ pathamamahānibbānaṃ pattassa tato paṭṭhāya bhavābhavesu saysarantassa sabbānicchādiṭṭhiyo ca sabbāni duccaritāni ca sabbāni apāyadukkhaṇi ca natthi. Devamanussesu saysarantassa pi hinabhavā nāma natthi, paṇitabhavā eva atthi. Sa-upādisesaṃ dutiyamahānibbānaṃ pattassa tato paṭṭhāya kāmabhavesu paṭisandhi eva natthi. Uparimaggay labhivā tasmīṃ bhava vā parinibbāyati, jhānaṃ bhāvetvā uparibrahmalokaṃ vā gacchati. Anupādisesaṃ tatiyamahānibbānaṃ pattassa pana punabbhavo nāma natthi. Tasmīṃ bhava eva parinibbāyati.

Ettha codanā siyā: Tatiyamahānibbānaṃ pattassa punabbhavo nāma natthi vuttay. Punabbhava asati khandhapañcakaṃ natthi. Khandhapañcake asati vedanākkhandho pi natthi. Vedanākkhandhe asati, tasmīṃ nibbāne kiñci vedayitabbaṃ nāma natthi. Vedayitabbe asati tasmīṃ nibbāne kiñci sukhaṃ nāma natthi, kiñci assāditabbaṃ nāma natthi, kiñci kāmaniyaṃ nāma natthi, modaniyaṃ natthi, pamodaniyaṃ natthi, sammodaniyaṃ natthi, kiñci iṭṭhaṃ kantaṃ manāpaṃ piyarūpaṃ¹ sātarūpaṃ natthi,

¹ MS. sic.

suddhaṃ aṃjāṭṭhākāsaṃ viya rittakaṃ ñeva khāyati, tucchakaṃ ñeva khāyati, suñṇakaṃ ñeva khāyati, niratthakaṃ ñeva khāyati. Ye ca loke manussa vā manussasampattiyaṃ ʈhitā samānā, devā vā devasampattiyaṃ ʈhitā samānā, brahmāno vā brahmasampattiyaṃ ʈhitā samānā tassa nibbānassa atthāya mahantaṃ vāyāmaṃ karonti. Sabbe te attānaṃ heṭṭhā anante aṃjāṭṭhākāse¹ pātetuṃ mahantaṃ vāyāmaṃ karontā ti viya khāyantīti.

Parihāro vuccate : Yā ca manussesu manussasampatti nāma atthi, devesu devasampatti nāma atthi, brahmesu brahmasampatti nāma atthi, sabbā tā taṇhāya āhārā honti. Taṇhaṃ paṭicca sampattināmaṃ labhanti. Yesaṃ kāmataṇhā atthi, tesāṃ devamanussaṇaṃ attabhāvā ca piyarūpa² sātārūpā khāyanti, devamanussasampattiyo ca rammaṇiyā khāyanti. Yesāṃ rūpārūpataṇhā atthi, tesāṃ brahmatta-bhāvā ca piyarūpa² sātārūpā khāyanti, brahmasampattiyo ca rammaṇiyā khāyanti. Yesāṃ kāmataṇhā natthi, tesāṃ devamanussasampattiyo vālamigehi vā vāḷayakkhehi vā pariggahitā mahāvānasaṃḍā viya nibbindaniyā khāyanti. Devamanussaṇaṃ attabhāvā ca nānākilesānaṃ vā nānā-kunapānaṃ vā paripūrā jegucchaniyā khāyanti. Tesu attabhāvesu punabbhavaṃ na icchanti, apunabbhavam eva icchanti. Tesu apunabbhavaṃ icchantānaṃ ca tā sampattiyo pi tucchā suñṇā niratthakā sappaṭibhayaṃ khāyanti. Tesu attabhāvesu ayaṃ apunabbhavo eva taṃ dutiyaṃ mahānibbānaṃ hoti. Esa nayo tatiyamahānibbāno pi. Tattha pana yesāṃ rūpārūpataṇhā natthi, tesāṃ atidighāyuko brahmattabhāvo acavanadhammaṃ asokaṃ anupāyāsaṃ thāvaramahānibbānaṃ khāyatīti ādinā vattabbāṃ. Tesu āyusampatti-vaṇṇasampatti-sukhasampatti-iddhisampatti-parivārasampattiyo taṇhāya āhārā honti. Taṇhaṃ paṭicca sampattināmaṃ labhanti. Yesāṃ rūpārūpataṇhā natthi, tesāṃ tā sampattiyo naṭṭisamajjānaṃ naccagita-vāḍita-kiriyaṃ bhaṇḍāni viya, bāladāraṇaṃ kilanakiriyaṃ bhaṇḍāni viya, surāmadamanuyuttānaṃ majjanakiriyaṃ bhaṇḍāni viya

¹ For this term, cf. *Asl.* 314 f. ; 346

² MS. sic.

ca khāyanti. Attabhāvā ca nesaj nañanātakānaṃ vā bāla-
dārakānaṃ vā surāmadāmanuyuttānaṃ vā attabhāvā viya
khāyanti. Kasmā? Kilesānaṃ nisandadhammattā. Yāni
hi devamanussesu ca brahmalokesu ca kāyacittānaṃ iñjana-
phandana-kampana-calanāni nāma atthi. Sabbāni tāni
kilesadhammanāṃ nisandāni evāti. Tasmā tesu brahmat-
tabhāvesu punabbhavaṃ na icchanti. Apunabbhavam eva
icchanti. Tesu ayaṃ apunabbhavo yeva taṃ tatiyamahā-
nibbānaṃ ti.

Chaṭṭhe Sankharayamake assāsapassāsā kāyasankhāro,
vitakkavicārā vacīsankhāro; ṭhapetvā vitakkavicāre
avasesā sabbe pi cetasikā dhammā cittasankhāro. Tattha
oḷārikena nāma rūpakāyena sankhariyatīti kāyasankhāro;
vacībheday sankharotīti vacīsankhāro; cittaṃ nissāya
uppannattā cittaṃ sankhariyatīti cittasankhāro. Paṇṇat-
tivāro suviññeyyā.

Pavattimabhāvāre suddhabhummiṃvāre jhānaṃ pi idha
bhummīṭṭhāne āgataṃ. Taṃ pana catukkanayena catub-
bidhāṃ hoti: pathamajhānaṃ dutiyajhānaṃ tatiyajhānaṃ
catutthajhānaṃ ti.

Tattha kāyasankhāro kāmabhummīyāṃ labbhati, rūpā-
rūpabhummīsu na labbhati. Brahmānaṃ assāsapassāsā
natthi. Jhānesu pathamajhāne ca dutiyajhāne ca tatiya-
jhāne ca labbhati, catutthajhāne na labbhati. Kāma-
sattānaṃ pi catutthajhānaṃ samāpannānaṃ assāsa-passāsā
na pavattanti.

Vacīsankhāro tisu bhummīsu labbhati, asaṅāsatte na
labbhati. Jhānesu pathamajhāne eva labbhati, dutiya-
tatiya-catuttha-jhānesu na labbhati. Kasmā? Tesāṃ
avitakka-avicāra-jhānattā.

Cittasankhāro pana cetasikadhammattā asaṅāsattavij-
jītāsu sabbāsu bhummīsu sabbesu jhānesu labbhati.

Kāyasankhāro pavattikāle eva labbhati, paṭisandhicuti-
kālesu na labbhati. Sesā dvesankhārā tisu kālesu labbhati.

Imasmiṃ Yamake uppādanirodhā pavattikāle pi vuttā.

Loke sattā assāsapassāsēsu jīvasaṅgino honti, ime hi sattā
jīvanti, ime hi sattā yāpenti, imesu avattamānesu sattānaṃ

jīvitāṃ natthīti. Tathā cittaṃ paṇāpāyā byāpārabhū-
tesu vitakkavicāresu vedanāsāññādisu ca attasāññino,¹ citte
pana niccasāññino.¹ Tasmā tesu dhammesu sattānaṃ
attajīvasāññā-pahānatthāya idaṃ Yamakaṃ desitaṃ ti. Citte
niccasāññā-pahānatthāya upari Cittayamakaṃ desitaṃ ti.

Sattame Anusaya-yamake *sattānusaṃyā* ti anusayāvāt-
thāyaṃ tīhitaṃ satta dhātuyo. Yathā hi vāsanā-dhātuyo
nāma atthi, pahīnasabbakilesā sāvakaṃ pi paccakabuddhā pi
taṃ taṃ kilesavāsanāyaṃ pajahitūyaṃ na sakkonti. Keci
vitarāgā² pi samānā rajjaniye tīhāne rajjanākāravikāraṃ
pāpuṇanti. Keci vitadosā² pi samānā dussaniye tīhāne
dussanākāravikāraṃ pāpuṇanti. Keci vitamohā² pi samānā
muyhaniye tīhāne muyhanākāravikāraṃ pāpuṇanti. Sab-
baññū Buddhā eva sabbāyaṃ kilesavāsanāyaṃ pajahanti. Koci
tesāyaṃ kilesākāravikāro nāma natthi. Sabbatīhānesu acalā
niccalā nibbikārā tīttanti. Yato te sammāsambuddhā ti
vuccanti. Tathā sabbesaṃ puthujjanānaṃ anusayadhātuyo
nāma atthi. Sekkha-ariyānaṃ pi kesañci kāci anusaya-
dhātuyo atth' eva. Khīṇāsavānaṃ pana natthi.

Tisso hi kāmarāgassa bhūmmiyo : anusayabhūmmi,
pariyuṭṭhānabhūmmi, vitikkamabhūmmi ; tathā paṭi-
ghassa, mānassa, diṭṭhiyā, vicikicchāya, bhavarāgassa,
avijjāya. Tattha kāmarāgo, yadā kāyanga-vācangāni
cālento pavattati, tadā tathā-pavatti tassa vitikkama-
bhūmmi nāma. Yadā kāyanga-vācangacālanāyaṃ apatvā
manodvāre va eva uṭṭhānaṃ pāpuṇāti, tadā tathā-pavatti
tassa pariyuṭṭhānabhūmmi nāma. Manodvāre pi uṭṭhānaṃ
apatvā niccakālaṃ cittasantānānugato avatthākāraviseso,
tassa kāmarāgassa anusayabhūmmi nāma. So hi uppāday
pi apatvā cittasantāne sayanākārena pavattamāno hutvā,
yadā chasu dvāresu aññatarasmiṃ dvāre rajjanīyavatthu-
bhūtaṃ ārammaṇaṃ ābādham āgacchati, tadā ayoniso
bhavaṅgaṃ āvaṭṭetvā parato pariyuṭṭhānabhūmmiṃ patvā
kāmarāgasahagataṃ javanacittaṃ uppādeti, tadā sace taṃ

¹ MS. sic.

² MS. sic.

ārammaṇaṃ dubbalaṃ hoti, tasmīṃ ārammaṇe niruddhe
 puna so kāmarāgo nirujjhītvā puna anusayabhūmmiyaṃ
 paṭiṭṭhāti. Yadi taṃ ārammaṇaṃ balavaṃ hoti, pari-
 yuṭṭhānabhūmmiyaṃ pi atṭhatvā vitikkamaḥhummiyaṃ patvā
 kāyaṅgaṃ vā vācāṅgaṃ vā cāleno pavattati. Tattha ya-
 tha paccayaṃ pavattitvā puna anukkamaṇa pari-yuṭṭhā-
 nabhūmmiyaṃ ca anusayabhūmmiyaṃ ca patvā yāva tādisaṃ
 ārammaṇaṃ ābādhayaṃ na āgacchati, tāva kusala-kusala-
 byākata-cittasāntāne anuseti yeva.

Esa nayo paṭiṭṭhānusayādisu pi.

So ca kusala-byākata-cittasāntāne anusayanto pi kusalo
 vā abyākato vā na hoti. Kasmā? Akusala-jātikattā. Taṃ
 ca kusalaṃ vā abyākataṃ vā akusala-sampayuttaṃ nāma na
 hoti. Kasmā? Visuṃ sampayuttadhamma-bhāvena anu-
 ṭṭhānattā. So ca citta-viprayutto na hoti sampayutta-
 dhamma-jātikattā, na c' assa khaṇika-nirodho atthi.
 Kasmā? Uppādassa pi abhāvato. Tato yeva c' assa
 uppajjittha uppajjise-tīti atitānā-gata-bhāvo pi natthi, pac-
 cuppanna-pariyāyo puna labbhati. Kasmā? Bhava-bha-
 vesu citta-sāntāne nicca-kālay vatta-māna-bhāvena siddhattā,
 tasmā imasmiṃ Yamake nirodhavāro nama natthi. Tathā
 atitānā-gatavārā ca. *Yassa kāmarāgānusayo anuseti ... yassa
 kāmarāgānusayo uppajjati* pana paccuppannavāro va atthi.
 Ettha ca *uppajjati* uppajjanāraho hoti. Uppajjanaka-satti-
 yutto hotīti attho. Kasmā? Maggena appahinattā. So
 ṭhapetvā magga-bhāvanayaṃ aññena yena kenaci vāyāmena
 pajahitayaṃ asakkuneyyattā thāmagata-kilesa ti pi vuccati.

So bhava-bhavesu citta-sāntānaṃ anuvattamāno kadāci
 balavā hoti, kadāci dubbalo. Tattha yesaṃ kāmarāgo
 pari-yuṭṭhānabahuḷo hoti, seyyathāpi rājānaṃ vā upari
 kāmarāgānusayo balavā hoti. Tato cavitvā manussa-bhūtānaṃ ca
 tesu hi kāmarāgo lahuṃ ca pari-yuṭṭhāti bahuy ca pari-yuṭṭhā-
 titi. Yesaṃ dukkhadomanassā¹ uppatti-bahulā honti, seyyathāpi nera-
 yikānaṃ, tesu paṭiṭṭhānusayo balavā hoti. Tathā tato

¹ MS. °domanussā.

cavitvā manussabhūtānañ ca tiracchānayanito āgatānaṃ pi yebhuyyena avijjānusayo balavā hoti. Pūrimabhāve micchādīṭṭhisu, paricippānaṃ pacchā bhavābhavesu dīṭṭhānusayo balavā hoti.

Brahmūnaṃ vā brahmalokato āgatānaṃ vā mānānusayo vā bhavarāgānusayo vā balavā hoti.

Ekusmiṃ bhāve pi yadā yassa bahuy kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ hoti, tadā tassa kāmarāgānusayo balavā hoti. Yasmiṃ ca ārammaṇe yassa bahuy kāmarāgo pavattati, taṃ ārammaṇaṃ paṭicca tassa kāmarāgānusayo balavā hoti. Paṭighānusayādisu pi es' eva nayo.

Brahmalokato āgatānaṃ kāmarāgānusayo vā paṭighānusayo vā dubbalo hoti. Yadā paṭipakkhadhamabhāvanā vasena yo yo anusayo niggahaṃ pāpuṇāti, tato paṭṭhāya so so anusayo dubbalabhāvaṃ pāpuṇāti.

Yadā tena tena maggena taṃ taṃ anusayaṃ samucchin-dati, tadā so so anusayo parikkhayaṃ gacchati: puna pariyuṭṭhānaṃ nāma natthi. Kuto vitikkamo? Pubbe-dassitā visarukkhopamā ettha pi dassitabbā hoti.¹ So visarukkho viya kāmarāgo. Visarukkhasa mūlay viya kāmarāgassa anusayabhummi. Visarukkhasa khandho viya kāmarāgassa pariyuṭṭhānabhummi. Visarukkhasa sākā-pasākāyo viya kāmarāgassa kāyanga-vācangāni copetvā pavattākāyika-vācasikavitikkamakiriyā. Sesay suviññeyyaṃ.

Satta pi anusayā suddhāvāsavajjitāsu sabbāsu kāma-rūpārūpabhummiṃsu labbhanti, paṭighasampayuttacitta-dvayaṃ rūpārūpabhummiṃsu na labbhanti. Paṭighānusayo pana tāsu bhummīsu labbhanti yeva. Asaññasattabhum-miyaṃ cittappavatti nāma natthi. Tattha pi anusayā na labbhantīti natthi. Ettha codanā siyā: cittasantāne anusentīti vuttaṃ. Asaññasatte ca cittasantānaṃ natthi. Kathaṃ tattha satta anusayā labbhantīti? Appahinattāna labbhanti. Yattha hi cittasantānaṃ atthi, tattha cittasan-tāne anusayanattāna ca apahinattāna labbhanti. Yattha cittasantānaṃ natthi, tattha apahinattāna labbhantīti.

¹ See p. 253 f.

Yathā aññesu Yamakesu arūpe asaññasatte ti ādinā kevalaṃ uppajjanatthānaṃ nāma vuttay, na tathā idha. Idha pana saddato pi atthato pi anusayanatthānaṃ nāma aññathā vuttay. Tathā hi rūpārūpabrahmānaṃ pi puthujjanabhūtānaṃ satta anusayā anusentīti vuttay. Kāmadhātuyā cutassa rūpadhātuy arūpadhātuy upapajantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusentīti. Tattha puthujjanabrahmānaṃ paṭisandhikkhaṇe te satta anusayā anusenti, te kattha anusentīti? Tesay brahmānaṃ pi kāmarāgānusayo kāmadhātuyā dvīsu vedānāsu anuseti; tesay brahmānaṃ pi paṭighānusayo dukkhāya vedānāya anusetīti ādinā vattabbo. Apāyikasattānaṃ bhavarāgānusayo rūpadhātuyā arūpadhātuyā anusetīti vattabbo.

Suddhapuggalavāre pi sabbesay puthujjanānaṃ satta anusayā anusenti; sabbesay sotāpannasakadāgāminay pañca anusayā anusenti; sabbesay anāgāminay tayo anusayā anusenti; sabbesay arahantānaṃ sabbe pi anusayā nānuseti; catunnaṃ maggaṭṭhapuggalānaṃ koci anusayo anusetīti va nānusetīti na vattabbo ti. Evaṃ atthavibhāgo vedītabbo.

Idāni anuttānesu pālipadesu atthidipānā vuccati. Uddesa-pāṭhe: kāmarāgānusayo paṭighānusayo ti iday dvayay ekay tad-ekaṭṭhay nāma. Tatiyamaggena ekato pahātābhāttā mānānusayena saha bhavarāgānusayo avijjānusayo ti iday tayay ekay tad-ekaṭṭhay nāma. Catutthamaggena ekato pahātābhāttā diṭṭhānusayo vicikicchānusayo ti iday dvayay ekay tad-ekaṭṭhay nāma. Pathamamaggena ekato gahātābhāttā iday pahānekaṭṭhay nāma. Pathamamaggena diṭṭhānusaye pahiyamāne diṭṭhisahajātā kāmarāgabharāgāmānavijjāyo pi pahiyanti. Vicikicchānusaye pahiyamāne tay sahajātā avijjā pi pahiyatīti ādi saha-jekaṭṭhay¹ nāma.

Anusayanatthānuddese kāmadhātuyā ti dukkhasabagata-

¹ MS. sic.

domanassasahagata-cittuppādavajjitesu kāmāvacaracittup-
pādesu atthavisati rūpadhammesu ca.

Dvīsu vedanāsūti sukhopekkhā vedanāsu. *Dukkāya vedanāyāti* kāyikadukkha-cetasikadukkhavedanāya. *Rūpadhātuyāti* pannarasasu rūpāvacaracittuppādesu. *Arūpadhātuyāti* dvādasasasu arūpāvacaracittuppādesu, sabhasakkāya-pariyāpannesu dhammesūti sabba-tebhummikadhammesu. Apariyāpannesu pana lokuttaradhammesu koci anusayo anusetīti natthi.

Suddhapuggalavāre anusetīti puggalasantāne anusayana-bhāvena vattati, na cittasampayogavasena.

Suddhabhummiavāre *yattha kāmāragānusayo anusetīti ettha yatthāti* pubbe kāmādhātuyā *dvīsu vedanāsūti* vutte, yasmīṃ dhammasamūhe ti attho. So pana dhammasamūho paṭighānusayassa ṭhānaṃ na hoti, tasmā *no ti* paṭisedheti.

Dvimūlakavāre: *yattha kāmāragānusayo ca paṭighānusayo ca anusetīti ettha* tesu dvinnuṃ anusayānaṃ ekato anusayanaṭṭhānaṃ nāma natthi, tasmā *natthīti* paṭikkhipati. Purimapatatthāṃ nivārento natthīti āha; pacchimapatatthāṃ nivārento *no ti*. Imasmīṃ vāre sesuṃ suviññeyyaṃ.

Sānusayavāre suddhapuggalavāro suviññeyyo. *Yato ti* pade pi *yattha iccev' attho*. Ten' eva vissajjanāpāthesu kāmādhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayena ca sānusayo kāmāragānusayena ca sānusayo ti evaṃ satta myantāni attha padāni vuttāni. *Yattha* anusayitena kāmāragānusayena sānusayo ti vuttāṃ hoti, yato uppannenāti pi vaṇṇenti. Pajāhatīti āgate pajāhanavāre. Maggaṭṭhapuggalānaṃ pahānapariññā vuttā. *Tattha tad-ekattāya pajāhatīti* tena kāmāragena saddhiṃ ekasmiṃ citte ṭhitāṃ kāmāragasampayuttāṃ mānaṃ pajāhati; āyatiṃ anuppāda-dhammatāṃ āpādeti. Rūparāga-arūparāgasahajātaṃ pana mānaṃ na pajāhatīti adhippāyo. Athavā: Kāmādhātuyā dvīsu vedanāsu kāmāragena saha anusayitāṃ tena ekatṭhānaṃ mānaṃ pajāhati. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā anusayitāṃ pana mānaṃ na pajāhatīti adhippāyo. *Esa nayo sesesu tad-ekattāpadesu*.

Aṭṭhamako ti sotāpattimaggattho. Dakkhiṇeyyānukka-
mena arahattaphalaṭṭhato paṭṭhāya heṭṭhā gaṇiyamāne
sotāpattimaggattho aṭṭhamako hoti.

Parijānātīti āgate pariññā-vare maggatthapuggalānaṃ
tisso pariññā vuttā.

Pahīnavare phalaṭṭhapuggalānaṃ pahānapariññā vuttā.
Tattha suddhabbhumivāre: *Yattha kāmarāgānusayo pahīno,*
tattha paṭighānusayo pahīno ti . . . na vattabbo pahīno ti vā,
appahīno ti vā ti ettha kāmarāgānusayaṭṭhāne kāmarāgā-
nusayo eva pahīno ti vā appahīno ti vā vattabbo, na paṭi-
ghānusayo. Paṭighānusayaṭṭhāne paṭighānusayo eva
pahīno ti vā appahīno ti vā vattabbo, na kāmarāgānu-
sayo. Idha pana kāmarāgānusayaṭṭhānattā tattha paṭi-
ghānusayo pahīno ti vā appahīno ti vā na vattabbo ti.
Sesaṃ pālianusārena suviññeyyaṃ. Uppajjativāro anuseti-
vārasadiso.

Dhātuvāre: sabbesaṃ pi kāmarūpārūpaputhujjanānaṃ
satta anusayā anusenti. Sabbesaṃ pi sotāpannasakadāgā-
mīnaṃ diṭṭhānusaya-vicikicchānusayavajjitā pañca anu-
sayaṃ anusenti. Sabbesaṃ pi ānāgāmināṃ mānānusaya-
bhavarāgānusaya - avijjānusayasankhātā tayo anusayaṃ
anusenti. Catumaṃ maggatthapuggalānaṃ koci anusayo
anusetīti natthi. Kasmā? Maggassa nāma kilesadham-
mānaṃ accantapaṭipakkhattā. Arahato ca natthi yeva.
Kasmā? Sabbesaṃ pi anusayānaṃ pahinattā.

Brahmaloke tṭhita ariyapuggalā kāmalokaṃ nupapajjanti.
Kasmā¹ Rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā cavitvā kāma-
dhātuy upapajjantā nāma puthujjanā² eva honti. Sotā-
panna-sakadāgāmīno pi brahmāloke tṭhita ānāgāmisankhyaṃ
gacchanti. Arūpadhātuyā cavitvā rūpadhātuy upapajjantā
nāma natthi. Tasmā pāliyaṃ arūpadhātuyā cutassa na
kāmadhātuyā na arūpadhātuyā upapatti nāma natthi.
Heṭṭhā upapajjamāno kāmadhātuy yeva upapajjatīti vuttaṃ.
Anusayā-bhaṅgā natthīti ime nāma anusayā kāmadhātuy
upapajjantānaṃ puthujjanānaṃ eva labbhanti, na rūpā-

¹ MS. tasmā.

² MS. puthujanā.

rūpadhātuy upapajantānuy puthujjanānan ti evay vibhaj-
jitabbā natthi. Sabbesay pi puthujjanānuy satt' eva
anusayā anusenti. Tathā sotāpanna-sakadūgāmi-anūgā-
minan ti. Yathā tay cittuppādesu paṭighasampayutto
cittuppādo kāmapuggalānuy eva labbhati, na rūpārūpa-
puggalānuy kāmapuggalānuy pi pavattikāle eva labbhati.
Na paṭisandhikāla-cutikālesu evarūpo vibhāgo. *Anusayesu
natthīti* vuttay hoti. Bhangā natthīti vā. Bhijjanasabhāvā
natthi. Anamatagge sayasāre sayasarantānuy sattānuy yāva
ariyamaggay na bhāventi. Tāva kassaci anusayassa
khaṇabbango nāma natthīti vuttay hoti.

Anusayayamakaṃ.

Cittayamake : Cittay mano mānasay viññānan ti atthato
ekay vividhākārena jananassa nāmay. Vividhākārenāti
rūpay dassanākārena jānāti. Sadday savanākārena jānāti;
gandhay ghāyanākārena jānāti; rasay sayanākārena
jānāti; phoṭṭhabbay phusanākārena jānāti; tay tay
dhammay mananākārena jānāti. Āvajjanākārena sampa-
ṭicchānākārena santirānākārena, vavatthānākārena, ja-
vanākārena, anubandhanākārena, avibhūtākārena jānatīti
vuttay hoti. Nilay¹ nilato jānāti; pitay¹ pi tato jānāti;
lohitay lohitato jānatīti ādinā vā bhūtay bhūtato jānāti;
bhūtay abhūtato jānāti; abhūtay abhūtato jānāti; abhūtay
bhūtato jānāti. Iṭṭhay iṭṭhato jānāti . . . anīṭṭhay iṭṭhato
jānatīti ādinā vā vattabbay.

Tividhay hi jānanay : vijānanay, sañjānanay, pajā-
nanan ti. Tattha vijānanay vuttapekāray. Sañjānanay
nāma sutṭhujānanay. Kālantare pi apamussamānuy katvā
jānanan ti attho. Pajānanay nāma pakārato jānanay.
Yatthakay jānitabbay hoti, tatthakay sabbay asesato
jānanan ti attho. Ekasmiṃ pi ñeyyadhamme sabhāvato
hetuto paccayato phalato ādinavato² ānisayato aniccato
dukkhato ti ādinā bahuy jānitabbay atthi. Tay sabbay

¹ MS. Sic.

² MS. ādina°.

asesato jānanan ti vuttay hoti. Sānapariyantay ũeyyay ũeyyapariyantay nānan ti hi vuttay. Iday sabbaññūtaññāpavasena vuttay. Iday ca Abhidhamme sattapakarāṇāni disvā visesato sattamay Mahā-Paṭṭhanapakarāṇay disvā veditabbay. Sāvakaññāno pana yatthakay jānanto kilesakkhayay pāpuṇāti, tatthakay jānanay pajānanay nāma. Iday pana Abhidhamme Vibhange Suttantabhājanīyāni pañca Suttanta-Nikāye ca disvā veditabbay. Lokiyamahājanānāy ũāno yatthakay jānanto ahitay upaneti, hitay upaneti, tatthakay jānanay pajānanay nāma. Tattha sabbaññūtaññāṇay Paṭisambhidāmagge Anāvaraṇaññāṇānidhesena dipetabbay. Sāvakaññāṇay abhiññeyya Padanīddhesena lokiyamahājanaññāṇay. Abhidhamme Sānavibhange kammāyatanaññāpasippāyatana - ũānavijjāṭṭhānaññāṇehi ca āyakoṣalla - apāyakoṣalla - upāyakoṣalla - ũāṇehi ca kamma-sakatā-sammādiṭṭhi-dasavattuka - sammādiṭṭhi - ũāṇehi ca dipetabbay.

Tattha kamma-sakatā-sammādiṭṭhi-ñāṇo kammay nāma duvidhay : atītakammay paccuppannakammān ti. Tattha ime sattā atītabhavesu attanā katvā kusālakusālakammehi sugatī-duggatī-bhavesu tasmīy tasmīy sattanīkāye paṭi-sandhiy paṭilabbhanti. Iday atīta-kammassa ṭhāṇay nāma. Iday Dighanīkāye Subha-suttena, Majjhimanīkāye Cūḷakammavibhanga-Mahākammavibhangasuttehi dipetabbay. Yāni pana tasmīy tasmīy sattanīkāye paṭiladdhapaṭi-sandhīkāṇay tesay tesay sattāṇay pavattikāle nānakammāni dissanti. Rājanay rājakammāni, vessāṇay vessakammāni, suddhāṇay suddhakammāni samaṇabrahmaṇāṇay samaṇabrahmaṇakammāni, corāṇay corakammāni, nesādāṇay nesādakammāni, kevaṭṭāṇay kevaṭṭakammāni, tiracchānagatāṇay tiracchānagatakammāni dissanti. Iday paccuppannakammay nāma. Iday pana Suttanipāte Vāseṭṭhasuttēna dipetabbay.

Tattha ye sattā tasmīy tasmīy sattanīkāye paṭisandhiy paṭilabbhanti, tesay paṭisandhivasena siddhāni vaṇṇasaṇḍānāni vā sāmāranasukhadukkhāni vā atītakammehi dinnāni nāma honti. Tathā yesu mātāpītūsu paṭisandhiy paṭilabbhanti, yāni tesay mātāpītūṇay santakāni khetta-vatthu-

dhana-dhaññādini santi, tāni tesañ dāyādabhūtehi putta-kehi paṭisandhikkhaṇe eva dāyajjavasena laddhāni nāma honti. Tāni ca tesañ atitakammehi dinnānīti vuccanti.

Yāni pana pavattikāle rājakammādīnaṃ paccuppanna-kammānaṃ vasena laddhāni sukhadukkāni, tāni tesañ paccuppannakammehi dinnāni nāma honti.

Ettha ca eko puriso ekassa setṭhissa gebaṃ paṭisan-kharoti. Kamme niṭṭhite gehasāmi setṭhī tassa purisassa sataṃ kahāpanaṃ deti. Tassa purisassa taṃ kahāpanaṃ kena dinnan ti vutte setṭhinā dinnan ti pi attano hatthakammena dinnan ti pi dvidhā vattuṃ vaṭṭati. Tattha setṭhinā dinnan ti idañ bahujanānaṃ sādharmaṇavacanāṃ. Attano hatthakammena dinnan ti idañ paṇḍitānaṃ ũeva vacanaṃ. Setṭhī hi attano gehassa katattā eva deti, akate na deti. Attano hatthakammaṃ pana tassa dhanāṃ yāva-jīvaṃ pi dassati yeva. Taṃ kahāpanaṃ tassa purisassa santakaṃ hotīti pi, taṃ hatthakammaṃ tassa purisassa santakaṃ hotīti pi dvidhā vattuṃ vaṭṭati. Tattha taṃ kahāpanaṃ tassa purisassa santakaṃ hotīti idañ bahujanānaṃ sādharmaṇavacanāṃ. Taṃ hatthakammaṃ tassa purisassa santakan ti idañ paṇḍitānaṃ ũeva vacanaṃ. Kahāpanaṃ hi bahiradhanāṃ hoti. Tāva kālikadhanāṃ aggibhayādīnaṃ sādharmaṇaṃ, hatthakammaṃ pana ajjhata-dhanaṃ hoti. Thavaradhanāṃ aggibhayādīnaṃ asādharmaṇaṃ ti paṇḍitāhi bahiradhanāṃ na paṣaṃsanti. Paññā dhanavīriya-dhanasankhātaṃ ajjhata-dhanaṃ ajjhata-santakaṃ paṣaṃsanti. Esa nayo atitakammesu pi. Ayaṃ sabbe sattā kammaṣakā ti vacane sankhepato vinicchayo.

Idañ vijānana-sañjānana-pajānanānaṃ nānattadassanaṃ. Imasmiṃ pana tṭhāne vijānanaṃ adhippetuṃ. Taṃ pana vijānanasankhātaṃ cittaṃ kim atthaṃ idha viṣuṃ yamaka-nayena desitan ti? Viṣato cittassa sassataditṭhiyā vatthubbūtattā tassā ditṭhiyā pahānatthan ti. Cittaṃ hi niccaditṭhiyā viṣesavatthu hoti, sassataditṭhiyā viṣesabhūmi. Vuttaṃ h'etaṃ Dighanikāye Brahmajālasutte: Idh' ekacco samaṇo vā brahmaṇo vā takki hoti vimaṃsī,¹

¹ MS. sic. Comp. D. i. 16.

so takkariyāhatay, vimayānucaritay sayay-paṭibhāṇay evam āha : Yay kho iday vuccati cakkhu iti pi sotay iti pi ghāṇay iti pi jivhā iti pi kāyo iti pi ayaṇ attā aniccā adhuvo asassato vipariṇāmadhammo. Yañ ca kho iday vuccati cittaṇ ti vā mano ti vā viññāṇaṇ ti vā ayaṇ attā niccā dhuvo sassato avipariṇāmadhammo. Sassatisamay tath' eva ṭhassatīti.

Tattha ime vādino diṭṭh' eva dhamme maraṇakāle rūpakāyassa paribheday passanti, cittaṇna paribheday na passanti. Rūpakāye paribhinno cittaṇsankhāto attā aññay bhavay upeti, upentamatte yeva. Tasmīy bhavay abhinavo rūpakāyo bhavati. Tannissito so attā tasmīy bhavay yāvātāyukay tiṭṭhatīti gaṇhanti. Bahū ca janā evay saññino¹ honti. Cittaṇna pana khaye khaye uppādañ ca nirodhañ ca dassetvā citte tay sassatadiṭṭhiy jahāpetay iday yamakay desitaṇ ti.

Evañ ca sati rūpakāyo ca idh' eva paribhinno diṭṭho na bhavantaray gacchati. Nāmakāyo ca idh' eva paribhinno ti vutto. Tathā ca sati so so satto idh' eva paribhinno ucchinno. Bhavantaray sankamanto nāma koci natthīti apajjati? Nāpajjati. Rūpakāyo nāma kāyo ti iday nāmay paramatthasaccanāmay hoti. So so satto ti iday nāmay sammutisaccanāmay hoti.

Yathā imasmīy diṭṭhadhamme pi sammutisaccaṭṭhāṇe ṭhatvā so so satto ito aññay ṭhāṇay gacchati, aññato imay ṭhāṇay āgacchatīti vadantāṇay vohāro saccavohāro eva hoti.

Paramatthasaccaṭṭhāṇe ṭhatvā tassa tass' eva sattassa rūpakāye ca sabbay rūṇay nāmakāye ca sabbay nāmay ṭhāṇato ṭhāṇantaray sankamantay nāma natthi. Tattha tath' eva bhijjatīti vadantāṇay vohāro saccavohāro eva hoti.

Evam eva sammuti-saccaṭṭhāṇe ṭhatvā, so so satto bhavato bhavantaray sankamati, sandhāvati saṇsaratīti vadantāṇay vohāro saccavohāro eva. Paramatthasaccaṭ-

¹ MS. sic.

ṭhāne ṭhatvā ekay pi rūpaṃ ekay pi nāmaṃ bhavato bhavantaray na sankamati na sandhāvati na saṃsarati. Tattha tatth' eva bhava sijaṭṭi vadantānaṃ vohāro pi saccavohāro eva. Yathā hi vālikāyo samāharitvā eko dīghamaggo kato, tattha magganāmaṃ gahetvā : ayaṃ maggo ito dve tīṇi gāmantarāni gacchatīti vadantānaṃ vohāro saccavohāro eva hoti. Vālikānaṃ pana gahetvā sabbā pi vālikāyo angulimattaṃ pi desantaraṃ na gacchanti, attano attano ṭhāne eva tiṭṭhantīti vadantānaṃ vohāro pi saccavohāro eva hoti. Evam eva idha pi saccanānattena vohāranānattaṃ paccetabbay. Nāmarūpaṃ bhavato bhavantaray na sankamatīti katvā so so satto ucchinno ti na vattabbo. So so satto bhavato bhavantaray sankamatīti katvā nāmarūpaṃ sassataṃ hoti bhavato bhavantaray sankamatīti na vattabbo.

Nāmarūpaṃ attā ti jīvo ti satto ti puggalo ti gahetvā satto ucchinno ti vadantassa ucchedadiṭṭhivādo hoti. Tath' eva gahetvā satto sassato ti vadantassa sassatadiṭṭhivādo hoti. Nadi-upamāya pi ayam attho dipetabbā. Nadiyā ekaṃsiṃ tirapadesa¹ ṭhatvā ayaṃ nadiṃ vassasataṃ pi vassasahassaṃ pi idha tiṭṭhatīti evaṃ nadi-nāmena vadantassa saccam eva hoti. Ayaṃ udakarāsi ekadivasaṃ pi idha na tiṭṭhati saddati yeva adhogacchati yevāti udakanāmena vadantassa saccam eva hotīti. Evam eva idha pi saccanānattena vohāranānattaṃ paccetabbān ti.

Tattha yaṃ vuttaṃ pubbe.

Cittassa pana khaṇe khaṇe uppādaṃ ca nirodhaṃ ca dassetvā taṃ sassatadiṭṭhiṃ jahāpetuṃ idaṃ Yamakaṃ desitaṃ ti.

Tattha cittassa khaṇe khaṇe uppādo ca nirodho ca kathaṃ veditabbo ti pucchā?

Vissajjanā vuccate : cha viññāṇāni : cakkhaviññāṇaṃ sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ ti. Tattha cakkhusmiṃ uppannaṃ viññāṇaṃ cakkhaviññāṇaṃ. Taṃ hi uppajjamānaṃ pi cakkhusmiṃ

¹ MS. sic.

eva uppajjati, na aññattha. Nirujjhamānaṃ pi cakkhusmiṃ eva nirujjhati, na aññattha. Tasmā cakkhusmiṃ eva uppannaniyamattā cakkhaviññāṇaṃ ti vuccati. Yaṃ loke dassanaṃ passanaṃ pekkhanaṃ ālokaṃ olokaṃ vilokanaṃ ti vuccati, ahaṃ rūpaṃ passāmi vadanto cakkhaviññāṇaṃ attā ti vadati. Cakkhaviññāṇaṃ nāma visuy eko dhammo, ekā dhātu, ekaṃ āyatanāṃ, n' etaṃ mama n' eso 'ham asmi, na m' eso attā ti vadanto, cakkhaviññāṇaṃ anattāti vadati. Esa nayo sotaviññāṇādisu pi. Kāyasmīṃ uppannaṃ viññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ. Kāyasmīṃ ti sakale kāyapadeso : kesakāyalomakāya-nakkakāyādisu dvittiyasavīdhesu kāyakotthasesu, yasmiṃ yasmiṃ kāyapadeso kāyapasādarūpaṃ atthi sakale tasmīṃ tasmīṃ kāyapadeso ti attho. Kathaṃ pama jānitabbaṃ? Imasmīṃ imasmīṃ kāyapadeso kāyapasādarūpaṃ atthīti tikhiṇadhārena sucikaṇḍakona vijjhītvā jānitabbaṃ. Tena vijjhantassa yasmiṃ yasmiṃ tṛhāṇo dukkhā vedanā pātubhavanti, tattha tattha kāyapasādarūpaṃ atthi. Heṭṭha pādatalato paṭṭhāya upari yāva muddhatalā tiriyāṃ sakalakāye bahi cammatalato paṭṭhāya anto yāva atṭhimiṃjā, yattha yattha kāyapasādarūpaṃ atthi, tattha tattha kāyaviññāṇaṃ uppajjati. Tattha yadā sakalaṃ pādatalaṃ atiuṇṇhe bhūmipadeso vā pāsāṇatalo vā valikātale vā tṭheti, tadā sakale pādatalo dukkhā vedanā pātubhavanti. Dayhati¹ vata me pādatalaṃ ti kandati : tasmīṃ kale sakale pādatalo cattāro nāmakhandhā pātubhavanti. Dukkhasahagatāni anekasatasahassāni kāyaviññāṇacittāni ekappahārena viya pātubhavanti : ayaṃ viññāṇakkhandho nāma. Etena sahagatā anekasatasahassāni dukkhā vedanā pātubhavanti : ayaṃ vedanākkhandho nāma. Tena sahagatā anekasatasahassāni saññāyo pātubhavanti : ayaṃ saññākkhandho nāma. Tena sahagatā anekasatasahassāni phassā pātubhavanti, cetanā pātubhavanti,¹ ekaggatā pātubhavanti,¹ jīvitindriyāni pātubhavanti, manasikārā pātubhavanti : ayaṃ sankhārakkhandho nāma.

¹ MS. sic.

Tasmiṃ kāle sakale pādātaḷe ime cattāro nāmakkhandhā pātubhavanti. Tattha uḥharūpavijānanamattaṃ viññāṇaṃ nāma. Tasmiṃ uḥharūpe vijānanamatte aṭṭhatvā yaṃ tasmiṃ rūpe nāma kāyassa phusaṇaṃ piḷaṇaṃ sanghaṭṭanaṃ: ayaṃ phasso nāma. Phasse sati, asātā vedayitakiriyaṃ pātubhavati: ayaṃ vedanā nāma. Phasse sati, sañjānanakiriyaṃ pātubhavati, yāya pacchājānāti tadā me idisi pavatti hotiti: ayaṃ saññā nāma. Phasse sati, taṃ ārammaṇaṃ ārabha, yaṃ nāmakāyassa sampiḍḍanaṃ, tasmiṃ ārammaṇe punappunaṃ ekato utthāpanaṃ: ayaṃ cetanā nāma. Tasmiṃ ārammaṇe yaṃ cittassa samādhānaṃ, avikkhepakaraṇaṃ: ayaṃ ekaggatā nāma. Taṃ ārammaṇaṃ ārabha punappunaṃ niruddhe pi cittasantāne taṃ muñcitvaṃ adatvā, tasmiṃ yeva ārammaṇe punappunaṃ niyojanaṃ: ayaṃ manasikāro nāma. Ime aṭṭha citta-cetasikadhammā tasmiṃ pādātaḷe pātubhavanti. Yāva so uḥhabhāvo na vūpasammati, tāva tasmiṃ pādātaḷe cammesu vā tacesu vā maṃsesu vā te nāmakkhandhā pavattanti yeva. Yadā pana so uḥhabhāvo vūpasammati, pādātaḷaṃ sītaḷaṃ hoti, tadā tattha tesāṃ nirodho paññāyati; khayo, vayo, bhedo paññāyati; viññāṇakkhandhassa aniccātaṃ paññāyati, vedanā-, saññā-, sankhārakkhandhassa aniccātaṃ paññāyati. Na kevalāṃ ca tadā pādātaḷe eva nāmakkhandhā pavattanti. Tesāṃ antarantarā hadayaabbhantare manoviññāṇasantānāni ca nirantarāni viya pavattanti. Yehi tadā taṃ dukkhavedanaṃ ārabha nānāvīdhāni kāyanga-vācangacalāni pavattanti, tesāṃ antarantarā cakkhuviññāṇa-sotaviññāṇavithiyo ca pavattanti. Tāni sabbāni, bhavangantaritāni hutvā asaṃmissāni pavattanti. Eka-puggalasantāne dve cittāni ekato pavattantīti natthi. Kasmā? Ekasmiṃ khaṇe dvinnāṃ cintanākāraṇaṃ asam-bhavato. Cittassa pana atilahu - pavattitāya dassana-savana-cintanādīni ekato pavattāni viya khāyantīti.

Ayaṃ pādātalasankhāte kāyapadesa catunnaṃ nāmakkhandhānaṃ uppādanīrodbavasena pavatti. Esa nayo sabbesu cammakāya-tacakāya-maṇṣakāya-nhārukāya-aṭṭhikāya-aṭṭhimiñjakāyesu ca hadaya-yakana-kilomaka-pihakapapphāsa-anta-antagūṇa-mattalungakāyesu ca. Sankhepato

pana sise nānāsisa-roḡā nāma atthi. Te pi ime dukkhasahagatā cattāro khandhā eva nānāsisarogānaḡ uppādo ca nirodho ca imesaḡ catunnaḡ khandhanaḡ uppādo eva nirodho eva ca. Tathā cakkhūsu, kaḡḡesu, nāsāsu, mukhesu, dantesu, jivhāya nanājivhāroḡā nāma atthiti ādinā vattabhāti. Ayaḡ sakalakāyo dukkhasahagatānaḡ catunnaḡ khandhanaḡ uppādanirodhavasena pavatti.

Sukhasahagatesu pi yadā gimhakāle majjhantikasamaye sūriyatape maggaḡ gacchanto santattakāyo puriso vanamajjhē atisitālay udakarahadaḡ patvā otaritvā nimmujjatī, tadā sakalakāye santāpavasena uppannā cattāro dukkhasahagata khandhā nirujjhanti, cattāro sukhasahagatā khandhā uppajjanti. Puna gacchante te sukhasahagatā khandhā nirujjhanti, dukkhasahagatā khandhā uppajjanti. Evaḡ sukhasahagatānaḡ catunnaḡ khandhānaḡ uppādo ca nirodho ca hotiti ādinā nayena sabbaḡ lokapavattiyā ittvā sukhasahagatānaḡ catunnaḡ khandhānaḡ uppādo ca nirodho ca veditabbo.

Api e' ettha kāmasukhasamangīnaḡ rājānaḡ vā uparidevānaḡ vā aññesaḡ vā pana kamaratīy sevantānaḡ kāyasamphassa-jatā cattāro khandhā uppajjanti, yesaḡ atthāya ime sattā dārapariggahaḡ ca gehapariggahaḡ ca dhana-dhaññapariggahaḡ ca karontā nānā dukkhehi kilamanti. Kāmaratisahagatā pana kāyasamphassajātā te khandhā taḡ ratīy anubhavantānaḡ ñeva nirujjhanti. Te janā tan khaḡo eva kilantakāyā honti. Dukkhasahagatā khandhā kāyesu pātubhavanti. Evaḡ sukhasahagatānaḡ catunnaḡ khandhānaḡ uppādo ca nirodho ca pakato hoti. Ayaḡ kāyaviññāḡacittassa nirodhadīpanā.

Cakkhādivatthu-rūpavikārehi vinā kevalaḡ manodvāre eva uppannaḡ viññāḡaḡ manoviññāḡaḡ. Taḡ pana atthi akusalaḡ, atthi kusalaḡ, atthi abyākataḡ. Akusalaḡ pi atthi lobhasahagataḡ, atthi dosasahagataḡ, atthi mohasahagataḡ. Lobhasahagataḡ pi atthi, somanassasahagataḡ atthi, upekkhāsahagataḡ. Atthi rūpārammaḡaḡ, atthi saddārammaḡādikāḡ. Rūpārammaḡaḡ pi atthi, nilārammaḡaḡ atthi, pitārammaḡādikāḡ. Nilārammaḡaḡ pi atthi meghanilārammaḡaḡ atthi, pabbatanilārammaḡaḡ atthi,

udāhu nānan ti? Ekan ti vutte, dve cintanākārā dve cittānati āpajjanti.

Nānan ti vutte cittaṃ cittaṃ eva ; na cittaṃ cintanākāro. Aññaṃ cittaṃ, añño cittaṃsa cintanākāro. Yathā taṃ uppunnassa cittaṃsa uppādo ca jarā ca maraṇaṃ ca, etaṃ taṃ cittaṃ hoti aññaṃ hoti ; uppādo jāti nāma visuy eko dhammo, jarā ca eko dhammo, maraṇaṃ ca eko dhammo ti evañ ca sati, cintanākāro pi cittaṃhā añño visuy eko cetasiḍadhammo ti āpajjati, tathā ca sati so katamo nāma cetasiḍo ti.

Tadā vakkhati : Yathā jāti eko dhammo, jarā eko dhammo, maraṇaṃ eko dhammo, tathā cintanākāro pi cintana-cetasiḍo nāmaṃti evañ ca sati, phassaṃsa pi phusaṃkāro nāma atthi, vedanāya pi vedayitākāro nāma atthi, saññādināṃ pi sañjānanākārādayo atthi ; pathaviyādīnaṃ pi kakkhaḷākārādayo atthi ; nibbānassa pi vūpasanākāro nāma dīssati. Sabbe pi te ākārā visuy visuy dhamma-visesā nāma siyuy. Cittaṃsa pi bahū cintanākārā honti. Tesu cakkhuvīññācittaṃsa dassanākāro eko dhammo, sotavīññācittaṃsa savanākāro eko dhammo ti ādi. Tathā ākārassa ākārā pi bahū vattabbā siyuy.

Ekan ti vade cittaṃ nāma ekassa puggalassa ekam eva hoti ; niceṃ dhuvaṃ thāvaraṃ ti vatvā, cittaṃ ca cintanākāro ca ubhayam etaṃ ekan ti vutte, nicebhūtaṃ cittaṃ cintanākārassa attā ti vadanto hoti, sāro ti vadanto hoti. Evañ ca vadanto : yathā cittaṃ niceṃ dhuvaṃ thāvaraṃ, tathā sabbe pi dassana-savanādayo cittaṃsa ākārā niceṃ dhuvaṃ thāvaraṃ eva siyuy ; evañ ca sati, ime sattā rūpaṃ pi nicekālaṃ passeyyuy, saddaṃ pi nicekālaṃ suṇeyyuy, gandhaṃ pi nicekālaṃ ghāyeyyuy, rasaṃ pi nicekālaṃ sāyeyyuy, phoṭṭhabbaṃ pi nicekālaṃ phuseyyuy.

Codako vadeyya : Ārammaṇe ābādhaṃ gacchante sati passanti, asati na passanti ; evañ ca sati dassanākāro aniceḍo ti āpajjati. Dassanākāro aniceḍo cittaṃ pi aniceḍo ti āpajjati yeva. Loke ca passati, na passanti vavatthānaṃ paññāyati. Tasmā cittaṃ niceḍo ti vadanto lokiyajanānaṃ dassanaṃ adassanaṃ ti ādīhi nānavavatthānehi sandiṭṭhehi saḥaviruddho hoti.

Nānan ti vāde codako vattabbo : Cittay nāma niceay dhuvay thāvaran ti tvay vadasi : Pubbe-vuttanayena pādātaḷe uppannay dukkhasahagatay kāyaviññāpacittay¹ kiy niceay dhuvay thāvaran ti? Āma nicean ti. Katarasmiy thāne tay cittay niceay tiṭṭhatīti? Hadayabbhantare tay cittay niceay tiṭṭhatīti. Tañ hi paṭisandhito paṭṭhāya tattha niceay tiṭṭhati. Yadā cakkhu-sota-ghānā-jivhāsu ca hattha-pādādīkāyangesu ca tay tay ārammaṇay ābādham āgacchati, tadā tato hadayabbhantarato nikkhamitvā gantvā tasmīy tasmīy ange thātvā tay tay ārammaṇay vijānāti. Phassādayo dhammā tatth' eva pātubhavanti. Ārammaṇe niruddhe sayay anirujjhītvā puna hadayabbhantaray paccāgantvā tiṭṭhatīti.

Parihāro vuccate : lokasmiy pana, cakkhusmiy cakkhurogo uppajjati. So tasmīy sotarogo uppajjati ādinā pākato. Sisasmīy ca nānā sisarogā nāma atthī. Te uppajjamānā sise uppajjanti, nirujjhamānā sise nirujjhanti. Vūpasammantīti evay sañjānanti voharanti. Hattharoga-pādarogādīsū pi es' eva nayo. Evay tesay tesay rogānay tattha tatth' eva uppādo ca nirodho ca loke saññāto voharito.

Tattha rogo nāma tattha tattha vikārapattehi rūpehi saddhiy tattha tatth' uppannānay dukkhasahagatānay catunnay nāmakkandhadhammānay adhivacanay. Tava vādo iminā lokasaññāṇena lokavohārena saha viruddho ti.

Codako vadeyya : loke saññā vohārā nāma yathā tathā pavattan ti nāṇam ev' ettha pamāṇan ti.

So vattabbo : nāṇan ti tvay vadasi; tay pana nāṇay— anumānānāy, paṭivedhañānan ti—duvidhay. Tattha saṅhasukhumagambhira²-dhammesu vimāṇsantānay² pakatimanussānay nāṇay anumānānāy. Tesu dhammesu yathā paṭivedhay pāpuṇanti, tathā cittay bhāvetvā, paññay bhāvetvā, tesu paṭivedhay pāpuṇanti. Tesay nāṇay paṭivedhañāy, puggala-satta-atta-jivasaññay pahāya, sudhena dhammasabhāvena, dhātusabhāvena viññātabbā.

¹ See p. 269.

² MS. sic.

Citta-cetasika-rūpa-nibbānadhammā¹ nāma saṅhasukkhuma-gambhīra²-dhammā eva honti. Puggala-satta-atta-jīva-saññāy khaṇamatte pi vikkhambhitay asaṅkontāy, cittapañña-bhāvanā-rahitāy pakati manussāy avisa-yabhutā. Ete dhamma paṭivedhaññāyikāy eva visaya-bhūtā. Ye pana paṭivedhaññāyikāy paramattha-ariyāy desanā-dhammesu ñāyabhāvanā bahulā honti, tesay anumānaññāy pana paṭivedhaññāmaggānugatattā paṭivedhaññāyagatikay hoti; punappunay paricayantāy tad-eva ñāyay paṭivedhaññāyabhāvay gacchati; itaresay pana anumānaññāy puggala-satta-saññānugatay hoti. Te ca janā mukhena paramatthadhammay nāma kathenti, ñāyay pana tesay puggalasattagatiyo anudhāvati. Sukkha-tiṇṇapaṇṇay gambhīre² udake pakkhittay viya hoti.

Yay pana tayā codakena vuttay ñāyam ev' etha pamāṇanti, tattha tava ñāyay tvam eva jānāhīti.

Yesay ñāyay nāma rūpadhammāy uppādañ ca nirodhañ ca na paṭivijjhati, te janā nāma rūpadhammāy uppādañ ca nirodhañ ca na passanti, tesay dhammāy santati-ṭhitiyo eva passanti. Te janā attano cittay niccanti ganhanti. Sarīrabbhantare tam eva cittay tattha tattha sañcarati pharamāy pavattatīti saññīno² honti. Pāto pi tad-eva cittay; majjhantike pi tad-eva cittay; sāyay pi tad-eva cittay. Ahay ten' eva cittena gacchāmi, ten' eva cittena titṭhāmi . . . nisidāmi . . . sayāmi, samiñjemi, pasāremīti ādinā upādiyanti.

Te cittassa paṭicca-samuppādañ ca na jānanti na passanti.

Katamo pana cittassa paṭiccasamuppādo ti? Cakkhuñ ca paṭicca rūpe ca uppajjati viññāṇay cakkhuvīññāṇan t' eva vuccati. Sotañ ca paṭicca sadde ca uppajjati viññāṇay sotaviññāṇan t' eva vuccati. Ghānañ ca paṭicca gandhe ca uppajjati viññāṇay ghānaviññāṇan t' eva vuccati. Jivhañ ca paṭicca rase ca uppajjati viññāṇay jivhaviññāṇan t' eva vuccati. Kāyañ ca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati

¹ Cf. *Abhidhammatthasangaha* i., 1.

² MS. sic.

viññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ t' eva vuccati. Manañ ca paṭicca dhamme ca uppajjati viññāṇaṃ manoviññāṇaṃ t' eva vuccatīti: ayaṃ cittaṣṣa paṭiccasamuppādo. Tattha cakkhuñ ca rūpe ca paṭicca yaṃ viññāṇaṃ uppajjati, taṃ viññāṇaṃ cakkhuvīññāṇaṃ icc' eva vuccatīti yojanā. Uppajjati pubbe anuppannaṃ hutvā idāni uppādaṃ pāpuṇāti. Idān' eva jāyati. Kiy paṭicca jāyati? Cakkhuñ ca rūpe ca paṭicca jāyati. Dvīsu cakkhu-angesu vattamānaṃ pasāda-cakkhuñ ca paṭicca bahiddhā itthi-purisa-geha-rathasakāṭa-bhummi-pabbata-rukkhādīsu vattamānāni vaṇṇarūpāni ca paṭicca jāyati. Paṭiccāṭitaṃ viññāṇaṃ tehi cakkhurūpehi vinā kenaci manussena vā devena vā brahmunā vā lokādhīpatinā vā kenaci payogena vā iddhiyā vā uppādetuṃ na sakkā hoti. Cakkhunā saha tesu vaṇṇarūpānimitānaṃ sannipāte sati, kenaci manussena vā devena vā brahmunā vā lokādhīpatinā vā kenaci payogena vā iddhiyā vā anuppādetuṃ na sakkā hoti. Sayuṃ ekantena cakkhurūpāyattavuttikattā tad-ubhayaṃ paṭiccāti attho.

Cakkhuvīññāṇaṃ t' eva vuccatīti cakkhuvatthu rūpaṃ nissāya uppajjannattā cakkhussa viññāṇaṃ ti atthena cakkhuvīññāṇaṃ ti eva vuccati. Cakkhussa viññāṇaṃ ti indriyapaccayattā sānūbhūtaṣṣa cakkhussa idaṃ vijānanaṃ, ayaṃ dassanakiriyā ti attho.

Yathā pasanne ādāse vā udake vā rūpanimittānaṃ sannipāto hoti, evaṃ sante pi ādāsudakānaṃ rūpadassanakiriyā natthi. Tasmā tāni nijivāni, nisattānīti loke sañjānanti. Na tathā cakkhu. Cakkhussa pana attāni rūpanimittānaṃ sannipāte sati rūpadassanakiriyā atthi. Cakkhu me rūpaṃ passati, candaṃ passati sūriyaṃ passatīti ādinā vattabbataṃ āpajjati. Tasmā cakkhujīvaṃ sattaṃ jātikan ti loke sañjānanti. Evaṃ lokasaññāvasena cakkhussa viññāṇattā cakkhu viññāṇaṃ nāma, loke pana taṃ viññāṇaṃ visuṃ eko nāma dhammo ti na jānanti. Abhidhamme pana cakkhuvatthuṃ nissāya uppanno visuṃ eko nāma dhammo ti ayaṃ viseso. Esa nayo sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāvīññāṇaṃ.

Kāyassa viññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ. Ettha pi yathā dārukhandhe vā mattikākhandhe vā agginā phutṭhe tesu

vijānanakiriyaṃ natthi, tasmā te nijivā nisattāti sañjānanti, na tathā sattānaṃ kāyo. Kāyassa pana tasmīṃ tasmīṃ aṅge agginā phutṭhē vijānanakiriyaṃ atthi. Hatthā me phusaṇaṃ jānanti, pādā me phusaṇaṃ jānanti, piṭṭhi me phusaṇaṃ jānānti ādinā vattabbaṃ upajjati. Tasmā sakalakāyo jivayutto sattajātiko ti loke sañjānanti. Evaṃ lokasaññā vasena kāyassa viññāpattā kayaviññāṇaṃ nāma. Loke pana taṃ viññāṇaṃ visuṃ eko nāma dhammo ti na jānanti. Abhidhamme pana kāyapasādarūpaṃ nissāya uppanno visuṃ eko nāma dhammo ti ayaṃ viseso.

Manoviññāṇaṃ ti ettha mananamattena jānanamattena mano dassana-savana-ghāyana-sāyana-phusanehi visuṃ bhūto jānanadhammaviseso. Manassa viññāṇaṃ manoviññāṇaṃ. Apākaṭassa manolvārasankhātassa bhavaṅgalhutassa pakatimanassa pabhedabhūtā anekavidhā vijānanakiriyaṃ. Sā pana akusala pi atthi, kusala pi atthi, abyākata pi atthi. Taṃ pana manoviññāṇaṃ sattassa padhāna-aṅgī-jīvantaṃ ti loke sañjānanti. Mano me sabbāṃ cintitaḃḃāṃ cinteti, jānitaḃḃāṃ jānānti maññanti. So eva sabbāṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ pavatteti gaṇhanti. Ettha ca mano me cinteti jānānti pavatteti idaṃ lokūpacāre na vuttaṃ. Loke hi kārako nāma visuṃ atthi, kiriya nāma visuṃ atthi. Taṃ taṃ kiriyaṃ kattā kārako nāma. Kārakena katā taṃ taṃ kiriyaṃ, kiriya nāma. Puriso gacchati ettha gacchanta puriso kārako nāma. Gamanakiriyaṃ kiriya nāma. Añño kārako, aññā kiriya ti loke sañjānanti. Kārako ti ca attā jīvo puriso kārako vedako sāmi sāmiko issaro nivāsī sayayvasīti: etesu āgato kārako taṃ taṃ kiriyaṃ karoti atthēna. Eko hi kārako anekasahassīyo kammakiriyaṃ karoti. So eva gacchati, so eva tiṭṭhati, so eva nisīdati, so eva pacati, so eva bhuñjati, so eva kammaṃ karoti, so eva vipākaṃ paṭisaṃvedeti, so eva jāyati, jirati, miyyati, cavati, upapajjati, bhavato bhavaṃ sandhāvati, saṃsaratīti.

Sabbe p' ete sammatisaccaṭṭhāne yujjanti.

Abhidhamme pana paramatthasaccaṭṭhāne kiriyaṃ añño visuṃ kārako nāma natthi. Cintanākāro cintanakiriyaṃ nāma. Cintanakiriyaṃ aññaṃ visuṃ cintanakāraṃ cittaṃ

nāma natthi. Yaj pubbe codakena vuttay¹: cittañ ca cintanākāro ca ubhayam etaṃ nānan ti tay pi Abhidhammay patvā na yujjati. Tathā phusanākārato añño visuj phusanākārato phasso nāma natthiti ādinā sabbaṃ vitthāretabbay.

Sabbe pi citta-cetasika-rūpa-nibbānasankhātā paramatthadhammā nāma kiriyāmatā eva honti. Cintanakiriyā cittaṃ nāma eko paramatthadhammo. Tassa pariyāyā manana-vijānanādayo, dassana-savana-ghāyanādayo ca. Phusanakiriyā phasso nāma eko paramatthadhammo. Tassa pariyāyā sangati-sannipātādayo. Cittassa uppādo jāti nāma eko paramatthadhammo: sañjāti-nibbatti-ācayo-upacayo-santati-iccādayo tassa pariyāyā . . . cittassa jiraṇay² jarā nāma eko: jiraṇatā khaṇiccaṃ pāliccaṃ iccādayo tassa pariyāyā . . . cittassa bhedo maraṇay nāma eko paramatthadhammo. Cuti cavanatā iccādayo tassa pariyāyā. . . .

Tattha cintanakiriyā ti dassanakiriyā savanakiriyādivasena anekapabhedā hoti. Tattha dassanakiriyā ekay cittaṃ cakkhuviññāṇay nāma; savanakiriyā ekay cittaṃ sotaviññāṇay nāma. Esa nayo ghāyanakiriyādīsu.

Dassanakiriyā pi ārammanabhedena disādesatthānavatthubhedena² khaṇabhedena anekapabhedā hoti. Nilavaṇṇadassanaṃ² ekay cittaṃ, pitavaṇṇadassanaṃ² ekay cittaṃ; añño nilan ti cintanākāro; añño pītan ti cintanākāro. Ubho p' ete ekato na uppajantiti paccakkhato va siddham etaṃ. Nilavaṇṇadassanaṃ pi nānādīsāsu, nānādesesu, nānāthānesu, nānāvattūsū (hitānaṃ nānānilānaṃ vasena; ekadisāyay² pi nānāvattūsū (hitānaṃ nilānaṃ vasena nānappakāraṃ hoti. Añño pūrattimāya disāya nilan ti cintanākāro; añño pacchimā disāyati ādi vattabbay.

Ekay nilavaṇṇay passantassa pi kadāci passati, kadāci na passatīti vavattānaṃ dissati akkhidalanay ummisana-khaṇe passati, nimmisana-khaṇe na passati; dassana-kiriyāya uppajjamaṇāya passati, anuppajjamaṇāya na passati: evaṃ ekassa ekasmiṃ iriyāpathe pi nānādassana-kiriyāyo paccakkhato siddhā honti. Tāni sabbāni nānācittāni eva. Evaṃ saddasavanādīsu pi.

¹ See p. 272.

² MS. sic.

Sankhepato pana yāni ajjhattasantānesu anekasahassāni nānakiriya-gatāni dissanti, yāni bahiddhā santānesu, yāni ca tesu sabbesaṃ kiriya-gataṃ idaṃ ca ekam, idaṃ ca ekaṃ ti nanāvavattānāni dissanti. Tathā vavutthitānaṃ ca tesu yāni navanavānaṃ pātubhāvavasena pūraṇapūraṇānaṃ antaradhānavasena nanāvavattānāni dissanti. Yathā taṃ sandamānaṃ nadisotaṃ vā paṃjalantaṃ aggijālaṃ vā nijjāyantaṃ calanākāro va dissati, na thitākāro, calanāṃ ca nama nirantarapavattānaṃ navanavakiriyaṇaṃ pātubhāvena pūraṇapūraṇakiriyaṇaṃ antaradhāne na hotiti, tāni tesu sabbāni nānakiriya-vavattānāni nāma. Uppādanīrodhavasena pakatā visuy visuy nāmarūpadhammapavattiyo eva hotiti.

Yāni yāni ca nanācintanākārādini navanavakiriya-gatāni taṃ taṃ paccayaṃ labhivā, yadā yadā uppajjanti tāni tāni sabbāni, pubbe anuppannāni hutvā, tadā tadā uppajjanti. Pubbe anuppannakāle tāni sabbāni tasmiṃ sattasantāne na vijjanti, asukasmīṃ nāmaṭṭhāne tiṭṭhanti, tato idha āgacchanti natthi; uppajjitvā tatth' eva nirujjanti. Tato asukaṃ nāmaṭṭhānaṃ gacchanti natthi. Ettāvata cittaṃ vā aññesaṃ vā nāmarūpadhammānaṃ paṭicca samuppādo ca tesu dhammānaṃ paṭicca-samuppādanadhammabbāvo ca pakato hoti. Tena vuttay, katamo pana cittaṃ samuppādo ti? Cakkhuṃ ca paṭicca rūpe ca . . . *pe* . . . Ayaṃ cittaṃ paṭiccasamuppādo ti.¹

Tattha cakkhu nama ajjhattikarūpaṃ hoti; ajjhattasaṅghāne eva labbhati. Rūpe ti bahirāni vaṇṇarūpāni; tāni pana ajjhattasaṅghāne ca bahiddhā ca labbanti. Evaṃ sante pi ajjhattikarūpehi visesanatthaṃ bahirarūpāni vuccanti. Tāni pana bahiddhā pi dassanūpacāre thitāni, candamaṇḍalarūpādini veditabbāni. Tesu yaṃ yaṃ pekkhati, yattha yattha ca sūriya lokadīpālokādikaṃ paccayaṃ labhati, taṃ taṃ paṭicca navay navay cakkhuviññāṇaṃ uppajjati. Ayaṃ cakkhuviññāṇaṃ cittaṃ paṭicca-samuppādo. Esa nayo sotaviññāṇaṃ cittādīsūti.

¹ See p. 275; cf. *Majjhima i.*, 259.

Ayaṅ tāva cittaṣṣa khaṇe khaṇe uppādo ca nirodho ca kathaṅ veditaḅbo ti pucchāya vitthāravissajjanā.

Idāni Cittayamaḅe kiñci atthadīpanaṅ hoti.

Uddesavāre ca niddesavāre ca uddesapadānaṅ atthaṅ kathentena pucchāpadabhāvena kathetaḅbo. *Yassa cittaṅ uppajjati na nirujjhatīti* idaṅ sannitthānapadaṅ nāma, tḅapanāpadan ti pi yujjati. *Tassa cittaṅ nirujjhissati, na uppajjissatīti* idaṅ saṅsayapadaṅ nāma, pucchāpadan ti pi yujjati. Nirujjhissati kiṅ? na uppajjissati kin ti yojetabbāṅ.

Uppajjati, uppajjamānaṅ ti dvayaṅ uppādakkhaṇasamangī-cittaṅ vadati. *Nirujjhati nirujjhamānaṅ* ti dvayaṅ bhāṅgakkhaṇasamangī-cittaṅ vadati. *Uppannaṅ* ti idaṅ khaṇadvayasamangī-cittaṅ vadati.

Atikkantakālavākye: *Yassa cittaṅ uppajjamānaṅ khaṇaṅ khaṇaṅ vitikkantaṅ, atikkantakālaṅ, nirujjhamānaṅ khaṇaṅ khaṇaṅ vitikkantaṅ atikkantakālaṅ tassa cittaṅ* ti ettha uppajjamānaṅ khaṇan ti uppādakkhaṇaṅ. Khaṇaṅ vitikkanti khaṇena vitikkantaṅ, na cīren' eva vitakkaṅ ti attho. atikkantakālan ti khaṇena vitikantattā yeva. Uppādakkhaṇasankhātaṅ kālaṅ atikkanti attho. Pacchimapade paṇa *nirujjhamānaṅ khaṇan* ti nirodhakkhaṇaṅ, bhāṅgakkhaṇaṅ, khaṇaṅ vitikkantaṅ ti khaṇena nirodhakkhaṇaṅ vitikkantaṅ, atikkantakālan ti. Nirodhakkhaṇasankhātaṅ kālaṅ atikkantaṅ.

Idaṅ vuttaṅ hoti: yassa cittaṅ uppādakkhaṇaṅ atikkamati, tassa cittaṅ nirodhakkhaṇaṅ atikkamati kin ti.

Paṭilomavākye pi yassa cittaṅ nirodhakkhaṇaṅ atikkamati, tassa cittaṅ uppādakkhaṇaṅ atikkamati kin ti.

Uddesavāre sesaṅ sabbāṅ, niddesavāre na pākaṅ hoti. Niddesavāresu ca pacchimacittaṣṣa uppādakkhaṇe teṣaṅ cittaṅ uppajjati, na nirujjhati; nirujjhissati, na uppajjissatīti evaṃ ādikehi viṣṣajjanā-padehi attho pākaṅ yeva.

Sarāga-vitarāgādīsu¹: *yassa sarāgaṅ cittaṅ uppajjati, na nirujjhati, nirujjhissati na uppajjissatīti* pacchimasarāga-

¹ MS. sic.

cittassa uppādakkhaṇe tesay sarāgaṇ cittaṇ uppajjati na nirujjhati: nirujjhissati, na uppajjissati. Itaresay sarāgacittassa uppādakkhaṇe tesay sarāgaṇ cittaṇ uppajjati, na nirujjhati, nirujjhissati ceva uppajjissati cāti ādinā vissajjana vedittabbā. Tattha pacchimasarāgacittaṇ nāma: yassa sarāgacittassa anantarato paṭṭhāya yāva aggamagguppādā antarā añṇay sarāgacittaṇ nuppajjati, idaṇ pacchimasarāgacittaṇ nāma. Sadosādisu pi es' eva nayo.

Tikadukapadesu¹ pi yassa kusalay cittaṇ uppajjati, na nirujjhati, tassa kusalay cittaṇ nirujjhissati, na uppajjissatīti aggamaggassa uppādakkhaṇe tesay kusalay cittaṇ uppajjati na nirujjhati; nirujjhissati, na uppajjissati; itaresay kusalcittassa uppādakkhaṇe tesay kusalay cittaṇ uppajjati, na nirujjhati; nirujjhissati ceva uppajjissati cāti ādinā vissajjana vedittabbā. Pacchima - akusalacittassa uppādakkhaṇe pacchima-abyākatacittassa uppādakkhaṇe ti ādinā vattabbay. Pacchima-abyākatacittaṇ nāma parinibbānacittaṇ. Sesay suviññeyyay.

Cittayamakay niṭṭhitay.

Dhammayamake :

Kusalā dhammā akusalā dhammā abyākata dhammā ti imesay tinnay padānay attho tāva vattabbo.

Kusalā dhammā ti: Ye keci loke kusalā ti vuccanti, sabbe te dhammā evāti yojanā. Tattha ye keci loke kusalā ti vuccantati: kathaṇ vuccanti? Loke paṇḍitehi ayaṇ puriso kusalo, kalyāṇo, na kiñci pāpay karoti, na kiñci pāpay bhāsati, na kiñci pāpay cinteti; kalyāṇay karoti, kalyāṇay bhāsati, kalyāṇay cintetiti vā vuccanti. Ayaṇ puriso attatthakusalo, paratthakusalo, ubhayattha-kusalo. Ayaṇ puriso asukasmiṇ kammāyatane kusalo, asukasmiṇ sippāyatane kusalo, asukasmiṇ vijjāttṭhāne kusalo; cheko paṇḍito byatto medhāvi ti vā vuccanti. Ayaṇ puriso aluddho kusalo, aduṭṭho kusalo, amulho kusalo ti vā vuccanti. Ayaṇ devo aluddho, aduṭṭho kusalo, ayaṇ

¹ MS. tikka-dukka°.

brahmā brahmavihāri kusalo, ayaṅ pabbajito dhammacārī kusalo ti vā vuccanti. Evaṅ loke kusalo ti idaṅ nāmaṅ puggalassa guṇavisesanaṅ katvā voharanti. Abhidhamme pana purisādikassa puggalass' eva abhāvato, dhammass' eva ca bhāvato, kusalo ti idaṅ nāmaṅ puggalassa visesanāṅ na hoti, atha kho dhammass' eva visesanāṅ hoti. Tasmā ye keci loke kusalā nāma vuccanti, sabbe te dhammā eva honti, na puggalā, na sattā, na attā, na jivā, na manusso, na devo, na brahmā ti vuttaṅ hoti.

Akusalapade tappaṭṭipakkhavasena attho ca adhippayo ca vattabbo.

Abyākatā ti avattabbā. Kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā ti vuttaṅ hoti. Ye iṭṭhaphalaṅ vipaccanti, te kusalā nāma. Ye anīṭṭhaphalaṅ vipaccanti, te akusalā nāma. Ye pana iṭṭhaphalaṅ ca na vipaccanti, anīṭṭhaphalaṅ ca na vipaccanti, atha kho vijjānānakkhaṇe taṅ taṅ angatthāya, taṅ taṅ paribhogatthāya eva honti, te abyākatā nāma. Ye keci loke kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā honti, sabbe te dhammā evāti yojanā. Pathavī nāma atthi: sā kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā. Pathavi icc' eva vattabbā. Āpo nāma atthi, tejo nāma atthi, vāyo nāma atthi, vaṇṇo gandho raso ojā nāma atthi: sā ojā icc' eva vattabbā. Loke pana ete sabbe ekato katvā puggalo ti vuccanti, satto ti attā ti jīvo ti manusso ti devo ti puriso ti itthīti sīsan ti hattho ti pādo ti kesā ti lomā ti makhā ti dantā ti bhummīti pabbato ti rukkho ti sākhā ti gehan ti ratho ti sakato ti yānan ti vatthan ti maṅco ti piṭhan ti vuccanti. Abhidhammaṅ patvā pana sabbe te pathavī ādayo dhammā eva. Na puggalo, na satto, na attā, na jīvo . . . *pe* . . . na piṭhan ti vuttaṅ hoti. Ayaṅ kusalatikapadānaṅ¹ attho.

Vedanāttike² pi: Sukhavedanāsampayutte dhamme ekato katvā, loke sukhito puggalo, dukkhito puggalo ti ādinā vuccanti, Abhidhammaṅ patvā pana sabbe te dhammā eva. Na puggalo, na satto, na attā, na jīvo ti

¹ MS. °tikka°.

² MS. *sic*.

adinā vattabbo. Esa nayo sesesu sabba-tika-duka-padesu¹ Sabbaj loke dissamānāy sammuti-saccavohārañ ca Abhidhamme paramatthasaccavohārañ ca ūatvā ekam ekasmiṃ tika-duka-pade¹saccadvayaṃ dipetvā atthayojanā kātabbā ti.

Yamakapāṭhe pana yasmā heṭṭhā Dhammasaṅgaṇī²-pakaraṇādīsu kusalādīnāy dhammabhāvo vinicchito, tasmā kusalākusalā dhammā ti ādīsu sammuti-saccavohāraṃ agahetvā, kevalaṃ paramatthasaccavohārena attho vattabbo. Tasmā Niddeso : *kusalākusalā dhammā ti Āmantā* ti niddiṭṭho. Sammutisaccavohāre gahite pana *kusalākusalā dhammā ti kusalā dhammā kusalā ceva kusalā dhammā ca, avasesā kusalā na kusalā dhammā* ti niddiṭṭho siyā ti. Imasmiṃ Yamake sesaṃ sabbaj suviññeyyaṃ.

Dasame indriya-yamake :

Indriyaṃ issariyaṃ ādhipaccan ti atthato ekaṃ. Tasmā bhāvisatindriyāniti bhāvisati vidhāni, issariyāni ādhipaccānīti attho.

Tattha indasea bhāvo indriyaṃ. Indassāti tesāy tesāy ajjhattadhammānāy tathā tathā kāyanga-cittangabhāvattāya issarissa sāmīno adhipatino. Bhāvo ti yena dhammena samannāgatattā ayaṃ sattānikāyo, ahaṃ dassana-savanādīsu indo issaro ti saññāy uppādeti. Etaṃ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti saññāy janeti. So dhammo evaṃ indasaññāya uppattikaraṇattā bhāvo ti vuccati. Tasmā indassa bhāvo ti indasaññāya uppattikāraṇan ti attho ; yathā sabbe pi ajjhattā dhammā attasaññāya attadiṭṭhiyā uppattikāraṇattā attabhāvo ti vuccantīti. Atthato paṇa cakkhu-sotādayo eva.

Imasmiṃ attabhāve padhānājetṭhakabhūtāni kiccaṭṭhānāni bhāvisati vidhāni honti. Yesu indriyāni indriyakiccaṃ sādheti dassanaṭṭhānāy savana-, ghāyana-, sāyana-, phusana- manana-ṭṭhānāy, itthināy itthibhāvāya pariṇāmanatṭhānāy, purisaṇāy purisabhāvāya pariṇāmanatṭhā-

¹ MS tikkadukka°.

² MS. sic.

naṃ . . . jivanaṭṭhānaṃ pañca vidhāni vedayitaṭṭhānāni, pañca vidhāni kammakiriyaṭṭhānāni, tividhāni ñāpadassanavisuddhiṭṭhānāni.

Tattha dassanam eva dassanaṭṭhānaṃ. Tathā savanaṭṭhānādi. Tattha dassanaṭṭhānādiṃ pākāṭāni mananaṭṭhānaṃ ti ārammaṇavijānaṭṭhānaṃ. Itthīnaṃ itthibhāvāya pariṇāmanaṭṭhānaṃ ti itthīnaṃ paṭisandhikāle itthibhāvarūpaṃ uppajjati. Tassānubhāvena tāsāṃ tato paṭṭhāya sabbhāni catusamuṭṭhānika-rūpāni itthilinga-itthinimitta-itthikutta-itthākappabhāvāya pariṇāmananti, no aññathā. Purisānaṃ purisabhāvāya pariṇāmanaṭṭhānaṃ ti purisānaṃ paṭisandhikāle purisabhāvarūpaṃ uppajjati. Tassānubhāvena tesāṃ tato paṭṭhāya sabbhāni catusamuṭṭhānika-rūpāni purisalinga-purisanimitta-purisa-kutta-purisākappabhāvāya pariṇāmananti. Jivanaṭṭhānaṃ ti attabhāvassa addhāna-pharaṇaṭṭhānaṃ cīrakālaya pavatanaṭṭhānaṃ.

Pañca vidhāni vedayitaṭṭhānāni kāyika-cetasika-sātā-sātamajjhattānubhavanaṭṭhānāni. Pañca vidhāni kammakiriyaṭṭhānāni kāyakamma-vacikamma-manokammakiriyaṭṭhānāni. Tividhāni ñāpadassanavisuddhiṭṭhānāni sotāpattimagge ekaṃ, arahattaṭṭhāne ekaṃ, majjhe chasu maggaphalesu ekaṃ ti : tividhāni ñāpadassanavisuddhiṭṭhānāni.

Tattha cakkhurūpadassanaṭṭhāne indriyaṃ hoti. Yena ahaya rūpaṃ passāmi saññā uppajjati, ahaya rūpaṃ passāmi ca ahaya rūpadassane indo, issaro, sāmi, adhipati; paccayasāmaggiyaṃ sati, yadā yadā passitva icchāmi, tadā tadā passāmi; yattha yattha passitva icchāmi, tattha tattha passāmi; yāvattakaya passitva icchāmi, tāvattakaya passāmi; tathā hi cakkhu mama attā, mama vase vattatiti vuttaṃ hoti. Ariyapuggalā pi sammutikathaya kathentā, evarūpaṃ vacanaṃ kathenti yeva, kathentā pi na parāmasanti. Tattha na parāmasantīti ahaya rūpaṃ passāmi kathentā pi cakkhu me attā ti na gaṇhantīti attho.

Esa nayo sesesu indriyesu ca ṭhānesu cāti.

Tattha paṇṇattivāre : *itthi itthindriyaṃ ti no ti ettha itthilinga-itthinimitta-itthikutta-itthākappākārena pavatte*

khandhe paṭicca ayaṃ itthi nāmāti mahājanehi paññatto sattapaññatti viseso itthi nāma. Yassa dhammassa ānubhāvena so paññatti-viseso pātubhavati, so dhamma-viseso itthindriyaṃ nāma. Tasmā *no* ti pacchimapad-atthayaṃ paṭisedhoti.

Aññātaaññassāmīti ettha *iti*-saddo ākāratto, ākāro ca tassa indriyassa pavatti-viseso ti *āmantā* ti vuttayaṃ. *Aññātari-aññātāvindriyaṃ* ti ettha *āmantā* ti pāṭho. *Aññā-tavi* nāma catuttha-phalaṅṅho. So sattapaññatti viseso. *Aññātavindriyaṃ* nāma catutthaphale ñāṇayaṃ. Taṃ dhamma-viseso eva. Tasmā yathā puriso purisindriyaṃ ti *no* ti pāṭho, tathā ettha pi *no* ti yujjeyya.

Lekhakārānaṃ pamādalekhā nāma tattha tattha dissati yeva. *Ājānithāti aññātari*, catutthaphale ñāṇayaṃ, tad-eva *indriyaṃ* ti *aññātāvindriyaṃ* ti evayaṃ vā atthayaṃ cintentānaṃ vasena so pāṭho likkhito siyā. *Na aññātāri na aññātāvindriyaṃ* ti *āmantā* ti ādisu esa myo.

Pavattimahāvāre : bāvisatiyā indriyesu, sukhindriyaṃ dukkhindriyaṃ domanassindriyaṃ ti imāni tīpi ante-lokutarindriyāni tīṭṭhi cha indriyāni nāgatāni.

Sesesu soḷasindriyesu cakkhundriyādīni cha indriyāni Ayatanayamake cakkhāyatanādīni eva tesu manindriyaṃ yamaka - yojanā sukhatthayaṃ pacchāpaññindriyānantare katvā yojitaṃ.

Sesesu dasasu indriyesu : dve itthindriyapurisindriyāni kāmabhummiyaṃ eva labbhanti ; rūpārūpabhummiṃsu na labbhanti. Kāmabhummiyaṃ pi ādikappikānaṃ ca napuṅsakānaṃ ca na labbhanti.

Jivitindriyaṃ duvidhaṃ Rūpajivitindriyaṃ nāma jivitindriyaṃ ti. Tattha rūpajivitindriyaṃ arūpabhummiṃsu na labbhati. Asaññasattabhummiyaṃ etad-eva ekaṃ indriyaṃ labbhati. Pañcavokālabhummiṃsu pana duvidhaṃ pi jivitindriyaṃ labbhati.

Somanassindriyaṃ sugatikāmabhummiṃsu. Hetthā navasu brahmabhummiṃsu paṭisandhi-cutikāle pi labbhati.

Upekkhindriyaṃ asaññasattavajjitāsu sabba-bhummiṃsu labbhati.

Saddhindriyādīsu pañcasu, paññindriyaṃ terasasu ñāṇa-

sampayuttapaṭisandhi-cutīsu labbhati. Dve saddhindriya-satindriyāni sattarasasu sahetuka-paṭisandhi-cutīsu labbhanti.

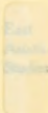
Dve vīriyindriya-samādhindriyāni pi sahetuka-paṭisandhi-cutīsu eva labbhanti. Kasmā? Ahetuka-paṭisandhi-cutīsu labbhamānassa pi samādhissa indriyakiccābhāvato.

Tattha *savakkhukānaṃ acakkhukānaṃ* ti ādīnaṃ attho Āyatanayamake dassito yeva.¹

¹ NOTE.—I wish to take upon myself the responsibility for any inaccuracy in the transcription and printing of this dissertation. The author has not had the proofs submitted to him, and had made no request to that effect; indeed, I imagine he is not conversant with the Roman characters. I have indicated by footnotes some of the peculiarities of the Burmese traditional methods of Pali orthography; these may be compared with the table given by Rhys Davids in the preface to the *Sumaṅgala Vilāsinī*, vol. i., P.T.S. ed.—C. Ry. D.

PK
4591
Y3
1911a
v.2

Yamaka
The Yamaka

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

